Валентин ЧЕМЕРИС

БІЛИЙ КОРОЛЬ ДЕТЕКТИВУ

Фантастично-пригодницька повість

Частина перша

ПРИВИД НА ВІЛЛІ "ДВОХ ЩАСЛИВЦІВ"

І

Приватний детектив Джордж Лі, залишивши в ангарі свою "Ластівку" — птахоліт дещо задавненої конструкції, простував бузковою алеєю до вілли, що була стилізована під романтичну древню фортецю із зубчатою вежею в центрі. У лівому крилі будинку Джо і наймав собі помешкання: кімнату з ванною, кухнею та окремим входом. Із зовнішнього, парадного боку, себто з вулиці, вілла й справді здіймалась вельми грізними, футів двадцять п’ять заввишки фортечними мурами, викладеними з грубезного каміння (насправді ж — імітація під дикий камінь), з вузькими, як і годиться, віконцями-бійницями, через які так мало проникало в помешкання світла. З внутрішнього двору-колодязя, у який сонце заглядало лише ополудні, та й то ненадовго, віллу-замок на першому й на другому поверхах оперізували дерев’яні веранди, які вже почав підточувати шашіль і на які виходили двері та вікна сяк-так умебльованих кімнат. А чого варта була назва — "Неприступна фортеця серед океану житейських бур"! Принаймні так рекламував свою віллу її власник розбагатілий акціонер Банч. Дехто, стомлений суєтою Міста, наймаючи тут собі житло, щиро сподівався заховатися за мальовничими зовні мурами від усіх спокус і пороків зурбанізованої до краю цивілізації. Здаючи такі вілли (а їх у нього налічувалося кілька) за чималу плату, містер Банч і справді не відчував ані житейських бур, ні пороків

цивілізації... на березі Середземного моря, де в нього була розкішна вілла і яхта в голубій затоці.

Було пів на десяту, літній вечір тільки-но ввібрався в сині сутінки, і після спеки злагідніле повітря приємно бадьорило тіло. З недалеких гір почав скочуватись у долину прохолодний північний вітер, що звався тут на середземноморський кшталт бореєм. Він і остуджував до ранку розпашіле, перепечене за день Місто.

Меланхолійно мугикаючи якийсь банальний шлягер найпопулярнішого в тому місяці співака, Джо піднімався на веранду першого поверху. Друге від східців вікно на веранді, як завжди, затишно світилося (на підвіконні стояла настільна лампа у вигляді соняха), і, як завжди, його сусід по віллі-фортеці Гаррі Бен, з яким він близько так і не познайомився — брак часу! — сидів біля відчиненого вікна і читав книжку. Чи вдавав, що читає.

Джо уповільнив кроки, метикуючи, як би його обминути сусіда. Гаррі Бен був безробітним і при зустрічі неодмінно скаржився на своє лихо. Джо вже почали набридати одні й ті ж розмови з сусідом про двадцять мільйонів безробітних в країні, про те, що він, Гаррі Бен, один із тих двадцяти мільйонів, що йому вже сорок п’ять, а в такому віці знайти роботу майже не світить, адже стільки молодих не знають, де докласти своїх рук і знання, коли... і пішло, і поїхало. А допомогти Гаррі він при всьому бажанні, звісно, не міг.

Але хоч як уповільнюй кроки, проникнути в свої куці апартаменти, обминувши сусіда, було неможливо, а пройти повз нього, не перекинувшись для годиться кількома словами, — і поготів.

— Добрий вечір, Гаррі! — якомога бадьоріше мовив Джо.

Жовтувате, із запалими щоками обличчя Гаррі зблизька ще більше вражало апатією, якимсь отупінням, і на ньому можна було б прочитати цілу сагу про злигодні, яких зазнав його власник.

— Добрий... — мляво відповів Гаррі, і закривши книжку, швидко перевернув її заголовком униз, до підвіконня ("Ховає від мене! — знизав плечима Джо. — Невже сексом чи коміксами захоплюється?") — Хоча... який він з біса добрий?

Треба було щось казати далі, і Джо сказав те, що говорив учора й позавчора:

— Сидіти увечері біля відчиненого вікна не зовсім безпечно.

— А що може загрожувати безробітному, містере Лі? — здивувався Гаррі. — Адже все найгірше для нього вже залишилося позаду.

— А що говорять на біржі? — для годиться поцікавився Джо, мріючи про ту мить, коли він нарешті зайде до своєї кімнати й зануриться у ванну, повну гарячої води.

— Піднімають нам настрій. — Гаррі взяв з підвіконня і простягнув Джо білий аркуш цупкого паперу: — Ось...

Джо — діватися нікуди — взяв той папір і скоріше з чемності, аніж із цікавості пробіг його очима:

"ДЕКІЛЬКА ПОРАД ТИМ, ХТО ПОЗБУВСЯ РОБОТИ.

ЗБЕРІГАЙТЕ СПОКІЙ.

Хоч дати вихід своєму гніву і корисно для здоров’я, не робіть нічого, що може перешкодити вам у майбутньому влаштуватися на роботу.

ДИВІТЬСЯ ВПЕРЕД, А НЕ НАЗАД.

Будьте оптимістом, не ялозьте минуле. Навіюйте собі, що знайти роботу — це для вас лише питання часу. Отож, зберігайте спокій, упевненість у собі і відважно дивіться вперед. Напускайте на себе вигляд ділової людини, що знає собі ціну, і та ціна ще висока.

Пам’ятайте: навіть ідучи на дно, треба посміхатися і вдавати, що все о’кей, що ви, як і раніше, на висоті".

— Хм... — прокоментував Джо прочитане і повернув папір.

— Ніяк не можу збагнути останньої поради, — зітхнув Гаррі. — Як це, ідучи на дно, удавати, що ти перебуваєш на висоті?

Оскільки цього не міг збагнути й Джо (він лише стенув плечима), то Гаррі відкрив книжку і знову втупився в неї. Джо переступив з ноги на ногу — далі стовбичити перед вікном було нічого. Та й говорити нема про що, а добрими порадами, які анічогісінько не важать, сусід ситий по горло, — тож детектив пішов верандою до своїх дверей. Стромив великий палець у щілину дактилоскопічного замка (остання новинка фірми Томпсона!). Електронний охоронець, блискавично впевнившись із відбитка пальця, що це господар, безшумно відчинив броньовані двері (зовні вони були закамуфльовані фільонками під дерев’яні) і так само безшумно, зачинив їх, тільки-но господар переступив поріг.

Весело насвистуючи, Джо зайшов до кімнати, зняв куртку, кинув її на диван, розстебнув комірець сорочки, впав у крісло біля каміна і з насолодою випростав ноги. Ху-ух!.. Нарешті він приплив до своєї затишної гавані. Відкинув голову на спинку крісла, напівлежав так якусь мить, насолоджуючись спокоєм та відчуттям, що він вільний аж на цілу ніч, абсолютно вільний, і нікуди не треба йти, і нічого не треба вирішувати, а оскільки він холостяк — то не плачуть діти й не пиляє жінка... Розкіш!.. І Джо смачно потягнувся...

Затишно потріскував стилізований під старовину камін. На полиці — колекція кумедних дерев’яних фігурок лісовиків, водяників, чортів, відьом, домовиків та інших представників нечистої сили минулих століть, за фігурною бронзовою решіткою — весело танцювали невгамовні язички полум’я, лижучи соснові поліна.

В акваріумі плавали яскраві тропічні рибки і переливалися всіма барвами далекого коралового раю... Спалахували сонячні зайчики, мирно хиталися пишні риб’ячі хвости — хотілося ось так сидіти і споглядати за грою рибок та кольорів і ні про що не думати. Розкіш!..

Джо запалив сигарету і голосом вишколеного офіціанта сам себе запитав: "Що містер бажає?.." І своїм, звичайним, відповів: "Каву і... Ні, спершу ванну на годину, потім каву і сон... Одну хвилинку... Сну, будь ласка, годин на десять. Ні, стривайте! Сну замовляю цілу добу. Спати то спати, хай йому чорт! (Вдома він частенько говорив сам із собою — звичка закоренілого холостяка). Хвилинку, —крикнув уявному офіціантові. — Запишіть: вимкнути відеофон аж на цілу добу!

І тільки він мовив це, як почувся мелодійний дзвінок, відеоекран засвітився й на ньому з’явився Х’ю з незмінним значком "КС" на лацкані блакитної форменої куртки.

II

— Старий... — ліниво озвався Джо, все ще думаючи про ванну, повну гарячої води, каву і сон, — на моєму екрані ти можеш з’являтися і без значка "КС", адже я й так добре знаю, що ти, Х’юлетт Кларнес, з Кримінальної служби.

Інспектор Х’ю, як завжди, мав заклопотаний вигляд людини, яку геть засмикали невідкладні службові справи.

— Джо, всі мої агенти на ділі, жодного вільного під рукою. Тож чи не візьмешся ти за одну...

— ...не зовсім престижну для КС справу? — кисло закінчив за нього Джо, відчуваючи, як конає його виплекана мрія про розкошування протягом найближчої доби.

— Для КС всі справи престижні, але... надто їх багато. — Х’ю зітхнув і з нудьгою закінчив: — А тут ще й привид...

— Звідколи ти став мене вважати за спеціаліста з якихось там патріархальних привидів? — гмикнув Джо насмішкувато, але й не без цікавості. — Та й де ті привиди в наш час?

— Привид, диявол йому в печінку, натуральний!

— Я відчуваю, що ти давно заглядав до тлумачних словників, чи не так? — Чорні очі Джо, сміючись, геть сховалися у вузькі щілини повік, і на кримінального інспектора дивилися лише дві цяточки зіниць. — Ах, у тебе обмаль часу? Тоді тим більше послухай... Хвилинку... — Джо потягнувся рукою до полиці із словниками та різною довідковою літературою, не дивлячись, навпомацки дістав грубезний том і розгорнув його. — Та-ак... Зараз я тебе збагачу. Ага, ось... Слово "привид" цей вельмишановний словник тлумачить так. Значення перше: "Дух померлого, який привиджується людям забобонним або з хворобливою уявою". Зрозуміло? Не знаю, як ти, а я — не забобонний. І уява в мене не хвороблива. Значення друге: "Персонаж народних казок, легенд і т. ін., який уособлює дух померлого". Зрозуміло? Значення третє: — "Невиразні, ледь окреслені контури чого небудь". Значення четверте: "Що-небудь нереальне, часом оманливе"...

— У тебе все? — Х’ю помовчав і швидко запитав: — То як? Береш?

— Гаразд. Заінтригував, — махнув рукою Джо. — Ти, звичайно, знаєш, що я пригодник і живу в прямому значенні цього слова тільки з пригодництва. То що за привид? Сподіваюсь, щось достоту цікаве?

— О так, — чи не вперше за всю розмову всміхнувся Х’ю. — З’являється жінка незвичайної зваби, — хитро підморгнув. — Справжньому джентльмену не познайомитися з таким привидом просто... нечемно.

— Ти потрапив за адресою, старий, адже я не байдужий до вродливих жінок, — це була самоіронія, бо холостяк Джо задивлявся на жінок хіба що на репродукціях картин минулих епох. — Де з’являється цей... ну, кгм... привид?

— Сьомий район, вілла "Двох щасливців", — швидко, щоб детектив, бува, не передумав, заговорив інспектор. — Як і годиться, ця потойбічна дама робить візити рівно о дванадцятій. Ночі, певна річ. Одне слово, з біса романтична історійка в дусі вісімнадцятого чи дев’ятнадцятого сторіччя. Самби зайнявся, бо небайдужий до вродливих жінок, але... справи. Безмежно радий, що ти згодився познайомиться з потойбічною кралею. Вмикаю на твій екран плівку із записом моєї розмови з місіс Джексон. Подивись і... і бажано, щоб сьогодні ти побував на віллі "Двох щасливців". Бажаю успіхів, друже!..

III

Інспектор зник з екрана і відразу ж знову з’явився — це вже пішов запис. З Х’ю була жінка років тридцяти, з маленькими очима і дрібненьким носом, зажурена, передчасно зів’яла. Певно, й замолоду не відзначалася вродою, брала тільки свіжістю, а тепер і геть змарніла, внутрішньо опустилась і від того стала ще сірішою, непривабливішою і, безперечно, негарною. З такою ординарною і буденною жінкою, подумав Джо, може жити тільки дуже затурканий чоловік, котрий із-за роботи і світу білого не бачить, не те що дружини...

— Лінда Джексон, — відрекомендувалась жінка на екрані. — Я мешкаю в Сьомому районі, вілла "Двох щасливців".

— Симпатична назва, — зауважив Х’ю. — Зізнаюсь, я ще ніколи не бачив щасливих людей. Та ще двох відразу.

— Містере інспектор, повірте мені й моєму горю. Це вілла нещастя, і я проклинаю себе звідтоді, як згодилась перебратися. Хоча спершу, ніде правди діти, раділа, що фірма... така солідна фірма раптом надала моєму чоловікові розкішне житло — окрему віллу. Та ще в Сьомому районі! Наївна! Я скрізь і всюди повторювала: вілла "Двох щасливців"! Вілла "Двох щасливців"! І вірила, що назва вілли символічна, що двоє щасливців — це ми з Майклом. О, яка я тоді була наївна! —Жінка застогнала, як від зубного болю, і якийсь час мовчала, а тоді знову заговорила: — Десь із місяць тому я почала відчувати, що з моїм Майклом щось негаразд. Він і раніше був дуже зайнятий, та все одно знаходив для мене турботливе слово, запитає, бувало, як здоров’я, тощо. І раптом — ніби мене вже й немає поруч. Іноді ж, задумавшись, він шепотів якесь ім’я. І тоді я збагнула: мій чоловік назнав собі іншу, і вона його полонила до безтями.

— Перепрошую, місіс... — Х’ю відкинувся на спинку крісла і мигцем поглянув на годинник. — Ваш чоловік покохав іншу... Що ж, таке, на жаль, буває. Та до чого тут Кримінальна служба?

— Але ж ви не знаєте, у кого він закохався! — із жахом вигукнула жінка. — Він... розумієте, він... заморочив голову моєму бідному Майклу.

— Даруйте, місіс. Ви говорили: вона, а тепер — він.

— Правильно, він. Бо він — привид. Хоч і жіночої статі.

— Гм... — Х’ю співчутливо дивився на відвідувачку. — Хоча привиди, зізнаюсь, не по нашому відомству, але я слухаю вас, місіс Джексон. Як

же ви дізналися, що вашому чоловікові... кгм-гм... морочить голову саме привид?

— Якось я прокинулась опівночі, а Майкла поруч немає. Тільки зім’ята подушка. Серце моє стислось, наче відчуло біду. Я поспіхом спустилася в хол першого поверху і обімліла... В пітьмі посеред холу мерехтіло якесь дивне, неземне проміння, а в тому блакитному промінні стояла жінка... Незвичайної, повірте мені, вроди. Як молода богиня, — місіс Джексон густо почервоніла. — Стояла зла розлучниця у мерехтливому світлі і сама була наче сонячне проміння. А Майкл... — вона схлипнула і неприємно шморгнула носом, — мій Майкл укляк перед нею на колінах, простягав до неї руки і щось, як в екстазі, бурмотів... Я скрикнула, годинник відбив удар, і жінка тієї ж миті щезла...

— Вибігла з холу? — ввічливо уточнив Х’ю.

— Ні, ні, вона нікуди не вибігала, — гаряче заперечила місіс Джексон. — Вона не пішла, не сховалась.

— Вибачте, але я не збагну, куди ж вона в такому разі поділась?

— Н-не знаю, містере інспектор. Вона розтанула посеред холу, наче марево. В ніщо перетворилась, повірте мені.

Х’ю кивнув, що він, мовляв, вірить, а сам нетерпляче тарабанив пальцями по столі.

— Майкл накинувся на мене, кричав, що я шпигую за ним, що він і хвилини не може побути сам-один, що... — місіс Джексон затулила руками обличчя, яке аж пашіло, — що ніякої жінки не було, то все мені, мовляв, приверзлося, що я стала занадто ревнива і мені всюди ввижаються суперниці...

Х’ю слухав ніби й уважно, але на обличчі в нього було виразно написано: "Можливо, Майкл і має рацію, адже невродливим жінкам справді скрізь ввижаються суперниці... Бідолашний Майкл!.."

— Даруйте, місіс... А ви певні, що жінка-привид таки була, чи, можливо... гм-гм... то все ілюзія?

— Ви... ви мене ображаєте, інспекторе... містере...

— Х’юлетт Кларнес, місіс.

— Ви мене незаслужено ображаєте, містере Кларнес! — зі сльозами на очах вигукнула жінка. — Привида я бачила, як оце зараз бачу вас. Але наступної ночі я вдала, що міцно сплю, а сама за п’ять до дванадцятої встала. Майкла вже не було в ліжку, і я тихенько спустилася в хол. Я навіювала собі, що минулої ночі все те мені привиділось, примарилось... Так от, з останнім, себто дванадцятим ударом годинника посеред холу в світлому мерехтливому промінні з’явилася та зваблива жінка. І мій чоловік, мій Майкл, затремтів, як божевільний, і почав благати, щоб вона його не кидала...

Жінка хотіла було ще щось додати, але з очей її закрапали сльози, і вона похилила голову.

— Заспокойтесь, місіс Джексон, — зітхнув Х’ю. — Ми неодмінно надішлемо до вас... кгм... спеціаліста з привидів.

— Водилися вони в тебе коли-небудь! — хмикнув приватний детектив і вимкнув відеоекран. — І ось таке можливе у наш двадцять перший вік!

Джо похитав головою...

IV

Об одинадцятій вечора, так і не відпочивши, Джо дістав із сейфа-шафи спецкуртку, яку завжди одягав, коли збирався вночі на діло. Куртка була легка, зручна, майже не відчутна на тілі, хоча кулі її не пробивали. Крім того, високий стоячий комір закривав шию, а довгі рукави в разі потреби перетворювались на рукавиці. На голову натягнув капелюх (на випадок чого він міг захищати голову і лице прозорим щитком, що висувався з-під козирка) і вже хотів виходити, як почувся мелодійний дзвінок і на відеоекрані з’явився Кларнес.

— Ти, напевне, зібрався в Сьомий район на віллу "Двох щасливців?" — запитав він. — Вийди із своєї неприступної фертеці, куди не долітають житейські бурі. Я зараз прилечу до тебе, приватний Дюпене.

— О’кей! Я маю вільних п’ятнадцять хвилин.

— А я буду через сім хвилин.

Вони всміхнулися один одному, і в Джо поліпшився настрій. Х’ю був його давнім приятелем, другом далекої юності, коли вони навчалися разом в одній гімназії. Тоді Х’ю і Джо були майже нерозлучні, сиділи за однією партою, разом гуляли, разом мріяли-фантазували... Чи, залізши в одне ліжко, накривалися простирадлом і засвічували кишеньковий ліхтарик. Завмираючи, уривчастим шепотом читали оповідання Едгара По "Убивство на вулиці Морг" та "Золотий жук". (Чому під простирадлом, та ще з ліхтариком? А щоб було таємничіше та романтичніше!) І мріяли стати такими ж, як Дюпен, детектив-аматор.

Новоявленими Дюпенами вони не стали, але разом закінчили спеціальний коледж і разом пішли працювати детективами — Х’ю в Кримінальну службу, а Джо вільним митцем, як іронічно він себе величав. Стільки звідтоді води збігло! Не все збулось, про що мріялося, але не все і втрачено. Дещо із своїх мрій втілили у життя — і на тім, як кажуть, спасибі.

Все ще всміхаючись і наперед радіючи зустрічі з другом, Джо вимкнув екран, прихопив футляр з окулярами для інфрабачення, тицьнув пачку сигарет до кишені (палив він рідко, але, йдучи на ніч, завжди прихоплював куриво, так, про всяк випадок) і підійшов до дзеркала, щоб за звичкою здійснити традиційний ритуал — оглянути себе з ніг до голови, чи нічого не забув, чи все гаразд? Із дзеркала на нього дивився середнього зросту, міцний, тренований (хоча вже й злегка розповнілий) шатен, якого хіба що з великої ласки можна було б назвати молодим. Хоча симпатичне, ледь овальне обличчя ще було свіже: далекі предки його були вихідцями з Кореї і подарували Джорджу на згадку про себе й свою батьківщину еластичну смагляву шкіру, жорстку чорну чуприну й темні агатові очі, які, коли він усміхався чи мружився, видовжувалися в ледь помітну щілину... "Оглядинами" Джо лишився задоволений, тож сказав своєму відображенню в дзеркалі:

— Нічого, ще зійдемо за перший уцінений сорт.

Погасивши світло, Джо вийшов на веранду (двері за ним зачинилися автоматично) і якусь мить стояв, вслухаючись у тишу. В такі вечори, самотні, темні та прохолодні, він відпочивав душею. Навіть тоді, коли знав, що на нього може чатувати небезпека. А сьогодні його чекав якийсь патріархальний привид, і Джо почував себе безжурним хлопчиськом. Хоча інтуїція підказувала, що за тим привидом може ховатися не така вже й безневинна історія. Але думати про те не хотілося, всьому свій час.

Джо жив у найвіддаленішому районі — Дванадцятому, куди міський шум-гам не долітав. Дачне місце... За спокій і любив його детектив, тому й оселився саме тут, а не деінде... Пахли матіоли — улюблені квіти, лиш де-не-де блимали ліхтарі, і — ані душі не видно. Та й хто вийде з кімнати, коли зараз демонструється двадцять п’ята (чи двадцять шоста, Джо точно не пам’ятав) серія безконечного детективного серіалу і все населення Дванадцятого району сидить зараз біля телестін, що вже давно замінили колишні ящики-телевізори з маленькими екранами. Детективний серіал Джо не дивився. Як професіонал, він просто терпіти

не міг фільмів про свою роботу. "Дилетантщина і суцільна фальш, — відмахувався, коли мова заходила про розважально-пригодницькі фільми. — Та й що ті ділки від кіно тямлять у нашій роботі? Аби примусити всю країну сидіти біля телестін — чого тільки не навигадують!.." Гірше було, що після кожної демонстрації фільмів жахів чи й просто детективних, у яких смакувалися найвигадливіші вбивства й насильства, у Місті різко зростала кількість злочинів. Точно таких, які показувала стрічка.

Отак розмірковуючи про кінозло, Джо заклав руки за спину і походжав хідником сюди й туди. Вулиці перед ним не було, а там, де вона мала бути, зеленіли галяви, чергуючись із куртинами квітів, кущами чи купами декоративного каміння. Звідколи наземний транспорт (і, зокрема, індивідуальний, піднявся в небо, звідколи легкі зручні птахольоти — надійні й дешеві — замінили смердючі автомобілі, зникла асфальтова броня доріг та вулиць. Та, власне, зникли за непотрібністю й самі дороги в прямому значенні цього слова, а вулиці лишилися тільки в центрі Міста, для пішоходів. У приміських дачних районах їх замінили хідники обіч будинків.

Над сусідніми віллами безгучним кажаном мигнув птахоліт, на мить блиснувши металом в світлі ліхтаря, і завис над Джо. З освітленої кабіни, на якій яскраво горіли літери "КС", визирав Х’ю. Птахоліт (серія "Стриж") був маленький, двомісний, такі затишні, легкі, безпечні в кермуванні літальні машини дуже полюбляв Джо. Металевий птах опустився біля детектива, висунув три тонкі пружинисті ноги й безшумно став на них. Кабіна відчинилася, з неї висунувся трап. Джо піднявся в птахоліт, Х’ю зачинив за ним двері кабіни, "Стриж" підстрибнув, втягнув у себе ноги і, роблячи півколо, почав набирати висоту. З боків у нього висунулись невеликі крила, політ став плавним і майже нечутним.

— Мені сьогодні негадано випало щастя — виявився вільний вечір, — озвався Х’ю, коли машина вже лягла на потрібний курс і управління взяв на себе автопілот. — Начальство терміново вилетіло в столицю, а друге

начальство, домашнє, гостює в матері. Там і заночує. Тож я вирішив відікласти все до диявола і...

— ...і, скориставшись відсутністю дружини, майнути до звабливого привида, чи не так? — Джо радів, що проведе вечір з приятелем. — Тим більше, якщо вірити місіс Джексон, привид таки з біса гарненький. Але остерігайся, щоб бідолаха Майкл, бува, не приревнував тебе.

— А що таке... ревнощі? — здивувався Х'ю. — Зізнаюсь, я вже давно не заглядав до словника маловживаних слів.

— Слово "ревнощі" не стало маловживаним навіть у наш час. Ну, а що воно означає, то це... м-м... сумнів у вірності, коханні, підозра у подружній зраді, — почав пригадувати Джо. — Ревнувати, як тлумачать словники (пошлюсь на них, бо особисто на практиці я ще не випробував, що таке ревність), так ось, ревнувати — це значить вважати кого-небудь суперником у коханні. От Майкл і сприйме тебе за свого суперника. Або твоя дружина сприйме цей візит за зраду подружньої вірності, містере інспектор.

— Дякую. Просвітив. Тільки я, здається, байдужий моїй дружині. Не ревнує і не ревнувала мене ніколи.

Агатові, наче вкриті легким туманцем, очі детектива іронічно блиснули на Кларнеса і сховалися у вузькі щілини.

"Стриж" зробив крутий віраж і пішов на зниження.

Внизу пропливали будівлі Сьомого району. Джо хоч і бував тут не раз, та все ж із цікавістю дивився вниз, де темніли дахи й кущі та матово блищала вода в промінні місяця, що вже зійшов над горами. Сьомий район був чи не найоригінальнішим приміським районом — негусто заселеним, з острівцями незайманої природи. Мешкали тут здебільшого художники, артисти, музиканти, скульптори, викладачі

коледжів, інженери, менеджери середньої ланки, невисокі урядові службовці тощо. І вілли тут були різні — двох однакових не побачиш, часом аж надто химерні й оригінальні. Кожен будував на свій смак, силкуючись не бути схожим на сусіда, а то й перевершити його фантазією або дивацтвом. Тому кожна вілла мала свою персональну назву (теж, як правило, дивакувату й химерну, щоб ошелешити сусіда чи гостя). Одно— й двоповерхові вілли здіймалися у вигляді сторожових веж, звичайних сільських хат, хиж, куренів, індійських вігвамів, ескімоських іглу, арабських шатрів, найрізноманітніших юрт, а то й геометричних фігур — квадратів, прямокутників, кубів, овалів тощо; космічних кораблів, ракет, супутників, а також гігантських птахів, тварин. Траплялися й ні на що не схожі — нагромадження бозна-чого, і невідомо було, як там, усередині, можна жити й відпочивати.

Птахоліт знизився над однією галявою і, виставивши три ноги, став у густій тіні дерев. Х’ю із Джо спустилися по трапу і зупинилися, прислухаючись та придивляючись. Всюди було тихо, як у пустці, наче й не жили тут люди, лише де-не-де світилися вікна. Місяць піднявся вище, із жовтого, неяскравого став сліпучо-білим, і від дерев, кущів та будинків лягли чорні різкі тіні.

За сотню кроків від них, край галяви, стояла на насипному цоколі, обкладеному диким камінням, двоповерхова сільська хата — дивовижної навіть для цих країв архітектури. Нижня хата — з верандою, що спиралася на стовби, — мала чотирикутний дах, а на ньому стояла друга хата, точнісінько така сама, тільки трохи менша. І теж з верандою. Вілла, як і більшість сучасних будівель, була збудована з мелітопласта — цього універсального будівельного матеріалу двадцять першого сторіччя — надміцного і надлегкого, але імітованого під глиняні стіни і солом’яний дах.

"Де я бачив такі двоповерхові селянські хати з верандами, криті рисовою соломою? — подумав Джо і нарешті пригадав: — В Індії. Здається, так будуються бенгальці".

— Прошу, — жестом запросив його Х’ю. — Це і є вілла "Двох щасливців" — місце перебування звабливого привида, якщо він тільки не є плодом ревнивої фантазії місіс Джексон. О дванадцятій привид має з’явитися, тож не будемо гаяти часу.

Тримаючись затінених місць, вони обійшли віллу і через дірку в огорожі проникли всередину. Східцями в цоколі піднялися до дверей, що виводили у внутрішній двір. Всюди панувала тиша.

Двері були замкнені, та Х’ю, з хвилину поморочившись, відімкнув їх, хоч замок і був оригінально-хитрий.

— Дещо й ми тямимо, — похвалив він сам себе.

— Діємо, ніби нічні злодії, — невдоволено буркнув Джо, котрий у таких питаннях був аж надто делікатний.

— Пусте! Зате повна гарантія, що привид не буде люб’язно попереджений про наш прихід.

Прислухалися — тиші начебто не сполохали. Прошмигнули в коридор, зачинили за собою двері. В темряві вдягли окуляри нічного бачення, проминули кілька бічних дверей і зрештою зайшли у майже квадратний хол першого поверху.

— Цок-цок, цок-цок... — м’яко гойдався маятник великого, в ріст людини, годинника і золотом спалахував при місячному світлі, що лилося в хол через вікна.

— Гадаю, що привида ніхто не попередив про наш прихід, і він продемонструє нам опівночі свою чарівну звабу, — прошепотів Х’ю. — Особисто я коханням ситий по зав’язку, бо вже двадцять років ходжу в сімейному ярмі, а ти, Джо, гляди, не піддавайся чарам.

V

І тільки Х’ю сказав оте "не піддавайся чарам", як почулися тихі, скрадливі кроки.

Детективи насторожились, завмерли, але хоч скільки вслухалися в нічну тишу, кроки більше не повторились.

— Вчулося, — буркнув Х’ю. — Будемо влаштовуватись, бо рандеву з привидом може й затягнутися.

Хол був просторий, з трьома широкими вікнами у внутрішній двір. Під протилежною од вікон стіною, неподалік дерев’яних східців, що вели на другий поверх, і стояв у ніші той самий старовинний годинник. Ліворуч од годинника, біля виходу в коридор, вишикувались м’які меблі — так званий сектор відпочинку. Праворуч, напроти глухої стіни без єдиного вікна (здається, з боку вулиці) зі смаком групувалися кадоби, імітовані під пні різних дерев, у яких росли маленькі деревця та кущі (серед них були й карликові японські сосонки). Посеред кімнати було прослано товстий та м’який килим ручної роботи, а трохи від центру килима знаходився маленький столик з вазою, в якій біліли айстри.

Хоч зовні вілла і була закамуфльована під селянську хату, всередині все було цілком сучасне. В центрі високої стелі сяяла в місячному промінні кришталева люстра.

На стіні, під якою стояли меблі, висіли величезні фотографії якихось химерних, схожих на посланців з інших планет, істот з антенами на головах. Придивившись, Джо збагнув, що то в тисячі і тисячі разів збільшені фотографії термітів. Тому й здавалися вони фантастичними чудовиськами зі страхітливими щелепами. Тут же висіли майстерні фотоетюди грибів чи "цукрових голів". Джо мимоволі замилувався ландшафтом з термітниками, тож коли почувся легкий жіночий кашель,

не встиг заховатися, а так і залишився стояти на місці, сподіваючись, що в напівтемряві непорушні предмети в око не впадають,

Х’ю встиг притулитися спиною до стіни.

Ще мить — і в холі з’явилася жіноча постать у білому, довгому, аж до п’ят вбранні. Зайшла вона з коридора нечутно.

Тримаючи у витягненій руці якийсь круглий предмет ("Чашка? — здогадався Джо. — Напевне, з водою? Виявляється, і привиди п’ють..."), підійшла до годинника, постояла задумливо. А тоді зненацька стукнула кулаком по годиннику і сказала з відразою:

— Сидиш, писана красуне? Майкла мого очікуєш? Тільки дарма гнешся в годиннику, чоловіка тобі я все одно не віддам. Хай я не така вродлива, як ти, але я — жива жінка. А ти... ха-ха... безтілесний дух! Пху, і все! А жива й гаряча жіноча плоть — це таки жіноча плоть, а не якийсь там туман... Безтілесним духом земний чоловік довго ситий не буде. Навіть якщо той дух і вродливий. Ось так, красуне, раджу тобі вилізти з годинника і йти звідси геть!

Постать у білому сплюнула і, тримаючи поперед себе чашку, почала підніматися східцями на другий поверх, щось бурмочучи.

Детективи почекали, доки вона зникне, і ледве стрималися, щоб не зареготати вголос.

— Мені здається, що місіс Джексон... — обережно почав Х’ю, та Джо його перебив:

— Тобі не здається, а так воно й є. Перед тим, як іти сюди, я дістав довідку: місіс Джексон лікувалася в невропатолога. Та й зараз його відвідує.

— Ф’ю-у-уть!.. — стримано свиснув Х’ю. — Пацієнткам невропатологів завжди ввижається всіляка чортівня з потойбічного світу!

— Можливо... — Джо помовчав, роззираючись. — До півночі ще залишилося п’ятнадцять хвилин, давай посидимо.

Детективи зайшли за кадоби з рослинами і сіли на грубезні дерев’яні стільці, теж імітовані під пеньки з потрісканою, зарослою мохом корою. Звідти добре проглядався хол, а кадоби надійно маскували. У всьому будинку, як і перше, стояла непорушна тиша, тільки ледь чутно лунало в пітьмі: цок-цок, цок-цок...

Інспектор вмостився зручніше і всміхнувся:

— Ну, ваша величність білий королю, будемо чекати.

Х’ю десь почув чи вичитав, що детектив — це шахова гра, у якій завжди беруть участь чорний король — злочинець і білий король — сищик, чорна королева — підсобниця злочинця й біла — потерпіла. І часто користувався в розмові цією термінологією.

— То кого будемо чекати, ваша величність: чорного короля чи такого ж кольору її величність?

— Чорну королеву, адже привід — жіночої статі.

— Чорну, то й чорну. — Х’ю випростав ноги, але відпочити не вдалося. Десь на другому поверсі почувся невиразний шум, наче рипнули пружини, і все стихло. Джо не зводив погляду зі східців, що вели на другий поверх: Майкл (якщо він тільки вдома і якщо все те, про що говорила місіс Джексон, правда) мусив от-от спуститися вниз.

За десять до дванадцятої на другому поверсі знову рипнуло. Вгорі хтось скрадливо йшов, намагаючись не шуміти. По хвилі-другій кроки почулися ближче... ще ближче.

Та ось уже зрозуміло стало, що східцями з другого поверху спускається чоловік, спершу вони побачили його ноги в домашніх капцях, потім з’явилися смугасті піжамні штани, і по хвилі Майкл Джексон уже був у холі. Під піжамною курткою біліла сорочка, Майкл на ходу затягував вузол краватки, чепурився (теж на ходу). Він наче боявся запізнитися. Був це середнього зросту чоловік тридцяти з чимось літ, нічим не показний зовні — ні видом, ні статурою. Ординарний чоловік, яких багато зустрічаєш на вулиці і на яких не звертаєш уваги — заклопотаний службовець, та й годі. І коли на щось можна було звернути увагу — то це на його руки. Довгі, тонкі й чутливі пальці його рук не мали спокою: то щось пригладжували, то поправляли, то неспокійно металися в пошуках якогось діла... Рухався Майкл обережно і сторожко, наче остерігався когось сполохати.

Спустившись у хол, він роздумливо постояв, обвів замисленим поглядом хол і, певно, заспокоївшись, сів у крісло, що стояло трохи збоку від годинника. Сів, зітхнув, ще раз підрівняв краватку і завмер. Тільки білі тонкі пальці нервово перебирали невидимі клавіші на бильцях крісла. Із вікон навскіс падало місячне світло, і в тому світлі обличчя його здавалося дуже блідим. Коли до дванадцяти лишалося дві хвилини, він нетерпляче засовався в кріслі.

З легким шипінням годинник почав відбивати північ.

Джо невідь чому здригнувся й напружився. "Містика!" — сердито дорікнув собі подумки. Х’ю теж засовався, а Майкл аж підстрибнув у кріслі. Але на третьому ударі знову сів, на шостому схопився, посмикав чогось краватку, оглянув себе, як перед дуже важливою аудієнцією, пробіг долонями по ріденькій зачісці й глибоко зітхнув.

І зненацька з останнім, дванадцятим ударом годинника посеред холу, якраз де лежав килим і стояв столик з букетом айстр у кришталевій вазі (квіти, як відзначив Джо, були свіжі, поставлені, очевидно, звечора), забіліла яскрава пляма. На очах вона більшала, ширшала, яскравішала, потім почала видовжуватися — і раптом у тому овалі виникла вона.

Вигулькнула нізвідки. З нічого. З небуття. З повітря. З простору. Наче матеріалізувалася з невидимих атомів... Спершу вималювалися обриси голови і плечей, потім жіночий силует, що просвічувався наскрізь, з легкими контурами рук, стегон. Контур на очах густішав, рельєфнішав, робився випуклим, об’ємним і, безперечно, тілесним. Все це дивне народження з нічого відбулося за якусь секунду, і ось уже посеред холу стояла жінка — цілком реальна, земна і... І в той же час якась фантастична.

Була вона висока, довгонога, вдатна станом, пружна й молода. І сильна, принаймні таке складалося враження. Тіло її було повне зваби і снаги. Світле волосся розсипане по плечах і злегка відкинуте назад, так ніби в обличчя жінці повівав теплий ласкавий вітерець. Незнайомка мружилась, наче проти сонця, а на гарно окреслених м’якими лініями губах блукала привітна усмішка. У ясних очах — трохи здивованих і від того ще привабливіших — було стільки радісного блиску, немовби вона щойно з’явилась на світ білий і всміхається; як-бо гарно жити! Було в її очах, усмішці, у всій постаті щось від дорослої жінки, котра вже знає свої принади, і в той же час щось від наївної дівчини, яка тільки-но розквітла і відчула, що вона всім подобається і світ подобається їй.

Було незнайомці літ двадцять п’ять.

Вона була з тих жінок, на яких лише раз глянеш і — заусміхаєшся, радий трепетному життю, що у всій своїй юній довершеності постало перед тобою. І довго потім у тебе, як згадаєш її, затишно і спокійно на душі, і ти полегшено думаєш (забувши в ту мить про одноманітну сіру прозу життя): а хороше все ж таки на світі білому!

З кожною секундою в холі світлішало, і зрештою стало видно, як удень, і можна було роздивитися кожну рисочку на її лиці. Посередині холу стояла жива людина, до якої хотілося доторкнутися.

Х’ю і Джо переглянулись і одночасно звели брови — очі їхні були повні захоплення, обидва з бентежною насолодою вдихнули ледь уловимий запах якихось незвичайних парфумів, що линув од сонячної жінки у світлому овалі.

— Дже-енні... — У голосі Майкла забриніло стільки радості і водночас печалі та безнадії, що детективи аж розм’якли. — Дже-енні, здрастуй!.. — вигукнув він з відчаєм і тугою і ще з чимось таким, що й збагнути годі було.

Джо подумав:

"А що, коли це... Ні, я не можу повірити в потойбічну чортівню, якою двісті чи триста років тому лякали наївних простачків. Ні і ще раз ні. А що, коли це лиш мрія Майкла Джексона? Не чорна королева детективу, а — мрія. Мрія про любов, про щастя, яких у нього не було. Мрія, котра якимось дивом може матеріалізуватися?.."

Жінка-привид на привітання Майкла не відповіла.

— Ти, як завжди, мовчиш, Дженні, — гірко вихопилось у Майкла. — Чому ти не хочеш зі мною говорити? Скажи... хоч одне-єдине слово. Я ще ніколи не чув твого голосу, Дженні...

Жінка мовчала, наче була в іншому світі, наче між ними стояла хоч і прозора, але непробивна стіна.

— Я виглядаю тебе цілий день... Такий довгий-довгий день і ще й вечір виглядаю тебе, а ти... мовчиш.

Жінка дивилась кудись повз Майкла Джексона і всміхалася комусь іншому, невидимому. Дарувала усмішку щасливішому за Майкла. І здавалось, що нечутний у холі вітер, м’який і ласкавий, тріпоче її світле волосся, а невидиме тут сонце — сонце іншого, щасливішого світу, про який усі мріють, але який не кожному дано, пестить її вродливе лице.

— Я люблю тебе, Дженні! — у відчаї вигукнув Майкл. — Хіба ти не відчуваєш, хіба не здогадуєшся? З тієї першої ночі, коли я випадково йшов холом, а ти раптово з’явилася переді мною, життя без тебе мені не життя. І сонце’без тебе мені не сонце, і білий день без тебе не білий день. Жду півночі, як найбільшого у світі, х щастя, щоб побачити тебе. Але як довго, як неймовірно довго чекати півночі і як мало тебе бачу.

Жінка дивилась кудись повз Майкла і всміхалася комусь невидимому.

— Дже-енні... — простягнувши руки, що злегка тремтіли, Майкл повільно, наче сліпий, наближався до жінки. — Дже-енні... Я вдячний тобі й за те, що ти хоч з’являєшся до мене. Я тебе бачу щоночі і тим щасливий. Тепер я знаю, для чого живу. Чекати півночі, щоб подивитися на тебе, на твою сонячну усмішку. О, який я щасливий тепер!

На східцях, що вели на другий поверх, стояла у білій нічній сорочці його дружина і безгучно плакала — видно було, як здригалися її плечі, і сама вона в ту мить теж була схожа на привид.

У годиннику почулося легке шипіння.

Видиво хитнулося.

— Дженні, пострива-ай!!! — крикнув Майкл. — Я ще хочу тебе бачити. Не йди, не залишай мене самого. Адже в мене немає нікого, крім тебе, (його дружина, прикусивши зубами руку, щоб не закричати, метнулася назад, на другий поверх). Я люблю тебе! Я не можу без тебе!

Скажи мені, як же до тебе дійти? Де починається дорога, що веде до тебе, у твій сонячний і щасливий світ?

"Якби-то хто знав, де та дорога, якою можна дійти до своєї мрії, — зітхнув Джо, і йому чомусь стало сумно, невимовно сумно.

Х’ю випростався, надав собі суворо-офіційного вигляду охоронця закону і ступив крок із свого сховку.

— Всім стояти! — крикнув він, певно, адресуючи свою команду не тільки Майклу, а й жінці-привиду. — Кримінальна служба! (На лацкані його піджака засвітився значок "КС").

— Як ви посміли вдертися в моє житло?! — ніби пробудившись зі сну, вражено вигукнув Майкл. — Геть звідси! Мій дім — моя фортеця!

— Перед законом і фортеці відчиняють брами! — жорстко сказав Х’ю. — Іменем закону я...

— Але Дженні не ваша, — відступаючи від інспектора, заволав Майкл. — Вона моя! Чуєте, моя! Я нікому її не віддам, нікому! Тут немає ніякого криміналу!

— А це ми і хочемо з’ясувати, — озвався Джо, теж виходячи із засідки. — Спокійно, Майкле Джексоне, ми й справді зайшли сюди іменем закону. Дженні ніхто в тебе не забере. Ми лише хочемо з’ясувати деякі обставини стосовно жінки-привиду.

Але Майкл, не ззернувши на нього уваги, кинувся до жіночого силуету, що вже почав блякнути, розмиватися, як тільки годинник відбив чверть на першу.

— Дженні, постривай, я ще не все сказав!

Та коли годинник відбив чверть і мелодійний переливчастий дзвін повільно розтанув у холі, жінка в ту ж мить зникла.

— Дженні, приходь завтра! — кричав Майкл до світлої плями, що невблаганно танула посеред холу. — Я чекатиму тебе завтра, чека-атиму-у ...

Та ось світла пляма згасла. З усіх кутків насувалась глуха пітьма (місяць, певно, зайшов за хмари), і вже ніщо більше не нагадувало, що секунду тому тут було. Тільки м’яко гойдався сюди й туди маятник: цок-цок, цок-цок...

— От і все, — зітхнув Майкл.

Тим часом інспектор Х’ю увімкнув ліхтарик, поклав його на столик так, щоб вони утрьох опинилися у світлому колі, і звернувся до Майкла суворим, офіційним тоном:

— Іменем закону я заарештовую вас, Майкле Джексоне! За зв’язки з потойбічними силами у вигляді привиду.

— А ви упевнені, інспекторе, що це потойбічні сили?

— Те, що ми спостерігали, є чортівнею, диявольщиною, містере Джексон! А закон завжди стояв і стоїть на боці людей. Людей, а не нечистої сили. І в даному випадку я мушу застосувати закон!

— Облиш, Х’ю, чортівню і заспокойся, — озвався Джо. — Згадай краще, у якому віці ми живемо. І потойбічні сили тут ні до чого. Вони назавжди залишилися у минулих віках, коли у них вірили.

— Гаразд, коли це видиво не чортівня, тоді що це таке?

— Щось зв’язане з наукою, — обережно висловив припущення Джо. — Ми, на жаль, не знаємо природи цього феномена, тому й лізуть нам у голову всілякі думки про містику.

— Розберемося, Джо. Але — потім. А зараз я мушу арештувати містера Джексона. Так велить мені почуття обов’язку. — Х’ю повернувся до Майкла: — Привид руйнує вашу сім’ю, містере Джексон.

— Але до моєї сім’ї Місту немає діла. Принаймні воно раніше ніколи не цікавилося мною. То чому мене арештовують?

— Тому! — майже крикнув Х’ю. — Хоча б тому, що привид порушує порядок. І взагалі, я попрошу вас, містере Джексон, не дискутувати зі мною. Я при виконанні службових обов’язків і маю іменем закону оберігати в Місті порядок і спокій. Я змушений буду арештувати і привид, щоб доставити його в Кримінальну службу.

Джо засміявся.

— Але як ти його арештуєш?

Х’ю на мить розгубився, але швидко знайшовся.

— Будь певен, спеціалісти зуміють дістатися до привиду. Але то вже не мій клопіт. Мені службою ввірено охороняти в Місті порядок, і я виконаю свій службовий обов’язок! Привид може викликати в Місті паніку, а це — непорядок. Тому його треба негайно ізолювати від суспільства.

— Х’ю, залиш цього вродливого привида під мою відповідальність.

— Гм… — Х’ю завагався. — Але яка з тебе відповідальність, якщо ти — приватна особа?

— Але ж не хто інший, а саме ти довіряєш цій приватній особі, — Джо тицьнув себе пальцем в груди, — довіряєш найскладніші справи. І ця приватна особа ще ніколи тебе не підводила. Чи не так?

— Ти маєш рацію, Джо, але... — інспектор знову завагався. — В даному випадку справа неординарна. І я не можу ризикувати своєю репутацією.

— Розумію: дружба дружбою, а служба службою?

— От і добре, що ти розумієш, а тому й не гнівайся на мене, — вже примирливо сказав інспектор. — Ми не знаємо природи чи принципу дії цього привиду. А раптом станеться непередбачене?

— Що саме?

— Привид вирветься на волю і піде гуляти Містом.

— Гаразд, я все беру на себе.

— Ні, ти уяви, що зчиниться тоді в нашому зразковому Місті! Чутки, страхи, сум’яття... Почнуть хтозна-що говорити. А дійде до начальства, що я знав про привид і не ізолював його, а випустив у Місто, як джина з пляшки, — не носити мені цього значка, — показав на лацкан куртки, де світилися букви "КС". — Ще мені потім і політику пришиють, бо чортзна, чим дихає цей привид, адже про його політичну платформу в нього на лобі нічого не написано.

— Та ти що? — Джо і сміявся, і дивувався водночас. — Привид і політика? Більшого б у тебе клопоту не було!

— А раптом цей привид та лівих переконань, га? — зловісним шепотом запитав інспектор й, оскільки Джо мовчав, переможно закінчив: — Ось так. А в мене, сам знаєш, сім’я, дружина, три дочки і

четвертий син. Сімейка ого-го, її треба одягати, годувати і теплі місця дітям у житті шукати. Одне слово, без роботи мені аж ніяк не можна лишитися. Я — не ти, котрий сам за себе відповідає.

— Розумію, — кивнув Джо. — Отож буду діяти під егідою твого шановного відомства, але все беру на себе. На випадок чого — твоя хата скраю. Годиться?

— Авжеж! — Х’ю повеселішав. — Але ще одна умова. Точніше — наказ. Усе тримати в таємниці і, як вогню, остерігатися преси. Про привид їм — ані слівця. А тепер — починай!

І Х’ю, сівши у темряві на диван, усім своїм виглядом дав зрозуміти, що виднині "його хата скраю". Приватний детектив Джордж Лі мусить діяти на свій страх і риск. А він, інспектор Х’юлетт Кларнес, просто буде спостерігати в затінку і, коли що непередбачене виникне, залишає за собою право втрутитись у хід подій.

VI

— Вона... ну, Дженні, з’являється щоночі? — підійшов Джо до Майкла, який упродовж усієї розмови двох детективів залишався байдужим і стояв осторонь з похиленою головою. — Заспокойся, старий, — Джо говорив м’яко, навіть з нотками співчуття чи жалю в голосі, як говорить лікар з безнадійно хворим, — вона неодмінно ще до тебе повернеться.

— Вночі. І тільки о дванадцятій, — тонкі пальці Майкла, виразні й неспокійні, знову забігали, ніби щось шукали. — Я кілька діб невідлучно просидів у холі. Думав, а раптом? Але — ні. Дженні з’являється тільки о дванадцятій ночі і тільки на чверть години.

— А куди вона потім зникає?

— Не знаю. Дженні завжди з’являється нізвідки і в нікуди йде. І хоч скільки я просив її, хоч скільки благав затриматись бодай на п’ять хвилин або частіше приходити — вона невблаганна. Тільки чверть години, ані секунди більше.

— Який у неї голос?

— О-о, якби ж то мені вдалося хоч раз почути її голос, я був би найщасливішою людиною у світі! — Майкл помовчав і раптом закричав: — Вона завжди мовчить, і все кудись дивиться, і все комусь посміхається! Мене ніколи не помічає. — Він обхопив голову руками. — Я не знаю, що мені робити, вона ніколи, ніколи не звертає на мене уваги, а я ж її люблю. Розумієш — люблю.

— Розумію, — кивнув Джо. — А ти, Майкле, ніколи не пробував до неї хоча б доторкнутися?

— А чому?

— Н-не знаю. Напевне, не вистачило хоробрості. Адже вона жінка не така, як усі. Вона — не проста.

— Цікаво, а яка ж вона?

— Така... незвичайна. — Майкл подумав мить і закінчив упевнено: — Вона неземна. Таких жінок, як Дженні, немає більше на Землі. Вона єдина у всьому світі.

— Майкле, старий, ти ніколи не замислювався над тим, що таке Дженні? Можливо, як казали наші предки, це — привид.

Х’ю у пітьмі перестав сопіти, певно, насторожився, вчувши слово "привид".

— Неправда, вона жива!

— Гм... Нехай так. Але як ця особа, якщо вона жива, може з нічого з’являтися і в ніщо зникати?

— Саме так! — вставив з темряви Х’ю.

— Не знаю... — Майкл знизав плечима. — Я думаю, тому, що вона — неземна. З іншого світу.

— Припустимо й це. Але чому вона з’являється лише в цьому холі? І лише рівно опівночі? І лише на чверть години?

Джо крокував холом сюди й туди, то з’являючись у світлому колі ліхтаря, то зникаючи з нього, але, маючи окуляри нічного бачення, навіть з пітьми уважно спостерігав за Майклом.

— Не знаю... — бурмотів Майкл. — Я думав над цим, та відповіді не знаходив. Але певний, що вона — неземна жінка. Вона з іншої галактики.

— Гм... фантастикою захоплювався, старий?

— Було...

— Воно й видно. — Джо помовчав і зупинився так, щоб його лиця не видно було, але щоб він сам добре бачив Майкла. — Як і коли ти вперше побачив Дженні, будемо так називати привид?

— Одного разу я прокинувся за три хвилини до дванадцятої ночі. Мені захотілося пити, і я спустився вниз... Коли йшов холом, годинник саме пробив північ, і тут я побачив незвичайну жінку. В першу мить подумав, що я сплю.

— І відтоді ти щоночі ходиш до неї на побачення?

— Так, без неї я вже не можу. Мені здається, що знаю її давно, все своє життя.

— До речі, хто тобі сказав, що її звати Дженні? — запитав із пітьми інспектор Кларнес.

— Вона сама мені про це сказала.

— Але ж ти щойно запевняв, мене, що вона ніколи з тобою не говорить! — вигукнув Джо.

— Дженні сказала мені про це уві сні.

— Вона ще й приходить до тебе у сни?

— Іноді... — Майкл посміхнувся (чи не вперше за всю розмову). — І навіть зрідка уві сні говорить зі мною. Але наяву — ніколи.

— І давно ти... ну, зустрічаєшся із Дженні?

— Майже місяць.

Джо подумав і махнув рукою:

— Гаразд. Іди спати, Майкле.

— Після зустрічі з Дженні я ніколи не сплю. Я тільки лежу і вдаю, що сплю.

— Тоді йди ляїай і вдавай, що спиш. А ми тут... посидимо ще трохи.

Майкл покірно рушив, та нараз зупинився і рвучко повернув голову.

— А ви нічого лихого не вчините Дженні?

— Ми прийшли сюди не для того, щоб забрати в тебе Дженні. — Джо підійшов і легенько поплескав по плечі Майкла, що злякано дивився на нього. — Заспокойся, старий. Хоч я, наприклад, і холостяк, але жінки мене ніколи не цікавили. А мій колега, — кивнув він у той бік, де сидів на дивані Х'ю, — має дружину, яку дуже-дуже любить... (Х'ю в пітьмі хмикнув). Тому вважай, що Дженні твоя...

— Моя... — Майкл усміхнувся і пішов на другий поверх, вигукуючи:— Моя, і нікому її не віддам! Моя, і нікому її не віддам!

VII

— Що ти тепер скажеш, детектив-аматор? — ступив в освітлене коло інспектор Кларнес. —Кіно, чи не так? Як^ тобі її величність чорна королева?

— Здорово! — вигукнув Джо. — Такого я ще не бачив. Ефект вражаючий! Я навіть ладен на якийсь час повірити, що привиди й справді існують... Неземна жінка, як називає її Майкл, постає з нічого. І постає як жива.

— Той Майкл — звичайнісінький псих!

— Бідолашний Майкл, — зітхнув Джо. — Він втратив голову від любові до цього видива. Шкода, але він загине...

— Гаразд, із ним ясно. Він уже не від миру сього. А ми? Ми здорові, ми скептики, а от я не міг відірвати очей від того привиду.

— І я теж, — зізнався Джо. — Хоч не особливо звертаю увагу на жінок.

Так перемовляючись, вони уважно вивчали хол.

Простукали стіни, прискіпливо обдивилися вікна, згорнули килим і дослідили підлогу, оглянули східці, що вели на другий поверх, але ніде й нічого підозрілого не виявили і знову зійшлися біля столика.

— Привид зникає десь тут, не користуючись потаємним ходом або чимось подібним, — підсумував оглядини Джо. — Я кажу: привид, хоча в існування їхнє, зізнаюсь, не вірю. Привидів немає, як немає й потойбічних сил. Тут криється якась загадка. Та жінка, що отут демонструвала нам свою вроду, — безтілесна, вона дух. Ніщо.

— То що ж це — фокус? — здивувався Х’ю. — Ілюзіон? Оптичне явище?

— Можливо, і явище, — сказав Джо. — Явище, яке ми поки що не можемо розгадати. Але на те й таємниці, щоб їх розгадувати.

— І все ж, хто ця безтілесна красуня? Реальна особа чи...

— Цього я не знаю, але гадаю, що скоро дізнаюсь. Цей пресимпатичний привид мене дуже зацікавив. Та й Майкла треба рятувати: ще тиждень-два таких рандеву з привидом, і бідолаха переселиться до психіатричної клініки.

Говорячи це, Джо підійшов до годинника і поляскав по ньому рукою.

— Старовинна робота. Швейцарська фірма, кінець вісімнадцятого чи початок дев’ятнадцятого сторіччя. Одне слово, музейна цінність. — Помовчав. — Солідна річ і якраз... на зріст людини.

Х’ю посміхнувся.

— Ти хочеш сказати, що Дженні, чи як її там, ховається в цьому старовинному годиннику?

— Ні. Але мені здається, що поява привиду чимось пов’язана з механізмом годинника.

— Для чого було швейцарським годинникарям вісімнадцятого чи дев’ятнадцятого сторіч запихати в годинник якийсь привид?

Джо промовчав, замислено погладжуючи підборіддя.

Х’ю зробив спробу витягти годинник із ніші, щоб обдивитися його з усіх боків, але тільки й спромігся ледь зрушити його з місця.

— Важелезний, — похитав головою. — Навіть удвох не впораємось.

— Облиш. Якщо й упораємось, це нічого не дасть. Потрібні спеціалісти, з цією таємницею квапитись не варто.

— Спеціалісти будуть завтра. Себто вже сього... — Х’ю вмовк на півслові, сторожко прислухаючись. — Здалося, — зрештою сказав він.

— Мені теж здалося, — пошепки озвався Джо.

Вони вмовкли, .напружено прислухаючись, і Х’ю повільно засунув руки до кишені, але пістолета у ній не виявив.

"Ч-чорт, не захопив, — лайнув себе подумки. — І як же я міг?.."

— Джо, нам не здалося...

— Він не йде, а якось дивно пересувається, — вслухаючись у тишу, коментував Джо. — Його хода не схожа...

— ...на людську, — інспектор метнувся до столика і вимкнув ліхтар.

VIII

Детективи застигли в пітьмі" що враз наповнила хол.

Місяць поглинули чорні хмаровища, що облягли Місто, непроглядна темрява взяла віллу в суцільну облогу. За вікнами тоскно завивав вітер, зірвалось кілька важких крапель дощу (чути було, як вони затарабанили по шибках), а потім усе стихло, тільки час од часу чулося скімлення: чи то вітер, чи бездомна тварина...

М’яко й рівномірно цокотів маятник: цок-цок, цок-цок...

Детективи знову почули кроки — обережні, ніби човгикав хтось або дуже важкий, або дуже старий.

— Доведеться нам познайомитися іще з одним привидом, — пробурмотів інспектор. — А з мене вже досить і першого. До того ж я не захопив зброї. Ах, ч-чорт! Може, хоч у тебе є яка-небудь пукавка?

— Я займаюсь розслідуванням тих чи інших справ, але не стріляниною, — озвався Джо.

— Жаль...

Кроки вчувалися ніби з-за стіни. Але хто там міг ходити? Крім Майкла та його дружини Лінди, на віллі "Двох щасливців" більше ніхто не мешкав.

— Мабуть, спеціаліст по очищенню вілл, — висловив припущення Джо.

Та ось кроки почулися вже зовсім близько, детективи кинулись під стіну й притислися до неї, не спускаючи поглядів з дверей, що вели в коридор.

І раптом у ніші, де стояв годинник, зненацька зачорнів овальний отвір. І тієї ж миті почувся пронизливий скрип, човгання і в тому отворі з’явилася масивна постать, квадратна, з прямими плечима і дещо довгастою, низько посадженою головою.

Одного погляду було досить, щоб здогадатися: робот!

"У роботів цієї конструкції в правій руці вмонтовано пістолет для стріляння енергорозрядами напруги, яка здатна спопелити все живе. Удар оранжевою блискавкою, і — все. Кінець", — миттєво промайнуло в мозку Х’ю, і він (хоч уже й запізно) пожалкував, що лишився тут, а не викликав бригаду спеціалістів — хай би вони морочилися з цією залізякою!

Робот зробив кілька рипучих кроків і спинився, шукаючи тих, хто посмів зрушити з місця годинник.

І відчули детективи, що вони в пастці, що втекти з холу вже неможливо і сховатися теж ніде. Система бачення в робота наладнана на тепло, що його випромінює життєвий організм, а реакція швидша за людські можливості. Його блискавична бойова система не буде слухати ніяких пояснень чи виправдовувань.

Голова робота повільно оберталась, як невелика башта бойової машини, на грудях, де була панель, засвітилося табло, а на ньому замиготіла зелена пунктирна лінія. Вона пересувалася в той бік, у який поверталася голова. Вище лінії замерехтіло оранжеве перехрестя —

прицільна рамка. На лобі в робота спалахнула тьмяна жовта лампочка, що означало одне: бойова система металевого охоронця вже прийшла в рух і перебуває в стані, близькому до відкриття вогню.

І ось робот відчув сторонніх у холі, різко повернув голову до тієї стіни, де ховалися детективи, жовто вічко на лобі в нього, не блимаючи, дивилось на Джо. Зелена пунктирна лінія на табло збіглася з оранжевим перег хрестям і запульсувала.

Різко урвалося цокотіння хронометра.

Тієї ж миті старий і, здавалося, такий неповороткий робот рвучко викинув уперед на рівень плеча праву руку, почувся сухий тріск, і оранжева стрілка-змійка, розсипаючи іскри, полоснула по стіні, де стояли Джо і Х’ю.

В останні частки секунди, перш ніж робот натис гашетку, інспектор і детектив метнулися в різні боки, впали і покотилися — Джо за диван, а Х’ю за пеньки з рослинами. Але ні диван, ні пеньки не могли захистити їх від блискавки, що спопеляла все на своєму шляху.

Робот завертів головою, не знаючи, по кому першому бити.

Рука його сіпалась то вправо, то вліво, росзипаючи золотисті іскорки, стрілки-змії порскали в різні боки...

— Увага!!! Покірність і слухняність!!! — зненацька закричав Х’ю, надаючи своєму голосу металевих наказових ноток. — Машино, не виходь із покори! Машино, перед тобою твій пан і творець — Людина! Покірність і слухняність!!! Покірність і слухняність!!!

Інспектор викрикував владно і різко, але упевненості, що машина скориться, у нього не було, адже він не зназ, чи є в роботі старої

конструкції блок покірності, як у найновіших модифікацій, тож кричав навмання — ситуація була безвихідна.

— Хто мене розбудив? — металевим голосом, скрипучим і монотонним, без будь-яких емоцій, але старанно і чітко вимовляючи слова, прогугнявив робот. — Я довго спав. Хто порушив мій сон і доторкнувся до годинника, який мені велено оберігати?!!

— Покірність і слухняність!!! — все ще вигукував Х'ю, але упевненості в його голосі не відчувалося. — Машино, перед тобою твій пан і творець — Людина! Скорися, машино, і не виходь із покори!

— Я мушу виконати наказ, а він зобов'язує мене знищувати кожного, хто посміє зрушити з місця годинник!

Стало зрозуміло, що він застарілої конструкції, тож блоку покірності у ньому немає.

Чутливі елементи робота вловили напрям голосу людини, а мікрокомп'ютер блискавично вирахував траєкторію польоту стріли-змії і місце, звідки чувся голос Х'ю.

Робот спрямував пістолет на інспектора...

І в ту ж мить на сходах, що вели на другий поверх, спалахнула світла цятка, тонкий, як голка, промінь (видимий тільки тому, що в холі було темно) затанцював у робота на голові, плечах та спині. Почувся тріск, скрегіт, на підлогу посипались іскри. І робот з піднятою для пострілу рукою застиг мертвою брилою, розсічений навпіл спопеляючим променем.

Табло на його грудях і вічко на лобі згасли.

Різко запахло паленою ізоляцією, в розсіченій голові робота та його грудях, скручуючись, із шипінням догоряли деталі електричної начинки. Під ногами згасали останні краплі розплавленого металу.

— Оце так, — сказав Х’ю, виходячи з-за кадобів й рукавом форменої куртки витираючи лоба. — Ще мить, і заіржавлена допотопна машинерія перетворила б нас на попіл першого гатунку. Навіть не треба було б піддавати наші тіла кремації. Згрібай попіл в урну і вези його до парку Вічного Спокою. Як тобі це подобається, Джо?

— Мені це зовсім-зовсім не подобаться, — виліз Джо з-за дивана. — І треба ж тобі було зрушити з місця годинник!

— Тепер я повірю, що в годиннику і справді криється якась таємниця, інакше нащо його творці замурували в стіну цього залізного гевала.

— Друже, ми ще й досі не подякували своєму рятівнику, а це не зовсім чемно з нашого боку.

І вони повернулися до східців, звідки вдарив по роботу голубий промінь, але там нікого не було. Х’ю, все ще не вірячи своїм очам, підбіг ближче, заглянув навіть під східці і завертівся на місці, бурмочучи:

— Не міг же він, як привид, з нізвідки з’явитися і в ніщо зникнути? Променевий пістолет, яким він розтяв навпіл робота, був реальний. Он стоїть понівечений робот. Ні, тут хтось таки був.

Джо теж підійшов до східців.

— Коли б тут нікого не було, то робот вже давно б перетворив нас на попіл. Я думаю, що, крім Майкла, нас ніхто б не виручив на цій віллі.

— Але Майкл не має права носити променевий пістолет!

З цими словами інспектор метнувся східцями нагору, але зненацька почувся несамовитий жіночий крик:

— А-а-а-а!!!

IX

На східцях стояла місіс Джексон з чашкою в руках і волала:

— А-а-а!!! Не убивайте нас! Не вбивайте!!! Я хотіла тільки води набрати... А-а-а-а...

— Я нічого не розумію, — озирався Х’ю. — Хто вас хоче убити, місіс Джексон?

— Ви... — тремтіла жінка. — Не убивайте нас! Беріть годинник, тільки нас не чіпайте! То не наш годинник, він уже був на віллі, як ми сюди перебралися. А-а-а...

— Та урвіть хоч на мить своє пронизливе "а-а-а", місіс Джексон! — втративши терпець, крикнув Х’ю. — Ми з Кримінальної служби. І прийшли до вас за вашою заявою порятувати вашого чоловіка від звабливого привиду.

— То ви й справді не бандити? — недовірливо перепитала Лінда.

— Місіс, спати рекомендується в ліжку, а не на ходу. Придивіться уважніше, я — інспектор Кларнес, у якого ви були вдень із скаргою на привида.

— Тут темно, і я... я нічого не бачу, пане інспектор. Аж тепер інспектор збагнув, що в господарки немає

окулярів нічного бачення, як у них із Джо.

Детектив клацнув вимикачем, і яскраве світло залило хол.

Місіс Джексон закліпала, звикаючи до світла.

— Ах, містере інспектор, даруйте. Тепер я бачу, що це й справді ви. Але як ви мене налякали, у мене аж ноги відняло. Спускаюся в хол, і раптом — дві темні постаті. Крім привиду, думаю, мені ще тільки грабіжників не вистачало! Я й закричала... — Вона схлипнула. — Ах, містере інспектор, вибачайте, я вже зовсім з глузду з'їхала, мені всюди ввижається лихо. О-о... Стоїть! — вона тицяла тремтячою рукою в хол (Х'ю рвучко озирнувся). Стоїть... Він...

— Хто він, місіс Джексон? — підійшов детектив.

— З піднятою рукою... Він теж із вашої служби?

— То робот, місіс, всього лише робот. — Х'ю полегшено перевів подих. — Премиле залізне створіння.

— Він, здається, горить?

— Уже згорів, — озвався Джо. — Даруйте нам, місіс, що з'явились у вас серед ночі і без попередження. Але нас дуже зацікавив ваш симпатичний привид.

— То ви його... спіймали? — В її очах заблищали сльози радощів. — Правда ж, той привид не ввижався мені, правда? Він таки існує, правда? (Джо кивнув). То ви його спіймали? Він більше не буде мучити бідолашного Майкла? Я така рада, така рада...

— Ще день терпіння, місіс, і з привидом буде покінчено.

— І Майкл більше не ходитиме до нього ночами?

— Гадаю, що ні. — Джо підійшов до Лінди, заговорив м’яко, заспокійливо: — Я обіцяю вам, що все буде гаразд, місіс. А зараз до вас у мене лише одне запитання: ви або Майкл ніколи не пробували зрушити з місця годинник?

— Ні. — Лінда подумала і твердо відповіла: — Ні і ще раз ні! Та й для чого було нам його чіпати? Він стояв собі, то й нехай. Коли б не той привид, що забрався всередину, то й зовсім було б добре.

— І ви, звичайно, нічого не чули про робота?

— Про якого ще робота?

— Про того, що був замаскований у ніші, напроти годинника.

— Ой леле, у стіні ще й робот? Що він там робив?

— Охороняв годинник.

— Що година, то й новий клопіт! — Жінка схопилася за голову. — То привид, то робот! Це не вілла, а суцільне нещастя!

— Так, місіс, на вашій віллі і справді завелося нещастя. — Джо усміхнувся. — Але не хвилюйтеся, постараємось його викурити звідти. А робот, що ховався в стіні, віднині просто металевий брухт. Але прохання до місіс нічого тут не чіпати: ні знешкодженого робота, ні тим більше годинника.

— Місіс Джексон, — підійшов до жінки інспектор. — У мене теж є до вас одне запитання: ви не бачили людини, яка кілька хвилин тому з пістолетом в руках побігла на другий поверх?

— А-а-а... — заволала Лінда і кинулась до Джо. — Благаю вас, порятуйте, він уб’є Майкла!

— Місіс, заспокойтесь, мені здається, що чоловік з пістолетом і був Майклом. І він побіг у спальню.

— Але його там немає...

— Хвилинку, місіс. Із спальні є ще інший вихід, крім цих східців?

Місіс Джексон кивнула.

— Зрозуміло.

— Боже мій, що Майкл накоїв?

— Заспокойтесь, місіс Джексон, — лагідно мовив Джо. — Ваш чоловік нічого не накоїв. Більше того, він врятував нас, знищивши робота. На сьогодні все, місіс. Більше не будемо вам заважати. На добраніч, місіс.

Лінда тяжко зітхнула.

— Я вже й не пам’ятаю, коли в мене була добра ніч...

— Сьогодні ж треба знайти Майкла, — сказав інспектор, коли місіс Джексон піднялася до себе у спальню. — Чим швидше, тим краще.

Джо уважно розглядав годинник.

— Навіщо він тобі? — не обертаючись поспитав і нижче схилився до годинника. — Він же нас порятував. Коли б не його променевий...

— Ось за променевий пістолет його і треба арештувати! — сердито вигукнув інспектор. — Ти не гірше за мене знаєш, що всі особи, які без спеціального дозволу користуються променевими пістолетами, підлягають негайній ізоляції.

— А підійди-но сюди, Х’ю, — погукав Джо. Виявляється, про нашу з тобою безпеку потурбувалися. І не їхня вина, що ми виявилися з тобою такими неуважними. Читай, що тут викарбувано для таких простаків, як ми.

Інспектор підійшов ближче, нахилився до годинника і прочитав:

"Увага!

Всім, кому дороге власне життя!

СМЕРТЕЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНО!!!

Хто зачепить цей годинник, чи хоча б зрушить його з місця, чи зробить спробу його викрасти, той без будь-якого попередження буде негайно знищений Охоронцем годинника. Радимо всім цікавим триматися подалі від годинника.

ПАМ’ЯТАЙТЕ:

Вимолити собі життя в Охоронця — марна річ!"

Х

"Цок-цок, цок-цок..."

Лінда не зводила сумних очей з осяйного золотистого маятника, що спалахував сліпучим блиском, і фізично відчувала, як спливають у

безвість секунди й хвилини життя. І немає їм вороття, як немає і не буде вороття кращим її рокам... То навіщо вони й народжувались — секунди й хвилини її невдалого життя? Вона злегка похитувалась у такт маятнику(а чи своїм невеселим думкам) , і жаль було їй своїх марно прожитих років у цьому жорстокому світі, де ти нікому не потрібний і де всім байдуже до тебе і бід твоїх, бо кожний, як равлик, ховається у власну хатку. І нічого втішного не чекає вона від тих секунд і хвилин її життя, які ще прийдуть до неї... Вічна муко життя. А може, це і є саме життя, його суть, його єство, його єдиний і всевладний зміст? Хто знає, хто скаже... Бо щасні не відчувають життя, вони не живуть, а насолоджуються, а живуть ті, хто щодня й щомиті відчуває біль і печаль — гірку чи світлу, але все одно печаль — вічну супутницю людства, вічну його сестру.

В холі стояла мертва, глуха тиша, яку порушував лише маятник:

"Цок-цок, цок-цок..."

Колись вона любила цей годинник, пишалася ним, берегла його — дорогоцінність же, музейна рідкість. І як він прикрашав хол. І всі, хто у них бував, звертали на нього увагу і завжди захоплено казали:

— О, який у вас старовинний годинник! Такий не в кожному музеї побачиш. Ви багаті.

Але звідтоді, як вона виявила у годиннику ту, що забрала в неї Майкла — зненавиділа годинник. Мала таке відчуття, ніби її зрадив найближчий друг. Спершу, зробивши те відкриття, боялась годинника, проходила повз нього з острахом, бо здавалось, що та красуня крізь шпарку стежить за нею із мстивою посмішкою на гарних вустах.

Зненавидівши годинник, бажала йому смерті, як живій істоті.

Та годинник невтомно й методично йшов, і як за розкладом, з’являлась опівночі та безтілесна зваба.

І Лінда відчула, що гине, що ті секунди, які методично відраховує годинник, з кожною миттю наближають її до кінця.

— І ніхто мене не порятує, бо кому я потрібна, маленька, невидатна людина, якась там мікроскопічна пилинка людства, — бурмотіла сама до себе. — Бо хто я така? Не можна, не всевладна, не належу до сильних світу цього. Невдаха. Нелюба жінка якогось там інженера... Теж — невдахи.

Важко ступаючи (останні роки у неї без видимої причини почали боліти ноги, лікарі кажуть, що це від нервів), піднялася на другий поверх і, зітхнувши, прочовгала до спальні — сьогодні ноги чомусь геть розболілися.

Майкл спав (чи вдавав, що спить?), відвернувшись до стіни. Це була його звична поза у подружньому ліжкові, звідколи у годиннику з’явилась та... безтілесна. Лінда обережно лягла поруч, дивилася в пітьму і бачила той літній день, коли вони з Майклом ставали під вінець. То був найщасливіший день у її житті. Від хвилювання у неї паморочилася голова і здавалося, що світ навколо линув у якомусь незвичайному, незнаному досі танку — легкому і солодкому. Наївна! О, якою вона тоді була наївною та сліпою. А втім, що тепер згадувати, до чого все те, як у ту першу ніч і скінчилося її щастя. Скінчилося, так і не народившись.

Після раптової трагедії з її батьком Майкл став зовсім іншим. Але все ж не кинув її. Він добрий, її Майкл. І якби не той привид, все б у них було добре і вони б жили собі та жили — скромно, тихо, непомітно.

— Майкле... — тихо покликала вона, дивлячись у стелю. — Не грайся зі мною в мовчанку. Я знаю, що ти не спиш. Після зустрічі з НЕЮ ти ніколи не спиш до самого ранку.

— Не сплю, бо ти не даєш мені такої можливості! — аж верескнув він. — Не чіпай мене!

— Не треба так дратуватися, Майкле. Я тільки хочу...

— А я нічого не хочу! Чуєш, нічого, крім спокою!

— Так і я ж хочу спокою, — зраділа вона, що в них виявилися спільні бажання. — Спокою, і більше нічого.

Він не відповів, і Лінда збагнула, що вони мріють про різний спокій: вона — позбутися привиду, а він — позбутися її.

"Ну піду я... згину, щезну, — думала жінка з гіркотою. — Так і він же тоді згине, кинутий напризволяще. Привид ще нікого до добра не доводив..."

— Майкле, — по хвилі озвалась, — інспектор з Кримінальної дзвонив.

— Ну...

Лінда відчула, як він насторожено завмер.

— Цікавився, чи ти приходиш додому.

— Хай цікавиться, — а сам насторожено дихання стримує і увесь напружився, готовий в будь-яку мить дременути із спальні.

— Майкле, тебе можуть арештувати за той пістолет. Адже користуватися променевою зброєю без спеціального дозволу забороняється. Де ти його дістав, той страшний пістолет?

— Ти часом не найнялася агентом до Кримінальної служби?

— Щоб тебе врятувати, я ладна найнятися хоч до диявола, аби він лише існував. А ти... ти пішов би сам до них, здав би той проклятий пістолет, і все було б добре.

— Хай скажуть спасибі, що я їх тоді порятував. Робот з них лишив би хіба що попіл.

— Ось за те, що ти їх врятував, вони й милують тебе. Тільки заберуть пістолет. Так мені наказав детектив Джо. А він добрий, йому можна вірити... Схаменися, прошу тебе. Не будеш же ти вік ховатися, втікати із спальні чорним ходом. Зрештою, вони арештують тебе на роботі, а тоді неприємностей не оберешся. Шеф не любить тих працівників, якими цікавляться люди з Кримінальної. Ти ж знаєш його думку з цього приводу: "Сьогодні зацікавилась Кримінальна служба, а завтра, дивись, і Політична".

Майкл мовчав...

"Треба що-небудь робити, аби нарешті позбутися тієї безтілесної зваби й порятувати бідолашного Майкла"... — вирішила Лінда, встала і спустилася на перший поверх.

— Постривай же... постривай, — бурмотіла. — Я ж тобі... — що вчинить — того й сама ще не знала. — Я тобі покажу... покажу...

Спинилася перед годинником, важко дихаючи:

— Сидиш? Причаїлась у годиннику і мовчиш? Думаєш, так і житимеш у мене безплатним квартирантом? Не вийде.

В безсилій люті шкребла блискучий корпус годинника, але навіть слідів не залишалося на твердому червоному дереві. Нігті ламалися. Коли б мала сталеві пазурі...

З тильного боку годинника, між дверцятами і задньою стінкою, помітила вузеньку, ледве видиму щілину.

— Ага... ага... ось я тебе... — бубоніла, колупаючи нігтем ту шпарку.

Стомившись (від гніву вона почувала себе геть знесиленою), стояла, хрипко дихаючи, й гарячково міркувала... Щось придумавши, метнулась на кухню (де й сила взялася!) і відразу ж повернулась з кухонним ножем. Лезо в нього було вузьке й довге.

Знетямлено тицяла ножем у годинник.

— Вилазь, вилазь, звабо, годі тобі тут ховатися та чужих чоловіків серед ночі з праведної путі збивати. Як маєш хоч крихту сміливості, з’явись! Побалакаємо...

Та хоч скільки била ножем у годинник, навіть пошкрябини на нім не лишалося — дерево як залізне. Тоді вона встромила лезо ножа в щілину дверцят і, відчувши, що лезо просувається вглиб, закричала, торжествуючи близьку перемогу...

— Ага-га-га!!! Ось я тебе дістану, дістану... — вперлась грудьми в колодочку ножа, давила на неї.

Ніж хоч і туго, але заглиблювався в нутро годинника, і їй здалося, що вона вже відчуває кінцем леза ту...

Ще дужче натисла грудьми на колодочку ножа, і з щілини зненацька вдарили їй у лице оранжеві іскорки, потім спалахнуло так, що на мить у холі стало видно, як удень.

Ні болю, ні удару Лінда не відчула. Коли спалахнуло криваве сяйво, коли вдарило їй у лице чимось оранжевим, встигла лише подумати: "Хоч би очей не позбутися... Ой, хоч би очей не позбу..."

Якась сила відкинула її від годинника, і вона, відлетівши аж на середину холу, впала навзнак, все ще інстинктивно затуляючи долонями очі, бо здалося, що біля обличчя в неї бурхає полум’я...

В холі повільно танула криваво-руда хмарка.

А маятник годинника, ніби нічого й не сталося, рівномірно, методично й невтомно відраховував секунди й хвилини людського життя: цок-цок, цок-цок...

Як сто, як двісті, як триста літному...

XI

— Ба! Нарешті! Кого я бачу? З’явилась пропажа. Ну, розказуй, що нового, — вигукнув інспектор Кларнес, тільки-но детектив Джордж Лі переступив поріг його кабінету. — Від тебе вже цілу добу немає ніяких вістей.

— Але в добі, на жаль, лише двадцять чотири години, і ні хвилини більше. — Джо весело мружився, і блискучі агатові очі ховалися в вузькі щілини, а це вказувало, що приватний детектив у доброму настрої. — Зовсім збився з ніг.

— Як там поживає наш симпатичний привид? Дженні, скажу тобі, кого хочеш зіб’є з праведної путі.

— Навіть тебе? — Джо насмішкувато поглянув на інспектора. — Зразкового сім’янина?

— До чого тут сім’я та подружня вірність? — скривився інспектор. — Мені за роботою ніколи на власну жінку глянути… Привид непокоїть мене в іншому аспекті — я не дав офіційний хід справі, не поінформував начальство і навіть не заніс дані в центральний комп’ютер, як то був зобов’язаний зробити. От і лізуть думки в голову: а раптом той привид вирветься, як-то кажуть, на оперативний простір? Та й піде гуляти містом, га? Уявляєш, який пречудовий гармидер здійметься? А за те, що я своєчасно не проінформував начальство про привид, мені запросто можуть дати під зад коліном. А в нас…

— Знаю, двадцять мільйонів безробітних.

— Саме так, двадцять. І я не хотів би ці легіони поповнювати своєю скромною персоною.

— Тобі ніщо не загрожує, адже привида я взяв під свою відповідальність, і про це у твоєму сейфі лежить моя розписка. — Джо став серйозний, як ніколи. — До того ж я даю гарантію, що ні в яку екскурсію по Місту привид і не думає збиратися. Бо з годинника він просто ніколи не зможе вибратися.

— Тобі вірю, друзів ти не підводиш. — Х’ю задоволено відкинувся на спинку крісла. — Викладай усе, про що дізнався. Люблю слухати страшні історії про всіляку потойбічну містику.

— Привид потім, а зараз про Лінду Джексон.

— Знаю… — відмахнувся інспектор. — Запізніла інформація. Я вже дзвонив у клініку, жінка в безнадійному стані.

Джо закрокував кабінетом:

— Годинник, виявляється, заблокований. Будь-яка дилетантська спроба його відчинити закінчиться вельми сумно. Потрібні спеціалисти з деблокування.

— Про спеціалістів я вже подбав. Тепер мене цікавить Майкл.

— На жаль, він зараз у такому стані, що навіть не реагує на те, що сталося з його дружиною. — Джо помовчав. — Ти справді збираєшся його арештувати? Але ж він нас врятував.

— Я винесу йому подяку за його героїчний вчинок, а за користування променевим пістолетом без спеціального на те дозволу арештую. Закон є закон, перед ним усі рівні: і потерпілі, і рятівники. Так було і так буде.

— Ну ти й служака! — зітхнув Джо.

— Я виконую на службі тільки те, що мені належить виконувати на службі, — з притиском відповів Кларнес. — Інакше державна служба перетвориться на мою приватну крамничку. Але де це тобі зрозуміти, вільний художнику від детективу!

— Вільним у нас ніхто не почувається!

— Тебе знову тягне до політики? — Кларнес гостро глянув на приватного детектива. — Не раджу. Дуже навіть не раджу. Бо коли що — то я, на жаль, не зможу тебе врятувати. Як кажуть, своя сорочка...

— Дякую за відвертість.

— Зі своїми друзями я завжди відвертий. Та гаразд, не будемо дискутувати. Хто Майкл за фахом? Інженер?

— Прекрасний, — зітхнув Джо. — Але — був. Колись.

— До зустрічі з привидом?

— Так. — Джо походжав кабінетом, мнучи в руках сигарету. — Два місяці тому фірма "Оптика" запросила Майкла Джексона до себе на службу. Точніше, переманила його із сусіднього штату. Йому було запропоновано вигідне місце, більша платня. Крім того, його спокусили окремою віллою. І Майкл погодився.

Усе йшло добре, він працював, як робот, фірма була задоволена. Перед трудягою Майклом відкривалася непогана перспектива. І ось пару тижнів тому все й почалося. Майкла наче хто підмінив. Акуратний і дисциплінований інженер став невпізнанним — на роботу запізнювався, приходив заспаний, іноді й засинав, сидячи на стільці, почав плутати елементарні речі, став дратівливим і дозволяв собі з усіма сперечатися. Одне слово, Майкл наче покотився з крутої гори... Зараз фірма вважає, що він — психічнохворий.

— Його колеги знають про привида?

— Ні. Як мене поінформували, керівництво фірми розглядає зараз його справу. Не виключена можливість, що Майкла відправлять на примусове лікування. Це — в кращому випадку. Очевидно, бідолаху просто викинуть за ворота. І, зрозуміло, заберуть віллу для іншого спеціаліста, якого переманять від конкурентів. А Майкл... Майкл на роботі вже не з’являється, вдень невідомо де ховається, а ночами бродить по віллі з напівбожевільним виглядом та все кличе Дженні. Де його дружина — не знає.

Почувся мелодійний дзвінок, і на відеоекрані з’явився елегантний, ще молодий чоловік.

— Містер Кларнес? — запитав він без будь-яких емоцій в голосі, наче відбував якусь повинність. — Потерпіла місіс Джексон, яка перебуває у нашій клініці, просить вас прибути до неї. Наша адреса...

— Гаразд, наш представник зараз прибуде. — Х’ю вимкнув екран.

— Місіс Джексон відвідаю я, — звівся Джо.

— Стривай, ще одне запитання. Майкл одружився на Лінді з любові?

Джо заперечливо похитав головою.

— Її дівоче прізвище Кейсі, — сказав він.

— Кейсі, Кейсі... — забурмотів Х’ю, щось пригадуючи. — Років десять тому я знав одного банкіра з таким же прізвищем.

— То батько її.

— Зрозуміло...

— Нічого тобі не зрозуміло. Майкл був бідним студентом. Щоправда, із світлою головою, багатою на ідеї. Взагалі, він був надзвичайно обдарованою людиною, таких можна на пальцях перерахувати. Але без цента в кишені ідеї і талант, як ти знаєш, нічого не варті.

— А за які такі... — Х’ю виразно потер пучками двох пальців, — він учився?

— "Ти забув, що в нашій столиці є один-єдиний на всю країну коледж для здібних юнаків із бідних сімей.

— Тільки без натяків на політику і наш найдемократичніший устрій, — застеріг інспектор і скоса поглянув на люстру.

— Тобі будь-яка розмова здається політикою. Хіба я винен, що в нашій найбагатшій у вільному світі країні всього лише один державний

коледж? Чи винен, що вища освіта у нас приватна, себто віддана на відкуп товстосумам?

Інспектор зітхнув, як зітхає лікар біля безнадійно хворого.

— Я впевнений, що ти закінчиш свої дні в санаторії для громадян з хибними політичними переконаннями.

— О, такі санаторії у нас по всій країні. І "лікують" у них зовсім безплатно.

— Джо! — застережливо вигукнув інспектор.

— Гаразд, гаразд, докажу про Майкла. Закінчивши той єдиний... гм-гм... безплатний коледж, Майкл мріяв про власну лабораторію. Але в нього у кишенях гуляв вітер. І тоді, певно, з меркантильних міркувань він і звернув увагу на Лінду Кейсі — єдину доньку банкіра Кейсі. Майклу був потрібний капітал для створення власної лабораторії. А Лінда була закохана в нього... Отож батечко-банкір влаштував молодим гучне весілля.

— Виявляється, цей Майкл колись був з біса розумним хлопцем! — не без заздрощів вигукнув Х’ю. — Його голова справді, як ти кажеш, багата на ідеї. Люблю таких... винахідливих.

— Не іронізуй, він мріяв про власну лабораторію. Та слухай. Другого дня після весілля банк тестя лопнув, а Кейсі наклав на себе руки. І Лінда в одну мить стала біднішою за самого Майкла.

— У наш час люди стають і мільйонерами і банкрутами між двома стравами ленчу.

— Хоча Майкл і не любив Лінду, але кинути її після всього, що сталося, не міг. Він мав добре серце і тому жив з нелюбою дружиною.

Цілих три роки розраховувався він за те пишне весілля, яке затіяв і не встиг оплатити його тесть-банкір. Ось так. Звідтоді він трудився на фірму і мріяв про чудодійний випадок, який допоможе йому стати багатим. Але той випадок не приходив і не приходив, як не видно було й перспективи відкрити власну лабораторію... І тут з’явився привид. Як втілення мрії про нездійсненне щастя.

— Кожний з нас доки живе — мріє про щастя, — підсумував інспектор. — Але наші мрії, на превеликий жаль, здебільшого так і залишаються мріями.

— У туристично-рекламних проспектах наша країна називається Країною Рівних Можливостей Для Всіх Громадян, — буркнув Джо.

— Ох і поплатишся ти колись за свій гострий язичок! — Х’ю сердито хряпнув дверима свого кабінету.

XII

День видався спекотний, як ніколи. Припікало, певно, на дощ, вдалині, над вершинами гір, вже купчилися хмари, і Джо, вийшовши з прохолодного приміщення Кримінальної служби, відчув себе наче в передбаннику. Розстебнув комірець картатої сорочки і швидким кроком подався до своєї "Ластівки", що вже чекала його на майданчику для індивідуального транспорту. Піднявшись, зробив коло і ліг на курс. Через три хвилини Джо уже був у південно-західному районі Міста — в давні, автомобільні часи сюди й за півдня неможливо було дістатися. (Щоправда, зараз у небі над Містом стільки ширяє птахольотів, що гляди та гляди! Але виграш у швидкості фантастичний!)

Ще через хвилину Джо вже приземлився в дворі клініки Бена, де світився посадочний знак для індивідуальних птахольотів. Біля того знаку на рекламному світловому табло бігли слова:

"Якщо ви захворіли — звертайтесь за допомогою до клініки професора Бена. Тільки в клініці професора Бена ви зможете..."

Джо вкинув у касу-автомат монети — плату за стоянку і зіткнувся з представником клініки — елегантним, із тоненькими чорними вусиками в білому короткому халаті й акуратній круглій шапочці.

— Містер... е-е...

— Джордж Лі, Кримінальна служба.

— Потерпіла, яка вас хоче бачити, містере Лі, в критичному стані, — голосом робота сказав представник. — Прошу за мною, містере Лі. Не можна гаяти й хвилини.

Вони швидко перетнули двір, зайшли в ліве крило п’ятнадцятиповерхової споруди і через кілька секунд вже піднімалися швидкісним ліфтом.

— Невже немає ніякої надії? — порушив мовчанку детектив.

— Ми зробили все, що могли, але, на жаль... — ввічливо, але байдужим, геть безбарвним голосом забурмотів представник і розвів руками, — Крім того, лише один день, перший день перебування хворого в нашій клініці безплатний. Для місіс Джексон він уже минув. Але в потерпілої, на жаль, немає гаранта оплати. А без цього подальше перебування в клініці...

— Я заплачу!

— Тоді мій обов’язок нагадати містеру... е-е... Лі, що один день перебування в нашій клініці без будь-якого лікування коштує триста доларів.

— Я сказав, що заплачу!

— Мій обов’язок також нагадати містеру Лі, що лікування і всі процедури оплачуються окремо. Наприклад: лабораторні дослідження — дві тисячі доларів, терапія — п’ятсот доларів на день, рентген — тисяча доларів, одна пінта крові — сто п’ятдесят доларів, плата за операційну кімнату — три тисячі п’ятсот, сама ж операція коштуватиме...

— Гаразд, я підпишу гарантійне зобов’язання, — перебив Джо і подумав, що це, можливо, дуже необачний крок. А раптом місіс Джексон хворітиме місяць чи й два? Плакали тоді його заощадження, які він відкладав на чорний день все своє життя.

— Мій обов’язок нагадати містеру... е-е... Лі, що платити треба наперед за п’ятнадцять діб.

— Гаразд! — уже крикнув Джо і смикнув рукою мочку вуха, як це він робив завжди в хвилини роздратування. — Ведіть!

Та ось ліфт зупинився, безшумно відчинилися двері, і вони, минувши хол, швидко пішли в кінець довгого і вузького напівтемного коридора, де сиділа жінка в білому халаті і щось писала. Там Джо невміло натягнув білий халат, і вони зайшли в крихітну палату, у яку ледве втислися ліжко і тумбочка. Навіть стільця, на який можна було б сісти, не було. Вікон теж не було, натомість під стелею навіть у ясний день тьмяно блимала жовта лампочка.

— Палата для тих, хто не має гаранта, щоб заплатити за лікування, — буркнув представник клініки і відвернувся.

Місіс Джексон лежала на спині, до підборіддя накрита сірим запраним до дірок простирадлом. На жовтому лиці виднілися сліди

опіків, ніс і підборіддя загострилися, щоки та очі запали. Вона непорушно дивилася в стелю і стогнала.

— Місіс Джексон. Ви хотіли говорити з представником Кримінальної служби? Ваше прохання виконано.

— Я хотіла говорити лише з тими двома джентльменами, котрі були... минулої ночі на віллі "Двох щасливців". — Голос у неї був неприродно тонкий. Джо здалося, що він ось-ось урветься.

— Я один із них, — сказав, — Джордж Лі.

Лінда перевела очі із стелі на стіну, потім нижче і нарешті спинила свій погляд на детективові.

— А-а... — Вона кволо посміхнулася куточками спечених, аж чорних уст. — Це я вас тоді обізвала... бандитами. Даруйте. А зараз я хотіла... хотіла застерегти вас, щоб не відкривали годинник. — Передихнула. — Боялась, що помру і не встигну... Це дуже небезпечний годинник. Він убив мене, він повбиває і вас... — захрипіла.

Джо кивнув.

— Ми вдячні вам, місіс, за застереження.

— А ще я хотіла вас попрохати... — говорити їй уже було важко, хрипіння переходило у свист, — попрохати, щоб ви... не чіпали того привида.

— Чому?

— А тому... — Вона довго мовчала, збираючись з силами, і чорні губи її вже мертвіли. — Та жінка, що ховається у годиннику, і так покарана... Вона безтілесна, вона заздрить земним жінкам,

— Ми врахуємо вашу доброту, місіс Джексон. Після вашого видужання ми...

— Я не видужаю... я вже вбита. — її очі скляніли і застигали мертвими каламутними кружальцями. — А Дженні... не чіпайте. Може, хоч із нею Майкл буде щасливим. Він так прагнув щастя, так його жадав. А я не змогла йому принести щастя... Він мене не любив, але я його любила... любила... люблю. Він був моєю єдиною радістю у житті.

Застиглі, запалі очі на мить засвітилися, у них ніби догоряли останні кволі іскорки життя, що покидало жінку.

— Передайте... люблю його... О! — вигукнула вона на диво дзвінко (і де в неї раптом сила взялася?) — А ось і мій Майкл. Прийшов-таки... Здрастуй, рідний мій...

Джо рвучко оглянувся: Майкла в палаті не було.

Не було і чоловіка, що супроводжував його.

Не вірячи власним очам, Джо ще раз оглянувся, але в палаті, крім нього та вмираючої, більше нікого не було.

І сталося диво дивнеє!

Жовте, спечене лице жінки із запалими очима й щоками, із чорними губами враз ожило і засвітилося радощами і муками любові, а почорнілі губи розквітли усмішкою. І Джо подумав: яка ж то незбагненна сила в любові, коли вона — бодай на мить — спромоглася перемогти, відтіснити навіть смерть.

— Спасибі, що ти прийшов, чоловіченьку мій, — шепотіла усміхнена Лінда до невидимого Майкла. — Правда ж, ти мене любиш? Правда? Я знала, знала, що ти мене любиш... І я тебе люблю... люблю, рідний ти мій. Нахилися до мене...

Джо вискочив у коридор.

Тип із тонкими вусиками, заклавши білі, випещені руки за спину, з нудьгуючим виглядом походжав сюди й туди.

— Слухайте, ви... представник найгуманнішої професії! — детектив схопив його за комірець халата і різко притягнув до себе, агатові очі спалахнули чорним вогнем крізь вузькі щілини повік. — Вона помирає!

— На жаль, містер... е-е...

— Лі! Лі, дідько б вас забрав! Мені вже набридла ваша убивча ввічливість. Лі! Я містер Лі!

— На жаль, містер Лі не помилився. — Чоловік у білому халаті делікатно вивільнився від пальців детектива, поправив халат, потім круглу білу шапочку на голові і мило посміхнувся: — Місіс Джексон і справді перебуває у стані, близькому до агонії. Але ми зробили все, що могли.

— То чого ж ви стоїте і нудно жуєте свою вишколену ввічливість? Робіть же що-небудь, хай вам чорт! Рятуйте нещасну! Викликайте реанімаційну службу.

— Але ми не могли розшукати її чоловіка, містера Джексона, а більше рідні в потерпілої немає.

— Коротше! — захрипів Джо, смикаючи себе за мочку лівого вуха. — Навіщо шукати Майкла Джексона, коли треба терміново рятувати Лінду Джексон?!

— Але ж нікому оплатити реанімаційну службу, — як і перше, чемно пояснив представник клініки, і Джо на мить подумав, що він, як детектив, усе своє життя боровся не з тими злочинцями.

— Скільки?

— П’ятнадцять тисяч.

— Я заплачу! А вас... вас треба негайно арештувати. Ви — справжній убивця.

— У містера Лі сьогодні просто кепський настрій, — незворушно посміхнувся чоловік. — Хвилинку...

Він якусь мить прислухався, тоді безшумними, скрадливими кроками зайшов до палати і через мить повернувся, акуратно зачинивши за собою двері. Потім дістав з кишені металевий жетон із клаптиком бинта, що правив за поворозку, і прив’язав його до ручки дверей.

— Це для санітарів з моргу, — пояснив детективу. — А знаєте, на її лиці застигла якась дивна посмішка...

"Навіть смерть не здолала її любові", — подумав детектив і вперше чомусь пожалкував, що він, розмінявши п’ятий десяток, так нікого й не любив і його ніхто не любив.

Похиливши голову, Джо рушив довгим, темним та вузьким коридором до ліфта.

XIII

Для збирання інформації про чорну королеву, себто привид з вілли "Двох щасливців", Джо попросив одну добу.

— Завтра, у цей же час, ти вже будеш дещо знати, — запевнив він Х'ю. — І рівно через добу ввійшов у кабінет Кларнеса.

— Значить, так... — без привітання почав він і вмовк, побачивши, що в Х'ю забинтовано кисть руки.

— А-а... — скривився інспектор, перехопивши його погляд. — Як у нас кажуть: витрати виробництва. Службова подряпина, — Кларнес не терпів ніякої героїзації своєї служби, називаючи її просто роботою, і завжди применшував у розмові свою роль в тій чи іншій операції. — Брали "ковбоя"...

Джо знав про цю справу. Кілька днів тому до залу казино зайшов молодик в одязі ковбоя часів дикого Заходу: на ньому був крислатий капелюх, куртка з китицями. Шестизарядний кольт на широкому шкіряному поясі, вицяцькованому блискучими залізячками... Наївний працівник казино аж руками сплеснув:

— Ах, містере, який чудовий маскарад! — Що у відвідувача чорна маска на обличчі, він якось не звернув уваги. — Ви справжній ковбой дикого Заходу!

"Справжній ковбой" тицьнув йому в живіт цілком сучасний пістолет (шестизарядний кольт на поясі виявився звичайнісінькою бутафорією) і сказав лише два слова:

— Денну виручку!

Втікав же грабіжник не в ковбойському стилі (та й де того коня зараз дістанеш!), а зник у небі на птахольоті.

— Ну?.. — запитав Джо в інспектора.

— Виручку встиг проциндрити, а його самого взяли, — неохоче розказував Х’ю. — "Ковбой" виявився актором місцевого театру. На сцені виступав в амплуа трагіка вельми посередньо, а в житті вирішив зіграти... і, до речі, непогано зіграв фарс з перевдяганням.

— А як ти напав на його слід?

— Одна деталь підказала. Працівник казино розказував мені, що коли "ковбой" тицьнув йому в живіт пістолет, він лише тоді збагнув, що шестизарядний кольт у нього на поясі — це мальовнича бутафорія... Слідів "ковбой" не лишив, спрацював чисто. Але мені засіло в мозку оте слово — бутафорія, не давало спокою. Я його вертів і так, і сяк... А тоді взяв свого агента — і в театр. Вирішив з’явитися відкрито, з таким виглядом, нібито нам усе відомо і ми прийшли брати "героя". Це для того, щоб спровокувати "ковбоя", якщо злочинець справді з театру. І знаєш, у нього не витримали нерви. Вихопив пістолет... Коли б мій агент не підбив йому руку, всадив би мені здуру кулю в живіт, а він, сам знаєш, мені ще потрібний, — засміявся. — Ну, та це дріб’язок, лише пошкрябина... А зараз мене цікавить ваша величність білий король детективу. Розказуй, що нового вивідав про чорну королеву.

— Скажу тобі поки що не все. Сьогодні я лише здогадуюсь, що таке привид. Але здогадка — ще не факт. Крім того, мені потрібно зустрітися з однією людиною, і вже потім усе стане на свої місця.

— Але звідки взялася ця, як її... Дженні? Це справді потойбічний привид чи, як ти стверджуєш, оптичний фокус? І хто його влаштував? З якою метою?

Джо дістав з нагрудної кишені кілька аматорських знімків і кинув їх на стіл.

— Привид? — взявши одну з фотографій, вигукнув інспектор. — Ти, виявляється, непогано фотографуєш. Коли клацнув?

— Коли сиділи з тобою за кадубами в холі.

— Хвалю. А я й не помітив. Чисто працюєш, — гомонів, роздивляючись фото. — Нічого не скажеш, чорна королева — як писанка. Наче жива. Забери і не спокушай мене, — простягнув він детективу фотографію, — бо ще закохаюся.

— Я показав ці фотографії главі фірми "Оптика" містеру Слесеру. Він тільки глянув, одразу вигукнув; "О-о, це ж незабутня наша Дженні! Звідки у вас її фото?.."

— Що-о? — аж підвівся в кріслі Х’ю. — Привид насправді зветься Дженні? Ну й ну!

— Так. Містер розказував далі, що у Дженні була закохана вся фірма. "Навіть я збирався за нею побігати, — зізнався він, — але на заваді став мій вік. Як-не-як дев’яносто п’ять мені стукнуло". Містер Слесер — людина з гумором.

— Ф’юу-уть! — свиснув інспектор і відкинувся на спинку крісла. — А в цього, як його, Слесера, зір нормальний у його дев’яносто п’ять? Привид має реального прототипа?

— Так, привид колись і справді був жінкою.

— Нічого не збагну, — інспектор знизав плечима.

— Дженні, яка виступає зараз на віллі "Двох щасливців" у формі (будемо так говорити) привиду, — реальна особа. Тобто була колись реальною особою.

— А зараз де вона?

— Хто?

— Та реальна особа.

— А-а... Дженні на тім світі. Кларнес мимоволі здригнувся.

— То привид — це дух померлої? Ми спостерігали спіритичний сеанс? — Х’ю насторожився.

— Містика тут, як кажуть, і не ночувала, — заспокоїв його детектив. — Але про це згодом, зараз скажу, що в житті привида звали Дженні Стівенс. Це була надзвичайно приваблива молода жінка. Вона — покійна дружина інженера Едгара Стівенса, котрий працював у фірмі "Оптика". Він любив її над усе. Та не любити Дженні не міг хіба що стозп!

— А що з нею сталося? Померла?

— Загинула. — Джо помовчав, пройшовся кабінетом, шаснув було рукою до кишені за сигаретами, але передумав — вчора він дав собі слово, останнє слово (здається вже сорок п’яте) віднині і назавжди кинути палити. — У самій загибелі Дженні якась загадка, поки що мені незрозуміла. Працювала вона в Інституті біології і в свої двадцять сім років була одним з найавторитетніших знавців термітів. Що таке терміти? Ну, це — перетинчастокрилі комахи теплих країн, які живуть сім’ями у великих гніздах, так званих термітниках. Так ось, Дженні опублікувала за своє коротке життя близько десяти праць, які геть змінили уяву про термітів. Принаймні так мене запевняли спеціалісти. В останні роки місіс Стівенс займалася питаннями встановлення контактів

з комахами, конкретно — з термітами. Років зо два тому про це писали газети як про сенсацію нашого віку!

— Стривай! Тепер я щось пригадую... — зморщив чоло інспектор. — Навіть десь вирізку з газети зберіг: "Дженні розмовляє з термітами". Зізнаюсь, я тоді сприйняв ту замітку за звичайнісіньку газетну сенсацію для наївних простаків.

— О, Дженні далеко пішла у вивченні хімічної мови комах. Мови запахів. Звичайно, газетярі тоді, як завжди, дещо передали куті меду, але, як запевнили мене в інституті біології, вона була близька до встановлення контакту з комахами. Дженні досліджувала термітів у напівпустелях Сомалі. Там здіймаються термітники у формі то грибів, то "цукрових голів" заввишки до семи метрів. А втім, ти бачив фотографії і термітів, і термітників на стінах холу вілли "Двох щасливців"? (Х’ю кивнув). І ось одного разу, повертаючись із Сомалі, вона зазнала аварії десь на північному сході Африки, в межиріччі Джубби і Вебі-Шебелі. Її птахоліт, до речі, "Сокіл" вищого класу для далеких польотів, врізався у скелю і впав у глибоку ущелину...

— Але ж птахольоти типу "Сокіл" мають кібер-пілотів, — здивувався інспектор. — Що встановило слідство?

— Пошкодження кібер-автоматики. Це й стало причиною аварії.

— На "Соколі" є дублююча система! — вигукнув Кларнес. — Крім того, є надійний блок контролю. Не могли ж вони одночасно вийти з ладу?

— Я теж над цим думав, — Джо розвів руками. — Поки що загадка. Багато тут неясного. Та справу все одно здали в архів. До речі, сьогодні якраз річниця з дня її загибелі. Чому б нам не відвідати парк Вічного Спокою?

XIV

Службовий птахоліт лишили на стоянці, яку геть обліпили найрізноманітніші рекламні плакати похоронних фірм. І Джо знічев’я (доки Х’ю ходив до автомата, щоб заплатити за стоянку) прочитав одне з таких оголошень, на якому щасливо всміхався небіжчик у труні.

"Одяг фірми братів Гарріс — кожному зразковому покійнику!

Готуючись до смерті, купуйте костюми фірми братів Гарріс! Наші костюми для одноразового використання, тому вони надзвичайно дешеві, їх у змозі придбати кожен покійник.

Якщо ви хочете стати зразковим покійником, поспішайте скористатися послугами фірми братів Гарріс. Пам’ятайте, елегантний вигляд вашого трупа — це запорука красивого і зразкового похорону".

— А-а... реклама? — підійшов інспектор, хвилину читав, гмикнув. — У нашому Місті реклама переслідує тебе, як комашня у болоті.

— Х’ю-у?! — удавано вражено вигукнув детектив. — Порівнювати наше зразкове Місто з болотом? Ну, знаєш!

— Вихопилось слово, сто чортів у печінку! А ти радий позубоскалити? Затям: у нашому Місті не жартують!

Джо вже не радий був, що пожартував. Кларнес остерігався всього, що стосувалося політики, постійно побоюючись, як би його не звинуватили в неблагонадійності. А Х’ю боягузом не назвеш, він ризикує життям, борючись із злочинністю. Просто життя змусило остерігатися, адже кожний мешканець Міста ніби загнаний у прозору лабораторну пробірку, і його трясуть у тій пробірці: що в нього за душею? Що на серці, що в думках? З ким знається?.. Його спостерігають у тій пробірці з усіх боків, його нумерують, сортують за політичними переконаннями, за

ступенем патріотизму. Його відносять або до "справжніх мешканців Міста, лояльних і патріотичних", або до "червоних", "рожевих", або до тих, хто "знається з нелояльними мешканцями Міста". Всі особисті дані заносяться в магнітну пам’ять Інформаційного Банку (і це не рахуючи електронного досьє поліції та Політичної служби!). Всюди легіони явних і таємних донощиків, які зробили своє мерзотне ремесло прибутковим бізнесом, Найновітніша техніка дає їм змогу підслуховувати співгромадян на дуже значних відстанях. До того ж зараз у стадії випробування перебувають апарати, які можуть на відстані читати думки людини, шифруючи магнітні хвилі мозку. Кінцева мета цих досліджень — встановити повний контроль над інтелектом... Є від чого бути полохливим, остерігатися кожного свого вчинку, слова, знайомства і так далі. Той, хто вже потрапив у лабораторну пробірку, — беззахисний. Про нього знають більше, аніж він сам про себе. А коли вже ти мрієш про кар’єру — тримайся від політики подалі! Адже комп’ютер у Політичному відомстві — гігантський. Мільярд операцій за секунду здійснюють його електронно-обчислювальні машини небачених масштабів...

Так думав Джо, неспішно йдучи зі своїм другом у парк Вічного Спокою. Гігантське місто з усіма його районами лишилося далеко позаду. Тут панували тиша і спокій. Тому й думки приходили елегійні, печально-сумовиті чи роздумливо-філософські.

І детективи, кожний нарізно, думали про одне й те ж — про суєтність усього земного, про смисл життя тощо.

Була лиш середина серпня, а осінь.уже взялася за свої фарби. Джо зітхнув.

— Осінь, як і старість, приходить непомітно. Вчора ж ніби було літо, а вже сьогодні глянеш — там побурілий листок, там... А завтра їх більше, післязавтра ще більше... А там і листопад.

Вони глянули один на одного, зітхнули: обидва ще не досягли полудня віку свого, а до обох уже, як осінь до цього літа, непомітно почала підкрадатися старість. Там волосина забіліла, там...

Полум’яніли айстри — квіти осені.

Детективи мовчки йшли алеєю, в кінці якої здіймалася в білясте, спекотне небо гігантська, сліпучо-біла мелітопластова рука з розчепіреними пальцями. То була модерна усипальниця Міста. Мертвим було все одно, якої форми усипальницю придумають архітектори. Хоч би який був у неї вигляд-мертві мовчатимуть. А ось живі сперечалися довго. Одні беззастережно сприймали усипальницю у вигляді велетенської руки, що ніби виростала із землі, із царства мертвих, інші спокійно дивитися на неї не могли, вважаючи її вульгарною і недоладною, заявляючи, що, приміром, усипальниця у вигляді космічної ракети чи галактичного корабля більше відповідала б тому, для чого вона, власне, й задумана. (Тоді, мовляв, був би хоч якийсь символ: ракета-усипальниця несе в небо душі померлих). Треті запевняли, що це штучно і неестетично, а четверті сходились на тому, що така своєрідна, незвичайної форми усипальниця у вигляді руки з розчепіреними пальцями ніби звертається до живих, просить їх не забувати про тих, хто пішов в інший світ... Так сперечалися доти, доки й не звикли. А тоді махнули рукою: рука то й рука, головне, туди не потрапляти. Так і призвичаїлось Місто до велетенської руки, що складалася із ста поверхів, у яких щільно, ряд за рядом будуть століттями замуровуватися урни з прахом померлих городян — земля стала надто дорогою для кладовищ.

Офіційно ця споруда називалася Усипальницею Вічного Спокою, в просторіччі городяни, менш схильні до урочистих пишномовностей, нарекли просто: Рука. ("А чи не кличе нас ще Рука?.." Або: "Хоч як не крути, а всі будемо в Руці...")

Х’ю і Джо підійшли до головного входу Усипальниці. Зблизька вона приголомшувала розмірами: колосальна колона стрімко шугала в небо,

непомітно звужуючись, і десь аж за хмарами закінчувалася стилізованими зап’ястями та долонею, обернутою до Міста, з п’ятьма розчепіреними’ (і теж стилізованими) пальцями. Доки міські власті гадали-міркували, як використати кубатуру порожніх пальців Усипальниці (музеї в них відкрити чи щось подібне?), розважальна індустрія за фантастичну суму заарендувала їх на сто років і відкрила там свої нічні казино з барами-ресторанами. Вхідні квитки в ті модерні притони були аж надто дорогими, але грошовиті любителі екзотики не скупилися... І що коїлося ночами в пальцях Усипальниці Вічного .Спокою — того ніхто не знав. Навіть міській владі туди було поткнутися не просто: у власників тих притонів була своя влада, і своя поліція, і свій суд, швидкий на розправу! Темними ночами з усіх усюд Міста до вершини гігантської Усипальниці, як чорна галич, зліталися шикарні птахольоти багатих гуляк. А тільки починало сіріти, очманіла галич розліталася, і в парку Вічного Спокою наставала сумовито-печальна тиша, лунали тихі акорди врочистої музики, і ніщо не порушувало елегійного спокою мертвих... (До наступної ночі!) Та й хто б міг, хто б відважився його порушити вдень? Адже це — рівнозначно святотатству, і такого порушника безперечно б чекала сувора кара. Тут міські власті були невблаганні.

На алеях стояли скульптури жінок із скорботно похиленими головами, і ті, що входили до Усипальниці, відразу ж налаштувались на відповідний лад.

Зайшли й детективи.

В холі першого поверху стояв комп’ютер.

Джо натис кнопку з написом "Інформація", відразу ж спалахнуло зелене вічко.

— Слухаю вас, — прогудів металевий голос.

— Дженні Стівенс, — коротко кинув Джо.

Тієї ж миті комп’ютер відповів, відповідь дублювалася на світловому табло:

— Дженні Стівенс поховано в сімнадцятому ярусі десятого поверху, лівий бік, тринадцята секція, вісімнадцятий ряд, номер сто сорок два. Повторюю...

Детективи зайшли до швидкісного ліфта, вкинули в щілину автомата монети і піднялися на десятий поверх Руки. Мовчки вийшли. З холу десятого поверху повернули в сімнадцятий ярус.

Тиша, пустка, штучне освітлення.

Полиск мармуру, скорботні скульптури.

Всюди полум’яні квіти, всюди ряди, ряди мармурових табличок з іменами і датами.

Там і тут стояли в нішах погруддя особливо видатних людей (серед них траплялися й скульптурні зображення особливо знаменитих гангстерів — пролізали й сюди за гроші!). Стіни ярусів (у зріст людини) були суціль у табличках, і біля кожної — живі квіти.

На будівництво Руки було витрачено фантастичні суми, і тому муніципалітет встановив високі ціни за місце. Тож батькам доводилося відразу після народження дитини починати робити внески "на смерть", себто за місце в Руці.

— Я ще й половини не виплатив за себе і за своє сімейство, — зітхнув Х’ю і похитав головою. — Ну й життя: все плати, плати, плати, а коли ж зітхнути вільно?

— А я навіть ще й не починав виплачувати, — озвався Джо. — Жаль грошей на мертве діло. Та й потім... Мені особисто, коли стану покійником, буде все одно, де приткнуть мій прах.

— Ну, це ти занадто! — обурився Кларнес. — Маєтку в тебе немає, власної землі теж. А професія у нас... не для довгожителів. Так що подумай і починай виплачувати за місце для урни з твоїм майбутнім прахом. Хіба ти забув популярне гасло муніципалітету: "Сплачуйте зараз — помирайте потім".

— Дякую за мудру пораду.

Далі йшли мовчки, повернули в тринадцяту секцію, відшукали вісімнадцятий ряд і спинилися біля номера сто сорок другого.

На сірій, з рожевими прожилками мармуровій табличці було викарбувано: "Дженні Стівенс".

І дві дати — народження й смерті.

А над датами — всміхалася Дженні.

Детективи якусь мить вдивлялися в зображення тієї, що стала загадковим привидом на віллі "Двох щасливців". Освітлена сонцем, Дженні мружилась, ласкаво до когось усміхаючись, і вітер бавився її золотавим волоссям, а усмішка... Усмішка молодої жінки, здавалося, здатна й мертвого оживити. Розмовляли пошепки.

— Її важко уявити мертвою...

А поруч із табличкою Дженні Стівенс була така ж табличка, тільки на ній стояв один лише номер — сто сорок три.

— Хто це приготував собі місце? — запитав Кларнес.

— Не здогадуєшся?

— Мабуть, Едгар Стівенс?

— Так, місце закупив він, чоловік Дженні, щоб прах його зберігався поруч із прахом тієї, яку він за життя обожнював.

— До речі, ти й досі не розповів про Едгара Стівенса. Де він і що з ним?

— Де він? — Джо знизав плечима. — Не знаю. Цього ніхто не зйає, бо Едгар зник, ніби його й не було. Але дещо про нього я все ж дізнався.

Помовчавши, Джо розповів, що після загибелі Дженні Едгар став відлюдькуватим, замкнувся в собі. Ніде не бував, з усіма знайомими порвав будь-які стосунки, всього себе віддавав роботі, певно, сподіваючись знайти у ній забуття. На віллі "Двох щасливців" жив, як самітник. А втім, на віллу він прилітав лише переночувати, та й то не завжди.

— Він трудився на фірму, як робот, — розказував Джо. — В праці шукав порятунок від горя. А фірма витискувала з Едгара Стівенса всі соки. Через місяців десять після загибелі Дженні в нього виник конфлікт з фірмою.

— Що за конфлікт?

— Це фірма тримає в секреті. Вдалося з’ясувати, що Едгар Стівенс зробив якесь відкриття, а фірма те відкриття поклала в сейф. Мовляв, у її лабораторії зроблено винахід, її працівником, то й винахід належить фірмі. Едгар судився з фірмою, але нічого не виграв. Сам знаєш, на чий бік стає суд у подібних випадках. Тоді Едгар взагалі відмовився

працювати на фірму, і та пригрозила викинути його геть з вілли "Двох щасливців". Якраз тоді фірма виконувала замовлення для військових, робітники обурювались, але не зважувалися на повен голос заявити протест. Буцімто Едгар підбив робітників до страйку.

Принаймні так офіційно зафіксовано. Страйк на головних підприємствах фірми нічого не дав, фірма і тут виграла, а Політична служба почала хапати призвідців, як завжди в подібних випадках, оголосивши їх агентами лівих... У чорному списку опинився й Едгар Стівенс. Більше того, він очолив той список. Друзі попередили Едгара, і одного дня він зник у невідомому напрямку...

— Куди?

— Цього не знає навіть Політична служба, а вона знає все. Едгар лишив записку: "Я йду назавжди з цього проклятого світу, де у всіх громадян рівні можливості — витягнути ноги".

— Ти думаєш, що він наклав на себе руки? — Кларнес запитливо дивився на детектива. — А втім, хай над цим сушить голову Політична, це її "клієнти".

— Вона й розшукує Едгара Стівенса по всій країні. Як агента підривних сил.

— Колегам з Політичної видніше, — обережно мовив інспектор. — А що сталося з віллою, коли зник Едгар?

— Стояла зачиненою, а потім фірма взяла... тобто переманила до себе Майкла Джексона і передала йому віллу.

— Разом з меблями, годинником і привидом?

— Так.

— То привид, себто — оптичне зображення Дженні, є витвором рук Едгара Стівенса?

— Так, мабуть. Але нічого певного поки що не можу сказати. Почекай іще день-два...

Вже коли вони виходили з кабіни центрального ліфта, під склепінням Усипальниці залунала мелодія реквієму "Прощай, життя, здрастуй, Вічність". Похоронної процесії з рідних та близьких ніде не було. І все ж реквієм лунав печально й урочисто — Місто прощалося ще з одним своїм громадянином. Але той громадянин, певно, був людиною нижчого сорту, бо біля постаменту, де відбувалася громадянська панахида, тупцялися лише двоє служок із похоронної команди. І урна була не у вигляді мармурового кубка, а схожа на бляшану банку. Значить, ховали бідняка, який за життя не мав чим заплатити за місце в Усипальниці. Ховали в так званій "консерві".

Джо підійшов до служки, який тримав табличку з ім’ям небіжчика, глянув на неї і махнув інспектору. Х’ю неохоче зробив кілька кроків і прочитав на табличці:

"ЛІНДА ДЖЕКСОН".

І дві дати, між якими вмістилося тридцять літ.

Та ось мелодія реквієму стихла, останні акорди відлунали під склепінням, і служки заворушилися — один з них узяв "консерву", другий, табличку, й вони попростували до ліфтової кабіни. Більше ніхто не супроводжував прах померлої. Джо пішов за ними і жестом руки запросив Х’ю.. Інспектор скривився, але рушив слідом.

Служки і детективи зайшли в кабіну ліфта. На світовому табло замиготіли цифри — номери підземних поверхів Усипальниці: десять, дев’ять, вісім, сім, шість, п’ять, чотири, три, два, один... Ліфт зупинився,

коли на табло з’явився нуль. Нульовий, підземний поверх Усипальниці, певно, знаходився нижче рівня ґрунтових вод, бо вогкі стіни геть усіяли колонії грибків. Служки пішли вузьким, напівтемним коридором з округлим склепінням, що скидався швидше на лаз і освітлювався жовтими лампочками без плафонів. В ході-лазі теж лунко капала вода. Детективи йшли мовчки, увібравши голови в плечі, їм здавалося, що ось-ось стукнуться тім’ям об низьке склепіння. Та ось хід привів їх у досить простору овальну залу. Зала була порожня, лише в центрі її здіймалась футів на три-чотири чорна пірамідка та під протилежною стіною було якесь звалище табличок з іменами.

"Браковані, чи що"? — подумав Джо.

Перший служка підійшов і поклав на вершечок пірамідки бляшану урну з прахом Джексон й натис збоку кнопку.

Щось клацнуло, і бляшана урна провалилася в пірамідку.

Чвакнуло, війнуло з дірки вогкістю, бляшанка загуркотіла, падаючи в глибочінь штольні, й отвір у пірамідці автоматично зачинився.

Другий служка зробив крок до стіни, де було звалище табличок, але підійти ближче йому, пєено, було лінь, і він, розмахнувшись, кинув на купу табличку з іменем покійної. Весело про щось перемовляючись із колегою, він рушив з склепінчастої зали. Інспектор, полегшено зітхнувши, заквапився за ними. Джо востаннє озирнувся на чорну пірамідку над штольнею, на звалище табличок під стіною і підбігом наздогнав інспектора та служок.

Вже коли вони вийшли з кабіни ліфта у хол першого— наземного-поверху Усипальниці, буркнув до Кларнеса:

— Ну, бачив, як у країні рівних можливостей ховають громадян другого сорту?

Інспектор нервово пересмикнув плечима І, нічого не відповівши, квапливо попрямував до виходу. А коли вони сіли в птахоліт і набрали потрібну висоту, не повертаючись до детектива, сердито буркнув:

— Пора вже з цим привидом закінчувати!

XV

— Карл ван Гофф, професор?

— Так, професор Карл ван Гофф, з двома "ф" наприкінці, — високий, сухорлявий чоловік спортивного типу привітно, хоч і ледь насмішкувато дивився на Джо. — З ким маю честь?

— Джордж Лі, приватний детектив.

"Цьому ван Гоффу з двома "ф" наприкінці зовні не даси більше, аніж п’ятдесят з хвостиком, — подумав Джо. — А йому ж насправді вісімдесят. Хоч спортом він і захоплюється, але навіть спорт неспроможний омолодити старого діда. А в нього лице молоде, от тільки... А-а... — придивившись, зрозумів нарешті він, — пластична операція..."

— Ну, шановний детективе, як кажуть, чим зобов’язаний? Зізнаюсь, мене ще ніколи не відвідували люди вашої професії, хоча детективну літературу, грішний, люблю читати. Щоправда, доводиться, на жаль, те читання утаємничувати. Знаєте, якось воно не солідно виходить. Професор, і раптом — детектив.

— А ви читайте, якщо це вам подобається.

— А я й читаю. Гострі пригоди, між іншим, оживляють наше прісне життя, вносять у нього якийсь нюанс. Хоча... — заквапився, — чого це я розбалакався? Здається, це я вас мушу слухати, шановний детективе?

Джо мовчки показав йому фотографію.

— Хвилинку, — професор взяв фото, підніс його близько до очей. — Даруйте, — ляснув себе по кишенях, певно, щось шукав. — Чого це ми стоїмо в коридорі інституту, коли в мене є персональний кабінет? Ах, ах, який я негостинний! — вигукнув він, ведучи детектива коридором. — З гостем у коридорі?! Ах, ах!

"Тобі потрібні окуляри, які ти забув у кабінеті", — подумав Джо, йдучи за професором. Незважаючи на молоде лице, професор дріботів старечими кроками.

Зайшли до кабінету. Професор схопив із столу окуляри, осідлав ними носа.

— Та це ж... — професор захвилювався і, метнувшись до стіни, клацнув вмикачем, хоча за вікном був білий день. — Це ж... Дженні. Так, так, Дженні Стівенс, моя колишня учениця, — зиркнув на плафон під стелею, що своїм немічним світлом нічогісінько не міг додати до сонячного дня, вимкнув його. — Не можу спокійно дивитись на фотографії Дженні, — пояснив він детективу. — Жаль!

Який жаль, що вона так безглуздо загинула. Та ще в двадцять сім літ! В розквіті молодих сил і незвичайного обдарування.

— Вона була вашою студенткою, і я хотів би...

— О, ні, ні. Вона була не просто моєю студенткою, ні. Вона була моєю найкращою студенткою! Так буде точніше.

— Даруйте, а які у вас були особисті стосунки із Дженні?

Господар кабінету щиро здивувався.

— Стосунки? Особисті? Ваше запитання просто дивне. Адже й так усе зрозуміло. Я допомагав, консультував і, звичайно ж, радів її великим успіхам.

— Але ж ви... просили руки Дженні.

Карл ван Гофф схопився і став за столом в позу ображеного.

— Це наклеп, запевняю вас. І я... я висловлюю рішучий протест. Вам! Вам, детективе! Ви збираєте всілякі обивательські плітки. Ваші інсинуації... Ні, я не буду відповідати!

— Воля ваша, професоре. Джо зробив було рух, щоб іти.

— Хвилинку... — Вибігши з-за столу, професор фамільярно взяв детектива під руку: — Почекайте, не гарячкуйте. Давайте поговоримо як чоловік із чоловіком. Так на чому ми зупинилися?

— На вашому жениханні до Дженні, — люб’язно підказав Джо.

— Бачте, шановний, — професор водив детектива по кабінету, начеб вони прогулювались десь у парку. — Я дещо вже призабув, склероз триклятий. Але, гарненько помізкувавши, стверджую — було. — Він перейшов на інтимний шепіт. — Всі ми, як кажуть, чоловіки, і всі не байдужі до жіночої вроди та молодості. А Дженні була така незвичайна, така чарівлива, що той, хто з нею спілкувався, міг легко втратити голову. Втратив і я. Але нічого серйозного не було. Я вчасно схаменувся, протверезів, згадав про вікову різницю між нами і все перевів на жарт.

— І більше у вас не було сутичок із Дженні?

Професор сердито пирхнув, забіг за свій стіл, впав у крісло.

— Сутички з такою прекрасною людиною? Ах, ви навіть не уявляєте, скільки надії ми на неї покладали! Але й те, що вона встигла зробити, увійде до золотого фонду науки. Ну а генеральна її тема — вивчення хімічної мови комах — заслуговує надзвичайно високої оцінки. Вона була на правильному шляху, і до сенсаційного відкриття їй не вистачило якогось там року.

— Я хотів би дізнатися про її останній день.

— Спеціальна комісія свого часу…

— Я читав звіт комісії.

— Тоді що вас цікавить? — Професор відкинувся на спинку крісла (Джо все ще ходив по кабінету, зрідка зупиняючись перед столом професора). — Мої свідчення занесені в протокол.

— В протоколі все сухо, по-діловому, а я хотів би… гм… жвавіше. І з подробицями. Дженні не повернулась із свого останнього польоту, а ви були останній, хто бачив її живою на землі.

— Але я нічого не скажу вам нового. Я лише повторю свідчення, які занесено до протоколу комісії. Ви його, кажете, читали. Отже, слухайте. Минулого літа ми працювали на дослідній станції нашого інституту в Сомалі. — Професор урвав розповідь, заходився щось квапливо шукати у себе на столі, та нічого не знайшов і махнув рукою. — Даруйте, починаю згадувати — хвилююсь… Роз’ятрили ви мою душу. Та гаразд. Отже, ми працювали на дослідній станції, об’єкт дослідів — термітники. Здіймалися вони в савані відразу ж за парканом станції. Дженні біля них днювала й ночувала зі своєю апаратурою. Ми, пригадую, навіть їсти їй носили в термосах туди, до термітників… Той день, останній, був спекотний, задушливий… Савана дихала розжареною піччю, — помовчав і далі говорив кудись у простір, повз детектива: — Заплющу очі, і бачу долину всю в чорних і бурих плямах — то пасуться антилопи. Під

зонтичною акацією, що неподалік станції, стоїть жирафа, довга шия її десь у верховітті, вона об’їдає листя. Бачу, як посеред савани, в затінку одинокого дерева, перечікує спеку лев’яче сімейство. На передньому плані — термітники, а біля крайнього — похідний столик. За столиком сидить Дженні і щось пише. Вона засмагла, обвітрена і від того ще привабливіша, в безрукавці та шортах. На голові легкий капелюх з великими крисами, що кидають тінь на лице, з-під крис вибилось світле волосся... Того дня, десь о третій, навіть не пообідавши, Дженні почала збиратися. Куди — не говорила. І взагалі, була дуже заклопотана. Навіть дещо дратівлива, хоча дратівливість їй була не властива. Я не став доскіпуватись, куди вона поспішає, — зрештою, то була її особиста справа. Дженні попрохала технічний персонал станції підготувати "Сокіл". Після огляду машини технік сказав, що все о’кей і місіс Стівенс може летіти. Дженні сіла в кабіну "Сокола". Вона так квапилась, що навіть не помахала нам рукою, як то робила завжди, коли кудись летіла. Вона була чимось стурбована і заклопотана. Але перед цим — я точно пам’ятаю — вона отримала якусь телеграму.

— Ви, звичайно, не знаєте, якого змісту була телеграма?

— Я не перлюстратор її особистої кореспонденції.

— Що, на вашу думку, могло стати причиною аварії?

— Не знаю. Я не спеціаліст з аварій. І взагалі, — професор говорив сухо, — у мене залишилося не більше семи хвилин вільного часу. Лекція.

— Я хотів би... точніше, насмілився б запросити вас, професоре, на одне опівнічне рандеву. — І Джо додав, посміхаючись: — Наскільки я знаю, ви полюбляєте побачення.

— Як і всі чоловіки. Але куди ви мене хотіли запросити? І з ким я маю зустрітися, якщо не секрет?

— Та є в мене на прикметі один симпатичний привид.

У професора брови злетіли на лоба.

— Даруйте, було-було, але щоб із привидом? Не доводилось.

Професор блиснув штучно білими зубами.

— Дякую за оригінальне запрошення. Але звідколи це я, дозвольте поцікавитись, став знавцем привидів? Я біолог.

— Привид теж колись був біологом.

— Все це чимось пов’язане з Дженні Стівенс?

— Так. — Джо мигцем поглянув на годинник. — Все, дякую за бесіду. А демонстрація привиду відбудеться рівно о дванадцятій ночі.

— Я так і знав. Ах, як романтично!

— Я залечу за вами об одинадцятій тридцять, професоре. Вельми вам вдячний за ласкаву згоду відвідати привид. Не буду більше вас затримувати, — задкуючи до дверей, розкланювався Джо, і його агатові блискучі очі сховалися у вузькі щілини повік, а це вказувало, що детектив у доброму настрої. — До ночі, професоре, до ночі...

XVI

Об одинадцятій тридцять вони забрали професора ван Гоффа і лягли курсом на Сьомий район. За всю дорогу професор не прохопився й словом, гортав свій записник, щось відмічав у ньому, і лише коли приземлились та заходили до вілли "Двох щасливців", буркнув:

— Гадаю, вам не варто повторювати: я не вірю в привиди, адже їх у природі, як відомо, немає. А те, що вам здається містикою, — всього лиш нерозгадане явище, що має під собою цілком реальну основу. Ну, — озирнувся він у холі, — показуйте, де ваш загадковий і симпатичний привид?

Кларнес глянув на годинник і пошепки сказав:

— П’ятнадцять хвилин доведеться посидіти за цими ось кадубами у вигляді пнів.

— Я захопив роботу, — помахав професор записником. — А свої думки завжди ношу з собою.

Інспектору він сподобався: зразу видно, що ділова людина, часу марно не гає.

— А де ж... світло? — озирнувся професор. — Я нічого не бачу. Я, до вашого відома, не з породи сов.

Інспектор мовчки дістав з бокової кишені окуляри нічного бачення і простягнув професорові. Карл ван Гофф начепив їх на носа, навіть не висловивши подиву. Тільки сказав:

— Нічого, працювати можна...

Сівши за пнями з рослинами, відразу ж розгорнув записник і заглибився в якісь підрахунки.

Детективи теж сіли і теж вмовкли.

В холі стояла непорушна тиша, тільки чути було, як м’яко і заспокійливо цокотить годинник.

Кларнес міркував про привид: а що, коли його практично використати? Все ж таки штукенція незвичайна... Відчував, дещо можна з неї мати (тому, нехтуючи власними справами, і прилетів сюди вдруге), от тільки що? Як?

Джо теж був зайнятий власними думками і міркував про своє самотнє холостяцьке життя: час іде-минає, а сім'єю він так і не обзавівся. І дивно йому, зрештою, стало, що він про це думає, думає чомусь збентежено, розтривожено, навіть з легким жалем. Раніше таке й на думку йому не спадало. Більше того, раніше він пишався-хизувався своєю незалежністю, свободою, кепкуючи з сімейних бідолах, що вони зв'язані путами Гіменея по руках і ногах. А це, виходить, сам забаг тих пут. Дивно. Незбагненно... Звідки така метаморфоза?

Тут він спохопився, труснув головою, проганяючи ті розпачливі думки. Чого це він?.. Яка старість, коли йому ще й п'ятдесяти нема! Невже це його розхвилював привид?

Почулося рипіння, і східцями з другого поверху почав спускатися Майкл... Дихання в нього було прискорене, важке; хворобливе. Наче не спускався, а навпаки, — піднімався на круту гору. Навіть крізь окуляри нічного бачення (а вони трохи розмазують зображення) видно було, як він охляв за останні дні. Лице видовжилося, загострилося, очі неспокійно бігають, наче він зліва й справа чекає нападу. Днями він десь ховається, на роботі більше не з'являється, а на віллу приходить лише опівночі, щоб "зустрітися" з Дженні...

"Якщо його не схвилювала трагедія власної дружини, якщо він не прийшов ні в лікарню, ні на похорони, то діло, виходить, кепське, — подумав Джо. — Він уже не належить собі. Жаль чоловіка, гине, і нікому його порятувати".

І в Джо ще важче стало ва душі. Чому людина така самотня у цьому світі, у світі десяти мільярдів їй подібних? Який гігантський розвиток

науки і техніки переживає XXI сторіччя, яких вершин сягнув технічний геній людства, а людина, як і раніше, нікому не потрібна. Загальна всебайдужість страшніша світової пошесті. Бо проти неї, всезагальної байдужості, коли кожен дбає тільки про себе, коли кожен живе, як Робінзон на безлюдному острові, немає ні ліків, ні засобів боротьби. І це при таких вражаючих засобах комунікації! Не виходячи з квартири, натискаєш кнопку — і миттю зв’язуєшся з усім світом. І при такому зв’язку — така самотність, така непробивна стіна відчуженості, байдужості, некомунікабельності! Епідемія, що охопила людство. Всесвітній поток байдужості, у якому всі потонули і кожен борсається, як може, і здебільшого йде на дно, так і не приставши до рятівного берега. Бо й рятівного берега немає...

Так думав Джордж Лі і не знаходив розради.

Та ось почулося легке шипіння, і плин думок Джо урвався.

Годинник відбивав удар за ударом, а Майкл то гарячково пригладжував зачіску, то поправляв на собі одяг, то сідав, то знову схоплювався...

Професор Карл ван Гофф із скептичною посмішкою поглянув на детективів і шепнув: "Той тип що — божевільний?"

Коли забіліло посеред холу і почав формуватись овал світла, Майкл схопився востаннє, поправив краватку, пробіг метушливими пальцями по голові і вже більше не сідав.

У світлому промінні з’явився жіночий силует, він чіткішав, рельєфнішав. Професор випустив з рук записник.

— Та це ж... це Дженні... Точно, Дженні Стівенс! — шепнув він і, як обценьками, стис плече Джо. — Де я?.. — приглушено питав він. — Це справді Дженні, чи мені ввижається?

Джо не встиг відповісти.

— Здрастуй, рідна моя!.. — вигукнув Майкл, простягаючи до видива руки, і це в нього прохопилося з такою ніжністю і такою печаллю водночас, що в Джо аж защеміло серце, і він гірко подумав, що в нього немає нікого в світі, бодай привиду, кому б він міг сказати з такою печаллю і любов’ю: "Здрастуй, рідна моя...".

— Дженні, я більше не можу! — вигукнув Майкл. — Ти приходиш до мене тільки вночі і тільки на чверть години. Не залишай більше мене, не йди від мене, Дженні! Або мене забери з собою, або сама зостанься зі мною. Вийди із свого зачарованого кола, зроби до мене хоч крок... Я все віддав би, аби ти тільки стала вільною, але не знаю, як тебе порятувати...

— Дженні... Дженні Стівенс... Що за чортівня?!. — професор спантеличено дивився на детективів. — Я в містику не вірю, Дженні мертва. Я про це знаю. Я добре про це знаю...

А Дженні усміхалась, дивлячись кудись далеко-далеко, напевне, в сонячну далину, бо усмішка її була сонячною. І сама вона була такою живою, що Джо, засміявшись, простягнув руку, щоб доторкнутись до неї... Схаменувшись, відсмикнув руку і скоса поглянув на професора. А з ван Гоффом чинилося щось незбагненне. Він змінився, очі його палали, руки тремтіли. Та ось він повільно звівся і, не спускаючи з видива захоплених очей, зробив крок уперед.

Джо не встиг його затримати.

— Дженні?! — крикнув професор і притьмом кинувся

до сонячної жінки. —Ти жива, Дженні? Ти мене впізнаєш?

— Містере ван Гофф, — Кларнес схопив професора за руку. — це не Дженні. Перед вами оптичне зображення Дженні, секрет якого поки що не з’ясовано.

— Ху-ух... звичайно, звичайно... — Професор, все збагнувши, вмить згорбився, ніби на очах зменшився. — Даруйте, це явище на мене так подіяло, що я втратив на якийсь час контроль над собою. Дженні і справді як жива... Навдивовижу! Ефект вражаючий!

Годинник відбив чверть на першу, і видиво зникло.

Кларнес, клацнувши вмикачем, увімкнув світло в холі.

Майкл стояв, опустивши голову, і був у ту мить схожий на мерця.

Карл ван Гофф все ще тер чоло, ніби не міг проснутися. Та все повторював: "Геніально... геніально..."

— Не забирайте в мене Дженні! — раптом закричав Майкл. — Чому ви сюди ходите? Чому мене переслідуєте? Дженні моя, і я нікому її не віддам. Чуєте, нікому!!!

— Старий, — Джо підійшов і поклав йому руку на плече. — Я тебе розумію, але... Але це не Дженні. Справжня Дженні лежить у парку Вічного Спокою — вісімнадцятий ряд, десятий поверх Руки, лівий бік, тринадцята секція, номер сто сорок два. А перед тобою оптичне явище. Ілюзія. Фокус, коли хочеш.

— Я все одно не віддам вам Дженні! — Майкл поспішно сунув руку до кишені, та Джо, миттєво її перехопивши, стис так, що Майкл застогнав. Джо вийняв з його кишені променевий пістолет. — Ось так буде краще, старий.

І кинув пістолет Кларнесу, котрий спіймав його на льоту і поклав собі до кишені.

— В тебе є дозвіл на носіння променевого пістолета? — підійшов він до Майкла.

— Немає...

— Містер Джексон, напевне, знає, що той, хто незаконно користується променевою зброєю, підлягає негайному арешту?

— Мені однаково...

— Послухай, старий, — м’яко озвався до нього Джо, — тобі треба відпочити і підлікуватися. І все тоді буде гаразд.

— Ні, ні, я здоровий, — відсахнувся Майкл. — Я зовсім-зовсім здоровий. Хто вам дозволив сюди заходити? Це моя вілла!

— Ні, ти помиляєшся. Це вілла фірми "Оптика", і тебе за невихід на роботу буде звільнено. А потім тебе виселять з вілли. Просто викинуть — і все. Ти замислювався над цим?

— А мені... а мені все одно. Без Дженні я не буду жити.

— Майкле, твоя дружина Лінда вже в Усипальниці парку Вічного Спокою. Ти хоч знаєш про це?

— Лінда? Яка Лінда? — видно було, що Майкл напружено думає. — А-а... Лінда... Хіба вона померла? Дивно... — Але він навіть не здивувався, бо далі мовив байдуже: — Що ж... Ніхто не вічний у цьому світі. І Лінда також... Може, це й на краще.

— Але ж померла твоя дружина, Майкле. Твоя Лінда.

— Я не знаю ніякої Лінди! — Майкл дивився на детектива, але, певно, його не бачив. — У мене, крім Дженні, більше нікого немає. І не було.

— Палиш, старий? — Кларнес простягнув Джексону сигарету, яку той жадібно схопив тремтячими руками.

Джо відвернувся.

Кларнес клацнув запальничкою і дав Майклу припалити.

Майкл кілька разів затягнувся, почав позіхати і терти очі. Захитався.

— Так захотілося спати... спа-ати... — позіхнув він і опустився на килим. — Давно я не спав... давно...

І миттєво захропів, блаженно всміхаючись уві сні. Кларнес нахилився, взяв з його рук сигарету, загасив її.

— Хай полежить, — кивнув на Майкла. — Через п’ятнадцять хвилин за ним прибуде санітарна служба. Я впросив фірму поки що не звільняти цього бідолаху. Можливо, вдасться його вилікувати.

Джо скептично стис губи.

XVII

— Що скажете, професоре? — чомусь сердито запитав Кларнес ван Гоффа, котрий усе ще вражено кліпав вицвілими віями.

— Я не знаходжу слів! — Професор розвів руками. — Це просто чудо! Я знав покійну Дженні, я дуже добре її знав і тому можу засвідчити: вона постає як жива. Я ледве не кинувся до неї. Грандіозно! У мене просто не вистачає слів!

— Ви думаєте, що її чоловік Едгар Стівенс... — почав було Кларнес, та професор його швидко перебив:

— Я не думаю, я упевнений, що Едгар Стівенс зробив незвичайне відкриття в голографії. На жаль, я не спеціаліст у цій галузі, а тому висловлюю лише загальне своє враження. Едгар Стівенс винайшов засіб, надзвичайно ефективний, який проектує в простір зображення. Повторюю: прямо в простір. Без спецекрана. А це — винахід. Це крок уперед, нове слово в голографії, коли хочете знати. Дженні ж він, очевидно, встиг зняти на плівку ще до її загибелі.

— Так, — підтвердив Джо. — Мені вдалося з’ясувати, що над голографічним зображенням Дженні він працював ще за її життя. Зняв навіть цілий аматорський фільм про неї. Але де той фільм зараз — невідомо. Тоді ж Едгар в основному й завершив свою працю з голографії і для першого демонстрування підготував плівку, на якій було знято його дружину. Та результатів свого винаходу Едгар не встиг опублікувати. Несподівана загибель дружини вибила його з колії. — Джо помовчав. — У цьому старовинному, майже музейному годиннику Едгар і вмонтував автоматичний пристрій для проектування голографічного зображення. Там же є плівка, на якій знято відповідним способом Дженні. Механізм проекції зв’язаний з боєм годинника, і о дванадцятій ночі, з останнім ударом годинника, вмикає голографічний апарат. Пристрій діє автоматично, через п’ятнадцять хвилин вимикає апарат. До наступної півночі.

— Так, це значне досягнення в голографії, — підхопив ван Гофф. — Нічого подібного в цій галузі ще не було. Ні, це чудо!

— Можна тільки уявити, що відчував Едгар, коли щоночі приходив у хол, щоб подивитися на Дженні, — із сумом мовив Джо. — На живу свою Дженні... В ті найтяжчі для нього дні Едгару було не до винаходу, а потім його самого закрутило у вирі... Так він і не опублікував результатів своєї праці.

— До речі, де він зараз? І чому на віллі "Двох щасливців" живе інший? — запитав професор і кивнув на Майкла, який, скрутившись калачиком, спав на килимі.

— Де автор.цього винаходу, ми поки що не знаємо, але з’ясуємо, — відповів Кларнес. — Майкл з дружиною поселився на віллі вже після того, як зник Едгар Стівенс. Розшукати ж його досі не вдалося. Є підозра, що він або десь помер, переховуючись від Політичної служби, або, що ймовірніше, загинув.

— Гм... — Професор уважно розглядав годинник. — Гм... Сумна доля Лінди Джексон застерігає нас: не чіпати годинник. Едгар заблокував свій винахід, і будь-яка дилетантська спроба відчинити годинник закінчиться трагічно... — Випростався. — А взагалі, якщо уміло використати цей винахід, то можна стати... мільйонером. Винахід справді вартий таких грошей.

— Ну й ну?! — Кларнес вражено і водночас недовірливо дивився то на професора, то на годинник. — Невже ж таки й мільйон?

— А це вже залежить від того, хто як зуміє використати винахід, — відповів ван Гофф. — Але передусім потрібні спеціалісти. До речі, у мене є знайомий колега, професор Уортен, спеціаліст з голографії. Йому на поміч я знайду спеціаліста по деблокуванню. Якщо бажаєте, завтра ж переговорю з професором Уортеном і зателефоную про результат розмови. Вам же раджу це диво тримати поки що в секреті. Бо якщо про нього дізнаються спритніші за вас...

На порозі холу виросла людина в білому халаті.

— Санітарна служба, — коротко відрекомендувався прибулий. — Хто тут підлягає ізоляції від суспільства?

Кларнес мовчки показав на Майкла, який все ще безтямно всміхався уві сні.

— Забрати! — людина в білому зробила крок убік, і до холу зайшли два санітарні роботи з носилками.

Вони забрали сонного Майкла і винесли його з холу. За ними вийшов і чоловік у білому халаті.

Кларнес підійшов до годинника і постукав по ньому пальцями. Потім замислився й довго мовчав, тільки іноді гмикав і тер щоку.

— Треба лишити в холі охоронця, — порушив мовчанку Джо. — Мало що може статися вночі. А до приходу спеціалістів, гадаю, годинник і справді чіпати не варто.

— Охоронця? — Кларнес все ще не міг відвести погляду від годинника. — Що ж... можна й охоронця... Гаразд, — сказав він по хвилі. — Залишимо охоронця. Все ж таки ця річ коштує, якщо вірити професорові, аж цілий мільйон. Хоча б з поваги до мільйона треба поставити тут охоронця. Але хотів би я знати, де автор цього винаходу?

XVIII

Того вечора Джо (він цілий день просидів в архіві, вивчаючи справу про загибель Дженні Стівенс) повертався додому стомлений, як ніколи.

Залишивши в ангарі "Ластівку" (давно вже треба купити собі новий, модерніший птахоліт, та потрібної суми ніяк не викроїш), Джо рушив до своєї "неприступної фортеці, куди не долітають житейські бурі".

На веранді світилося перше вікно од східців.

Як завжди, воно було відчинене, і, як завжди, біля вікна сидів бідолаха Гаррі Бен і читав. Чи вдавав, що читає...

"І що в нього за книжка? — подумав Джо, піднімаючись рипучими східцями на веранду. — Здається, він і сьогодні читає ту ж книжку, яку читав учора, позавчора і місяць тому".

Джо удавано бадьоро привітався:

— Добрий вечір, Гаррі! Чи не правда, чудовий вечір? Що нового?

Гаррі не поспішаючи закрив книгу, перевернув її титульною сторінкою до підвіконня ("Чому він завжди ховає од мене заголовок книжки? — здивувався Джо. — Хіба то вже така таємниця?") і глухо мовив кудись у простір, дивлячись мимо детектива:

— Було погано...

— А зараз?

— А зараз... зараз ще гірше. Хазяїн попередив: якщо не погашу заборгованість за житло, то він змушений буде виселити мене з допомогою поліції. У мене ще на два місяці вистачить заплатити, а що потім робити, то й не знаю.

"Очі у нього ще ясні, — відзначив Джо. — А ось колір обличчя нездоровий, в куточках вуст — гіркі зморшки. Під час бесіди роботодавці

звернуть і на це увагу. Як і на його ранню сивину й передчасно зів’яле обличчя..."

— Послухайте, Гаррі. У мене є ідея: біржа біржею, але чому б вам не звернутися ще й до Асоціації по трудовлаштуванню інженерно-технічних кадрів?

— Звертався... — до чого ж спокійний — безнадійно спокійний голос у цього безробітного інженера! — Вистояв чергу. Серед таких, як і я. Туга неймовірна. Всі похмурі і стомлені. Безнадія... Надійшла моя черга, мене прийняв професійний радник, завдання якого — зорієнтувати мене і допомогти мені знайти роботу. Він мене розпитав, а потім запропонував прослухати курс мотивації. Я прослухав цей курс. Що це таке? На таких курсах безробітних вчать "відточувати прийоми зустрічей, бесід і діалогів", тобто вчать, як нам продавати себе. Кожний з безробітних інженерів розповідає про себе, його розповідь відредаговують, подають у найбільш вигідному світлі. Та ось біда — немає бажаючих нас купувати... Як немає і роботи. Тож на Асоціацію по трудовлаштуванню інженерно-технічних кадрів надії ніякої. Як, між іншим, і взагалі. Скільки я не оббиваю пороги фірм, відповідь завжди одна й та ж: або я для них, на жаль, старий (і це в мої сорок п’ять!), або... занадто пізно звернувся.

— Шкода... — співчутливо зітхнув Джо. — Сьогодні безробіття б’є в основному по сорока — п’ятдесятилітніх, хоч раніше воно зачіпало лише шістдесятилітніх. Вікова стеля, знижується, і це жахливо.

Оскільки говорити далі не було про що, Джо, потупцявши на місці, пробурмотів, що, мовляв, буває і гірше (хоча сам розумів, що гірше, ніж стати безробітним, бути не може) і пішов до себе, відчуваючи сором, наче він був особисто винним у горі свого сусіда. І тільки переступив поріг, як почувся дзвінок, відеоекран засвітився.

— Привіт, білий королю вільних професій! — на екрані всміхався Кларнес. — Що нового?

— Нічого не буду розказувати, — відповів Джо. — Ще рано.

— Гаразд. — Інспектор дописав сторінку, одним пальцем, як щось бридке, відсунув її від себе і полегшено перевів подих. — Ху-ух! Остобісіло. Та й дружина вже скоро мене у відставку… Бо вдома майже не буваю… Знаєш що, — в його очах спалахнули іскорки, — моя половина дзвонила, що сьогодні неймовірно розщедрилась. Купила і засмажила аж цілого — уявляєш? цілого!!! — індика! Гайда до мене, посидимо, погомонимо. То як?

— Дякую, але… Щось я втомився.

— Це на тебе не схоже, невтомний детективе!

— Стомивсь я не фізично. Та й… — Джо потягнувся рукою до мочки вуха, а це вказувало, що він уже починає дратуватися. — Щось мені захотілося сьогодні побути самому.

Х’ю звів брови.

— Ти все життя самотній! — вигукнув з подивом. — Невже не набридло? Не розумію тебе.

У Джо здригнулися губи.

— Вибач, — позадкував Х’ю, — я не хотів тебе образити. Я тільки…

— Я стомився, — перебив його Джо. — Дуже стомився. І взагалі… — хотів підшукати потрібне слово, не знайшов його і махнув рукою. — Тобі цього не зрозуміти. На все добре.

— Хвилинку! — поспішно вигукнув Кларнес. — Мало не забув. Дзвонив Карл ван Гофф. Сказав, що його колега, професор Уортен, спеціаліст з голографії, зможе прибути на віллу "Двох щасливців" лише завтра об одинадцятій дня.

— Гаразд. На добраніч. — І Джо вимкнув екран.

XIX

Того вечора приватний детектив Джордж Лі засумував. Взагалі — дивно. Раніше йому, безтурботному холостяку, так було зручно самому. І раптом... Невідомо звідкіля прийшла печаль до безжурного детектива, а з нею й невеселі думки про смисл життя — як та для чого людина живе на світі білому? А мабуть же, не для того, щоб їсти, пити, спати, розмножуватись і заробляти долари... Як гарно і, головне, зручно було жити, власне існувати, без оцих думок! Вечорами Джо любив гортати альбом з репродукціями картин великих художників минулих сторіч. Це приносило йому не лише задоволення, а й душевну рівновагу, допомагало зосередитись, обдумати чергову справу. Джо був пристрасним колекціонером альбомів з репродукціями і зібрав їх чимало. І цього вечора дістав він альбом, погортав його і... відклав, бо зловив себе на тому, що ніяк не може зосередитись, що думки його блукають десь далеко-далеко і якісь вони неспокійні, журливі... Навіть затишне потріскування соснових полін за бронзовою решіткою каміна не заспокоювало, як раніше. На відеоакваріум, у якому невгамовно гралися різнобарвні рибки з пишними хвостами, теж не хотілося дивитися... А чому — і сам не знав. Відклав альбом, зітхнув, задумався.

"Мені лише сорок п’ять, — подумав, — а вже завітала в мою душу осіння журба. Чи не рано?.."

Відкинув голову на спинку крісла, заплющив очі, велів собі подумки розслабитись, і руки його безвільно, як перебиті, впали вниз. На нього раптом найшла така апатія, байдужість, що й думати було лінь.

Джо хитнув головою і ледве розплющив очі. Ходив кімнатою як у воду опущений, щось брав, щось перекладав, переставляв... Зрештою, механічно увімкнув телестіну. А на ній, демонструючи свої осині талії і витончені форми стегон, походжали розмальовані красуні з номерками на спинах — йшла постійна передача "Жінки — на всі смаки".

Та ось на ярмарку (а це й справді був ярмарок людей, що продавалися) з’явився ведучий із сліпучо-білими зубами.

— Джентльмени! Якщо вам набридли ваші дружини чи ви взагалі ще не одружені, то пропонуємо вам на вибір з півсотні наших красунь. На всі смаки і на всі сезо^ ни. Наприклад, кокетка номер 367, — ведучий тицьнув указкою в спину рудої бестії, — золотава, з ніжною засмагою, добре підходить до курортно-пляжного сезону, а ось номер 675 — до осінньо-зимового... Замовляйте будь-яку, замовляйте на все життя а чи на один сезон, як вам зручніше, джентльмени. Ваш новий шлюб ми оформимо за лічені години, не обтяжуючи вас зайвою формальністю. Якщо у вас бракує часу, замовляйте наших красунь по відео, і ми негайно, не турбуючи вас, оформимо шлюб і привеземо вам красуню за адресою, яку нам скажете. Пам’ятайте: наші красуні нічого не тямлять робити, вони вміють лише створювати чоловікам щастя. Якщо у вас є зайвий мільйон, то будь-яка з цих забавливих кокеток ощасливить вас аж на цілий сезон! Коли ж вона раптом вам набридне, повернете нам її назад. Зважуйтесь, джентльмени, вибирайте собі щастя!

Джо вимкнув телестіну і закрокував кімнатою. Не знав, до чого прикласти руки, чим відволіктися... Зняв із стіни африканську маску, вона була чорна і відполірована так, що аж полискувала. Потримав її в руках. Цей сувенір, здається, з Сомалі. Так, так, із Сомалі, де він подорожував років десять тому. Із того Сомалі, де працювала й загинула Дженні Стівенс... Жаль було молодої жінки, а чому — того й сам не знав. Вона йому чужа, раніше він її ніколи не знав, мало хто потрапляє в аварії — хіба за всіма пересумуєш? І все ж Дженні було шкода. Може, тому, що вже звикся з її голографічним зображенням?

Підійшов до столу, покопирсався в паперах, дістав фото.

Її фото.

Довго вдивлявся в симпатичні риси молодої, веселоокої жінки, земної і водночас неземної...

Вона усміхалася...

"І кому вона всміхається?" — раптом подумав ревниво (раніше він ніколи і нікого не ревнував, навіть не знав, що це таке, ревнощі!). Який жаль, що не пощастило побачити її живою. Він так захопився голографічним зображенням, що навіть на вулиці починає привиджуватись Дженні: вчора біля сусідньої вілли мелькнуло дівоче лице, як дві краплі води схоже на Дженні. Віц аж зойкнув від несподіванки. Аби заспокоїтись, заходився собі навіювати, що йому просто здалося... Здалося, здалося, здалося... Хоча був упевнений, що дівчина, схожа на Дженні Стівенс, тільки трохи молодша, і справді пройшла повз нього...

І все ж —до кого вона усміхається?

І нарешті збагнув: йому хочеться ще раз подивитися на Дженні.

Сьогодні вона востаннє вийде з годинника в холі вілли "Двох щасливців", а завтра... завтра вже буде пізно. Вранці спеціалісти заберуть годинник. Або в Кримінальну службу, або в інститут. І він більше ніколи не побачить жінку із сонячною усмішкою.

Була одинадцята.

"Встигну", — подумав Джо і почав збиратися.

XX

Було пів на дванадцяту ночі, коли Джо, увімкнувши захисну систему, залишив свою "Ластівку" на галяві, а сам рушив до вілли "Двох щасливців". Місяць сходив десь уже після півночі, тому що було темно. З невидимих у темряві гір, що півколом оточували Місто, скочувався прохолодний нічний борей і, набираючи силу, продував перепечені за день квартали. Тому дихалося легше, ніж удень.

Детектив нечутною тінню наблизився до вілли, що біліла перед ним стінами, імітованими під селянську хату. В темному небі густо сяяли зорі та зрідка проносились і щезали безшумними болідами освітлені птахольоти. І всюди безгоміння, пустка, тиша. Хоч би одне вікно було яскраво освітлене, хоч би з однієї вілли долинули пісні чи сміх — не зустрічаються сусіди за спільним столом, кожний ховається в своїй віллі, як у норі. Все на чорний день відкладають, тому й світла не палять, і гостей не кличуть — зайві витрати. Кожен зостається сам на сам із своїми дрібними радощами і великими нестатками, з нездійсненими мріями і реальними страхами.

Вілла "Двох щасливців" потонула в мороці — ні світлої рисочки, ні згуку. Після смерті Лінди й напівув’язнення в лікарні Майкла вона стояла пусткою. Хіба що агент Кримінальної служби зараз дрімає в холі.

Двері, що вели у внутрішній двір, були відчинені.

Джо машинально відзначив, що агент, якого тут лишив Кларнес, неакуратний. А може, він куди вийшов?

Детектив, постояв, прислухаючись і придивляючись, але нічого підозрілого у дворі не побачив і не почув, лише десь заскімлила собака та в сусідній віллі спалахнуло вікно. У смузі світла, що впала від вікна, вгледів у сусідньому дворі темний птахоліт — певно, господарі щойно повернулися додому. Та вікно, спалахнувши світлом, відразу ж і згасло.

Схоже було на те, що хтось зайшов по щось у кімнату і вийшов, вимкнувши світло.

"Але чому вони покинули посеред двору літальну машину, коли у них є ангар?" — за давньою звичкою фіксувати в пам’яті все, що бачили очі і чули вуха, відзначив детектив. Втім, то не його клопіт.

Детектив зробив крок у темний коридор, лапнув по кишенях і тільки тут збагнув, що забув удома окуляри нічного бачення. Такого з ним іще ніколи не траплялося.

"Телепень! — сам себе лайнув детектив. — Старієш уже. Чи ж не рано, шановний?"

Коридором ішов навпомацки, виставивши вперед праву руку — для амортизації, якщо раптом натрапить у пітьмі на якусь перешкоду, та й удар правої, від себе вгору, короткий і різкий, коли раптом що, — виручить. Слух у нього був гострий, а вроджене вміння орієнтуватись в пітьмі чужих помешкань допомогло й тут.

Фільончасті двері в хол були відчинені, і йому здалося, що мигнула світла цятка й згасла. Джо машинально зупинився, тримаючи ногу піднятою, і стояв так, напружено прислухаючись. Але нічого вловити слухом і усім своїм єством не міг. Хоч певний був, що хтось десь поруч стримано дихає. Інтуїція підказувала.

"Звичайно ж, то агент спить у холі і дихає уві сні — заспокоїв сам себе. Ось я тобі вичитаю за відчинені двері і за таку "зразкову службу".

Він рушив далі так само обережно (тривоги не відчував, просто спрацювала давня звичка рухатись безшумно і сторожко) і зайшов у хол. Притулившись спиною до стіни (теж звичка, набута в чужих помешканнях, — позаду мусить бути надійний тил, доки ти ще не

роздивився і не зорієнтувався), завмер, але хоч як напружував слух, крім рівномірного, м’якого цокотіння годинника, нічого не чув...

"Де ж агент?" — подумав стривожено, бо щось у тій тиші йому таки не подобалось, а що — ніяк не міг збагнути.

Відірвавшись від стіни, Джо зробив крок і закляк, угледівши посеред холу темну постать. Та в наступну мить здогадався, що то ж робот, якого Майкл спалив променевим пістолетом. Вони з Х’ю так і залишили охоронця стовбичити посеред холу з піднятою рукою.

Джо хмикнув (якась там нікчемна залізяка так його переполошила) і підійшов до робота.

"Привіт, старий, — насмішкувато звернувся подумки до темної постаті. — Ти, мабуть, все ще сердишся, що ми тебе на металевий брухт перетворили?.. Але було б куди гірше, аби ти нас перетворив на попіл..."

І поляскав робота по металевому плечу.

І тієї ж миті, навіть гаразд не відчувши удару, впав на килим як підрубаний.

XXI

Х’ю перевернувся (це вже вкотре за ніч!): сну не було в жодному оці — спробуй-но заснути з переповненим шлунком!

"Аж під серце підпирає індик, — подумав він зі злістю. — І треба ж було напхати в себе стільки м’яса! Вдень крутишся, пообідати ніколи, ну й наганяєш своє увечері, а потім задихаєшся уві сні, усіляка чортівня тебе душить, товче..."

Поруч злегка похропувала дружина (вона завжди похропує, як ляже на. спину!), і Х’ю подумав, що давно б чао уже їм обзавестися двома спальнями — не молодята ж вони. То молодим у однім ліжку, в одній спальні рай, а після двадцяти літ такого раювання хочеться бодай іноді побути самому. Тільки ж як її викроїти, ще одну спальню?.. Одній дочці треба окрему кімнату, другій треба окрему кімнату, третій теж треба... І синові вона не зайва, бо вже ого який вимахав! Оце вже разом буде чотири кімнати, та їм, батькам, спальню — п’ять. Та вітальня — шоста. Де вже тут про сьому думати, як він і шестикімнатну віллу зі скрипом оплачує. А тут ще й три дочки на виданні — жах! Бо троє весіль для батьків все одно, що три пожежі — геть спустошать! Довго потім погорільцем себе відчуватимеш. А де тих грошей брати, як платня вже літ десять не збільшується, а ціни ростуть замалим не щомісяця. Особливо на харчі. От вони індика за вечір ум’яли гуртом, тепер доведеться тиждень на вечерях економити, щоб залатати дірку в сімейному бюджеті...

"У нашій країні не можна бути голодним, — заявив нещодавно президент. — Тим крикунам, які галасують, що в нас дорогі продукти, я раджу одне: купуйте дешеві продукти, і все буде о’кей!.. Принаймні я так роблю і тому ніколи не скаржусь на дорожнечу..." (Раз на тиждень ведуча телекомпанія на всю країну транслювала обід у президента, під час якого телекамера заглядала в кожну тарілку глави держави, і всі бажаючі могли переконатися, що президент споживає тільки дешеві страви і тому ніколи не скаржиться на високі ціни).

"Авжеж... — Х’ю знову перевернувся. — Наш президент мільярдер, то йому легко купувати дешеві продукти, а хай би він спробував на моєму місці..." — але відразу ж і прогнав ті думки, бо здалося, що хтось невидимий підслуховує, про що це думає у жінки під боком державний інспектор Х’юлетт Кларнес?

Згадавши про свою мрію мати мільйон, Х’ю знову перевернувся і подумав, що оскільки він живе у Країні Рівних Для Всіх Можливостей, то

— хоча б теоретично, — він може стати мільйонером. Ось як тільки це на практиці здійснити?

Годинник у вітальні пробемкав північ.

"В цю мить у холі вілли "Двох щасливців" з’явиться Дженні, — подумав він, ледь зачувши бій годинника. — Агент там, напевне, вже витріщився на таке диво..."

Згадка про привид повернула думки в інший бік. Той професор з двома "ф" наприкінці свого прізвища запевняв, що за такий винахід можна легко відхопити мільйон. Жаль, що не він, не Х’юлетт Кларнес, винайшов таку штукенцію’-був би оце багатим і не думав би, як залатати в сімейному бюджеті дірку після одного з’їденого індика...

Перевернувся...

— Доки ти будеш крутитись, наче тебе хто смажить на рожні? — хрипким голосом озвалась дружина.

XXII

Скільки він так пролежав — не пам’ятає. Коли прийшов до тями й насилу розплющив очі, у холі ніби посвітлішало, і він здогадався, що зійшов місяць.

Помацав потилицю і відчув під пальцями чималу ґулю.

"Геть зіпсували мені вид іззаду", — подумав він, як завжди, вдаючись у критичних ситуаціях до рятівного гумору.

Звівшись, сів.

Над ним стояв робот з піднятою рукою.

"Не міг же ти, чортова залізяко, сам себе відремонтувати. Виходить, той неввічливий джентльмен ховався навпроти тебе".

Сперея руками об підлогу й відчув під руками щось згусле й липке. Кров? Ще раз помацав свою потилицю, вона була сухою — удар завдано чимось тупим, отже, кров чужа.

Помацав навколо себе.

Людина.

Відсмикнув руку. Труп уже закляклий, очевидно, агента вбили ще до того, як Джо зайшов у хол. Так ось чому були відчинені двері!

Якусь мить прислухався, як у потилиці боляче пульсує кров, і нараз збагнув: у холі не чути цокання годинника! Повернув голову до східців, що вели на другий поверх, — так і є. Ніша порожня.

Схопившись, Джо одним стрибком вилетів у коридор, котрий був чимось освітлений. Він біг, як у тунелі, не розуміючи, звідки таке дивне світло. Нарешті збагнув — місячне. Він біг коридором і дивувався — такого яскравого місячного світла вже не бачив давно. Коли вискочив з вілли, вгледів, що в дворі промайнули дві чорні постаті. Якраз тієї миті місяць пірнув за хмари, і двір наче накрило чорним крилом.

— Сті-ійте-е!!! — крикнув Джо, ще гаразд не знаючи, як буде діяти. — Всім ні з місця! Кримінальна служба! Ви оточені! (Іноді це діяло, і грабіжники, особливо недосвідчені, в паніці здавалися, гадаючи, що й справді оточені).

Та дві тіні чи то не почули його крику, чи, може, не звернули на нього уваги, а тільки притьмом вскочили в кабіну птахольоту.

Забриніли, натягуючись, ланцюги, годинник підстрибнув і почав підніматися, похитуючись з боку на бік (чути було, як у його нутрі задзеленчав маятник, б’ючись об стінки корпусу).

Коли детектив нарешті добіг, невидимий у пітьмі птахоліт уже підняв годинник над землею десь футів на три. Не роздумуючи — та й думати вже не було коли — детектив підстрибнув до годинника, що гойдався у нього над головою, і вхопився за ланцюг. Тримаючись однією рукою, другою дістав з кишені магнітний мінірадіопередавач, притулив його до ніжки годинника і вже хотів було стрибнути вниз, як ланцюг, загримівши, потягнувся вгору і притис його руку до днища годинника.

Джо відчув, як стрімко втікає з-під ніг земля. Звивався вужем, борсався всім тілом, намагаючись визволити руку, але все було марно — руку затисло ланцюгом, як у капкані. Птахоліт піднімав його разом з годинником, і десь там, унизу, під його ногами вже була прірва, на дні якої гудів вітер. І коли нарешті Джо висмикнув руку (птахоліт зробив крутий віраж, годинник гойднувся, і лише тоді ослаб ланцюг), стрибати вже було пізно: далеко внизу, в чорній порожнечі, рясно сяяли далекі вогні Міста...

Злітаючи, як на турніку, детектив намагався зачепитися ногами за край годинника-так зростали шанси довше протриматись. Внизу вітром дихала холодна і чорна прірва, і далеко на її дні хижо блимали вогні, немовби зграя вовків, позадиравши голови, стежила за людиною під годинником.

М’язи напружились до краю, і здавалося, що вони вже бринять, наче натягнута до краю струна, яка ось-ось обірветься. Джо відчував, що втрачає сили. Майнула зрадлива думка: розчепірити пальці і шугнути вниз... Все одно довго не протримається, то для чого зайві хвилини мук?

Але зціплював зуби, гнав від себе той розпач, розгойдував ноги — і зрештою таки зачепився ними за днище.

Стало трохи легше. Джо підбадьорився, відчуваючи, що не все ще втрачено — шанс врятування, хоч і мінімальний, але є.

У птахольоті, певно, побачили людину під днищем годинника і вирішили збити її променевим пістолетом. Промінь, що вдарив із птахольоту, був нереально голубим у чорній порожнечі ночі, і на якусь частку секунди він навіть видався детективу рятівним: схопитись би за нього і з’їхати вниз.

Промінь заметався по колу. Той, хто водив пістолетом, остерігався зачепити годинник, тому ніяк не міг дістатися до людини під його днищем. Джо підтягнувся, міцніше вперся ногами в дно годинника, намагаючись до нього прилипнути, зменшитись. А вогні Міста вже лишилися далеко збоку. Куртка на Джо пузирилася, з виляском лопотіла за спиною.

Голубий промінь то зникав, то знову нишпорив навколо годинника.

"І чого я так вперто чіпляюся за своє життя? — знову майнула зрадлива думка. — Розчепірити пальці, каменем шугнути вниз... І все. Передавач уже працює, посилаючи сигнали, за якими і знайдуть годинник, а що мене не буде... Все одно колись доведеться помирати, то яка різниця — коли?.."

Ледве одігнав од себе ті думки, а ось сили, щоб і далі триматися, уже не було. Ну, вистачить їх на кілька хвилин, але не більше. А далі що?

Пальці вже німіють, все тіло наливається важенним свинцем.

Та ось птахоліт почав знижуватися, знизу війнуло свіжістю, ще через кілька секунд Джо відчув бризки на своєму лиці. Чи то зривався дощ, чи то внизу була вода.

І тоді він згадав, що за Містом, у південно-західному напрямку, тягнуться великі озера, і птахоліт, очевидно, летить якраз над ними... Озера були глибокі — він колись літав туди ловити рибу.

І Джо, втрачаючи останні крихти сили, збагнув, що доля посилає йому єдиний шанс урятуватися.

Звичайно, можна і об воду розбитися, якщо висота велика або впадеш на берег чи на острів (а вони є на озерах), але шанс врятуватися все ж є.

Не вагаючись, Джо ледве розчепірив закляклі пальці і, перевертаючись в повітрі, задихаючись від вітру та бризок, пролетів зо два десятки метрів у суцільній пітьмі, вирівнявся так, щоб ноги опинилися внизу, стрімко увійшов ногами в холодну чорну воду і зник у її глибині.

XXIII

— Старий... — на екрані був інспектор Х’юлетт Кларнес, стурбований і похмурий, наче не виспався. — Неприємні вісті, хай йому чорт. Доки ти ніжився в постелі, сьогодні вночі...

— ...невідомі джентльмени удачі викрали з вілли "Двох щасливців" годинник з привидом, — закінчив за нього Джо. — Ти це мені хотів повідати, старий?

— Як?.. Ти знаєш? Але з яких джерел?

— Наснилось, — іронічно буркнув детектив, розтираючи лівою рукою праве плече, потім правою — ліве. — А звідки ти дізнався?

— Вранці до мене прибув професор ван Гофф і привів із собою свого колегу, теж професора, спеціаліста з голографії. Оскільки тебе не було

на той час удома, то ми втрьох полетіли на віллу. Мій агент убитий. Годинник щез. А за те, що я приховав від начальства історію з привидом, мене чекають неприємності.

— Але ж я все взяв на себе, у тебе є моя розписка.

— А-а... — інспектор скривився, — що твій папірець, коли діло так повернулося?!. Ні, кари мені не минути.

— Обіцяю, що все буде о’кей!

— Яке там "о’кей", коли таємниця привиду не розгадана, а сам годинник — тю-тю в невідомому напрямку! — Х’ю помовчав, зітхнув. — Якщо взяти до уваги, що годинник не може літати, то, очевидно, його забрали птахольотом. Але для чого?

— Мабуть, комусь закортіло звірити за ним час.

— Я тебе серйозно питаю, а ти... Краще скажи, хто б міг його викрасти? Майкл у лікарні, він тут ні до чого. Можливо, є ще пришелепок, котрий закохався в привид?

— Можливий інший варіант: злодій хоче відкрити таємницю голографічного винаходу, щоб згодом присвоїти його.

— Я підняв на ноги агентів.

— Твоя служба і далі може преспокійно відсиджувати делікатні місця, — усміхнувся детектив. — А ти негайно прилітай до мене, і ми через годину будемо там, де сховано годинник з винаходом Едгара Стівенса!

XXIV

Джо чекав друга біля своєї вілли, себто псевдофортеці.

— Ну як? — кивнув Х’ю на віллу. — Не долітають житейські бурі?

— Мого сусіда Гаррі Бена хазяїн викидає на вулицю, — коротко відповів детектив. — Гаррі — безробітний. А втім, хіба тільки він один безробітний у Країні Рівних Для Всіх Можливостей!

Інспектор скривився, бо розмова явно набирала політичного забарвлення.

— З мене досить клопоту з годинником. Через хвилину вони вже летіли над містом.

— Хоч тепер ти скажеш мені, куди ми так шпарко розігналися? — запитав інспектор. — І взагалі... що за таємниця?

— Я ще й сам не знаю куди, але зараз ми про це дізнаємось.

Джо клацнув жовтим клавішем на панелі управління і почав зосереджено крутити ручку маленького коліщатка. На екрані відразу ж спалахнула голуба пульсуюча лінія. Детектив крутив і крутив коліщатко, і зрештою пунктир почав товщати, аж доки не перетворився в одну суцільну голубу лінію.

— Зв’язок з годинником встановлено, — вигукнув Джо тоном мага, що здійснив надскладний фокус.

— Сигнали передавача? —здивувався інспектор. — То ти...

— Так, це трудиться мій передавач, приліплений до ніжки годинника минулої ночі.

— Ти.. — почав було Кларнес, та Джо його обірвав:

— Загальне визнання і захоплення моїми скромними подвигами я буду приймати потім. А зараз головне: зброя при тобі? — запитав детектив, все ще маніпулюючи кнопками і тумблерами на панелі. — Цілком можливо, що доведеться братися за пістолет, хоч я особисто й не люблю стрілянини. Надто вульгарно.

Х’ю промовисто ляснув себе по кишені.

— Прекрасно, що ти не забув захопити пістолет! — вигукнув Джо. — Хоча ще раз повторюю: то неелегантна робота, коли доводиться хапатися за пукавку.

На екрані спалахнула зелена лінія — курс птахольота.

Детектив знову покрутив коліщатко, клацнув тумблером, і зелена лінія почала наближатися до голубої. Детектив вирівняв курс, і зрештою обидві лінії — голуба і зелена — злилися в одну.

— Ось тепер ми летимо точно туди, де опинився годинник.

— Але як тобі вдалося прилаштувати передавач до його ніжки? — дивувався інспектор. — Ти що — знав, що його будуть красти?

— О, це цілий розділ детективного твору. — І Джо змінив тему розмови: — До речі, як ти бенкетував учора зі своєю дружиною? Сподіваюсь, індика благополучно ум’яли?

— Довелося, хоч я потім і не спав.

— Я теж минулої ночі не спав.

— Індик був на високому рівні, — хвалився інспектор. — Жаль тільки, що ми швидко з ним упорались. Тепер доведеться заощаджувати. Виходить, що не тільки ми індика з’їли, він теж ухитрився виїсти дірку в нашому бюджеті.

— Таке життя, — не відриваючись від панелі, озвався Джо. — Хочеш жити — заощаджуй. Навіть мільйонери, кажуть, змушені на чомусь економити.

Внизу заголубіли озера. ~— Холоднющі... — здригнувся Джо, поглядаючи вниз. — Крижані потоки збігають з гір у ті озера. Купіль, скажу тобі, досить бадьора. А я до всього ж не люблю холодної води.

— Ти ночами купаєшся в цих озерах? — здивувався інспектор.

— Доводиться. — Джо помовчав. — Добре, що я колись навчився плавати. Та й колишні вправи на турніку допомогли.

Джо вів птахоліт, не спускаючи погляду з екрана, де то збігалися, то розбігалися дві лінії — зелена і голуба.

Та ось озера зникли, і внизу завиднілися дахи Чотирнадцятого району Міста.

— Здається, ми наближаємось до мети.

Голуба лінія зненацька почала уповільнювати свій стрімкий біг на екрані, зрештою, зупинилась, потовщала і запульсувала, перетворюючись спершу в бульбашку з нерівними краями, а по хвилі — в чітко окреслене коло.

— Десь тут... — детектив глянув униз, — в одній із вілл Чотирнадцятого району, і стоїть зараз годинник з привидом.

Ще через мить у голубому колі на екрані з’явилося маленьке перехрестя і почало збільшуватись.

— Під нами! — крикнув детектив і повів птахоліт по колу, уважно стежачи за екраном.

Перехрестя в голубому колі повільно пересувалося на лівий край екрана — і враз застигло, спалахнуло. Почувся сигнал зумера.

Джо виглянув з кабіни.

— Здається, в отій он віллі. — Він ще раз подивився на екран і впевнено сказав: — Так, у цій віллі, що під нами. Вона схожа... схожа чортзна на що! Ну й оригінал тут живе! Ось тільки невідомо, для чого йому годинник з привидом?

Джо знизив птахоліт на сотню метрів і завис на місці.

Детективи припали до оглядового вікна кабіни.

Вілла, що потопала в кущах і квітах, була й справді химерна. Лише придивившись, вони зрештою збагнули, що вона збудована у вигляді термітника "цукрова голова".

— Ще один любитель чи знавець термітів! — буркнув інспектор.

Вікна на віллі були відчинені навстіж, двері теж.

Всюди акуратні газони із найрізноманітнішими квітами, зелені галявки, якісь кущі, поруч озерце... На березі— купки декоративного каміння.

— Цікаво, цікаво, що господар цієї вілли захоплюється термітами, — замислено мовив інспектор.

— Ще цікавіше тебе чекає згодом.

Птахоліт приземлився неподалік вілли у вигляді термітника "цукрова голова", і Кларнес недовірливо запитав:

— Ти певний, що годинник тут?

— Абсолютно.

— Гм... — Інспектор якусь мить роздумував. — Тоді я викличу бригаду, так буде певніше.

— Викликай, коли вважаєш за потрібне.

Х’ю увімкнув рацію, зв’язався з черговим Кримінальної служби і передав йому свої координати.

— Агентів висилай негайно.

— Буде зроблено! — відповів черговий, і Х’ю вимкнув рацію.

Вони спустилися по трапу на галяву, і детектив жестом запросив інспектора йти за ним.

— Прошу в гості до господаря цієї надоригінальної вілли.

— А хто господар?

Агатові блискучі очі детектива враз сховалися у вузькі щілини (це вказувало, що він задоволений, як ніколи).

— А от зараз ми з ним і познайомимось...

XXV

Господарем ткї предивної вілли виявився професор ван Гофф.

— Хелоу! — недбало привітався Джо. — Скажіть, будь ласка, чи не в цій віллі мешкає професор Карл ван Гофф з двома "ф" наприкінці прізвища?

Х’ю, нічого не розуміючи, дивився то на свого друга, то на професора, з яким сьогодні вранці відвідав віллу "Двох щасливців" і переконався, що годинник зник. Але в його очах уже спалахнула здогадка, і він недобре примружився.

— Так, професор Карл ван Гофф, — високий, сухорлявий чоловік з рожевощоким обличчям насмішкувато дивився на Джо. — З двома "ф" наприкінці. А втім, містере приватний детектив, вам уже час і запам’ятати.

Професор був у спортивному костюмі, в руках тримав чималі садові ножиці і стояв біля клумби з пишними, сліпучо-білими айстрами.

— Люблю у вільний час відпочивати біля квітів, — сказав він з непідробною радістю і, нахилившись, зрізав кілька квіток, вибираючи найкращі.

— Я вам заздрю, професоре, — зітхнув Джо. — Особливо, коли є кому дарувати такі чудесні квіти.

— Суть не в тім, є кому дарувати чи немає. Головне, що квіти приносять мені душевну рівновагу, почуття тихої радості... — Професор спохопився: — Даруйте, замріявся, у вас, очевидно, свої клопоти. Які

небесні шляхи, — кивнув він угору, — привели вас до моєї скромної вілли?

— Летимо, глядь, а внизу вілла професора ван Гоффа, чому б, думаємо, не заглянути в гості до нього, — торохтів детектив. — Тим більше, ваша вілла така своєрідна, хоча й дещо похмура на вигляд. Збудована, якщо я не помиляюсь, у формі африканського термітника, чи не так?

— Після загибелі Дженні я продовжую її справу, себто вивчаю термітів. І повірте, так ними захопився, так захопився...

— А ми випадково летіли, бачимо, така оригінальна будівля внизу.

На омолодженому обличчі професора майнула невиразна тінь, але тільки на мить. Бо через якусь частку секунди очі професора знову були злегка насмішкуватими, а рожево-дитяче лице стало безневинним і привітним.

— Радий вас бачити. — Він повернувся до інспектора: — Містере Кларнес, я, здається, починаю дещо розуміти. Ви знайшли годинник, ось чому ви з’явилися тут! І як я про це відразу ж не здогадався?

Х’ю глянув на Джо, і той кивнув, посміхаючись.

— Уявіть собі, професоре, знайшли. Як кажуть, недарма хліб їмо. Дещо вміємо. — Джо був надміру балакучим, що не було йому притаманним. — Кілька хвилин тому знайшли.

— Я надзвичайно радий, — розквітнув ван Гофф. — Дозвольте поцікавитись: де зараз викрадений годинник?

— Про це трохи згодом.

— Розумію, розумію, службова таємниця. Але я радий. Така оперативність, можна тільки позаздрити. Я навіть не вірив, що ваша служба така оперативна. Ви гідні похвали.

— Стараємось! — весело гукнув Джо.

— Гм-гм... — І в очах професора знову майнула тінь тривоги, але він миттю її погасив. — Тепер я з повагою буду ставитись до вашої служби. Бо раніше...

— ...ви ставились до неї дещо легковажно, — закінчив за нього детектив. — А це не зовсім безпечно — легковажно ставитись до нашої служби, містере Гофф!

— Не розумію, що ви хочете цим сказати?

— Лише те, що сказав: не варто ставитись легковажно до нашої служби. Але все це деталі, професоре, головне, що знайдено годинник, і я нарешті зможу сьогодні добряче виспатись.

— Вмираю від нетерпіння швидше на нього подивитись.

— Ми теж, містере Гофф, — розплився в посмішці детектив. — Але в мене особисто геть пересохло в горлі, тож я хотів би...

— Ах, даруйте, — заметушився професор. — Так зрадів почутій новині, що геть забув вас хоч би на чашечку кави запросити. Ах, ах!.. Нікудишній я господар. Гості потерпають від спраги, а я частую їх балачками. Прошу, прошу відвідати мою скромну віллу. Часу в мене, щоправда, обмаль — лекції, але хвилин двадцять зумію викроїти, а цього досить. Чи не так, дорогі мої гості?

Кларнес кивнув.

— Тоді прошу. — І рукою, в якій були затиснені айстри, професор показав на віллу: — Моя скромна оселя до ваших послуг. Прошу.

— Зайдемо? — Джо безневинно дивився на Х’ю. — Хоч і клопоту чимало, але ж так хочеться випити кави.

— Незручно якось, — ніби аж знітився інспектор. — Непрохані...

— Ах, що за дрібниці! — обурився професор. — Я живу сам, тому завжди радий гостям, які, на жаль, рідко відвідують мене. Прошу, прошу. Моя вілла до ваших послуг. Це ж просто здорово, що ви знайшли годинник. Така радість! Винахід Стівенса не зникне, він збагатить нашу науку.

Господар, чемно пропускаючи гостей, швидко окинув оком подвір’я вілли і заспокоївся, ніде нічого підозрілого не виявивши.

— Прошу, прошу... — непомітно зачинив за собою вхідні двері на ключ, а ключ поклав собі до кишені...

XXVI

Крутими і рипучими дерев’яними східцями піднялися на другий поверх, в кабінет господаря.

— Прошу сідати! Ні, ні, прошу сюди. Тут вам буде зручніше й затишніше. Почувайтесь, як удома.

— У вас, професоре, затишно і зручно, — сказав Кларнес, не без цікавості розглядаючи кабінет господаря. — Скільки всіляких див та оригінальних речей!

— То все результати моїх колишніх поїздок.

Кабінет — просторий і невисокий, стіни і стеля майстерно оздоблені під червоне дерево. Всюди, де не було вікон чи дверей, — полиці з книгами, між ними висіли на стінах старовинні рушниці, пістолі, шаблі, оленячі роги, луки, маски, бумеранги... І фотографії термітників в африканських саванах. Все уміло скомпоноване і розміщене так, що хотілося розглядати й розглядати чи хоча б доторкнутись до якогось сувеніра.

А зі стелі звисали канати ліан, по кутках стояли химерно вигнуті, покручені стовбури, дебелі пні.

Професор всадовив гостей у м’які крісла біля маленького столика, сам сів, але відразу ж і схопився.

— Один момент. Я ж обіцяв вам каву.

Він тричі плеснув у долоні (вигляд у нього був, як у фокусника, який ось зараз продемонструє чудо), одна із стін кабінету з полицями і масками несподівано відсунулась, і в кабінет безгучно зайшов маленький робот, схожий на пустотливого підлітка.

— Хлопчику, ходи-но сюди, — покликав господар.

— Він що у вас, не виріс? — киваючи на робота, запитав Х’ю.

— Гадаю, що вже й не виросте, — в тон йому відповів професор. — Не люблю і терпіти не можу стандартних роботів — надто вони громіздкі і, головне, високі. Глянеш на такого металевого гевала — і острах тебе бере. А мій маленький хлопчик, —а я його так і зву — Хлопчик, ще дитина і нікому не загрожує. З таким приємно контактувати.

Джо гмикнув, розглядаючи маленького робота, але нічого не відповів.

— Каву і коньяк, Хлопчику! — велів господар роботу, що блимав маленькими зеленкуватими лампочками. — На три персони.

— Слухаю, кеп, — відповів на диво приємним, по-хлоп’ячому дзвінким голосом маленький робот. — Зараз принесу, кеп!

І нечутно зник, наче виплив з кабінету.

— Він мене вперто величає капітаном, — посміхнувся професор, ласкавим поглядом провівши робота. — І хоч скільки йому втовкмачую, що ніколи капітаном не був і вже не буду, а він своє: кеп та кеп. Ну, гаразд, думаю...

— У.вас такий затишний і симпатичний кабінет, професоре, що аж хочеться тут творити і творити, — озвався Джо, обводячи поглядом стіни. — А хлопчик-робот взагалі чудесний. Я вам заздрю, професоре. І де ви дістали такого милого дзвінкоголосого робота?

— Якщо бажаєте, дам адресу фірми: на ваше замовлення виготовлять точнісінько такого.

— Дякую, професоре, я неодмінно скористаюся вашою люб’язністю.

Відсунулася стіна з полицями та сувенірами, і до кабінету зайшов маленький робот, несучи попереду себе тацю, на якій стояли три чашечки, кавник і плеската пляшка коньяку.

— А ось і я, кеп! — дзвінко вигукнув робот-хлопчик.

— Ах ти ж пустунчику мій! — ласкаво, майже з батьківськими інтонаціями у голосі вигукнув ван Гофф.

— Карл ван Гофф захотів кави з коньяком, я й приніс йому каву з коньяком, — дзвінко, по-дитячому вигукнув робот. — Ах, який радий буде професор Карл ван Гофф, п’ючи каву з коньяком!

Професор посміхнувся.

— Мій Хлопчик трохи балакучий і любить потеревенити, але то нічого. Принаймні з ним ніколи не нудно.

Робот поставив усе принесене на столик, розлив у чашки ароматну каву, хлюпнув коньяку в кожну чашку і, наче офіціант, застиг за спиною у свого господаря.

— Дякую, Хлопчику. — Професор узяв чашку, запрошуючи гостей:- Сміливіше, джентльмени. Кава і коньяк — пречудові! — Помітивши, що Джо поглядає на робота, пояснив: — Він завжди стоїть за моєю спиною. Хлопчик дуже любить мене і готовий виконати будь-які мої забаганки... Чи не так, Хлопчику?

— О, так, так! Я дуже люблю професора Карла ван Гоффа і виконую будь-які його забаганки, — трохи аж придуркувато вигукнув маленький робот. — Ах, ах, як я люблю професора Карла ван Гоффа! Він найкращий у світі професор!

Господар, показуючи штучні зуби, широко посміхнувся, явно задоволений базіканням робота.

— Якщо мене науковий світ не дуже визнає, то хоч робот вважає найкращим у світі професором. — І ван Гофф повернувся до Хлопчика: — А ти ким станеш, як виростеш, мій юний друже?

— Тільки професором! — ставши струнко, вигукнув маленький робот. — Я буду таким професором, як Карл ван Гофф!

Джо потягнувся рукою до мочки свого вуха — певно, йому вже почало набридати просторікування робота. Кларнес схилився над чашкою. Джо мовчав.

— Взагалі, я захоплений вами, — п’ючи каву, ліниво цідив господар. — Знайти викрадений годинник у такому місті, як наше?! І так швидко! Аж не віриться, джентльмени... — Професор вже відверто насмішкувато дивився на детективів. — І коли я зможу оглянути годинник? Все ж цікаво. Такий винахід!

— Хоч зараз. —Джо допив каву і відсунув від себе чашку. — Ні, ні, досить, — відповів він, побачивши, що рука професора потяглася до кавника. — До речі, де у вас спальня?

Професор похлинувся кавою, закашлявся.

— Даруйте, — акуратно витер хусткою губи. — А чому вас цікавить моя спальня? Вона у мене засекречена, — кивнув на стіну, — там...

— А тому й цікавить, що там... — Детектив повільно тягнув слова, пильно спостерігаючи за виразом обличчя професора, — там у вас, як я гадаю... Ні, я переконаний, що саме там і стоїть зараз годинник з привидом. Так, так, той, що цієї ночі був викрадений з вілли "Двох щасливців". Чи не так, професоре?

Професор допив каву, акуратно витер губи, кинув паперову хустку роботу (той, спіймавши її на льоту, засунув собі кудись у щілину, що слугувала йому, певно, за кишеню) і досить спокійно сказав:

— О так, ви правду кажете, приватний детективе. Годинник з привидом і справді у мене в спальні. То й що? А може, я купив його в Майкла Джексона?

— І для цього ви вбили нашого агента?

— Агента я не вбивав.

— Я знаю, професоре. Убивців ви найняли. Вони вам і притарабанили сюди годинник з вілли "Двох щасливців".

Джо хотів було встати, але професор раптом застеріг:

— Прошу залишатися на своїх місцях!

І швидко, як на свої роки, відскочив убік. Детективи опинилися перед маленьким роботом. .

— Хлопчику! — крикнув професор. — Ці люди геть нечемні, вони ображають твого любого професора. Поклопочися про їхнє виховання!

Маленький робот блискавично викинув уперед руку, в його металевій долоні утворився круглий чорний отвір.

— Не рухатись! — застеріг він уже не хлоп’ячим і зовсім не дзвінким голосом. — Один рух, і ви будете знищені, нечемні джентльмени! Цю віллу без дозволу професора ван Гоффа ніхто не може покинути живим.

— Ах, яке миле симпатичне хлоп’я, дещо аж придуркувате на вигляд, але який у нього металевий голос! — насмішкувато мовив Джо і непомітно опустив руку до своєї кишені.

Тієї ж миті з руки робота сяйнула голуба блискавка і пронеслася всього за дюйм від правого вуха детектива.

— Це перше і останнє застереження! — прогудів робот.

— Раджу вам не ворушитися, джентльмени, — буркнув професор, походжаючи кабінетом. — І ще раджу виконувати всі команди Хлопчика.

Він жартувати не любить, і тим паче не любить неслухняних людей. Один мій знак — і з вас лишиться купа попелу. Прекрасного, поживного попелу — добрива для моїх квітів. — І до робота: — Правда ж, Хлопчику, ти дуже-дуже любиш професора Карла ван Гоффа?

— О, я дуже-дуже люблю професора Карла ван Гоффа, — вигукнув маленький робот. — Я теж, як виросту, стану таким самим професором.

— Ми не сумніваємось, — сказав йому Кларнес і повернувся до професора. — А вам раджу облишити вибрики, професоре ван Гофф з двома "ф" наприкінці прізвища. Передавач, який Джо прикріпив під днищем годинника, вже півдоби надсилає сигнали, що реєструються головним комп’ютером Кримінальної служби. Крім того, я викликав агентів, вони ось-ось прибудуть сюди.

Якусь мить професор думав, потім провів рукою по обличчю, й воно зробилося сірим і старим.

— Вийди звідси, Хлопчику, — глухо мовив до робота. — Я думаю, що ти вже перевиховав неввічливих джентльменів, і я домовлюся з ними без твоєї допомоги.

Опустивши руку, маленький робот бігцем подався до стіни, що розійшлася перед ним, і зник за нею, а в кабінеті все ще лунав його дзвінкий хлоп’ячий голос:

— Ах, ах, як я люблю професора Карла ван Гоффа!

— Ще кави?

— Вдячні за гостинність, — буркнув Джо.

— Як хочете. — Ван Гофф хлюпнув собі в чашку коньяку і одним духом випив його. — Скільки? — запитав він швидко, не дивлячись на детективів.

Детективи мовчали.

— Я питаю: скільки вам заплатити за годинник? — повільно і старанно вимовляючи слова, говорив господар. — П’ять тисяч? Десять? А двадцять тисяч вас влаштовує? Отримаєте зараз же, готівкою. По десять тисяч кожному, непоганий заробіток, га?

— За пограбування... — почав було інспектор, та професор верескливо його перебив:

— Тільки без сентиментів! Як мудрі люди кажуть: живи і дай жити іншому. І затямте: я не крав. Це навіть/ пхе, вульгарно. Професор і — елементарна крадіжка. Ха! У наш час крадуть тільки ті, в кого немає на що найняти злодіїв.

— Найняті вами грабіжники убили нашого агента.

— Гаразд, подвою суму: сорок тисяч вас влаштовує? Хоча це й забагато, адже якийсь там агент не вартий і тисячі. А я за нього — двадцять тисяч. Чи не забагато, га?

— Гадаю, що ми не сторгуємось. — Джо потягнувся рукою до мочки вуха.

— А я гадаю, що зійдемось, — з притиском мовив ван Гофф. — У нас все продається і все купується. На те й банкноти. Моя остання пропозиція — п’ятдесят тисяч. І більше ні цента!

— Хвацько торгуєтесь, професоре! — похитав головою Х’ю. — Часом комерсантом не були?

— Всі ми комерсанти в цьому житті. Одні торгують ганчір’ям, інші — життям. Хочеш жити — умій торгуватись. Втім, це неточно. Хочеш жити — май гроші. І все буде. Але я не розумію вас: п’ятдесят тисяч! Ні, я сьогодні занадто щедрий.

— Ой і гендляр же ви, професоре! — тільки й похитав головою детектив. — Невже ви справді певні, що все можна купити?

— Я вісімдесят літ живу в нашому суспільстві! — з пафосом вигукнув ван Гофф. — Я не з неба звалився, до вашого відома.

І тоді, дивлячись йому в очі, детектив швидко запитав:

— За віщо ви вбили Дженні Стівенс, професоре?

XXVII

— Я запитую, — підвищив голос Джо, — за віщо ви вбили Дженні Стівенс, професоре?

— А за віщо я мав її... убивати?

— Ви домагалися її любові, а вона вам відмовила.

— На жаль, це так.

— Що — так? — доскіпувався детектив. — Що ви убили Дженні чи що вона відхилила ваші домагання?

Професор ніби очуняв від раптового шоку, і на обличчі його з’явилися червонуваті жилки — кров ожила і запульсувала.

— Я закохався в неї так, що не міг нічого з собою вдіяти! — вигукнув він якось аж жалібно і дивився на Джо, наче шукав у його очах співчуття. — Але Дженні мені відмовила. Вона відмовила мені досить безцеремонно. О, вона іноді бувала безцеремонною! Вона насмішкувато вигукнула: як спеціаліст ви, професоре, мене цілком задовольняєте, а ось як женихайло... Вона так і сказала: же-ни-ха-йло-о! Яке образливе слівце! О, в її лексиконі траплялися і не такі перли. Вона сказала: професоре, гляньте на себе в дзеркало. Ви ж древній дід! Я не збираюся після весілля стати вдовою.

— Тоді ви зробили пластичну операцію, омолодилися?

— Так. Але це — з відчаю. З великої любові до Дженні. Я не шкодував грошей, я поставив собі штучне серце, штучні нирки, печінку. Я ладен був на все, аби вона стала моєю... Але Дженні побачила мене після пластичної операції — і тільки зареготала. — В очах ван Гоффа ятріла давня злість і образа. — Вона вигукнула: омолоджений дід ще бридкіший, ніж натуральний! О, вона іноді бувала брутальною, повірте мені.

— Ви чекаєте від нас співчуття? — здивовано запитав Кларнес.

— Але ж вона знущалася з мене... Дивлячись йому в очі, детектив швидко запитав:

— І тоді ви знищили її?

Професор звів на нього затуманений зір.

— А для чого я мав її знищувати? — криво посміхнувся (чи просто судома пересмикнула його обличчя). — Хоча... хоча у мене була думка відомстити їй. Так, я хотів її смерті. Жадання помсти оволоділо мною, але... але я не вбив її. Я міг лише подумки їй мстити. А побачивши її,

відчував таку любов, що ладен був молитися на неї. Молитися, молитися, молитися!

Джо дивився на великий портрет Дженні, що висів на стіні професорового кабінету. Х’ю теж підійшов до нього.

— Вона й тут як жива.

— Дженні надзвичайно фотогенічна, — задумливо мовив Джо. — Коли б вона не пішла в науку, то стала б актрисою. — І різко повернувся до ван Гоффа: — Гаразд. Підсумовую перший етап: ви, професоре, найняли грабіжників, щоб вони викрали годинник з привидом. Так?

— Обійшлося мені це дуже дорого.

— А для чого вам годинник?

— Вам, детективе, цього не збагнути. — Професор якийсь час мовчки ворушив губами. — Я хотів, щоб Дженні була зі мною. Завжди. Щоб тільки переді мною вона з’являлася о дванадцятій ночі... Якщо вона не дісталася мені живою, то хай би була моєю хоча б у вигляді привиду.

— Скромне бажання.

— Ви, очевидно, збираєтесь мене арештувати? — посміхнувся професор, сяйнувши штучними зубами.

— Ви не помилилися, професоре, — озвався Кларнес. — Ви звинувачуєтесь у викраденні годинника, що є приватною власністю, і в убивстві агента Кримінальної служби. Це — поки що.

— Я лише найняв злодіїв.

— Там розберемося.

— Тоді я пропоную вам… пропоную сто тисяч! — Ван Гофф аж сам був вражений такою щедрістю. — Подумайте, сто тисяч!

— Ведіть нас у свою спальню, — велів Джо.

— Якщо маєте таке бажання, то — прошу. — Ван Гофф повів їх у спальню, що була поруч з кабінетом і з’єднувалась із ним замаскованим ходом. — Прошу, прошу, — господар став аж надто люб’язний.

Детективи зайшли.

У кутку спальні стояв годинник.

Маятник, ніби нічого й не сталося, м’яко гойдався сюди й туди, спалахуючи жовтим сяйвом:

"Цок-цок, цок-цок..."

І тут ван Гофф раптом, приклавши пальця до губів, підкрався навшпиньки до годинника і легенько постукав по його корпусу.

— Дженні, до тебе можна? — і, повернувши до годинника вухо, напружено слухав когось. — Це я, люба. Твій Карл... Вибач, детективи. Вони запевняють, що я тебе вкрав. Скажи, мила, що я тебе ніколи не крав, ти завжди належала мені, — повернувся до детективів. — Чули? Дженні підтвердила це. Але вона ще сказала, що приміряє зараз нові туалети і тому не зможе вас прийняти, Приходьте вже якось іншим разом.

— Що ж, тоді доведеться забрати годинник, а вас — арештувати.

Тільки Кларнес встиг це вимовити, як професор верескнув:

— Хло-опчику-у!!!

Стіна з книжковими полицями почала відсовуватись убік, і за нею почулося знайоме:

— Ах, ах, як я люблю процесора Карла ван Гоффа! Ах, ах, як я люблю професора...

Кларнес вихопив пістолет, і тонкий голубий промінь затанцював на стіні. Мить — і стіни як не було, а там, де вона мала бути, ногами до кабінету лежав маленький робот і димів, увесь у дірках. Розплавлений метал витікав з нього струмками.

Х’ю наказав агентам Кримінальної служби, що саме заходили:

— Заберіть цього комедіанта. Він нікудишній актор і роль схибленого зіграв вельми посередньо. А за вбивство Дженні Стівенс вам, професоре, теж доведеться відповідати.

— У вас немає фактів, — спокійно і навіть глузливо мовив ван Гофф. — Мені жаль вас, детективи. Ви ще пошкодуєте... Раджу вам подзвонити своєму начальству і проконсультуватися з ним перед тим, як мене арештувати.

Інспектор Кларнес махнув рукою, два дужі агенти кинулись до професора з двох боків, клацнули металом. Професор, опинившись у блискучих наручниках, якусь мить здивовано розглядав їх на своїх руках, а тоді раптом зареготав:

— Професор Карл ван Гофф в наручниках? Ах-ха-ха-ха! Ох-ха-ха! Професор Карл ван Гофф в наручниках! Ох-ха-ха-ха!!!

XXVIII

Коли в глибині підвальних приміщень Кримінальної служби за ван Гоффом безшумно і м’яко зачинилися масивні броньовані двері з телевічком та електронним замком, Х’юлетт Кларнес повернувся у свій кабінет на чотирнадцятий поверх з якимось неспокоєм у душі: чи не поквапився він, бува, з арештом професора — відомого, до речі, в Місті? Надто зухвало тримався арештований, певно, має на те підстави. У вухах інспектора все ще чувся насмішкуватий голос: "Містере інспектор, вам доведеться досить швидко випустити мене звідси, то раджу навіть не перевантажувати наглядача і не зачиняти ці апартаменти".

І — як у воду дивився клятий професор з двома "ф" наприкінці прізвища. Не минуло й години, як на екрані внутрішнього зв’язку з’явилась офіційно-ділова фізіономія особистого помічника шефа.

— Містере Кларнес! — у голосі помічника не відчувалося ніяких емоцій. — Шеф вас запрошує до себе.

— Зараз буду.

Екран згас. Кларнес відсунув від себе документи і вийшов з кабінету. Підійшовши до зачинених дверей приймальні, просунув у щілину своє пластикове посвідчення з фотографією та відбитком пальця, електронна система впізнала його, дала сигнал "свій", і двері нечутно відчинилися.

У приймальні сиділа секретарка міс Вільямс. Інспектор привітався до неї і тільки-но почав з компліментів (міс Вільямс до них небайдужа, тож співробітники цим іноді користувалися, щоб випитати про настрій шефа), як двері кабінету відчинилися і на порозі постав особистий помічник шефа. Він жестом запросив інспектора до кабінету, а сам лишився в приймальні.

Кожного разу, коли Кларнес заходив до шефа, та ще за викликом, і погляд його падав на голову шефа — заледве не квадратну, велику, з блискучим, неначе відполірованим черепом і такими ж масивними щелепами (у шефа все було на обличчі масивним і солідним), йому ставало не по собі. Може, тому, що шеф рідко викликав до себе інспекторів, а якщо й викликав, то приємності від цього було мало.

— Сідайте, Кларнес! — Шеф поклав на стіл чималі кулачища начеб напоказ (відбиваючись у дзеркальній поверхні столу, вони видавалися ще більшими), нагнув уперед голову і глянув на інспектора з-під густих, кущуватих брів — неприємно, колюче: — Ви арештували ван Гоффа?

— Так, я.

Шеф сердито посопів і різко запитав:

— Що утнув той ван Гофф? — і затарабанив пальцями по столі: пальці були короткі, товсті й волохаті.

— Ван Гофф звинувачується у викраденні старовинного годинника з вілли "Двох щасливців".

— Годи-инника? — Шеф перестав барабанити і здивовано подивився на інспектора. — На біса він йому? Що в старого — клептоманія?

— В годиннику вмонтовано цікавий пристрій, — обережно говорив Кларнес, — що... проектує зображення жінки.

— Голої? — зневажливо скривив шеф товсті губи.

— Ні, зображення цілком пристойне.

Шеф знизав широкими плечима.

— Нічого не розумію. На дідька він викрав годинника? Що йому... живих жінок мало? Чи відеокасет мало продається із зображенням красунь? Проектуй на екран і милуйся, коли маєш бажання. Сподіваюсь, той старий дурень крав не сам?

— Найняв крадіїв у фірмі "Якщо вам потрібна допомога".

— Он як? — Шеф гостро глянув на інспектора. — У вас є факти, що ван Гофф замовляв спеціалістів у тій фірмі?

— Немає, але...

— У вас їх і не буде! — сердито вигукнув шеф, і його товста шия почала червоніти. — І взагалі я радив би вам не займатися різними там... дурницями!

— Але ж викрадений годинник знайдено на віллі ван Гоффа, шеф.

— За нього він буде відповідати, якщо... якщо взагалі буде відповідати! І взагалі, на біса ви його арештували?

— У нас є дані, що ван Гофф... — обережно почав Кларнес.

— У вас немає даних! — Шеф ляснув долонею по столу. — Затямте: за викрадення годинника ван Гофф відповість, бо приватна власність у нас священна і недоторканна, а більше даних щодо нього у вас немає і не буде ніколи! Зрозуміло?

— Так, шеф!

— Негайно звільніть цього... крадія годинників. Під заставу, скажімо, в п’ять тисяч доларів. А справу про викрадення ним годинника можете, передати в суд. Але тільки про годинник. Інших фактів у вас не повинно

бути. І щоб наші сусіди більше не гнівались, що ми хапаємо їхніх людей. Втямили?

— Так, — схилив голову Кларнес, бо йому тепер і справді все стало зрозумілим, як ніколи: на жаргоні криміналістів сусіди — це Політична служба. А з Політичною краще не зв’язуватися. Що ж, наказ є наказ, і він негайно звільнить ван Гоффа.

— Дозвольте йти?

— Ідіть! — Шеф підвівся, кремезний, масивний, і навис над столом, як кам’яна брила. — Стривайте, Кларнесе. Все, що я вам щойно говорив, це моя, службова, офіційна, хай йому чорт, вказівка! Щодо ван Гоффа. Ну, а коли... коли у вас раптом і з’являться якісь там факти щодо ван Гоффа, то ви... ви... І раптом спалахнув: — То що ви, дідько б вас забрав?!!

— Можу діяти на власний розсуд, — здогадався інспектор.

— І на власний ризик, — уточнив шеф. — Але офіційно я вам забороняю чіпати того типа!

І хочеться, і колеться...

Шеф і радий би хоч якось насолити сусідам, але й остерігається. Коли ж це буде зроблено всупереч його вказівці, то він не проти... Ловко.

І Кларнес, зітхнувши, вийшов з кабінету шефа, котрий іноді — ніде правди діти — любив кусати ближніх, але кусати чужими зубами.

Кларнес відразу ж віддав розпорядження негайно звільнити під заставу в п’ять тисяч доларів арештованого ван Гоффа. Джорджу Лі вирішив не говорити про звільнення професора. Джо почне

обурюватись, а Х’ю доведеться його вмовляти та заспокоювати... Ні, хай уже якось іншим разом, коли настрій буде кращий.

Хвилин за десять в його кабінеті негадано з’явився ван Гофф.

— Зібрався додому і вирішив вас провідати, інспекторе, — професор говорив зловтішно, хоча обличчя і зберігало святу невинність. — Як бачите, ви задарма трудилися, арештовуючи мене. Я ж вас застерігав. — Він похитав головою і закінчив повчально: — Звідси висновок: старших треба завжди слухати.

— Справу про викрадення годинника буде передано в суд, — сухо мовив інспектор, а сам подумав, що й справді вони з Джо задарма трудилися. — Що ще цікавить містера ван Гоффа?

— Годинник, сподіваюсь, у вас? — Ван Гофф не кліпаючи, насмішкувато дивився на інспектора. — Я виходжу з гри, містере Кларнес. Хоча жаль... Годинник вартий того, щоб ним зайнятись...

Це була приманка. Х’ю відчув, що приманка і... і нічого не міг із собою вдіяти — клюнув на неї.

— Невже й справді голографічний пристрій годинника коштує мільйон? — Він і сам незчувся, як це вихопилось.

— Скільки він коштує, я не знаю, — по хвилі відповів ван Гофф. — І взагалі, цього ніхто не знає. Бо це новинка. Але мільйон за цей винахід можна взяти. Я б, наприклад, узяв, коли б ви мені не завадили. Щоправда, це винахід бідолахи Едварда Стівенса, але де той винахідник — невідомо. Якщо він ще й живий, в чому я сумніваюсь, то все одно не ризикне заявити про своє авторство. Це буде йому дорого коштувати. А винаходу свого він вчасно не запатентував. Отже...

— Все це нашу службу не цікавить, — перебив його Кларнес— Годинник буде передано спеціалістам, і вони вирішать його подальшу долю.

— Вони просто привласнять винахід, — скептично показав зуби професор. — Повірте, містере... Хто-хто, а я добре знаю тих, кого ви називаєте спеціалістами. Та й хто в наш час відмовиться від мільйона?

Кларнес засовався в кріслі — йому не хотілося, щоб той мільйон проплив мимо нього.

— Оскільки я вибуваю з гри, — говорив далі ван Гофф, — я можу вам допомогти. — З цими словами він дістав з кишені якийсь папірець і поклав його перед інспектором на столі. — Це адреса тих джентльменів, які зацікавляться годинником з привидом. Вони дадуть за нього мільйон. Поспішайте, інспекторе.

— Та як ви... ви смієте?!! — схопився з-за столу Кларнес. — Та я...

— Не гарячкуйте, Х’юлетте, — із зверхністю, ніби він уже купив Х’ю з усіми потрохами, сказав професор. — У ваших руках — щастя. Поспішайте схопити його, бо іншого такого випадку може й не трапитись. А ті джентльмени, адресу яких я вам дав, — не поскупляться. Бо вони теж матимуть своє з привиду.

"Він що — купляє мене?!" — мигнула в Кларнеса розпачлива думка.

— З мого боку це лише дружня послуга, — посміхнувся професор. — Але, як кажуть, послуга за послугу. Ви мені, а я вам. Ви і ваш друг, приватний детектив, дасте мені спокій. І тим більше не будете ритися в архіві, шукаючи там дані про загибель однієї місіс. Згода?

— Та ви... ви нахаба, професоре! — Кларнесу забракло повітря. — Та це ж... Та я вас... негайно..: а-аре...

Ван Гофф уже на порозі кабінету помахав йому рукою:

— На все добре, Кларнесе! І послухайте мою останню мудру пораду: не будьте дурнем! Дурні нині не в моді.

І вийшов.

Кларнес зробив було рух, щоб кинутись за ним, але побачив на своєму столі папірець і зупинився...

XXIX

Постріл ляснув — наче тьохнула в пітьмі якась нічна пташка.

Куля дзизнула в Джо біля вуха, обпекла мочку, яку він звик смикати, коли дратувався, і детектив, змахнувши руками і зумисне здіймаючи побільше шуму, важко впав на веранді.

"Соловей, — майнула думка. — Найновіший пістолет для нічних убивств. Звук пострілу видається тьохканням соловейка... Але стріляв дилетант: з такої відстані — і не влучити? Мазило!" — Дилетантизму в будь-якому ділі Джо просто терпіти не міг.

Було близько дванадцятої ночі, двір псевдофортеці наче провалився в глухе підземелля. Ані шерхоту, ані звуку — як вимерло все навколо. Розкинувши руки, Джо лежав ногами до східців — так іще на відстані можна побачити напасника, коли той захоче піднятися на веранду і пересвідчитись, що жертва мертва.

Та ось почулося тихе-тихе рипіння.

Іде.

Іде, щоб упевнитись, що жертва мертва, а коли ще жива — то добити її. Що ж, у Джо тепер є шанс.

Чути дихання — хапливе й стривожене.

"Не вміє володіти своїм диханням, — відзначив детектив. — І хода не "нічного професіонала". Скрадається невміло, й сам же боїться... — І остаточно вирішив: — Дилетант! Звичайно ж, найнятий на одне "мокре" діло, після якого і його самого приберуть".

Минуло з хвилину.

Найманий убивця надзвичайно обережно піднімався східцями.

Ось на веранді з’явилася голова, потім плечі.

Ще крок... Зупинився, водить головою сюди-туди — шукає тіло. Рука з пістолетом тремтить, бо чути, як вона злегка стукається об поруччя.

"Новачок, — зневажливо подумав детектив. — Навіть по звуку не зумів визначити, де я впав... І хто ж такого нездару наймає?"

Темна постать, човгаючи ногами, наближається.

Упевненості в її ході не відчувається,

Зупинилась.

Зараз буде нахилятися. Ах, як тягне цього новачка заглянути своїй жертві в лице. І нічого не може вдіяти з тим бажанням.

Так і є, нахиляється.

Зводить руку з пістолетом... Добити?.. Еге, вдруге ти не встигнеш "тьохнути" із свого "солов’я", якого тобі всунули в руки твої хазяї.

Різким, блискавичним рухом правої ноги Джо вдарив найманця під коліна. Ноги в того підломилися, він недоладно змахнув руками, випустив з несподіванки пістолет і, відлетівши, гуркнувся об настил веранди...

Джо стрілою метнувся, впав на напасника і, мертвою хваткою вчепившись руками в горло, вдарив йому коліном під дихало.

— А-а... — захрипів убивця і затих.

Все це відбулося впродовж однієї секунди.

Прихопивши пістолет, Джо потягнув обм’якле тіло в свою кімнату. Якусь мить постояв біля дверей, але в дворі було тихо. Тоді натис кнопку, і на вікно, що виходило на веранду, згори вниз посунулась броньована штора — тонка, але куленепробивна.

І лише тоді увімкнув світло.

Незнайомець в затертому ледве не до дірок костюмі лежав, скорчившись, на підлозі. Було йому за сорок, хоча точно визначити вік неможливо: лице рано постаріло, щоки запалі, зарослі щетиною, і сам він якийсь замучений, занехаяний...

Джо нахилився, тицьнув йому під ніс балончик, з якого попередньо відгвинтив кришечку, і, чекаючи, доки незнайомець отямиться, сів у крісло, а пістолет поклав собі на коліна.

Найманець нарешті витріщився на Джо, певно в ту мить не розуміючи, де він і що з ним скоїлося.

— Ну, найманцю для одноразового використання, — розказуй. Страх як люблю слухати страшні історії. Запитання перше: чим я тобі не догодив, де тобі перейшов дорогу, що ти відбив мені мочку вуха?

(З відбитої мочки вже перестала сочитися кров, але ранка немилосердно щеміла, і вухо з кожною хвилиною розпухало і важчало).

Незнайомець мовчав, втупившись у підлогу, тільки гарячково мацав побіля себе рукою, наче шукав щось на підлозі.

— Н-ну??! — Джо звів пістолет. — Зізнаюсь, я не люблю мовчунів. Рахую до трьох, і твій "соловей" на цей раз тьохне вже тобі у вухо. Гадаю, що я, на відміну від тебе, не промажу.

Чоловічок звів голову, в каламутних його очах стояв переляк, рот перекосився, руки почали тремтіти.

— Не вбивайте мене, містере, не вбивайте...

— Оригінал! — похитав головою детектив. — Мене ти хотів убити, а коли я вбити захотів, це тобі чомусь не подобається.

— Я безробітний, містере, — у відчаї вигукнув він. — Вже три роки.

— І нарешті ти знайшов собі роботу, — вже й зовсім весело вигукнув детектив. — Ах, як тобі здорово повезло!

— Але ж у мене сім’я... Ну, я і...

— Вирішив ціною чужого життя врятувати свою сім’ю і на гроші, зароблені на вбивстві, мирно та затишно пити вечорами чай? — І швидко: — Хто тебе найняв? Ну?..

Очі найманця сполошено і гарячково забігали, шукаючи із пастки виходу. Але його не було.

— Ну-у?!

Збагнувши, що він програв і виходу немає, найманець ураз збайдужів до власної долі, і обличчя його почало сіріти.

— Я питаю: хто тебе найняв мене вбити?

— У мене сім’я, містер... І я... я хотів її...

— Зрозуміло, твої хазяї, на випадок твого провалу, застерегли, що розквитаються не лише з тобою, а з твоєю сім’єю? Гм... — помовчав. — Тебе найняла фірма "Якщо вам потрібна допомога"?

Найманець мовчав, і лице його ніби скляніло, ляк в очах зник, їх уже затягувала каламутна пелена приреченості.

— Дурень! — вигукнув Джо. — Тебе найняли для одноразового використання. Навіть якби ти і вбив мене, то все одно тебе знищили б, як небажаного свідка, а труп твій викинули б на смітник, як непотріб. Ти ж не професіональний убивця, якими дорожать підпільні торговці смертю. Ти — ніщо. А ти наївно хотів на цьому ділі вирішити свою фінансову кризу! Дурень! Який-бо ти телепень!

— Але в мене сім’я... троє дітей, і їх нічим годувати. А роботи немає. Заощадження, які були, вже проїли. І я... змушений був погодитись. Хотів лише врятувати дітей... Вони щодня просять у мене їсти. А що я їм дам?

— Принесло тебе, — зітхнув Джо і заходив по кімнаті сюди й туди— Ну й задав же ти мені задачу! Що ж тепер будемо робити, невдахо?

Відпущу тебе, так твої ж "роботодавці" тебе й прикінчать, як небажаного свідка невдалого замаху. Чи не так?

— Так, так! — захрипів незнайомець. — Тому мушу сам себе... тільки сам себе, бо інакше вони мене... Ще й сім’ю мою знищать, якщо хоч слово бовкну...

— Почекай панікувати, щось придумаємо. Теж мені... супермен! Лізеш у вбивці, а тепер я мушу собі сушити голову, як тебе порятувати. Пікантна ситуація! — вигукнув Джо дещо театрально. — Ну й життя ж у нас пішло. Та гаразд, від слів треба переходити до діла. Зараз вип’ємо кави та поміркуємо, як нам далі бути.

Джо пішов у кухню, заварив каву, а коли повернувся з двома чашками й кавником на таці, то весело загомонів:

— А взагалі — оригінально. Приватний детектив кайфує із своїм невдатним убивцею...

Найманець лежав на підлозі з широко розплющеними, застиглими очима. У зубах був затиснутий ріжок комірця куртки.

Джо поставив на стіл тацю і зітхнув:

— Сім’ю свою ти врятував, але мені справу геть заплутав. Жаль. Знову справжній убивця вислизне з рук.

І раптом відчув, що його дихання прискорюється, стає уривчастим і тривожним. По всьому тілу почала розливатися млосна хвиля. Речі в кімнаті чомусь почали двоїтися. Все ще нічого не розуміючи, Джо труснув головою, протер очі.

— Так он воно що... Міна уповільненої дії... Заточуючись, детектив дістався до відеофону, клацнув

потрібним клавішем і впав у крісло. Екран засвітився. На щастя, Х’ю був у своєму кабінеті.

— С-слухай... — Джо насилу повернув у роті язиком, що вже почав розпухати. — Де п-професор з д-двома... д-двома "ф" наприкінці п-прізвища?

— Ти ван Гоффа маєш на увазі? — кисло скривився Кларнес— До початку слідства ми відпустили його під розписку. Довелося...

— Ясно...

— Постривай! Що з тобою? — стурбовано вигукнув Кларнес— На тобі лиця немає. Чи, може, екран коверзує?

— Екран тут ні до чого, — прохрипів Джо, який уже бачив друга немов у тумані. — Негайно лети до м-мене... Швидше... Забереш у мене труп...

— Чий? Та що з тобою, ти скажеш нарешті?

— Труп мого вбивці, а можливо... і мій... труп. Він не схибив. Ранка нікудишня, мочку вуха відбив, але... куля, здається, начинена...

— Чим? Чим начинена? — кричав Кларнес.

— Мабуть, препаратом МЛ-12. Дуже хочу спати... — Джо почав позіхати. — С-страшенно хочу с-спати.. спати...

Кларнес жахнувся: препарат МЛ-12? Коли це так, то надії на порятунок майже немає. Вона є, але — мізерна... Від того препарату людина засинає. І засинає навіки. Бо препарат, присипляючи жертву, одночасно зупиняє її серце. І ніякий розтин тіла нічого не виявить.

"Помер від зловживання снодійним", — так буде потім написано у висновку судового медексперта.

У Кларнеса було не більше семи хвилин для врятування друга.

— Джо, я негайно вилітаю з медиками. Тримайся! Тримайся!..

Джо хотів було щось сказати, але востаннє позіхнув, і голова його впала на стіл.

Частина друга

ЩАСТЯ В ЗОНІ УВ’ЯЗНЕННЯ

I

— Ну, містере Лі, віднині ви маєте всі підстави говорити при нагоді своїм знайомим: леді і джентльмени, я народився в сорочці.

— Дякую, міс. При нагоді я скористаюся вашою порадою. Якщо, звичайно, леді і джентльменам буде цікаво про це послухати.

— Ах, містере Лі! Таким щасливчикам, як ви, можна лише позаздрити. Адже не кожному вдається повернутися з того світу. Точніше, не кожному по кишені.

По широкому, на всю стіну вікні адміністративного корпусу навскіс ударила кулеметна черга — наче хто горохом сипонув по шибках. На кольорову пластикову підлогу посипалося скло. Міс блискавично щезла під столом, наче її й не було. Джо, кинувшись до вікна, втиснувся в куток і обережно виглянув: високо над дахами суперхмарочосів, спалахуючи в сонячному промінні надкрилками, два яскраво-оранжеві

поліцейські птахольоти переслідували третій — зелений. Втікаючи, той огризався короткими кулеметними чергами.

З оранжевих птахольотів теж татакнули кулемети, і всі троє, зробивши крутий віраж, зникли за одним із приватних банків. Усе стихло. В голубому небі мирно кружляли якісь білі птахи.

— Поліція переслідує гангстерів. — Джо підійшов до столу і запитав, повертаючись до перерваної розмови: — Скільки я у вас пролежав, міс?

— Місяць, сер, — почулося з-під столу, і по хвилі міс уже була на своєму робочому місці, за столом. — Рівно місяць. — Глянула на себе в люстерко. — Геть зачіску зіпсувала. Щодо вас, то... Спеціалісти нашої клініки доклали всіх зусиль, — говорила, поправляючи волосся, — щоб врятувати вас, містере Лі, від такої прикрості, як смерть. І їм це, як бачите, вдалося.

— Я, звичайно, вдячний вашим спеціалістам, але... Хворий у вашій клініці може перебувати за спасибі лише один день. А я, коли мені не зраджує пам’ять, не платив і цента за своє чудесне врятування.

— Не заплативши ні цента, містере Лі, ви говорили б оце не зі мною, а із святим Петром чи ще з кимось із райської канцелярії. Гарантійний лист на оплату вашого лікування підписав містер... Хвилинку. Так, підписав містер Х’юлетт Кларнес. Це велике щастя мати таких друзів. Ви здивовані, містере Лі? Ось зобов’язання гаранта, а ось рахунок за ваше лікування. Він вельми солідний. Вам зараз його вручити чи, може, надіслати поштою через пару днів?

— Ви гадаєте, що я...

— Я не гадаю. Маючи деякий досвід роботи, просто раджу вам ознайомитися з рахунком трохи пізніше. Як оговтаєтесь після лікарні. Це в кращому разі. А в гіршому... Розумієте, в нашій практиці трапляються

небажані ексцеси, коли... Одне слово, буває, що пацієнтів, які щасливо вирвалися з лабетів смерті, збиває з ніг інфаркт, як тільки вони ознайомляться з нашим рахунком.

— Міс, я ніколи не скаржився на своє серце.

— Буває, що й здорове серце не витримує. Якось наша чергова медсестра, заповнюючи документи на госпіталізацію одного чоловіка з пухлиною мозку, схибила, не ознайомившись із його кредитоспроможністю. Помилку медсестри виявили аж через два місяці, коли вже хворому було зроблено дуже дорогу операцію і він успішно закінчував курс лікування. Лише один день лікування в нашій клініці коштує триста доларів, не рахуючи вартості операції, рентгену і так далі. Плюс сім тисяч агентству, яке наймає доглядальника. Всього десь близько двадцяти тисяч. А тут іще, як на те, цей чоловік, вийшовши з лікарні, втратив роботу. Клініка передала справу в суд, який ухвалив: майно пацієнта продати для сплати боргу. І чоловік, на той час уже цілком здоровий, наклав на себе руки...

Джо мовчки простягнув руку. Взявши рахунок, глянув на суму.

— Справді можна схопити інфаркт.

— Життя, містере Лі, дорожче за якісь там банкноти.

— Звичайно, хоча воно нічого не варте без банкнотів.

Джо потягнувся рукою до мочки свого вуха і, не знайшовши її, зітхнув:

— За що ж я тепер сам себе буду смикати? Та ще, чого доброго, приліплять мені прізвисько... ну, хоча б Куцовухий? Спробуй тоді одружитися. Яка міс вийде за куцовухого?

— Якщо після ознайомлення з нашим рахунком до вас,и містере Лі, повернулося почуття гумору, то все о’кей! Вам замовити повітряне таксі, містере Лі?

— Якщо це вам не складно, то... А втім, — Джо вчасно згадав, що в кишенях у нього порожньо, — я передумав. День сьогодні чудовий, золота осінь. То я залюбки пройдуся.

— Щасливо, містере Лі!

— Вам теж щасли... Даруйте, міс, хоч жінкам про їхній вигляд говорити можна лише банальні компліменти, але у вас...

— Серце, містере Лі.

— Що кажуть ваші спеціалісти?

— Зносилось. Якщо хочу жити, треба негайно робити пересадку.

— То чому ж вагаєтесь? Операція хоч і складна, але цілком надійна в наш час. До всього ж працюєте в клініці...

— Що з того? Такса для всіх однакова-двадцять тисяч. Це лише за пересадку. Плюс місячне лікування в клініці, всього — сорок дві тисячі. А де їх візьмеш?

— Але ж інакше...

— Смерть мені обійдеться дешевше.

— І який же вихід?

— В одному з "рожевих" романів, містере Лі, я натрапила на подібну ситуацію. В молодої і симпатичної міс почало відмовляти серце. Платити за пересадку штучного — немає чим. Крах! Міс доживає буквально останні дні. І тут вона випадково знайомиться з одним симпатичним чоловіком років тридцяти. Спалахує любов. Але міс уже не може звестися. І тут випадково виявляється, що її знайомий — мільйонер. Він платить за пересадку серця в найкращій клініці, хеппі енд — і закохані летять на Гавайські острови... От і я теж чекаю симпатичного чоловіка, який у мене закохається і випадково виявиться мільйонером.

— У вас, розвинене почуття гумору, міс.

— Це тому, що в мене просто немає іншого виходу.

II

Вийшовши з лікарняного корпусу, Джо зупинився на східцях і з насолодою вдихнув свіже повітря, за яким так зголоднів протягом місяця. Воно було прохолодне, з присмаком осені. Пливло павутиння, в парку кружляло листя. Життя таки прекрасне! Навіть коли за нього доводиться так дорого платити!

— О’кей! — сказав Джо, але, помовчавши, додав уже з меншою дозою оптимізму: — Хоча о’кеєм, здається, і не пахне. Заощаджень моїх більше немає, чим я зустріну свій чорний день?

— Звідколи це ти навчився сам із собою розмовляти? — пролунало зненацька збоку, і Джо, оглянувшись, побачив Х’юлетта Кларнеса, що спішив до нього. — Радий тебе бачити, білий королю нашого детективу! Живий-здоровий? Чому не повідомив, що тебе виписують на волю? — торохтів Х’ю весело і радісно. — Я дізнався зовсім випадково. Ну, здоров, підремонтований друже!

Вони обнялися, поплескали один одного по плечах.

— Я тобі дуже вдячний за гарантійний лист, друже. З ескулапами, які, рятуючи нас, заодно вичищають і наші кишені, я розплачуся сьогодні ж. Тобі не доведеться витратити й цента.

— Коли в мене гроші залишаються цілими, я завжди радий, — усміхнувся Х’ю. — Але я зараз не про це. Ти повернувся з того світу, тож мусимо відзначити таку приємну подію. Май на увазі, вдруге можна і не повернутися, тож відзначай перше повернення.

— Вдячний за увагу, але... — Джо взяв друга під руку. — Але мене цікавить професор ван Гофф.

— І треба тобі в такий день псувати собі настрій?

— Приємного тут і справді мало... — Джо помовчав. — Чув, що ви відразу ж випустили професора на волю?

— На жаль... Він визнав себе винним у крадіжці годинника, і ми передали справу в суд. Як ти знаєш, приватна власність у нас недоторканна, суддя Мак-Тейлор присудив його до сплати штрафу.

— І тільки? А вбивство нашого агента?

— Ми шили йому й це, та... — Х’ю розвів руками. — Суддя відхилив звинувачення. За відсутністю доказів. Розумієш, — збоку здавалось, що вони просто так, знічев’я прогулюються алеями парку, — хитрого ван Гоффа не так-то просто підчепити на гачок. Він заявив, що найняв грабіжників у барі. Алкоголіки, мовляв, за пару пляшок віскі погодились викрасти годинник. А хто вони, професор не знає, бо їхніми документами, зрозуміло, не цікавився.

— Все це байки про якихось там гультіпак із бару. Ван Гофф скористався послугами фірми "Якщо вам потрібна допомога". Ця фірма, як айсберг, — на поверхні десять відсотків, а під водою — дев’яносто.

На поверхні вона пропонує безневинні дрібні послуги — ремонт квартир, меблів, репетиторство, доставка додому продуктів, квитків тощо. А під водою — напрокат убивці, грабіжники, шулери, дрібні злодюжки.

— Ти гадаєш, що в цій фірмі ван Гофф і найняв для тебе убивцю?

— Гадаю, що так, бо тільки йому одному я останнім часом ставав поперек дороги. Зокрема, коли почав розплутувати справу про загибель Дженні Стівенс. — Помовчав і зненацька вигукнув: — Хотів би я знати, хто насправді цей ван Гофф: талановитий учений чи банальний злочинець з професорським званням? ч

— І те, і те. Дволикий Янус.

— І як це вчений вживається в одній шкурі із злочинцем? Чи в його шкурі місця вистачить для обох? Він що — агент Політичної служби?

— Бери вище, — Кларнес, озирнувшись, перейшов на шепіт. — Він не якийсь там донощик і не агент. Він їхній давній засекречений співробітник. Науковий. Виконує замовлення військових. І зараз над чимось надсекретним працює. Хлопці з Політичної його пильно оберігають. Про це я дізнався зовсім випадково, хоча здогадувався і раніше. А тому не раджу з ним зв’язуватись. Хоча б він вчинив злочинство, хоч би й десяток убив таких, як Дженні Стівенс, йому все пробачать. Бо він їм потрібний. З Політичною службою та військовим відомством співробітничає секретно багато здібних учених. Особливо хіміків, біологів, психологів.

Джо поляскав себе по кишенях — сигарет не було, а тому потягнувся рукою до мочки вуха, як завжди це робив, коли дратувався. Та мочки теж не було. Детектив сплюнув спересердя і заходився гризти ніготь.

— Коли я вивчав в архіві справу про загибель Дженні Стівенс, то звернув увагу на один рядок з акту експерта, який оглядав уламки: "Серед уламків птахольота серії "Сокіл" зафіксовано деталі від невідомого апарата, що явно не має прямого відношення до автоматики "Сокола". Швидше всього, це деталі з робота, який розбився разом з птахольотом".

— Ти думаєш, що...

— Так, думаю! — з викликом сказав Джо. — Думаю, бо ван Гофф свого часу замовляв у фірми "Роботи. XXI вік" двох роботів. І обох — маленьких. Одного з них, на ймення Хлопчик, ти мав щастя знати.

— А... хай йому чорт! — скривився Х'ю. — Я перетворив його на металобрухт, а де подівся другий? Мої агенти тоді зробили детальний обшук вілли, але ніде не виявили іншого робота.

— Твої агенти там його ніколи й не виявлять.

— Ти гадаєш, що міні-робот професора ван Гоффа якимось чином опинився у птахольоті Дженні Стівенс? Але ж в такому разі він, тобто робот, і сам розбився?

— Роботам не властиве чисто людське поняття про смерть, себто кінець! Питання життя і смерті для них не існує. А будь-яку операцію, яка запрограмована в його комп'ютері, він виконає.

Вони ще трохи пройшлися, а тоді зупинилися.

— Це вже... ниточка, — сказав Кларнес і зненацька поклав руку на плече друга. — Я розумію, що ти хочеш діяти. Тим більше, ти приватна особа і начальства над тобою немає. Але повторюю: найманий убивця вдруге може й не схибити.

— Я врахую і такий варіант.

— Що ж, бажаю удачі, білий королю, — Кларнес затримав руку Джо у своїй. — Стривай. У тебе, мабуть, зараз порожні кишені. Візьми на повітряне таксі. І, бога ради, будь обережним.

— У мене немає місіс Лі, яка могла б стати удовою, — всміхнувся детектив.

— Але я маю друга, якого б не хотів втрачати.

III

— І тут нас випередили, — бурмотів Джо, повертаючись пізно увечері додому. Настрій був зіпсований, відчуття таке, ніби його обікрали серед білого дня.

Справа про загибель Дженні Стівенс в авіакатастрофі на північному сході Африки із архіву загадково зникла. Місяць тому вона була ще там, а ось удруге вже не пощастило взяти її до рук. Комусь не сподобалось, хтось насторожився, що приватний детектив раптом почав цікавитись цією справою, і — вона благополучно зникла. Навіть у пам’яті комп’ютера про неї не залишилося слідів. Випередили. Що ж, навіть негативний результат — це теж результат. Виходить, що він, Джо Лі, на правильному шляху, якщо хтось боїться, щоб справа не потрапила до нього. І від того на душі ставало трохи легше.

Коли Джо зайшов у двір-колодязь псевдофортеці, друге вікно на веранді, як і завжди, було відчиненим і світилося, а його сусід Гаррі Бен сидів біля вікна і читав. Втім, зараз Гаррі, здається, не читав, а дрімав, поклавши голову на відкриту книгу.

"І чого це він читає одну й ту книжку вже другий місяць? — вкотре подумав детектив. — Невже вона така цікава, що він вивчає її

напам’ять? Гм... Треба буде хоч сьогодні поцікавитись, а що ж то за книжка?"

— Добрий вечір, Гаррі, — якомога бадьоріше привітався Джо і зупинився біля сусідового вікна.

Зараз Гаррі зведе голову і неохоче відповість: — "Добрий..." І закриє книжку, і поверне її титульною сторінкою до підвіконня, і зітхне: "А втім, який він добрий? Вечір як вечір — не гірший, але й не кращий за інші".

Та цього разу Гаррі навіть не звів голови і не відповів на привітання.

— Сидіти увечері біля відчиненого вікна не зовсім і безпечно, Гаррі, — повторив Джо звичну другу фразу, з якою він завжди звертався до сусіда.

"А що може загрожувати безробітному, містер Лі? — як завжди відповість Гаррі Бен. — Гірше, що закінчуються заощадження..." Ну і так далі (Джо завчив напам’ять не лише всі слова Гаррі, а й інтонацію, з якою вони будуть мовлені).

Та цього разу Гаррі голови не підняв і не озвався.

— Гаррі! — крикнув Джо, вже починаючи здогадуватись, в чому річ.

Сусід не підвів голови, що неприродно лежала на відкритій книжці, на сторінці — це детектив зафіксував у своїй пам’яті машинально, — де було написано:

"Спосіб № 145, найбільш ефективний, без болю і крові".

І Джо все стало зрозуміло.

За професійною звичкою Джо, щоб не лишити ніде відбитків, дістав спецрукавиці, натягнув їх на руки, а вже тоді взяв голову сусіда й підняв її від книги, навіть крізь рукавиці відчуваючи, яка вона холодна...

Глянув у розплющені скляні очі, які вже давно вкрила смертельна мла, обережно опустив голову на підвіконня. Намагаючись нічого не чіпати і не зрушувати з місця, оглянув підвіконня, потім — через вікно — кімнату, де був ідеальний порядок. Слідів крові чи насильства ніде не зафіксував.

"Зараз подзвоню Х'ю, — подумав машинально. — Він офіційна особа, хай і дає справі належний хід..."

Але йому захотілося подивитися, яку ж це книжку вперто, майже впродовж двох місяців читав покійний.

Відмітивши про себе, на якій сторінці вона була відкрита та як лежала, Джо підняв її, зазирнув на титульну сторінку і прочитав: "Самогубство. Інструкція для здійснення".

І далі, як і в кожній книзі, значилось ім'я автора "посібника", марка видавництва. Джо ще ніколи не тримав у руках таке видання. Зрештою, поклав книжку на те місце, де вона лежала (навіть крізь спецрукавиці йому здалося, що він відчуває холод смерті), і ще раз оглянув підвіконня. Побачивши під рукою покійника ріжок якогось папірця, обережно, двома пальцями витягнув стандартну барвисту листівку, на звороті якої було надруковано:

"1001 спосіб, як швидко, надійно і елегантно звести рахунки з власним життям, чекає на вас, якщо ви відвідаєте наш салон-магазин

"ВСЕ ДЛЯ САМОГУБЦІВ".

Якщо ви хочете стати покійником, але не знаєте, як це зробити, зверніться до нас. Ціни по обслуговуванню самогубців у нас найнижчі, але ми обслуговуємо клієнтів швидко, зручно, красиво і надійно. З гарантією, що ви станете покійником.

У салонах нашого магазину на вас чекає 1001 спосіб, як поквитатися з власним життям. Гарантуємо, що після відвідин нашого салону ви станете стопроцентним покійником.

Наша адреса...

Номер нашого відеотелефону...

Якщо ви самі з якихось причин не зможете покінчити з собою, а бажання це зробити є, то ми підемо вам назустріч і за помірну плату пришлемо вам на поміч асистента вищої кваліфікації, котрий зробить усе, що вам потрібно.

Якщо ви з якихось причин не маєте змоги нас відвідати, можемо все необхідне надіслати вам поштою, в тому числі й дуже корисний посібник "Самогубство. Інструкція для здійснення".

Наш салон працює цілодобово, звертайтесь до нас у будь-яку годину дня і ночі. Завжди готові вас обслужити".

Судячи з поштового штемпеля, Гаррі одержав цю листівку два місяці тому, і, очевидно, тоді ж на його замовлення було вислано посібник "для здійснення".

Джо швидко зайшов у свою кімнату і, не роздягаючись, підійшов до відеотелефону, набрав номер салон-магазину "Все для самогубців". Екран засвітився, на ньому з’явився симпатичний чоловік, старанно поголений, рожевощокий — він так і пахтів здоров’ям та молодою нерозтраченою силою.

— Джордж Лі, приватний детектив, — різко відрекомендувався Джо, забувши, що ввічливість та чемність обов’язкові в ділових розмовах. — Я хотів би поговорити з містером... містером... Одне слово, з хазяїном вашого магазину, якщо його так можна назвати.

— Містер Мінк зараз відпочиває, — білозубо посміхнувся симпатичний молодик. — З вами говорить його особистий помічник. Я до ваших послуг. Якщо містер... е-е...

— Лі!

— Якщо містер Лі хоче скористатися нашими послугами, то ми...

— На превеликий жаль для вас, — відрізав Джо не зовсім чемно, — містер Лі в найближчі півстоліття аж ніяк не хоче стати вашим клієнтом, тому що не збирається ставати покійником. У нього ще дуже багато справ у цьому світі.

— Жаль... — щиро здивувався симпатичний молодик. — Ми одержали нові пістолети для одноразового використання, зручні й надзвичайно дешеві. Коли у вас є потреба, то ми...

— Я вельми зворушений вашою великою увагою до моєї скромної особи!

— Піклування про клієнтів — наш святий обов’язок!

— Я не радив би вам згадувати слово "святий".

— У містера Лі вельми дратівливий настрій, — ніби й не слухав його молодик. — Ми змогли б чудово, за найвищим розрядом обслужити містера Лі. Коли містер передумає, то ми можемо надіслати вам посібник "Самогубство. Інструкція для здійснення". Всього лише один

долар, містере Лі. У посібнику описано 1001 спосіб, як надійно й елегантно покінчити з собою.

— Мій сусід щойно покінчив з собою, одержавши ваш посібник.

— Цікаво, цікаво, — враз ожив молодий чоловік і аж порожевів, приємно вражений. — Цей факт ми зареєструємо. Отже, наш посібник починає діяти. Приємно, вельми приємно.

— Для вас убити людину — це приємна робота?

— Ми не вбиваємо, містер Лі. Ми лише допомагаємо кваліфікованими порадами тим, хто сам бажає себе вбити. А в нашому вільному світі кожен вільний чинити з власним життям що захоче.

— Який тираж посібника?

— Сто тисяч. Але ми зараз готуємо другий, бо перший вже майже повністю розійшовся. На цей посібник, містере Лі, в країні великий попит. Він стає бестселером, містере Лі.

Джо, не знаходячи виходу своєму гніву, стис кулаки.

— Я завтра... завтра висуну проти вас, торговців смертю, звинувачення в тому, що ви сприяли загибелі Гаррі Бена.

Джентльмен на телеекрані ввічливо посміхався.

— Містере Лі, — чемно і стримано заговорив він, старанно добираючи слова, — а якби ваш сусід Гаррі Бен та, наприклад, повісився? То хіба можна було б на цій підставі віддати під суд торговця мотузками?

Джо в першу мить не знайшов, що й відповісти.

— Якщо ваш сусід, — говорив далі молодик, — покінчив із собою і вибрав безболісну смерть, ми можемо себе привітати з тим, що допомогли йому здійснити цей... е-е... драматичний вчинок. Книга-посібник видана на високому професійному рівні, написана відомим фахівцем і досягла поставленої перед нею мети.

На Джо війнуло таким могильним холодом, що він поспішно вимкнув відеоекран.

І навіть побіг у ванну вимити руки.

Ходив по кімнаті, гидливо пересмикуючи плечима й бурмочучи:

— Гендлярі!.. Гендлярі!..

Але тут він згадав, що треба повідомити Кримінальну службу про самогубство сусіда, і набрав номер. На екрані з’явився Кларнес.

— А-а, старий, — стомлено вигукнув він, проводячи долонею по обличчю. — Ну, що там у тебе?

Джо коротко розповів йому про самогубство Гаррі Бена, здійснене за посібником, виданим стотисячним тиражем.

— Факт реєструю і для огляду трупа і місця події висилаю агентів.

— І ще тобі треба додати: і розпочинаю нову справу по звинуваченню салон-магазину "Все для самогубців" у сприянні самогубцям.

Кларнес подумав і махнув рукою.

— Не буду я починати такої справи.

— Тоді я… Кларнес перебив його.

— Це безнадійно. Ти, друже, надто наївний! Ніби тільки сьогодні з’явився на білому світі.

— Але ж це торговці смертю! Я розпочну проти них справу.

Кларнес хотів було позіхнути, та в останню мить стримався.

— І тобі не раджу. Ти лише витратиш море часу, зіпсуєш собі нерви, репутацію, а можливо, й життя. Або зіпсуєш його, або, буду з тобою відвертим, і зовсім втратиш його. Торгівля, бодай і смертями, є торгівля. Бізнес. А проти бізнесу і ми, і наші закони — безсилі. Бізнес у нас священний, недоторканний і всемогутній. Торгувати в нашій країні нічим не забороняється. Зрештою, не забувай, що в нашій країні існує асоціація, мета якої — схвалювати самогубства і реабілізувати їх в очах громадськості.

— Чув про цю жахливу організацію, — буркнув Джо.

— Затям: асоціація всемогутня, і зв’язуватися з нею я тобі не раджу. Тих, хто занадто заважає їм, вона просто прибирає з дороги. Такий закон бізнесу.

— Доведеться перекваліфіковуватись, — після тривалої мовчанки озвався Джо. — Який смисл займатися слідством в країні, де за окреме убивство переслідують законом, а в тіні цього закону цілі асоціації торгують життям своїх ближніх. І це вже називається не злочин* ством, а бізнесом. Криваве гендлярство!

— Гроші не пахнуть, ти забув про цей вислів одного, здається, давньоримського імператора.

— Ні, не забув. Але... але з мене досить. Ситий по зав’язку грою в Дюпена!

Джо хотів було вимкнути екран, та інспектор його зупинив.

— Стривай, — щось узяв зі столу. — Ти знаєш, я таки дістав фотографію Едгара Стівенса, винахідника привиду.

— Ат, яке це тепер має значення, — відмахнувся Джо. — А втім... покажи, подивлюся, який у Дженні був чоловік.

— Чому — був? Він і зараз є, тільки десь переховується.

На екрані з’явилася фотографія.

Джо глянув — і кинувся вперед, ледве не стукнувшись лобом об екран. На якусь мить йому забракло слів.

— Що з тобою? — стривожився Кларнес. — Твоє кругле лице видовжилося на моєму екрані.

— Де ти дістав це фото?

— Вдалося роздобути у відділі кадрів фірми "Оптика". А що? Тебе щось вразило?

— Це точно фотографія Едгара Стівенса? — не відповідаючи на запитання, вигукнув детектив. — Я питаю: це точно фотографія Едгара Стівенса, автора голографічного винаходу?

— Так. У відділі кадрів не могли помилитися. — Кларнес помовчав. — Крім того, я показував це фото колегам з Політичної, і вони підтвердили, що це справді Едгар Стівенс, якого вони марно розшукують по країні ось

уже два з чимось місяці. Він фігурує в них у чорному списку, пригадуєш страйк на підприємствах "Оптики"? Едгар входив у страйковий комітет, і взагалі, за даними Політичної служби, це один з активістів лівих сил.

— Чий він активіст, це мене не стосується, — відрізав Джо. — А на фотографії, яку ти мені показуєш, знаєш хто зображений? Гаррі Бен, мій сусід по віллі "Без житейських бур".

Кларнес недовірливо дивився на нього.

— Так, так, це Гаррі Бен, зір мене не зраджує. Той Гаррі Бен, чия мертва голова зараз лежить на підручнику "Самогубство. Інструкція для здійснення".

— Ф’юу-уть, — присвиснув Х’ю. — То виходить, що Гаррі Бен і є...

— Едгар Стівенс, який зник з вілли "Двох щасливців", коли його попередили, що він потрапив’у чорні списки Політичної служби. Але навіть з новими документами, з новим прізвищем він все одно не міг знайти роботу. І змушений був скористатися люб’язними послугами гендлярів смертю.

— Ну, ти й видав мені інформацію. — Кларнес задумливо м’яв підборіддя. — Це зовсім міняє хід справи і взагалі... ситуацію з привидом.

— Нічого це не міняє! — роздратовано вигукнув Джо. — Едгар і мертвий залишається автором винаходу!

— Але ж він уже не зможе довести своє авторство. — Кларнес все ще м’яв підборіддя. — А документів чи свідків, що саме він винайшов привид, так будемо говорити, немає.

— Але ж ми з тобою знаємо, що це його винахід! Його! — почав уже сердитись Джо. — До речі, де зараз годинник з вілли "Двох щасливців"?

— Обоє щасливці уже на тому світі, — замислено повторив Кларнес і, певно, забувши в ту мить про Джо, механічно вимкнув екран.

IV

Наступного ранку Джордж Лі збирався було відвідати патентне бюро, щоб за всіма правилами зареєструвати голографічний винахід покійного інженера Едгара Стівенса й оформити (посмертно) його авторство, як негадано прийшла відеограма про смерть батька.

Хоча Джо вже давно готував себе до сумної звістки, та все ж сталося те негадано. Старому було вже за вісімдесят, і останні десять років по смерті дружини Чарлз Лі жив самотньо на своїй фермі неподалік Міста — вирощував кукурудзу та сою, які за контрактом (як і сотні інших фермерів округи) постачав фірмі по виготовленню комбікормів для вирощування курчат-бройлерів.

Ферма старого Лі була маленька, до того ж занехаяна (після смерті дружини в старого опустилися руки) і майже не приносила прибутку. А в останнє десятиріччя свого життя старий взагалі махнув рукою на ферму, ледве зводячи кінці з кінцями, і повністю потрапив у залежність від фірми по виготовленню комбікормів. Єдиною його утіхою і пристрастю була ловля лососів (Чарлз Лі все своє життя був затятим рибалкою і зберіг те захоплення в старості). Останній лосось, який вчепився старому на гачок, виявився занадто великим і сильним. Він смикнув так, що старий, не втримавши рівноваги, посковзнувся на камені, зарослому слизьким мохом, і впав навзнак на гостре каміння...

Може, він і кликав кого на поміч, та навколо не було ні душі.

Батько пролежав усю ніч з проломленою потилицею і тільки вранці на нього набрели полювальники на лососів. Так і не опритомнівши, Чарлз Лі помер через дві години після того, як його привезли на власну ферму.

Поховавши батька, Джо продав ферму, сплатив численні борги батька, погасив кредит у банку і повернувся через два тижні в Місто лише з десятком доларів у кишені.

Просто з дороги, навіть не перевдягнувшись, Джо запросив Х’ю в бар пом’янути батька. Настрій в обох був кепський. У Х’ю щось не ладилось по службі (чергова неприємність), Джо було не до веселощів після похорону, крім того, гнітило безгрошів’я — час уже було братися за якусь прибуткову справу, бо не так-то просто потім буде вибратися із фінансової скрути.

З цим він і вирішив звернутися до друга, навіть не підозрюючи, чим закінчиться ця розмова і що його чекатиме після неї.

— Лікарняний рахунок я сплатив, і твій гарантійний лист уже анульовано, — почав він, коли вони вийшли на свіже повітря. — Я повертаю тобі його із моєю вдячністю.

— Ах, облиш. Дріб’язок!

— Не кажи. Виручив ти мене здорово, — помовчав. — Але ж і дорого мені обійшлося повернення з того світу! Невдовзі я ризикую залишитися взагалі без цента в кишені.

— Не хвилюйся, тобі це не загрожує, — якось дивно глянув на нього Х’ю. — Можеш завтра вилетіти на Гавайські острови чи ще в якийсь там рай для товстосумів. Долари ти вже заробив.

— Я? Заробив? — насторожився Джо. — Коли і як? Х’ю надав своєму обличчю загадкового вигляду.

— Якщо точніше, то заробив для тебе я. Добре мати такого друга, як я, га? Хоч і хвалюся, але-правда. Доки ти лежав у лікарні, я збільшив твій рахунок на...

Тут саме із-за рогу виткнувся меткий підліток. Розмахуючи газетою, галасував тонким, пронизливим голосом:

— Леді і джентльмени! Купуйте спецвипуск "Таймс-телеграф"! Незвичайна новина! Жінка-привид! Незвичайної вроди жінка-привид у нашому місті! З’являється тільки раз на добу, о дванадцятій ночі. Купуйте спецвипуск "Таймс-телеграф", і ви прочитаєте вражаючу новину! Купуйте...

— Жінка-привид? Яка жінка-привид? — закліпав віями Джо.

Кларнес загадково посміхався.

— Тебе чекає ще більший сюрприз! Джо вже почав здогадуватись.

— Ей, малюк! Постривай!..

Тицьнув хлопчакові монету, вихопив у нього "Таймс-телеграф", тремтячими руками розгонув ЇЇ. В очі впав текст, набраний великими літерами:

"Чудо XXI віку!!!

Таємниця старовинного годинника!

Незвичайної вроди жінка-привид на ймення Дженні!

Рівно о дванадцятій ночі!

Тільки в цирку "Ілюзіон"!

Вперше в історії світового цирку демонструється поява з нічого жінки-привиду! Спішіть! Спішіть! Привид у дусі XVIII сторіччя! Всі квитки в "Ілюзіон" продані наперед на..."

У Джо випала з рук газета.

— Ти... продав Дженні? — Йому стало важко дихати. — Циркачам?

Кларнес був навдивовижу спокійний.

— А що? "Ілюзіон" виклав аж цілий мільйон, про який я вже й мріяти перестав. І треба бути останнім йолопом, кретином і бевзем, щоб відмовитись від такої суми. Принаймні з неба вона не падає і на дорозі не валяється.

— Доки я борсався між життям і смертю, ти займався бізнесом. А точніше, гендлярством!

— Не хвилюйся, старий! Я продав не живу людину в рабство, а привид. Дух. Видиво.

— Дух продавати ще страшніше, аніж людину.

— Не чіпляйся до слів! — Кларнес уже почав втрачати терпіння. — Мені здається, тільки не ображайся, що ти... Ну, як І бідолаха Майкл, закохався в привид.

— Я закоханий у все прекрасне. А прекрасне не продається, як не продається і сонячна усмішка Дженні. Але підійдімо до цього з іншого

боку. Так званий привид є винаходом Едгара Стівенса. Ти привласнив і продав чужий винахід.

Кларнес розгубився, але тільки на мить.

— А хто може підтвердити, що привид — то винахід Едгара Стівенса? Чи в тебе є відповідні документи? Покажи їх? Що? Немає? Ото ж бо! А Едгару на тім світі не потрібний винахід. Як і гроші.

— Але ж є поняття про...

— Не треба мені ніяких понять про... — перебив його Кларнес. — Ти добре знаєш головну заповідь нашого суспільства: кожен робить свій бізнес як уміє. Не продав би я годинник, це зробили б інші. Меткіші. Бо від мільйона в наш час ніхто не відмовиться. Це ти добре знаєш.

— Звичайно, — гірко сказав Джо. — Все в нашому суспільстві продається і все купується. Сподіваюсь, що тепер моя мрія збулась — віднині ти член клубу мільйонерів?

— Ні.

— Чому? Адже в тебе тепер мільйон.

— Не мільйон, а тільки половина. — Х’ю засміявся. — Хоч я і гендляр, як ти кажеш, але я чесний гендляр. І мільйон ділю порівну: п’ятсот тисяч мені, а п’ятсот тисяч тобі. Віднині ти добряче забезпечений і про свій чорний день можеш не хвилюватися. Не прийде він до тебе, твій чорний день.

— Ти помилився, він уже прийшов, мій чорний день. Бо той день, коли зраджує друг, і є чорним.

— Пусті сентименти. Я за тебе турбувався, Джо, як за єдиного свого друга. Я знав, що, розплатившись з ескулапами, ти залишишся без цента в кишені. І я подбав про твоє спокійне майбуття. Одержуй чек на півмільйона і лети на берег Середземного моря зміцнювати своє здоров’я. Ось як про тебе турбується твій друг.

— Я не візьму тих грошей! Кларнес зареготав.

— Якщо не візьмеш, тоді мені доведеться ставати мільйонером!

— Проклятий світ, де навіть друзі продаються!

— Знову емоції? А ти краще приходь сьогодні в цирк. Подивишся на цікавий ілюзіон "Жінка-привид" і переконаєшся, що то всього лиш видиво.

Джо сказав, не дивлячись на Х’ю:

— І прийду. Обов’язково прийду, щоб подивитися, до чого ти докотився, інспекторе КС. Все життя боровся з тими, хто порушував закон і мораль, а сам став на їхній шлях. Прощай!

V

Із екстреного повідомлення "Таймс-телеграф": "Замах на Дженні!!! У привид тричі стріляли!!! Незвичайна сенсація в цирку "Ілюзіон"!!! Вчора, під час вечірньої вистави в цирку "Ілюзіон", коли демонструвався Привид Дженні, якийсь маніяк, вибігши на арену, тричі вистрелив з пістолета в годинник.

Озброєнного злочинця тут же було схоплено.

Ним виявився відомий у нашому місті приватний детектив Джордж Лі. Неймовірно! Він відмовився пояснити мотиви вчинку і тільки, коли йому одягли наручники, бурмотів: "Проклятий світ! Все продається, все купується!.." Очевидно, цей маніяк зв’язаний з підривними елементами лівих переконань.

Чи вцілів Привид Дженні після трьох пострілів (кулі були розривними), — невідомо. Але спеціалісти припускають, що одна з трьох куль пошкодила голографічний пристрій, і, можливо, Дженні більше не з’явиться на арені цирку.

Адміністрація цирку в траурі, адже за пристрій "Привид Дженні" було заплачено мільйон доларів!

Як запевнив інспектор Кримінальної служби Х’юлетт Кларнес, приватний детектив Джо Лі, звинувачений у замахові на привид, буде відповідати за свій вчинок перед законом".

VI

Джордж Лі прочитав екстрене повідомлення "Таймс-телеграф" і повернув газету наглядачеві.

— Дякую...

— Ну??? Як??? — захоплено дивився на нього наглядач і кричав так, наче Джо був глухий на обидва вуха: — Ну??? Як???

Джо подумав і знизав плечима.

— Здається, все правильно.

— Та це ж... Та ви, містере Лі, тепер відомі на цілий світ! — захоплено вигукував наглядач. — Не про кожного, хто хапається за пістолет, отак пишуть у газетах. Та ще такими великими літерами. І де? Поряд з фотографією нової спальні найвідомішої кінозірки!

— Хай кінозірка радіє, що фото її спальні вмістили поруч з інформацією про мене.

— Га-га-га-а... — зареготав наглядач і, урвавши сміх, перейшов на хрипкий шепіт. — Вам пощастило, містере Лі. Я от сорок років як один день служу тут і — жодного слова в газеті. А вас он як розписали за якісь там три постріли в годинник! Я "Таймс-телеграф" сорок років читаю. Не все, правда, а тільки те, що про злочини пишуть. От і вчора... розкриваю газету, аж пишуть про містера Лі, який у мене у третій камері сидить. Дай, думаю, покажу йому газету, хай містер Лі зрадіє.

— Дякую. Я надзвичайно зворушений.

Чотири кроки вперед.

Стіна.

Заґратоване віконце.

Поворот.

Чотири кроки назад.

Двері. Наглядач з ключами. Надміру балакучий.

— Ви, містере Лі, мабуть, раніше ніколи не потрапляли до нас?

— Не мав щастя.

— Воно й видно. Сюди-туди бігаєте, а чого, питається? Вам треба по-хазяйському влаштовуватись — не на один день сюди прибули. Та й чого метушитись? Камера суха, чиста, затишна. В’язниці у нас переповнені, а вам, ніби знаменитому гангстерові, окрему камеру виділили. Тільки сидіти й дякувати адміністрації.

— Дякую. Вельми зворушений. Радий сидіти у вашій розчудесній камері — сухій, чистій та затишній.

Чотири кроки вперед. Стіна. Заґратоване віконце. Поворот.

Чотири кроки назад. Стіна. Двері з вічком. Наглядач надміру балакучий.

— Не розумію тих, хто сюди потрапляє, — вголос обурюється наглядач. — Тільки переступлять поріг камери, зразу в паніку: ох, тюрма!.. Ну й що з того, що тюрма? Ніби тут не люди сидять? Та, зрештою, на волі гірше, як у тюрмі. Ні роботи, ні надії. Ось так.

Джо зупинився і з цікавістю подивився на наглядача.

— Чого ви на мене так дивитесь, містере? Я хоч і наглядач, а все одно обидва в тюрмі. І я не панікую, не бігаю сюди-туди.

Джо ще з більшою цікавістю став придивлятися до наглядача.

— Ви, містере, прибули сюди на кілька років, а я — сорок років тут відбув як один день. І — нічого. Живий-здоровий. І буду тут до самої смерті. І дякую долі, що вона допомогла мені колись потрапити сюди. Сухо, затишно, не дме, за шию не капає. І годують. І робота є. Є і буде. Що ще треба людині? А на волі? Ах, містере, містере! Про ту волю краще й не згадувати. Безробіття. Страшна дорожнеча. Інфляція. Бандитизм. Зневіра в завтрашньому дні. Ні, мене на таку волю не виманиш. Я вже років з двадцять, як за ворота тюрми не виходжу. І нічого. Та тим, хто в

тюрмі, тільки заздрити треба! Жаль, що з місцями в тюрмах все тугіше й тугіше, не вистачає для всіх бажаючих!

Наглядач нарешті побажав містеру Лі "щасливо зоставатись", вийшов з камери, зачинив за собою двері і клацнув замком.

І враз стало тихо і глухо.

Чотири кроки вперед. Стіна. Заґратоване віконце.

Поворот. Чотири кроки назад. Стіна. Двері з вічком.

І справді сухо, чисто, затишно і за шию не капає.

Як запевняє наглядач, "сам містер Кларнес потурбувався, щоб містеру Лі виділили окрему камеру". Гм... Виділили. І ніяких віднині тривог і протиріч, що роздирають хвалену волю. То справді: чого ходити сюди-туди, сюди-туди?

Джо ліг на вузькі нари, заклав руки за голову.

— Нарешті я відпочину як слід, — сказав собі і миттєво заснув.

І приснилося йому, ніби прийшла до нього ДженнІ Стівенс і тихо, з болем у голосі запитала:

— Ти навіщо в мене стріляв, Джо?

І в світлих її очах була така печаль...

VII

Справа по звинуваченню приватного детектива Джорджа Лі в зумисному пошкодженні ілюзійного апарата "Привид Дженні" (так тепер називається винахід Едгара Стівенса) розслідувалась довго (звинувачений навідріз відмовлявся пояснити мотиви свого вчинку),і тільки в грудні Кримінальна служба нарешті поставила крапку.

Про дивний як для детектива вчинок у цирку "Ілюзіон" на той час уже всі забули, та й трималося повідомлення у пресі, як і кожна сенсація, лічені дні. Газети вже давним-давно писали про інші злочини, яких щодня траплялося чимало, пересуди в Місті вляглися. Крім того, інспектор КС Кларнес, рятуючи свого друга, "забув" зафіксувати в справі слова, які Джордж Лі вигукнув, коли йому вдягали наручники: "Проклятий світ! Все продається, все купується!.." Як і тодішні натяки газет про можливий зв’язок "цього маніяка з підривними елементами лівих сил". Всіляко заплутуючи виклад справи дрімучими канцеляризмами, Кларнес уже примірявся, під яким би приводом здати її в архів, як негадано адміністрація цирку забажала компенсації за пошкодження ілюзійного апарата "Привид Дженні".

Втрутився прокурор.

Х’юлетту Кларнесу довелося передати справу в суд.

— Хоч я і не зумію тебе порятувати, але моєї вини тут немає, — виправдовувався Кларнес, коли вони востаннє побачились. — Я зробив усе що міг.

Джо мовчав, дивлячись у простір повз інспектора.

— Коли б ти погодився, як я тобі пропонував, все звалити на твою психічну неврівноваженість, то справа закінчилась би, повір мені, зовсім по-іншому!

— Я завжди був психічно здоровий і таким залишаюся й зараз! — крикнув детектив. — Це ви звихнулися на мріях стати мільйонерами!

— Джо! — Кларнес спалахнув, але стримався. — Я раніше й подумати не міг, що ти зважишся на такий вчинок... Вихопити пістолет і всадити три кулі в ілюзійний апарат на очах у п’яти тисяч глядачів! Ну, знаєш!..

— Ти все одно не збагнеш. Кларнес забігав по кабінету.

— Що діється в світі! — вигукнув він, хапаючись за голову. — Джордж Лі, зразковий детектив — і раптом...

— Проклятий світ! — такою люттю вибухнув Джо, що інспектор від нього аж відсахнувся. — І ти... ти, Х’ю, вірно служиш неправді, злу і насильству! Служиш гнилому світу гендлярства!

— Ще одне слово, — з крижаною стриманістю процідив інспектор, — і я повірю, що ти справді зв’язаний з підривними елементами лівих сил!

— Вір! Якщо мій друг заради наживи розтоптав власну порядність і продав чужий винахід, то мені все одно.

Хотів було ще щось додати, але махнув рукою і вийшов.

— Тобі ніколи не зрозуміти мене! — кричав йому вслід інспектор. — Бо ти не такий, як усі! Іноді мені починає здаватись, що ти виріс не в нашому світі, що ти... ти не наш!

VIII

Рік уже кінчався, а в міському суді вгиналися полиці від різних, здебільшого дрібних справ, і суддя Томас Мак-Тейлор, аби впоратись до

Нового року, вів процеси із спринтерською швидкістю (за день — сто і більше справ). Незважаючи на таку швидкість, суддя встигав ще й дивитись телепередачі — в залі суду одна телестіна працювала без перерви.

Коли надійшла черга Джорджа Лі, разом з ним до зали суду завели іще трьох звинувачених: кишенькового злодія, якогось нудьгуючого лікаря з темними вусиками і веселого бродягу в смугастому вбранні.

Суддя Мак-Тейлор, дебелий флегматичний чолов’яга, неохоче відвів погляд від телестіни, де саме, показуючи всі свої зваби, роздягалися довгоногі красуні — йшла демонстрація найновіших моделей купальників фірми "Жіночі чари", і, наче відбуваючи якусь повинність, змусив себе взяти першу справу.

— Джон Стів?

— Я, ваша честь, — наперед ступив в’юнкий джентльмен.

— Чим займаєшся? — запитав суддя.

— На третій авеню обчищав у перехожих кишені, — замість нього відповів полісмен, котрий і привів кишенькового злодія в суд. — На ходу вичищає! Маг і фокусник! (Одним оком він витріщився на суддю, другим на телеекран, і як йому вдавалося одночасно дивитися і туди, й туди — годі було збагнути).

— Виходить, професіонал? — не відриваючись від телестіни, перепитав суддя. — Ум!.. Краса!.. Особливо ота, крайня... — Схаменувшись, насупився і сердито вигукнув: — П’ятдесят доларів штрафу!

— Подивимося, чи заробив він сьогодні на штраф, — полісмен висипав собі в жменю вміст гаманця, відібраного у Стіва. — На жаль, тут лише тридцять доларів, сер.

— Доведеться цього професіонала взяти під варту, — наче аж із жалем мовив суддя. — А де ж його садовити, як в’язниці Міста уже геть переповнені?

— Ваша честь! — невинно-дитячим голосом жалібно вигукнув кишеньковий злодій. — Повірте, сер... Коли б мені дали можливість, то я... За десять хвилин роздобув би ще двадцять доларів. Я шаную закони, і штрафи завжди акуратно сплачую, збагачуючи ними нашу рідну казну. А коли ви мене посадите...

Суддя не довго роздумував.

— Ось що, голубе, — звернувся він до полісмена, — відведи-но цього спритного джентльмена в людне місце... Та гляди! Очей з нього не спускай!

— Буде зроблено, ваша честь! — І полісмен вивів злодія із зали.

— Девіс Фішер! — проголосив суддя, беручи іншу справу (наперед ступив веселий суб’єкт в арештантському вбранні). — Девіс Фішер. ви звинувачуєтесь у тому, що незаконно проживали у міській в’язниці.

— Так, ваша честь, проживав, — охоче відповів Фішер.

— Ви що, сплутали в’язницю з готелем чи приватною квартирою?

— Хазяїн викинув мене з квартири, і я...

— Платити треба було за житло, тоді б не викинули, — повчально виголосив суддя.

— Так, ваша честь, треба було платити, — бадьоро вигукнув бродяга. — Але мене перед тим викинули з роботи, і я не мав чим платити. І змушений був...

— Незаконно проникнути у в’язницю?

— Так, ваша честь, незаконно. А що я мав робити? Двадцять років оббивав пороги біржі праці — і все марно.

— І ти проліз у в’язницю, незважаючи на те, що наші в’язниці переповнені, кожне місце у них на суворому обліку, і його треба заслужити, перш ніж займати? — обурено вигукнув суддя.

— А що я мав робити, ваша честь?

— У нас свобода і демократія! Роби що хочеш!

— Так, ваша честь, у нас свобода і демократія. Я користувався свободою. Я, наприклад, міг вибирати собі для ночівлі вулицю, яку хотів. Але мені набридло двадцять років спати на вулиці. У мене єдина мрія — померти на ліжку, а не на лавочці в сквері.

— Ти надто багато теревениш, волоцюго! Незаконно прошмигнути у в’язницю — цілий рік у ній прожити?!! Ну, це вже занадто! Добре, що хоч ревізія виявила, що ти — самозванець і не маєш ніяких прав на в’язницю.

— Так, ваша честь, незаконно. Але часи тепер такі настали, що люди тікають не з тюрми, а навпаки, в тюрму.

— Часи прекрасні! — верескнув Мак-Тейлор.

— І я кажу... прекрасні, — охоче погодився бродяга. — Бо якби вони були, приміром, погані, то хіба б я тікав тоді з волі в тюрму?

— Мовча-ати-и!! По статті... за незаконне проникнення у в’язницю і проживання там протягом року позбавляю тебе, Девіс Фішер, волі на три роки і вже на законній підставі на три роки поселю в тій же самій в’язниці!

— Дякую, ваша честь, за вашу доброту! — весело вигукнув бродяга. — Ви найсправедливішии у всьому світі суддя! Віднині я законно матиму дах над головою, їжу і товариство. Я радий, що в нас найсправедливіше і найгуманніше суспільство, яке не кидає напризволяще бездомного бродягу!

— Ге-еть!!!

І суддя взяв третю справу.

— Лікарю Лоті, ви звинувачуєтесь в тому, що влаштували торгівлю так званими таблетками від дурості.

— Чому так званими? — досить меланхолійно перепитав лікар Лоті. — Мої пігулки і справді лікують гомо сапієнса від розумової неповноцінності, себто від дурості.

— Гомо са... — спалахнув суддя, наче його образили особисто. — Ви мені не засмічуйте голову науковоподібними словесами! Ви звинувачуєтесь у шарлатанстві!

І крикнув:

— Увести... тобто запросити свідка!

Зайшов чоловічок з невиразним личком, невиразного віку, але з претензіями на великорозумність. Після виконання потрібних формальностей суддя запитав його:

— Ви вживали пігулки від дурості?

— Так, сер, вживав. Згідно з рекомендаціями лікаря Лоті — тричі на день після їжі.

— Чудово! — Суддя аж руки задоволено потер і єхидно зиркнув на лікаря, котрий стояв перед ним з невинним виглядом. — А скажіть-но, свідку, чи допомогли вам так звані пілюлі від дурості?

— Аякже! Допомогли! — на превелике розчарування судді, вигукнув свідок. — Зараз я зовсім або майже зовсім розумний.

Тепер уже лікар Лоті позирав на суддю єхидно, а його маленькі блискучі оченята красномовно говорили: який же дурень привселюдно зізнається в тому, що він і після прийому спеціальних таблеток залишився дурним?

Відкинувшись на спинку крісла, Мак-Тейлор неуважно слухав розпатякування другого свідка, третього (всі, наче змовившись, клялись, що вони таки справді порозумнішали після таблеток доктора Лоті), а сам роздратовано думав:

"Брешеш, свідку! Брешеш, хоч ти й присягався на Біблії говорити правду, і тільки правду. Цей Лоті — звичайнісінький шахрай, що вправно очищає кишені у таких наївних та дрімучих дурнів, як ви. А його чудо-пілюлі — звичайнісінька харчова сода, яку він продає втричі дорожче".

Але вголос суддя мовив зовсім інше:

— Лікарю Лоті, за відсутністю доказів звинувачення у шахрайстві з вас знімається. Ви... гм-гм... вільні.

І взяв справу Джорджа Лі. Але тут повернулися полісмен з кишеньковим злодієм, і суддя відклав справу детектива.

— Ну, фокусник! Ну, маг! — у захваті вигукнув полісмен. — Тільки вийшли на бульвар, у першого ж стрічного за кілька секунд... — Полісмен заходився вправно потрошити гаман, зашелестів зеленими купюрами, заворушив товстими губами: — Рівно тридцять п’ять доларів, сер. Золоті руки! Чарівник!

— Двадцять додати до штрафу, — розпорядився суддя. — Десять доларів лишити мені... на судові витрати, п’ять — полісменові за труди, — повернувся до злодія, — можеш бути вільним. Але гляди мені, щоб більше — ані-ні. Негайно кинь своє ремесло. Віднині веди чесний спосіб життя, бо вдруге доведеться штраф платити вдвічі більший. Ясно?

— Ясненько, ваша честь. — І Джон Стів, запобігливо розкланюючись перед суддею, непомітно (суддя і полісмен у цей час витріщились на телестіну) поцупив із столу судді золотий годинник. — Віднині вестиму тільки найчесніший спосіб життя, ваша честь! А штрафи я завжди акуратно сплачую і буду сплачувати.

Суддя нетерпляче відмахнувся, і Джон Стів, цілком задоволений, вийшов із зали суду. А проходячи мимо полісмена, витягнув у того з кишені гаманця.

Суддя захоплено цмокав язиком до красуні, що звабливо усміхалася з екрана.

— Уведіть наступного!

IX

Настала черга Джорджа Лі.

Мак-Тейлор присунув до себе справу Джо (як точніше, то справу сунула його рука, а власник тієї руки тим часом додивлявся показ бюстгальтерів на екрані).

— Прізвище?

— Джордж Лі, ваша честь.

— А-а... — суддя нарешті відірвав свій погляд від телеекрана. — Пригадую, пригадую... — Суддя надав своєму обличчю пісного, офіційно-ділового виразу. — Ви стріляли в Привид Дженні на арені "Ілюзіону"?

— У вас прекрасна пам’ять, ваша честь.

— Так, так... — Суддя, похапцем гортаючи справу, бурмотів сам до себе: — Три постріли з пістолета... знищено... Ага... висновки експертів... апарат відновленню не підлягає... — Суддя так гортав сторінки, що вони аж ляскали. — Позов адміністрації "Ілюзіону" про виплату компенсації... Гм-гм... Один мільйон доларів. Поважна сума. Ухвала: сплатити вищеназваній адміністрації вищеназвану суму. Чи має підсудний суму в розмірі один мільйон доларів для сплати адміністрації?

— Такої суми в мене ніколи не було і вже, очевидно, ніколи й не буде, — спокійно відповів підсудний.

— В такому разі я позбавляю вас, Джордж Лі, волі строком на десять років.

До засудженого з двох боків підбігли два дебелі полісмени, і не встиг він усвідомити вироку, як опинився в сталевих наручниках.

— У зв’язку з відсутністю вільних місць у в’язницях Міста, застосувати до засудженого Джорджа Лі закон № 375465982 і на підставі цього закону відконвоювати Джорджа Лі в зону ув’язнення за місцем його проживання для відбування там покарання.

Навіть не передихнувши, суддя вигукнув:

— Чотирьох нових! Швидше!

Вивівши засудженого, полісмени діловито поцікавились:

— Де містер мешкає? Адреса! Швидше!

— Дванадцятий район, вілла Банча.

Полісмени посадили засудженого в службовий птахоліт з написом на борту "Міська поліція", і через кілька хвилин птахоліт уже приземлився біля вілли, стилізованої під стародавню фортецю.

X

— Ну, містере Лі, запрошуй нас у гості, — вишкірив полісмен білосніжні (результат жування спеціальної гуми) зуби, коли вони вийшли з птахольоту. — Люблю бувати в гостях!

— Ніякого містера Лі тут більше немає! — заявив другий полісмен, теж показуючи білосніжні зуби. — Цей містер, — тицьнув він товстим пальцем у Джо, — віднині і протягом десяти наступних років буде просто номер... номер, — він заглянув у папірець, — 3542475. Ясно?

Номер 3542475 кивнув головою і повів полісменів до свого помешкання, яке полісмени, не витрачаючи свого дорогоцінного часу, відразу ж детально оглянули, виміряли електронною рулеткою кімнату,

передпокій та кухню з ванною, на кишеньковому комп’ютері щось підрахували і зрештою сказали: "Ясно". А сказавши так, зняли із засудженого наручники й натомість наділи на зап’ясть лівої руки металевий еластичний браслет — легкий і зручний. Браслет, м’яко клацнувши електронними замками, так щільно, але водночас і м’яко обхопив руку, ніби в одну мить зрісся з нею.

Товстун-полісмен щось там помудрував над кнопками на браслеті, заніс дані виміру помешкання в міні-комп’ютер браслета, натис іще одну кнопку на браслеті, і у крихітному вічку спалахнула мініатюрна голуба лампочка.

— Готово! Електронний охоронець приступив до виконання своїх обов’язків! З чим вас і вітаємо, містере... Чи то пак номер 3542475!

Другий полісмен урочисто вигукнув:

— Увага! Іменем закону! Засуджений Джордж Лі віднині стає номером 3542475 на десять років.

— Знаю, — буркнув Джо. — Не велика це радість, щоб повторювати.

— Мовчати! — гарикнув полісмен. — Ми при виконанні службових обов’язків і мусимо провести з вами інструктаж. Отже, ви, номер 3542475, засуджені на десять років. У зв’язку з тим, що в Місті всі в’язниці переповнені, а вільних місць не передбачається, у зв’язку з відсутністю фінансів у міській казні, за новим законом частина засуджених мусить відбувати покарання у себе вдома. І ви, номер 3542475, теж будете відбувати ув’язнення у себе в квартирі.

Це квартира не моя, а містера Банча.

— Мовчати! Не перебивати! Відповідати лише тоді, як я запитаю: "Ясно". Ясно?

— Так, ясно.

— Тоді підемо далі. Отже, ви, номер 3542475, будете відбувати ув’язнення у квартирі, яку ви наймаєте у містера Банча. Це помешкання віднині буде називатися зоною ув’язнення. Ясно?

Номер 3542475 мовчки кивнув.

— В районі кімнати, передпокою, кухні та ванни з санвузлом ви можете пересуватися вільно. Дані про це занесено в пам’ять електронного охоронця на вашій руці, і він буде контролювати кожен ваш крок. Отже, в помешканні можете пересуватися вільно. Але без права виходу із квартири, тобто із зони ув’язнення. Затямте, номер 3542475: три кроки, зроблені по той бік вхідних дверей, вважаються втечею із зони ув’язнення. Електронний охоронець, — кивнув він на браслет на руці засудженого, — відразу ж, на третьому кроці по той бік вхідних дверей, почне сигналізувати і попереджати вас про вихід із зони ув’язнення. Якщо ж ви не зупинитесь і не повернетесь назад, він вживе більш дійових заходів, але вони, застерігаю, можуть завдати шкоди вашому здоров’ю. Тому раджу за двері не виходити. В крайньому разі, не робити більше як два кроки. Про кожен вихід з квартири електронний охоронець буде повідомляти головний комп’ютер поліції, і всі ваші порушення режиму будуть у нас фіксуватися. Ясно?

Номер 3542475 кивнув головою.

— Не чую вашого бадьорого голосу, засуджений!

— Ясно! — гаркнув Джо.

— О, це інша річ! Слухати далі. Якщо вам необхідно буде зв’язатися з нами, себто з поліцією, але тільки в екстрених випадках, зловживати цією кнопкою не раджу. Поліція не любить, якщо її часто турбують.

— Я теж не люблю, коли мене поліція турбує, — відповів засуджений.

— Га-га-га! — зареготав товстун.

Високий сердито на нього зиркнув, і реготуну заціпило.

— Скільки разів за десять років я можу вийти із зони ув’язнення? — поцікавився засуджений.

Товстун іронічно гмикнув.

— Може, ви, номер 3542475, будете претендувати ще й на вихідні та на відпустку з поїздкою в Монако? В’язниця є в’язниця, і з неї виходять лише раз, коли відсидять свій строк. Ясно?

— Наприклад, хто мене впродовж десяти літ забезпечуватиме харчами? У в’язниці все ясно, там годує казна. А в моїй квартирі, себто в зоні ув’язнення? У мене немає ані персонального шеф-кухаря, ані хоча б дружини з кулінарними здібностями.

— Це ваша особиста справа, номер…

— Але ж я не маю права протягом десяти літ виходити з квартири, то як же я добуду собі харч?

— Ви маєте право все необхідне вам, в тім числі й продукт, замовляти по відеоканалу.

— Хто буде платити за те замовлення? — поцікавився засуджений.

Полісмени весело перезирнулись між собою: ну й на-їівняк цей тип!

— Ви!... — вже втративши терпець, вигукнув високий. — Ви, містере 3542475! І тільки ви. Ясно?

— Ні, не ясно.

— Томе, ти бачив щось подібне? — повернувся високий до товстого. — Мені, наприклад, це зовсім не подобається.

— Мені теж, Бобе!

— Йому не ясно! — вигукнув той, кого було названо Бобом. — Всім ясно, а він добиває нас своїми наївними запитаннями.

— Але ж сидячи десять літ в зоні ув’язнення, де я візьму долари? З неба вони не падають.

— На жаль, — підтвердили полісмени.

— Тому мені не ясно, — говорив далі засуджений, — який благодійник годуватиме мене впродовж стількох років?

— Радимо подібних запитань не задавати! — в один голос вигукнули полісмени.

— Ах, номер 3542475! — добродушно похитав головою товстун. — Ви повинні дякувати долі, що вам так повезло, а ви... Відбувати ув’язнення у себе вдома — це ж мрія кожного злочинця! Ніякої в’язниці, смердючих переповнених камер, твердих нар, смугастої піжами і так далі, і так далі... Ніякого режиму, що хочеш, те й роби у квартирі. Хочеш — спи, хочеш — танцюй, хочеш — дивись телевізор. І ніякої баланди. Можеш замовляти собі по відео найсмачніші і найвишуканіші делікатеси.

— Сам собі засуджений і сам собі начальник в’язниці, — підхопив його колега. — Райські умови! Тільки у нашому вільному і найгуманнішому суспільстві так ставляться до злочинців і створюють їм майже райські умови.

А виходячи, полісмени вже в передпокої переглянулись.

— Томе, мені захотілося випити.

— І мені теж, Бобе. Та й привід є: містер 3542475 отримав десять років. Чому б і не прилити таку визначну подію в житті містера 3542475?

— До всього ж містер 3542475 познайомився з такими чудовими людьми, як ми з тобою, Бобе. А за це теж годилось би випити. Тільки шкода, що ми на службі.

І, регочучи, полісмени пішли, раді, що так вдало пожартували.

XI

Отже, Джордж Лі, чи то пак тепер уже в’язень 3542475 залишився сам. У своїй квартирі, яка віднині і на десять років стане для нього зоною ув’язнення. Домашньою тюрмою, економічно надзвичайно вигідною для міської в’язниці.

Джо уважно оглянув м’який еластичний браслет на своїй руці. Енергопостачання автономне, розраховане на десять років. І Джо подумки похвалив винахідників: ловко вигадано. І взагалі, чого тільки не придумає людина, щоб обмежити волю людині. Голубе вічко блимало, ніби підморгувало до засудженого: що, попався?

Невідь чому засудженому стало весело і легко.

Так легко, ніби скінчилося одне життя і має початися нове — краще і змістовніше. Одна біда: в новому житті у нього вже нікого не буде. Тільки він. Сам-один. У попередньому житті у нього був друг, і того він втратив. А втім, Х’юлетт Кларнес віднині мільйонер, очевидно, вже став членом клубу "1000000", і йому тепер не до якогось там приватного детектива, що має десять років відбувати ув’язнення у своїй квартирі. То чим же йому займатися впродовж десяти років? Хіба що вдатися до спогадів і утнути щось на зразок "Записок приватного детектива"? Але про це — потім. Як набридне самотність. А перші місяці, можливо, й роки він буде відпочивати, адже попереду його чекає цілих десять років бездіяльності, а простіше — ледарювання. Він холостяк, у квартирі в нього не плачуть діти і ніяка жінка не пиляє його, що того й того немає... Ні він не зобов’язаний про когось піклуватися, ні про нього ніхто не зобов’язаний турбуватися. Хіба що поліція. Навіть білизну не треба прати: тканини, з якої вона виготовлена (як і увесь одяг) самоочищаються і не вбирають запахів, поту чи жиру. Здорово! Хоч тут йому полегкість буде. Ну, а решта... Хоча з рештою він розбереться потім.

Тепер треба з’ясувати: чому це йому стало так весело і легко?

Так весело і легко, що захотілося побігати, пострибати і взагалі — утнути щось таке... таке... Ну хоча б якийсь розвеселий вибрик. Ну вже захотілося, ну вже захотілося!..

Джо схопився з крісла і закрутився по кімнаті.

Все тут йому звичне, знайоме до дрібниць — десять кроків у довжину, сім у ширину. Ліворуч — телестіна, яку він, щоправда, вмикає рідко — від телепередач тупієш.

Над столом екран відеозв’язку (до речі, чудовий шпигун і наглядач), а над екраном — полиці із словниками та різною довідковою літературою, сувенірами. Під протилежною стіною — акваріум із

барвистими тропічними рибками, далі камін, ще далі диван-ліжко, застелене вовняним пледом. Біля нього — столик з газетами та журналами, стіл, крісло, на стіні картини і мачете. Мачете він привіз із Латинської Америки, як почепив його десять літ тому на стіну, так і висить досі. На підлозі — палас. В ніші — шафа, в стіні замасковано сейф, у ньому пістолет, куленепробивний одяг, різні папери. А на столі найбільша його радість — альбоми з репродукціями картин визначних художників минулих сторіч.

Джо механічно гортає альбом (який папір, які фарби, яке бездоганне поліграфічне виконанання, яка ціна!), але зосередитись, як раніше, не може.

Його кудись тягне, щось хочеться утнути таке... незвичайне. Ось вийде він із своєї в’язниці, і все. А чому б і ні? Він не тільки арештант, а одночасно й начальник в’язниці. Арештант не має права виходити з в’язниці, а начальник має. От він і вийде не як арештант, а як начальник в’язниці.

Щось наспівуючи, Джо виходить у передпокій і відчиняє вхідні двері. Робить на веранді крок, другий...

Нічого особливого...

Голубе вічко на браслеті спокійно собі сяє.

Зробив третій крок — нічо...

І в ту ж мить голубе вічко на браслеті заблимало-запульсувало тривожно і почувся мікрофонний голос:

— Увага! Увага! Вмикаю систему нуль! Ув’язнений номер 3542475, ви зробили три кроки із зони ув’язнення. Четвертий крок рівнозначний

втечі. Номер 3542475, негайно поверніться в зону ув’язнення! Увага! Увага! Вмикаю систему нуль!..

Що означало оте грізне застереження, Джо не знав, але робити четвертий крок все ж не зважився.

— Це не зона, а моя квартира, — трохи оговтавшись, вигукнув він. — І, зрештою, я маю право вийти хоча б на веранду.

— Останнє застереження! — Голос почав наливатися металом. — Номер 3542475, поверніться в зону ув’язнення! Увага! Увага! Система нуль уже ввімкнена!

І раптом почувся такий різкий і пронизливий сигнал, що Джо, рятуючись від нього (у вуха наче хто довгі й тонкі голки застромив!) прожогом кинувся в квартиру, тобто в зону ув’язнення. Та й не хотілося тим сигналом полохати сусідів і привертати їхню увагу.

І тільки він заскочив у коридор, як сирена стихла і голубе вічко, переставши пульсувати, засяяло спокійно і лагідно...

XII

Ну ось, тепер уже зрозуміло, що таке зона ув’язнення.

Щоправда, про оригінальну систему позбавлення волі в так званих зонах ув’язнення за місцем проживання Джо знав і раніше, але одна річ — знати і зовсім інша — самому опинитися в такій зоні.

Походив по кімнаті.

Набридло.

Зрештою ліг на дивані, закинув нога на ногу і заклав руки за голову.

— Та-а-ак...

Більше слів у нього в ту мить не знайшлося.

Спати не хотілося — рано.

Полежав трохи на дивані, потім схопився, ще раз уважно оглянув браслет, посмикав його, покрутив на руці й облишив те безнадійне заняття: звідколи стали застосовувати такі браслети, із зон ув’язнення ще нікому не вдавалося втекти.

Минуло лише кілька годин, як він опинився під арештом, а браслет на руці вже почав дратувати його. Десять літ у незачиненій, але — в’язниці.

З нудьги підійшов до пульта телестіни й зупинився, міркуючи, який канал увімкнути. Зрештою, увімкнув вісімнадцятий канал і набрав код "Погода планети".

Над планетою лютували сили природи. На телеекрані миготіли кадри стихійних лих, і голос диктора повідомляв, що величезні густонаселені території Великобританії, ФРН, Франції перетворилися в райони лиха внаслідок сильного урагану.

Париж. Зливи і шквальні вітри, пориви яких досягли 150 кілометрів на годину, викликали серйозні руйнації в різних районах країни...

Токіо. Великі снігопади на північно-східному узбережжі Японії, паралізовано рух транспорту...

Канберра. Землетруси , на Соломонових островах. У західній частині Тихого океану. Про людські жертви даних поки що немає, але багато споруд зруйновано...

Куала-Лумпур. В результаті багатоденних мусонних дощів порушено нормальне життя...

Джо вже почав глухнути від реву стихій і тому вимкнув телестіну. Хотів набрати спецкод "Політика", але передумав. З нього досить стихійних лих!

Запалив сигарету і, затягнувшись кілька разів, відчув, що хоче їсти.

Підійшов до відеотелефону і набрав номер фірми "Мінк і К°". Як тільки на екрані з’явився черговий з відділу замовлень, Джо, чемно привітавшись, ще чемніше попрохав чергового надіслати йому, Джорджу Лі, "що-небудь з харчів".

— В кредит, — додав надзвичайно ввічливо і повідомив черговому свій код.

— Одну хвилинку, містере Лі, — черговий теж був надзвичайно ввічливий, і це не сподобалось Джо. Раніше він, усміхаючись, казав: "Ваше замовлення, містере Лі, буде негайно виконано, просимо не помирати з голоду, зараз наш працівник прибуде до вас із делікатесами". Але цього разу він сказав: "Одну хвилинку, містере Лі", — і попрямував до пульта комп’ютера.

Джо вже зрозумів, що все це означає. Через хвилину черговий підійшов до екрана і з крижаною ввічливістю сказав:

— Містере Лі, доки не буде виплачено попередній кредит в сумі 356 доларів, фірма відпускати продукти в кредит, на жаль, вам уже не зможе. На все добре, містере Лі!

Відеоекран згас.

— На все добре, містере Лі, — повторив про себе Джо, тільки тепер усвідомивши, що всі його заощадження, відкладені колись на чорний день, пішли на оплату лікування і що він залишився з ліченими купюрами. Так ось чого йому було так легко і весело!

— На все добре, містере Лі!

XIII

Вранці він прокинувся, як завжди, о шостій. Розплющивши очі, бадьоро схопився, та нараз глянув на свою руку, зустрівся поглядом з голубим вічком на браслеті, що не блимаючи дивилось на нього, і запал його де й подівся.

Зітхнув, ліг —куди спішити, як із зони ув’язнення виходу немає? Перевернувся на другий бік-від того веселіше не стало. Зрештою, затих на спині. Заклав руки за голову. Вперше йому нікуди спішити вранці! Дожився!

Заблукав поглядом по кімнаті.

Затишно потріскував стилізований під старовину камін з бронзовою решіткою, танцювали невгамовні язички полум’я, лижучи соснові поліна.

В акваріумі яскраві тропічні рибки переливалися всіма барвами коралового раю... Грали сонячні зайчики, мирно хиталися пишні хвости рибок. Та заспокоєння це сьогодні чомусь не приносило — ні камін з веселими язичками полум’я за фігурною бронзовою решіткою, ні акваріум з яскравими тропічними рибками. Сьогодні Джо дратувало, що все те — імітація, що камін з усіма його старожитностями і бронзовою решіткою горів на телевізійному екрані, що в телеакваріумі плавали різнобарвні тропічні рибки. Втім, це навіть краще. У справжній камін

треба підкладати справжні соснові поліна, справжніх рибок треба годувати, а ці відеорибки не потребують ніякого догляду. У кімнаті працювали два магнітофони, які програвали касети настрою: один озвучував камін, другий — акваріум з тропічними рибками.

Та сьогодні касети настрою чомусь дратували. Схопившись, Джо клацнув тумблером, відеомагнітофони вимкнулись, зник камін, а з ним і акваріум. Але голі стіни там, де щойно палав камін і стояв акваріум, дратували ще більше, і Джо знову увімкнув відеомагнітофони.

Засвистів, потім затьохкав соловейком.

Ліг, але відразу ж і схопився, бо тьохкати теж перехотілося.

Сів у ліжку. Настрій катастрофічно падав. Ну й дідько з ним! Хай падає!

І тут номер 3542475 згадав пораду психолога: ніколи не починайте день з думок про неприємні речі. Добрий, спокійний ранок — основа доброго, спокійного дня, а отже-й міцного здоров’я. "Вранці треба думати тільки про щось хороше, заспокійливе, — радив психолог. — Щось веселе насвистуючи, зробіть легку розминку. Прийміть душ, огляньте себе в дзеркалі. Скажіть своєму відображенню: старий, у тебе вигляд сьогодні на сто тисяч доларів! Ти ніби аж молодієш! Пустотливо підморгніть своєму відображенню в дзеркалі, покажіть йому язика. Все це допоможе вам створити бадьорий, гарний настрій".

То про що хороше й приємне подумати зранку, аби день був хорошим?.. Хоч скільки напружував пам’ять, нічого гарного згадати не міг, бо думки його, як на зло, вертілися навколо ув’язнення. Не без роздратування подивився на браслет і сказав йому:

— Щоб ти луснув! Сказав і... засміявся.

Стало ніби легше. Використовуючи той незначний просвіток у своєму настрої, заходився енергійно робити зарядку. Потім прийняв холодний душ. Розтираючись грубим рушником так, що аж шкіра почервоніла і зарипіла, задоволено оглянув себе в дзеркалі. Як радив психолог, сказав своєму відображенню: "Старий, у тебе вигляд сьогодні, на сто тисяч доларів! Ти ніби аж молодієш!.." І, підморгнувши своєму відображенню, як радив той же психолог, показав сам собі язика... Все це мало створити гарний настрій. А гарний настрій вранці — основа доброго дня. І Джо, щось безжурно насвистуючи, почав одягатися.

Так вдало розпочався його перший день у зоні ув’язнення.

О сьомій біля вхідних дверей почувся короткий приглушений зумер. Пневматична пошта. Отже, зона ув’язнення не відрізана від білого світу. Насвистуючи бравурну мелодію популярного в тому місяці композитора, ув’язнений подався до скриньки із вістями з білого світу, думаючи, що, коли день почався добре, то так і надалі буде.

Дістав барвисту листівку, на якій доброзичливо усміхнувся яскравий (прекрасний кольоровий друк, таку продукцію приємно і в руках тримати!) Санта-Клаус. А нижче було набрано друкарським способом:

"Містере Лі!

Містер Банч вітає Вас з Новим роком і бажає Вам у Новому році особистого щастя і ділових успіхів!"

— Який... Новий рік? — здивувався ув’язнений, розглядаючи листівку. — Хоча... сьогодні ж тридцять перше грудня. О дванадцятій ночі і справді настане Новий рік. І як це я міг забути? Втім, не до свята було.

А далі було надруковано таке:

"Містер Банч повідомляє Вас, що у зв’язку із загальним підвищенням цін на предмети першої необхідності, з 1 січня нового року квартирна платня за проживання у його віллах збільшується на 100 %.

Якщо Ви не згодні з новою оплатою житла на віллі містера Банча, пропонуємо Вам протягом 24-х годин з дня одержання цього повідомлення звільнити помешкання, яке Ви наймаєте на віллі "Неприступна фортеця серед океану житейських бур". В разі відмови оплачувати квартиру за новим тарифом Ви будете виселені примусово. Бажаємо Вам усіх благ у Новому році!

Секретар містера Банча (підпис)".

— Вельми зворушений, містере Банч, за побажання мені всіх благ у Новому році, — пробурмотів Джо. — Ах, ах, яка турбота!

Метнувся на кухню, знайшов останню банку консервованої води і випив. Щоб швидше прийти до тями. (Вода в консервній банці була звичайна, питна, але — перевірена в лабораторії. Після того, як міська газета вмістила сенсаційні матеріали про забруднення питної води з міських підземних сховищ промисловими і побутовими відходами: "Застерігаємо: вода, яку ви п’єте, може бути небезпечна для вашого здоров’я", — Джо перейшов на консервовану. Купляти її в аптеках — то зайві витрати, але зате так безпечніше).

Повернувшись у кімнату, сів до столу, взяв аркуш паперу та ручку, щоб підрахувати, скільки ж тепер доведеться платити містеру Банчу за проживання на віллі, і кинув ручку на стіл... Що підраховувати, якщо й так усе ясно. Платив він двісті п’ятдесят доларів щомісячно, а тепер доведеться платити п’ятсот. І це не рахуючи вартості електроенергії, води, газу, телестіни, платні за відеокасети, взяті напрокат, за відеозв’язок... Де він діставатиме таку суму щомісяця, та ще сидячи в зоні ув’язнення? Того, що залишилося після оплати лікарні, не вистачить навіть на місяць, а ще ж треба й харчуватися.

— Але ж містер Банч помиляється, коли гадає, що нас можна серед білого дня грабувати! Не вийде! У Місті є Комісія контролю над квартирною платнею. Даруйте, містере Банч, але вам доведеться мати справу з муніципальною Комісією!

Метнувся до відеотелефону, набрав код Комісії контролю за квартирною платнею. На екрані з’явилась кімната, з якої клерки виносили стоси паперів. Снували вони з таким заклопотаним виглядом, наче полишали палубу корабля, що ось-ось піде на дно.

— Добрий день, — привітався Джо голосно, щоб у кімнаті його почуло якомога більше людей. — Я хотів би поговорити з інспектором з приводу підвищення квартирної платні.

Йому довелося повторювати цю фразу тричі, перш ніж до екрана неохоче підійшов один із заклопотаних клерків і звів на екран розгублені очі.

— Слухаю вас, містере... е-е...

— Лі, — підказав Джо.

— ...містере Лі. — Клерк мигцем поглянув на годинник. — Прошу вибачення, але в мене лише три хвилини.

І заходився згрібати на столі папери.

Джо зачитав листівку, одержану від Банча.

— Це явне свавілля власників квартир! — обурено вигукнув Клерк. — Збільшити квартирну платню аж на сто відсотків?! Ну, це вже занадто! Це беззаконне свавілля! — Клерку довелося схопитися, бо якийсь тип у синій спецівці безцеремонно висмикнув з-під нього стілець. — Наша Комісія... Я хочу сказати, що ви правильно зробили, що звернулися до

нас, — вигукнув він, проводжаючи поглядом того типа, який поніс стілець, потім повернувся до екрана. — Завдання нашої Комісії якраз і полягає в тому, щоб на основі закону боротися з тими квартировласниками, — він сперся об стіл і говорив далі владно і грізно, — які свавільно завищують ціни на житло. Ми закличемо їх до порядку! Вони відповідатимуть перед нашими найсправедливішими в світі законами! Але... — клерк трохи знизив тон, — але зараз, містере... е-е...

— Лі.

— ...містере Лі, ми не в змозі вам допомогти. Річ у тім, що...

Тут і у кімнату зайшло двоє в синіх спецівках, з круглими блискучими бляхами на грудях і мовчки потягли до себе стіл.

— Річ у тім, — як уже було винесено стіл, говорив далі клерк, — що Комісія зараз вибирається із старого помешкання, а тому ми не в змозі, як ви й самі бачите, взятися за вашу справу.

— Вибираєтесь? — здивувався Джо. — Даруйте, але мені здається, що вас просто виселяють.

— Містер Банч, власник будинку, у якому наша Комісія наймала до сьогодні помешкання для свого офісу, збільшив на сто відсотків платню, — стримано пояснив клерк, він же інспектор. — Оскільки ж додаткових асигнувань на оплату приміщення муніципалітет не дає, то Комісія змушена звідси вибратися.

— А чому б вам не звернутися в поліцію?

— Зверталися, — зітхнув клерк, — але там тільки руками розвели: приватна власність недоторканна, нічого не вдієш.

— Невже вас не може захистити муніципалітет?

— Ми вирішили в муніципалітет навіть не звертатися, аби він взагалі не ліквідував нашу Комісію, бо ми тоді залишимося без роботи. А містер Банч, вимагаючи звільнити помешкання, погрожує відключити світло, опалення і...

— Ф’юу-уть!.. — аж присвиснув Джо, забувши, що для справжнього джентльмена то несолідно і нечемно. — То містер Банч і вас викидає на вулицю?

— Ну, це... емоції, — холодно і навіть аж ображено мовив клерк. — Наша Комісія авторитетна, солідна, і викидати на вулицю нас ніхто не посміє. Ми прсто самі змушені вибратись... гм-гм... на вулицю. Але це — тимчасово. Як тільки Комісія підшукає собі нове помешкання для офісу, ми обов’язково розглянемо вашу скаргу, містере... е-е...

— Лі, — зітхнув Джо.

Та клерк, не дослухавши його прожогом вискочив з кімнати. І вчасно, бо агенти містера Банча якраз збиралися запломбовувати звільнену кімнату...

XIV

З коридора донісся короткий зумер.

Джо метнувся до вхідних дверей — приємно все ж таки, перебуваючи в зоні ув’язнення, одержувати вісті з волі!

З поштової скриньки витягнув іще одну новорічну листівку із зображенням ялинки і веселого Санта-Клауса.

"Містере Лі!

Вітаємо Вас із Новим роком!"

Джо насторожено прочитав це привітання і зітхнув, чекаючи нових неприємностей. І не помилився, бо далі йшов такий текст:

"Електрокомпанія повідомляє Вас, що у зв’язку... підвищенням... вона змушена... на сто відсотків..: електроенергію, —Джо, читаючи, вже пропускав слова, бо й так усе було зрозуміло. — Якщо ви не згодні... відключено електроенергію у ваш... квар... Баж... Вам щас... Нов... року..."

З передпокою знову почувся короткий зумер. Як приречений, пішов до вхідних дверей і вийняв з поштової скриньки барвисту (вершина друкарського мистецтва!) кольорову листівку із зображенням доброзичливого Санта-Клауса.

"Містере Лі!

...вітаємо... им... рок..." — вже скорочено читав Джо. Що там далі? Ага... "Служба води повідо... збільшує... ому році на сто відсот... корис... водою. В разі поста... вони у ваш... квар... буде відк... Баж... ам :..усіх благ ...ому році".

І тільки він дочитав листівку, як з передпокою знову почувся короткий зумер (пневматична пошта працювала безперервно).

— Не піду! — вигукнув Джо у напрямку дверей. — Хоч і скриньку забийте повідомленнями про збільшення цін, а не піду! Досить! Зрештою, я в’язень.

Так вигукуючи, він ішов до вхідних дверей. Листівка теж була новорічна, барвиста, із зображенням лагідного Санта-Клауса. "Містере Лі!"

— Хто мені ще підсовує сюрприз? — бурмотів в’язень, пробігаючи очима текст, що був точнісінько такий, як і перші два. Єдиним новим словом було "відеозв’язок".

— Ясно, — підсумував в’язень, повертаючись у кімнату. — Через кілька днів вони відключать і відеоекран.

Гірше вже нікуди.

І це в передноворічний день!

І це з самого ранку!

Що там психолог радив? Ага... підтримуйте зранку гарний настрій, і день тоді буде добрий. То чим же його підтримати, гарний настрій зранку? Відчував себе вже не в’язнем, а звіром, загнаним у глухий кут.

Пішов на кухню і, хоч в порожньому шлунку й так уже булькало, націдив ще склянку консервованої води й одним духом випив.

А настрій падав, падав...

"Чим його підняти?" — задумався номер 3542475 і здригнувся: в передпокої пролунав короткий зумер. Пневматична пошта щось знову подала по своїй безконечній трубі.

Механічно переставляючи ноги, пішов до вхідних дверей, витягнув листівку (теж новорічну, і теж барвисту, і теж із Санта-Клаусом) і стомлено пробіг її. очима. Фірма "Мінк і К°" повідомляла містера Лі: якщо він протягом десяти днів не погасить кредит, то буде притягнений до судової відповідальності... В кінці було побажання містеру Лі усіх благ в Новому році.

— Притягуйте! — не втримавшись, крикнув номер 3542475. — Тільки я вже притягнений. Судом!

І вирішив: більше до дверей — ані ногою!

З нього досить. Досить! Досить! Досить!

Вечоріло.

Джо увімкнув світло.

Постояв біля відеоакваріума, спостерігаючи на відеоекрані за грою яскравих відеорибок, підійшов до відеокаміна, теж постояв, дивлячись у вогонь, який ще нікого й ніколи не зігрів, і знову зітхнув. Щось йому і камін, і рибки почали набридати. Може, придбати інші коробки законсервованих картинок, тобто касети настрою? Тихий грибний дощик, морський прибій чи просто схід або захід сонця під музику Моцарта. Кажуть, допомагає, створює ілюзію душевного спокою та лірично-романтичного настрою... Але все то — витрати, витрати, витрати...

Поникав ще по кімнаті, для чогось зняв із стіни мачете, спробував лезо, розмахнувшись, розсік повітря (криця тонко задзвеніла) і, нудьгуючи, повісив мачете на місце. Та й заходився готуватися до зустрічі Нового року.

З антресолей витягнув довгасту картонну коробку з синтетичною ялинкою, не поспішаючи, зібрав її і поставив на столі. І пішов на кухню — час уже було накривати святковий стіл. Хоч гостей у нього не передбачалося, але святковий стіл вирішив накрити. Новий рік є Новий рік.

Переглянувши запаси харчів, похитав головою: кава, кілька пересохлих галет, цукор, яєчний порошок та суха картопля в пакетах.

Не густо. У всякому разі, не для святкового столу. Добре, що хоч вціліла пляшка коньяку. А втім, вона, здається, почата.

Пляшку поставив під ялинку, там же поклав галети. Звичайно, галети — не те. Для святкового новорічного столу потрібна індичка, що є традиційним символом благополуччя Міста. Але де її візьмеш тепер?

В’язень походив навколо столу і махнув рукою: хай і так!

Оскільки робити більше не було чого, він знову увімкнув телестіну і — треба ж! — по телебаченню саме рекламували смажену індичку. Але яку!

— Як відомо, традиція вимагає, щоб на столі в ніч під Новий рік обов’язково була смажена індичка — символ благополуччя і процвітання сім’ї, — добре поставленим голосом говорив диктор. — Та, на жаль, з різних причин не кожна сім’я нашого благополучного і в цілому щасливого Міста має змогу купити під Новий рік натуральну індичку. Ось тут фірма "Хімія. Вік Двадцять Перший" і прийшла нам на допомогу, розпочавши випуск синтетичних смажених індичок, що нічим, абсолютно нічим не відрізняються від натуральних. Їх уже випущено близько мільйона штук. Отже, віднині всі громадяни нашого квітучого Міста мають змогу придбати таких дешевих й абсолютно схожих на натуральні синтетичних індичок, що стануть окрасою їхніх новорічних столів. Зважте й на те, що справжня індичка може бути використана лише раз, а потім її доводиться їсти, а синтетичну можна використовувати десятки років, і десятки років вона прикрашатиме новорічні столи. На вигляд ,вона рум’яна, така ж апетитна, як і натуральна, а коштує значно дешевше...

В цей час у передпокої мелодійно проспівав дзвінок.

І хто б це міг бути? Невже гості? Джо вимкнув телестіну і пішов у передпокій. Припав до вічка-перископа в дверях і в першу мить не

повірим очам: по той бік дверей стояв... Санта-Клаус... Джо про всяк випадок уважно оглянув його з ніг до голови, але нічого підозрілого не виявив. Санта-Клаус, як Санта-Клаус: червона шапка, яскраво-червоний жакет і пояс, червоні штани, заправлені в чоботи. Біла борода... Але що то в нього на грудях? А-а, скринька з написом "Для бідних".

Зрозуміло, Санта-Клаус з благодійного товариства жебрає, щоб ощасливити бідних. Джо терпіти не міг наївної філантропії, вважаючи жебрання та старцювання для бідних (яких, до речі, в Місті кілька мільйонів!) зайвою витратою часу. Та все ж двері відчинив — незручно було перед цим благодійником, що в таку ніч оббиває пороги, сподіваючись когось там порятувати мізерною милостинею.

— З Новим роком! — басом прогудів Санта-Клаус, переступаючи поріг, і Джо чомусь не сподобався якийсь неприродний голос, нічного гостя. — З новим щастям!

— І з новим підвищенням цін.

— Політикою наше товариство не цікавиться, — прогудів (і все-таки, чому в нього такий... дивний бас?) Санта-Клаус. — Наше товариство благодійне, воно допомагає тим, у кого немає за що купити шматок хліба. Прошу, містере, пожертвувати.

— Сумніваюсь, щоб жебранням можна було ощасливити бідняків, — зітхнув Джо. — Адже наше Місто якщо й багатіє, то тільки на бідних, їх із кожним роком все більше. Та гаразд, хоч я і сам не багатий, але дещицею поділюся.

Підійшов до столу (Санта-Клаус теж рушив за ним), витягнув шухляду, взяв дві кредитки і, складаючи їх учетверо, щоб було зручніше опустити в щілину скриньки, оглянувся.

І завмер.

Санта-Клаус тримав у руці пістолет.

"Який же я наївний дурень, на такий дешевий гачок попався", — лайнув себе подумки Джо, а вголос майже весело вигукнув:

— О, новорічний сюрприз! Хоч якась та забавка. Інтересно. Але, як мені відомо, старий, милостиню просять без зброї.

— Я не прошу в тебе милостині!

— Ах, даруйте, це ви так оригінально вітаєте мене з Новим роком, — тягнув Джо, аби виграти зайву хвилину. — Я вельми тобі вдячний, старий, що ти хоч якось урізноманітив мій Новий рік,

— Я не збираюся нікого розважати! Щвидше викладай на стіл долари, золото, коштовності. Ну! Рахую до п’яти, і в твоїй черепній коробці з’явиться пречудова дірка. Раз!..

Джо стало нудно.

— Послухай, Санта-Клаус, чи як там тебе... Ти можеш рахувати хоч до тисячі. Навіть за такий час я не знайду в цих апартаментах ані золота, ані коштовностей.

— Два! — рука з пістолетом, націлена детективу в груди, почала тремтіти. — Три! Ти чуєш — три! — майже вигукнув Санта-Клаус. — Кажу, три. Ворушись!

— Ти досить точно вмієш рахувати до трьох.

— Чотири!.. Востаннє застерігаю.

— Візьми у шухляді столу, — сказав Джо. — Але там — дріб’язок. Двісті з чимось доларів.

— Відійди.

Джо з нудьгуючим виглядом відійшов, а Санта-Клаус, кинувшись до столу, забігав по ньому поглядом.

— У лівій шухляді, — підказав господар. — Можеш забрати ті дві з чимось сотні, все одно їх не вистачить, щоб заплатити за квартиру бодай за один місяць.

Санта-Клаус потягнувся було рукою до лівої шухляди, погляд його наткнувся на листівку на столі, він взяв її, потім другу, третю...

— Я теж отримав подібні листівки, — зітхнув він, і в нього зненацька вихопилось: — І як же нам далі жити?

— Грабувати ближніх, — порадив Джо. — Тобто тих, хто теж не знає, як жити при дорожнечі і чим завтра платити за житло.

— Я теж не знаю... чим платити.

— А ось чим... — Джо зненацька різко викинув ліву руку. Санта-Клаус, нічого не розуміючи, сполошено метнувся за нею поглядом. Цього для детектива було досить. Доки погляд грабіжника був звернений на його підняту руку, він кинувся вперед, ударив новорічного гостя по руці, і пістолет, відлетівши в куток, глухо гупнувся об підлогу.

А в наступну мить він уже був у руках Джо. Санта-Клаус стояв отетерілий, все ще не вірячи в те, що сталося.

— Так на чому ми зупинилися? — граючись пістолетом, з милою посмішкою запитав Джо, і його агатові очі сховалися у вузькі щілини повік. — Здається, на тому, що ти, старий, теж одержав кілька подібних листівок?

До Санта-Клауса нарешті повернулася здатність говорити.

Він шумно видихнув повітря.

— Мене завтра викинуть на вулицю, і я... — Санта-Клаус хитнувся й повільно опустився на стілець. Плечі його здригалися.

— Вперше в житті бачу Санта-Клауса, який плаче! — вигукнув Джо. — І плаче в новорічну ніч. Ах, як оригінально! Де ще таке побачиш? Теж мені..: грабіжник! Із такими нервами у джентльмени удачі не йдуть.

Санта-Клаус аж зайшовся басовитим риданням. "Псих? Наркоман? — майнула думка в детектива. — Цього ще мені не вистачало в ніч під Новий рік..."

— Послухайте, ви... Санта-Клаус, чи як вас там, — втративши терпець, вигукнув Джо. — Випийте води і заспокойтесь. Я не терплю сліз. Якщо ви прийшли сюди грабувати, то грабуйте, хай вам чорт! Тільки без дешевої істерики!

Сходив на кухню і приніс води.

Санта-Клаус тремтячими руками схопив склянку, цокочучи об неї зубами, випив воду і, все ще схлипуючи, рукавицею витер сльози. Той жест насторожив Джо.

— Візьміть себе в руки, — порадив він грабіжнику. — Ви навіть пограбувати ближнього нездатні. Навіщо було братися за пістолет? Це ж не іграшка.

— Я... я просто ні на що не придатна, — басом заридав Санта-Клаус.

"Гм... Непридатна... Звідколи це Санта-Клаус став говорити про себе в жіночому роді?.."

— Можете викликати поліцію, мене арештують за спробу вас пограбувати і посадять у в’язницю. А там хоч задарма годуватимуть. Та й квартплату за камеру не беруть.

— У в’язницю вас навряд чи посадять, бо всі в’язниці в нашому Місті переповнені. Жіночі — теж. Даю гарантію, що вам доведеться відбувати покарання в так званій зоні ув’язнення. Простіше, у власній квартирі. І харчуватися доведеться за власний рахунок. Одне слово, потрапите в таку ситуацію, у якій зараз перебуваю я.

— То ви ув’язнений?

— На жаль... — Джо показав браслет на своїй руці. — Мій персональний електронний охоронець. Дуже надійний. Сиджу під його наглядом і гадаю, де мені роздобути доларів, щоб платити за оцю саму... зону ув’язнення. Аж тут вас принесло. Інтересна, скажу вам, виходить ситуація.

— Бідолаха...

— Вельми вдячний за співчуття.

— Якби знала, що ви...

Мовлено це було зовсім не чоловіком, але — бас... І тут він здогадався й майже весело вигукнув:

— Та вийміть з рота апаратик і говоріть своїм натуральним голосом. Він у вас, до речі, не тільки не бас, а й взагалі не чоловічий. Бо ви, смію вас запевнити, не чоловічої... гм-гм... статі. Ви належите до так званої прекрасної половини роду людського.

— Колись належала до прекрасної половини, а тепер... а тепер мені байдуже, до кого я належу.

Новорічний гість механічно взяв зі столу фотографію, підніс її ближче до очей і зненацька вигукнув:

— Звідки у вас моє фото?

З цими словами Санта-Клаус зняв з голови шапку і парик, віддер бороду та густі брови, і Джо приголомшено завмер... Але не тому, що перед ним стояла молода жінка літ двадцяти (про те, що під машкарою Санта-Клауса ховається жінка, він здогадався раніше), а тому, що дівчина, яка так невдало зіграла роль грабіжника, була як дві каплі води схожа на... Дженні Стівенс, покійну дружину покійного винахідника голографічного пристрою Едгара Стівенса. Хіба що молодша на вигляд.

— Дженні? — мимовільно вихопилося в нього.

— Звідки ви знаєте моє ім’я? — запитала вона неприродним басом.

— Говоріть своїм звичайним голосом! — нетерпляче вигукнув Джо. — Я не можу повірити, що ви... Дженні. Це якась містика.

Вона відвернулась, витягла з рота кругляк, що імітує голос, і вже своїм звичайним, досить мелодійним голосом сказала:

— Так, я Дженні. Але звідки ви мене знаєте?

— Дженні Стівенс? — нічого не міг він збагнути.

— Ні, я Ленгдон. Дженні Ленгдон я. А Стівенс — це прізвище по чоловіку моєї покійної сестри. Вона теж Дженні. Чому ви так здивувалися?

— Але ж є від чого, — і вражений детектив опустився на стілець, все ще недовірливо оглядаючи свою гостю.

Кілька хвилин Джо мовчав.

— Послухайте... — нарешті оговтався він. — То ви — сестра Дженні Стівенс? Ніколи не думав, що познайомлюся з сестрою Дженні за таких... таких своєрідних обставин.

— Звідки ви знаєте мою покійну сестру Дженні? — запитала вона досить настирливо, і від її розгубленості та відчаю не лишилося й сліду. — І чому у вас на столі її фото? Ви хто такий?

— Взагалі, у даній ситуації повинен запитувати я, — усміхнувся Джо. — Та гаразд, відповім. Вашу покійну сестру Дженні Стівенс я знаю тільки з фотографії. Не так давно цікавився справою, яка згодом називалася "Привид на віллі "Двох щасливців".

Дівчина відступила від нього на крок.

— То ви... Джордж Лі? (Джо кивнув). Так ось кого я хотіла пограбувати?.. — Вона нервово засміялась.

— Послухайте, ви справді... ну, реально існуєте чи просто примарились мені в новорічну ніч?

— На жаль, я справді існую.

— Чому це — на жаль?

— Життя таке, що радіти не доводиться. Втім, як би я хотіла, щоб наша зустріч з вами виявилася сном. Але... я справді завітала до вас із пістолетом, і ви можете подзвонити в поліцію.

— Не будемо їй псувати новорічну ніч. Тим більше, що це і без нас є кому робити.

— То ви детектив Джордж Лі? Той Лі...

— Той...

Вона різко звела голову, хитнула нею, відкидаючи за спину світле хвилясте волосся.

— Хай я наївна, від безвиході взялася за пістолет, а ви... Досвідчений детектив, і раптом теж... схопилися за пістолет. Я думала, що ви й справді маніяк, як про вас тоді писали газети. А сьогодні переконалася, що ви при своєму розумі.

— Принаймні намагаюся ним користуватися.

— Навіщо ви тоді таке вчинили? — вже гнівно запитала вона. — Привид — то було майже живе, рельєфне зображення моєї сестри, нещасної Дженні. Єдина пам’ять про неї, а ви...

Джо мовчав.

— Не знаєте, що говорити?

— Знаю. Але мене дивує різка переміна у вашій поведінці. Виявляється, ви навіть можете допитувати. Ще мить — і ви почнете

вдаватися до моралі. Тим більше, що ви прийшли сюди, здається, не з біблією в руках.

— Коли вже я познайомилась із вами, то хочу все знати до кінця. Отже, навіщо ви стріляли у привид? Ви вдруге вбили Дженні.

— Емоції...

— Можливо. Але ви знищили винахід Едгара Стівенса.

— А хто, крім мене та вас, знає, що то — винахід якогось там Едгара Стівенса? (Дженні мовчала). Ось так... Але попри все я картаю себе, що тоді так вчинив, Хоча й не міг інакше.

Дженні зло примружила очі, що враз потемніли.

— Ви... закохалися в зображення моєї покійної сестри?

— Не знаю, — Джо усміхнувся. — Можливо. А можливо, й ні. Адже вона була для мене, як мрія. Мрія про нездійсненне щастя.

— Мабуть, ви маєте рацію, — вже трохи заспокоїлась гостя. — Покійна Дженні і справді була, як мрія про щастя. Але ви так і не відповіли на моє запитання: чому ви стріляли в годинник?

— Не міг. Зрозумійте мене, не міг стерпіти, що її зображення перетворили в цирк. Балаган. Коли демонструвалося її зображення, з публіки кричали... А втім, мені ні до чого повторювати ті непристойності... Але й це ще не все. Мій друг, якому я найбільше вірив, вирішив розбагатіти на винаході Едгара Стівенса. Він і продав годинник циркачам. І довести, що так званий привид — то винахід інженера Стівенса, було вже неможливо. Цей винахід привласнили інші й викачували з нього гроші. Годували ним пересичену і вульгарну публіку. І тоді я вирішив: якщо винахід украли у Едгара Стівенса, якщо така

несправедливість, то хай краще він не належить нікому. І у відчаї вхопився за пістолет...

— Ви гадаєте, що це — вихід?

— Це глухий кут. Але вчиненого вже не виправиш, тепер сам розумію, що вчинив дурість, що треба було боротися іншими методами. — Помовчав. — А тепер у мене до вас одне запитання. Чому у вас однакове ім’я з вашою сестрою?

— Мій тато дуже любив мою маму. — Дівчина вперше усміхнулась, і світлі очі її засяяли, як дві чисті росинки, коли після дощу вигляне сонце. — Як народяться дочки, казав він, то хай усі будуть зватися на честь мами... А мама тата дуже любила і казала: як будуть хлопчики, то будуть зватися всі на честь тата... Але хлопцям не судилося з’явитися, народжувалися дівчата. Нас з’явилося на світ двоє, і обох тато в честь мами назвав Дженні: Дженні велика і Дженні маленька. Так мене в домі і звали: маленька...

— А де зараз ваші батьки?

— На тім світі.

— Вибачте, не знав. Що з ними скоїлось?

— Загинули в авіакатастрофі. Зненацька. Вони кудись собі летіли нашим стареньким птахольотом, а поліція саме переслідувала гангстерів. Ті відстрелювались і вцілили в птахоліт мого тата... Ми, Дженні, залишилися удвох.

— Пробачте, а де ви мешкаєте?

— Неподалік од вас, у сусідній віллі наймаю кімнату.

— Дивно. І чому я вас раніше ніколи не зустрічав?

— Не знаю. — Вона всміхнулась, уважно його розглядаючи. — А знаєте, — раптом вигукнула вона дзвінко і весело, — я, здається, десь вас бачила. Ви бігаєте вранці?

— Раніше траплялося...

— От я раз і бачила вас, як ви бігли. Ще й подумала: щасливий чоловік, коли бігає... Певно, життєрадісний, збирається довго жити. Бо з відчаю чи горя вранці бігати не будеш.

— Я радий, що ми все ж таки познайомились.

— Але яким способом? — вона спалахнула. — Скажіть, тільки чесно. Я видалась вам... ну, смішною? З пістолетом?

— Спершу ні.

— Спасибі й на тім. Повірте, Джордже, тільки у відчаї, з безвиході зважилась я на таке. Тому не судіть бідну дівчину надто суворо.

— Оскільки я сам засуджений, то не маю ніякого морального права судити ще й бідну дівчину.

— Вам весело, а мені не до сміху! — Вона притулила руки до лиця, що враз запашіло, а коли опустила їх через мить, то лице вже було білим. — Послухайте! — раптом сердито вигукнула вона. — Чому ви дивитесь на мене так насмішкувато? Можете ви хоч кілька секунд побути серйозним? Я хочу... я вимагаю, щоб ви мене вислухали без іронії та шпильок.

— Я — сама серйозність найвищого гатунку.

— У ваших очах спалахують веселі іскорки! — вигукнула вона. — Негайно їх погасіть!

— Я просто вижену їх звідти! — засміявся Джо, і вона, не втримавшись, і собі всміхнулась. Але через мить обоє були серйозні.

— Слухайте. Просто слухайте, а мені від того стане хоч трохи легше. — Вона замислилась, щось пригадуючи. — Хоча що розказувати? У моїй розповіді не буде нічого нового. Спершу мені поталанило: після закінчення інституту я дивом влаштувалась на роботу. Працювала редактором у фірмі, яка рекламувала все: від авторучок до автомобілів, від сосисок до сосок. Працювати було нелегко. Щоб у рекламний проспект потрапив бодай один рядок, доводилося списувати десятки сторінок. Варіанти, варіанти, варіанти. Сотні і сотні варіантів одного рядка реклами. Іноді голова тріщала і ручка випадала з рук. Адже треба було придумати такий текст, стислий, оригінальний, здебільшого парадоксальний, щоб, прочитавши його, людина купила ту річ, яку ми рекламуємо, і щоб нам сипались від фірм замовлення на рекламу їхніх товарів. А змусити нашого обивателя розлучитися з грошовою купюрою не так і легко. Всі складають зелені банкноти на чорні дні. Одна я була безтурботна і не думала про чорний день. Гадала, що робота буде завжди. І тому спокійно одержувала щомісяця долари, наймала собі житло і поза офісом була вільною пташкою. Та рік тому, після чергової реорганізації фірми, з’явилися роботи. Ви знаєте, які чудеса творять роботи, вони скоро взагалі замінять людей на планеті Земля. І ми отримали сині конверти з традиційним у таких випадках текстом: "У зв’язку з реорганізацією наше агентство, на жаль, більше не потребує ваших послуг..." Роботи-інтелектуали за одну секунду можуть дати десятки тисяч варіантів рекламного тексту — нам, людям, з ними годі й змагатися... Ось так я позбулась роботи. Не просто роботи — єдиного шансу жити. Не знала, де подітися від пекучого сорому. Так, так, я відчувала, та й зараз іще відчуваю сором, що я — молода, здорова, не дурна і на вигляд ніби нічого — без діла. Наче я заражена негарною хворобою. Парія. Прокажена. Такою я себе відчувала. Сусідам, звісно, не говорила, що мене викинули за ворота, щодня йшла з дому, і всі гадали,

що міс Ленгдон іде на службу. А я оббивала пороги різних фірм. Тричі мене посилали в кабінет відбору та найму, де мені задавали найрізноманітніші питання, підсовували тексти, проводили навіть графологічну експертизу, одне слово, вивчали мої "об’єктивні дані" та мій КІ — коефіцієнт інтелігентності. І раз навіть взяли мене на роботу. І думаєте — куди? У групу, точніше, в збіговисько клакерів. Ви знаєте, що таке клакери? Це підставні особи, яких наймають за мізерну плату в театр чи естраду або для створення штучного успіху (їх розсаджують поміж глядачами), або щоб провалити якогось виконавця чи й цілий спектакль... Нам платили мізерію, але все ж якось можна було існувати. Та я не змогла. Це була підла робота підлого суспільства. Так я про це заявила, і мені сказали: твоє критиканство — ось що заважає тобі знайти роботу. І мене перевели в спеціальну групу, де таких, як я, невдоволених суспільством, зібрали чимало. Спершу ми нічого такого не підозрювали, бо нас запевняли, що хочуть нам допомогти влаштуватися на роботу. Лише згодом ми збагнули, що над нами проводиться жахливий експеримент і проводять його люди з поліції. До того експерименту входив гіпноз, спеціальні ліки, що руйнують людську психіку й особистість, та інші допоміжні заходи — нас піддали програмі індокринації, яка мала на меті переконати (з допомогою спеціальних хімікаліїв та гіпнозу) в тому, що критика нашого в цілому здорового і зразкового суспільства є такою ж загрозою для всіх нас, як рак для організму. Нас переконували, що ми "забруднені і заражені" цим "раком". Тільки тоді я збагнула, що це психопрограма, що поліційні чини вбачають у ній один із видів зброї для боротьби із соціальним протестом, відхиленням від поглядів, нав’язаних офіційною пропагандою. А тому нам під гіпнозом прищеплювали "правильні ідеї", щоб вибити з наших голів "дурощі". Я ледве вирвалась із того кабінету відбору і звідтоді на пошуки роботи махнула рукою. Та й у моєму досьє в поліції зафіксовано, що я заражена "раком критиканства нашого суспільства". А з такими даними роботу не знайдеш. Незначні мої заощадження швидко танули, я була у відчаї, розуміючи, що це все. Кінець. А тут і застереження отримала: якщо не заплачу за квартиру, то з першого січня наступного року буду примусово виселена... Я гарячково перебирала всі відомі мені

способи роздобути грошей і нічого не могла придумати реального. Ще день-два, і мене викинуть на вулицю. Ось тоді я й пригадала...

— ...один телевізійний вестерн про одну міс, котра не знала, чим би зайнятись і як оживити своє одноманітне життя, — підказав Джо. — І тоді їй спало на думку вирядитись у ніч під Новий рік Санта-Клаусом і гайнути розважатися.

— Ви пам’ятаєте цей фільм?

— Маю таку професію, що доводиться пам’ятати всі способи, до яких вдаються грабіжники. Та й після кожного фільму про якийсь там оригінальний спосіб грабіжники негайно повторюють його.

— Але ж міс із того фільму була дочкою мільйонера, грабувати пішла заради розваги — надто прісним було у неї життя. А я з відчаю, що завтра чи позавтра мене викинуть на вулицю... Я не уявляла, як буду грабувати. Але про це намагалась не думати. Взяла напрокат пістолет, вбрання Санта-Клауса, вийшла з вілли І думаю: куди ж далі? З кого починати? Куди йти — не знаю, як грабувати — теж не знаю. Дивлюсь, у сусідній віллі світиться вікно. Так затишно світиться. І мене потягло на те світло, як метелика.

— І міс прийшла до мене, — сміявся Джо. — Це ж добре, що я увімкнув світло у своїй зоні ув’язнення.

— Що ж тут доброго?

— А те, що я привабив вас і ми таким чином познайомились. Але годі про сумне. Давайте краще зустрічати Новий рік. Я дуже радий, що ви прикрасили мою холостяцьку квартиру в ніч під Новий рік.

XV

Коли гостя пішла у ванну, Джо мигцем оглянув свій новорічний стіл: сухі галети, почата пляшка коньяку... Не густо, але буває і гірше. Так, гірше буде завтра, а сьогодні ще й нічого. Ось так переконуючи себе, приніс дві срібні чарочки.

Дженні, знявши грим, вийшла з ванни свіжою, усміхненою, хоч і почувалася все ще ніяково. Джо подав їй капці, бо червоні чоботи Санта-Клауса дівчина скинула. Вона була достоту як сестра: ті ж світлі очі, світле волосся, така ж стрункa і пружна, з такою ж сонячною усмішкою в очах.

— Дженні, ви дуже схожі... — почав було Джо, та вона його перебила.

— Ви вбачаєте в мені тільки особу, схожу на мою покійну сестру? — В її голосі прозвучали ревниві нотки.

— Мене вразило її голографічне зображення.

— Мене теж... Після загибелі Дженні я кілька разів приходила на віллу "Двох щасливців". Едгар демонстрував свій винахід, дуже побивався за дружиною... — Помовчала, зітхнула. — Як він любив Дженні, як любив... Тому й відтворив її, як живу. Хоч я добре знала свою сестру, але привид і мене вразив. Це було неймовірно. А потім зник Едгар, і я більше не була на віллі. До речі, ви цікавились загадковою, будемо так говорити, авіакатастрофою. Чим закінчилась ваша зацікавленість?

— Вийшов на убивцю, але не вистачило доказів. — Додав по хвилі упевнено: — Потрібні докази будуть. Неодмінно.

— Професор Карл ван Гофф — страшна людина! — зненацька вигукнула Дженні. — Коли я згадую його ім’я, мені стає моторошно.

— Ви його знаєте? — здригнувся Джо.

— Особисто — ні. Але сестра дещо розповідала про нього та про його настирливе сватання... — Та не будемо про це. Сьогодні ж новорічна ніч, і годиться згадувати щось приємне.

Джо розлив коньяк по крихітних чарочках, вони цокнулись, усміхнулися одне одному, випили за старий рік, погризли сухі галети, потім непомітно вмовкли й замислились.

Першим порушив мовчанку Джо.

— У ніч під Новий рік годиться згадувати тільки хороше. І веселе. Коли б у мене була влада над вами, я велів би вам цю ніч тільки веселитися.

— Але у вас у самого сумні очі.

— Зараз будуть веселі, — Джо заусміхався. — Веселитись так веселитись! Знаєте що? Давайте танцювати. До самого ранку танцювати. Танцювати і танцювати. Наперекір усьому!

Вони танцювали до дванадцятої ночі, потім ще випили по срібній чарочці за Новий рік, бажаючи одне одному щастя, погризли галет і знову танцювали. І хоч усміхалися одне одному, але очі в обох були сумні й задумливі. Що їм принесе Новий рік?

Новий рік приніс їм вітання.

На відеоекрані раптом з’явився робот і безбарвним голосом прогудів (Джо і Дженні, урвавши танець, застигли, повернувши голови):

— Засуджений номер 3542475! Адміністрація міської в’язниці вітає вас із Новим роком і сподівається, що ви і в Новому році будете поводитися зразково й не порушувати правил ув’язнення. Адміністрація бажає вам щастя в Новому році!

Відтарабанивши це, робот зник, і екран згас.

— Засуджений номер 3542475, я приєднусь до поздоровлень адміністрації і також бажаю вам щастя в Новому році. — Повагавшись, Дженні обережно поцілувала в’язня в щоку і хотіла було звільнитися з його рук, але засуджений номер 3542475 раптом рвучко притягнув її до себе. Вони глянули одне одному в очі. І раптом — так недоречно! — почувся мелодійний дзвінок і екран засвітився. Вони злякано відсахнулися одне від одного.

На екрані з’явився інспектор КС Х’юлетт Кларнес у службовій куртці із значком "КС" на лацкані.

— З Новим роком, Джо!

— З Новим роком, інспекторе!

— Як тобі в зоні ув’язнення? Сподіваюсь, ти не скаржишся на суєту нашого життя?

— О, нарешті я діждався того, про що завжди мріяв: спокою. В зоні ув’язнення — океан вільного часу! Що тебе ще цікавить?

Х’ю зітхнув.

— Твій голос занадто бадьорий, щоб я повірив, що все о’кей. Але потерпи ще трохи. Щось придумаємо, і твоя доля...

— Із своєю долею розберуся сам!

І Джо вимкнув екран.

Дженні, скрутившись калачиком на дивані, спала.

Джо походив по кімнаті, потім прикрив дівчину пледом, думаючи, як йому повезло, що в новорічну ніч до нього прийшла така вродливиця у вбранні Санта-Клауса. Усміхнувся… Раніше він не терпів жінок, над усе ставив свою холостяцьку волю, думав, що так воно завжди й буде. А прийшла ця дівчина-і від його переконань і сліду не лишилося. Тільки тепер він відчув, яка жахлива штука самотність. Гірше за неї нічого в світі немає! Недарма кажуть: самотність ніколи не буває щасливою…

Він ходив і ходив по кімнаті, усміхався до сонної Дженні. Вона теж уві сні посміхалась. Раз по раз поправляв на ній плед, бо все йому здавалось, що вона накрита не так, як треба. А потім сів у крісло, з насолодою випростав ноги, відкинувся на спинку. Від того, що Дженні була поруч, що вона, скрутившись калачиком, спала на його дивані, йому було затишно і хороше. Так затишно і так хороше, як іще ніколи не було.

З тією думкою він і заснув, сидячи в кріслі.

Спав міцно, але недовго, бо коли прокинувся, була сьома ранку (задрімав він о п’ятій), але відчув себе як ніколи бадьорим та свіжим. Легко схопився і глянув на диван.

Диван було акуратно заслано пледом.

І від того йому враз стало сумно. Так акуратно застилають постіль лише тоді, як ідуть з квартири.

— Дженні? — він усе ще сподівався, що вона поруч. — Дженні??!

У відповідь — ані звуку.

На столі білів аркуш паперу.

Він усе зрозумів і приречено взяв записку.

"Спасибі за гостинність. Я ніколи-ніколи не забуду нашої зустрічі! Дженні-маленька, вона ж Санта-Клаус".

Він повертів у руках записку, все ще сподіваючись, що Дженні лишила свою адресу. Та адреси ніде не було. Але тут він згадав, що Дженні мешкала в сусідній віллі, поруч, і трохи заспокоївся. Ще встигне її знайти. Чому — "встигне"? Сам не знав, але при згадці, що може втратити Дженні, йому стало так тяжко на душі, що хотілося кричати...

Вискочив на веранду з наміром негайно бігти на пошуки Дженні, та тільки зробив три кроки, як загаласував електронний охоронець на руці про те, що засуджений номер 3542475 зробив три кроки, а це рівнозначно втечі із зони ув’язнення...

— Та замовкни ти! — з ненавистю сказав він до браслета, але браслет не вгавав, погрожуючи увімкнути систему нуль. Довелося повертатися в зону ув’язнення.

Кружляв по кімнаті, як звір на ланцюгу.

Не знаходив собі місця.

Та ось у нього з’явилась інша, вже похмура думка: а чому це він так заметушився? Хіба вона його? Хіба вона обіцяла бути з ним, запевняла, що повернеться? А може, він їй зовсім байдужий? Вона просто провела в нього новорічну ніч, потанцювала. І пішла. Щоб більше до нього не повертатися. І забула про нього, а він...

І раптом над вхідними дверима проспівав дзвінок.

Джо метнувся в передпокій і зазирнув до вічка-перископа.

І тієї ж миті квапливо відчинив двері.

Перед ним стояла Дженні-маленька з двома сумками в руках і чомусь зажурено до нього посміхалась. Так зажурено, що в нього аж серце стислося.

— Хелло, містере 3542475, — вона намагалася говорити весело і безтурботно. — Як спалося?

— Ви кудись їдете? — кивнув він на її сумки.

— Так.

— І... надовго?

— Назавжди, — вона помовчала. — Я не перебила вам ранковий сон?

— Що ви, що ви!’ Я вже давно на ногах, — вигукнув він. — І, уявіть собі, виглядав вас.

— А я прийшла подякувати вам за новорічну ніч і... попрощатися.

— Ніякого "прощай"! — вигукнув він у відчаї. — Дженні, здрастуй! — він непомітно для самого себе перейшов на "ти". — Який я радий, що ти повернулася. Прокинувшись, я подумав... ні, я жахнувся, подумавши, що втратив тебе. А сьогодні у мене найщасливіший день. І більше не хочу тебе втрачати.

— Я не сама, — сказала вона стомлено. — Зі мною дві сумки, і це єдине, що в мене залишилося.

Він підхопив її сумки, заніс до передпокою, зачинив за нею двері і, підійшовши взяв її руки в свої.

— Я не хочу тебе втрачати знову, — дивлячись їй у очі, шепотів він. — Я чудом, просто чудом знайшов тебе в цьому світі і більше не відпущу. Не відпущу, бо самотність ще ніколи не була щасливою.

— Мене викинули на вулицю, — сказала вона з гіркотою.

— Ти залишишся у мене. Назавжди! Дженні зажурено дивилась на нього.

— Але тебе теж викинуть на вулицю.

— Як будуть викидати, то викинуть удвох, — він зігрівав її холодні руки теплом своїх рук. — А вдвох нам буде легше триматися.

— Надворі мороз, — усміхнулась вона, — і я геть замерзла.

Він доторкнувся губами до її рук.

— Ну ось, вже й зігрілися... Роздягайся, зараз будемо снідати. У мене є трохи яєчного порошку та сухої картоплі.. Уявляєш, це ж ціле багатство-яєчня і картопля!

— Уявляю, Джо, уявляю!

Весело перемовляючись, вони насмажили картоплі з яєчнею, зготували каву.

— Я навіть не підозрював, що в зоні ув’язнення буду таким щасливим! — вигукнув Джо. — Аби ти була поруч, я ладен все життя просидіти у цій в’язниці!

Вперше у своєму житті Джордж Лі відчув, що таке щастя. І від повноти почуттів не міг знайти собі місця. Хотілося щось робити, рухатись, співати, веселитись. Він натис кнопку відеозв’язку, набрав код кабінету Х’юлетта Кларнеса. Але того в кабінеті не виявилось, комп’ютер відповів, що інспектор Кларнес, здавши чергування, пішов додому. Джо набрав код квартири Кларнеса. Екран засвітився, але до нього ніхто не підходив. Та ось з’явився заспаний і явно невдоволений Х’ю. Позіхнув.

— Хелло! — вигукнув Джо. — Спиш?

— Ну, сплю, бо цілу ніч чергував. — Інспектор потер очі і придивився до екрана: — Хто це такий... веселий мене розбудив? Це ти, білий королю детективу? Що трапилось?

— День такий, а ти — спиш.

— Який день? — здивувався Кларнес. — Звичайний. Перший день Нового року. І тільки.

— Ти помиляєшся, іспекторе КС! Сьогодні день незвичайний!

— Постривай, постривай! Ти п’яний чи... Ні, ти не п’яний. Що з тобою, Джо?

— Ти співчував мені, говорив, що потурбуєшся про мою рознешасну долю, а я — щасливий. Го-го, який я щасливий. Хочеш, закричу на увесь світ? Так закричу, що відеозв’язок твій, не витримавши напруги, згорить! Го-го-го!!!

— Ти справді хмільний, але не від алкоголю, — після деяких роздумів промовив Кларнес. — Ти хмільний від... Стривай, ти, здається, закохався? Ай-ай! І як ти примудрився зробити це в зоні ув’язнення?

— Секрет. І знай: турбуватися про мене не треба. Не хочу! Бо я щасливий.

— І це говорить... той Джордж Лі, який раніше і терпіти не міг жінок. Ну й діла!

— Всьому свій час. Крім того, я переконався, що самотність ніколи не буває щасливою! — і Джо вимкнув екран.

Дженні, усміхаючись, спостерігала за ним.

— А хіба я неправду сказав? — звернувся він до неї. — Я щасливий, і ніхто не втручається в мою долю. Сам розберуся.

Та екран раптом засвітився.

— Хто там ще штурмує нашу фортецю серед океану житейських бур? — бадьоро вигукнув Джордж Лі.

На екрані з’явилась панель з пультом. На панелі замиготіли індикатори. Чітко вимовляючи слова, машинний голос ввічливо сказав:

— Добрий день, з Новим роком! Містер Лі, вас турбує головний комп’ютер офісу містера Банча. Повідомляю, що згідно з новою вказівкою містера Банча платню за квартиру в його віллах треба вносити в перші три дні кожного місяця. В разі несплати на четвертий день ви будете виселені примусово. Прошу підтвердити прийняття моєї інформації.

— Інформацію прийняв, — буркнув Джо.

— На все добре, містере Лі! — екран згас.

— Ну і все... — зітхнула Дженні. — У нас всього лише три дні.

— Що придумати, що придумати? — Джо швидко ходив по кімнаті, хрускаючи пальцями. — Де вихід? Мусить же він бути? У мене тільки триста доларів. А треба на місяць п’ятсот. То де ж вихід, хай йому чорт!

— У мене є двісті п’ятдесят, — зраділо вигукнула Дженні. Твої та мої — от і заплатимо за квартиру за місяць, півсотні ж лишиться на їжу.

Джо пригорнув Дженні, ласкаво зазираючи їй у вічі.

— Я знав, що все буде добре, коли ти зі мною. Місяць щастя — це ж так багато! А там щось придумаємо. Мусить же бути вихід. Мусить!

XVI

Дженні Ленгдон (чого аж ніяк не чекав від неї Джо, бо вважав донедавна всіх жінок безініціативними) виявилась діловою і практичною. Другого дня о шостій ранку, коли Джо, прокинувшись і радісно засміявшись, що вона не наснилась йому, що вона поруч, потягнувся до неї, Дженні відсторонила його руки м’яко, але рішуче, і сказала, як наказ продиктувала:

— У нашому розпорядженні лише місяць. І його треба використати так, щоб під кінець роздобути грошей. Інакше через місяць нас викинуть на вулицю.

Вона цмокнула його в щоку і, вставши, накинула халат.

— Ти чого так рано? — здивувався він. Вона цілком серйозно відповіла:

— Працювати. Щоб на кінець місяця у нас були гроші.

— Так ось ти яка? — вигукнув він із захопленням. — Хоча... Я шаную ділових і рішучих людей, але... де ти думаєш роздобути зелені кредитки? В моїй зоні ув’язнення вони зі стелі не падають, не ростуть і взагалі тут не водяться. А Новий рік уже минув.

— Не натякай, — засміялась вона. — Вбрання Санта-Клауса я поміняю на перо. Не вийшло з мене грабіжника з пістолетом, то мусить вийти грабіжник з пером у руках. Ти, звичайно, знаєш, що таке так званий "рожевий" роман?

— Ну... в загальний рисах.

— Сьогодні... ні, зараз, через п’ятнадцять хвилин, я сідаю писати "рожевий" роман. Перший у своєму житті.

Вона пішла у ванну, а Джо провів її здивованим поглядом: виявляється, Дженні зовсім не така, як він про неї спершу подумав. Приємно, хай йому біс! Але що вона задумала? Заробити долари на популярному зараз чтиві? Це не так просто, як здається.

Що йому відомо про так званий "рожевий" роман, символом якого (і той символ друкується на обкладинках цієї серії) є силует сердечка? Ні, не серця, здорового і повнокровного, а саме — сердечка. Рафінованого, слабесенького, сентиментального, такого, що не б’ється сильно й пружно, а солодко-солодко тріпоче... Вперше мода на "рожеві" романи спалахнула ще в минулому сторіччі, полонила багато країн, але з часом приїлась і зникла. І ось уже в двадцять першому віці, на хвилі ретро, вона відродилася знову і вдруге почала свій наступ на книжкові ринки.

Щороку виходять мільярди сентиментальних сторінок, які такі ж далекі від справжньої літератури, як туманність Андромеди від Землі.

Як тільки спалахнула мода на таке чтиво на грані романтизму й примітивного сентименталізму, всі, хто хоч якось міг тримати перо в руках і сяк-так зв’язати докупи два-три слова, — кинулись творити. Декому таланило, декому вдавалося загрібати гроші. В середньому видавництва викидали на ринок щомісяця до тридцяти нових романів із рахітичними сердечками на обкладинках, за які відразу ж хапалися ті, хто тонув у буденній прозі життя. Спершу тим чтивом захоплювались підлітки, домогосподарки і пенсіонери, потім на нього накинулись молоді жінки, за ними, не втримавшись, поринули у рожеве сиропне море й чоловіки... Люди живуть у світі, де владарюють безладдя і насильство, відчуженість і дорожнеча, інфляція і постійна загроза війни, — ось "рожеві" романи і допомагають втекти від непривабливої дійсності у світ мрій, ілюзій та золотих снів, яким ніколи не збутися.

Все це пригадалося Джо, коли Дженні була у ванні. Повернулась вона звідти свіжа, бадьора, на віях і бровах блищали краплинки.

— І ти хочеш написати "рожевий" роман? — милуючись нею, запитав він. — Це ж не так просто. Ну, писати роман, бодай і солодко-сентиментальний.

— Я працювала редактором, мову знаю, про стиль теж деяке уявлення маю, — відповіла вона досить спокійно, як про щось звичайне, нею вже вирішене. — До того ж "рожеві" романи — це таке чтиво, що не потребує ані багатства мови, ані стилю, ані бодай якоїсь там психологізації. Щаслива людина, ніяких хвилювань, ніяких думок, рожеве благополуччя — ось що потрібно для романів цієї серії.

— А все ж таки — зумієш?

— Я вже якось один написала, — зізналась вона. — За що тільки не хапаєшся, коли не маєш роботи. Але мій роман книжкова індустрія не прийняла. Сказали, що написано добре, як для цієї серії, можна, мовляв, і гірше писати, але замало оптимізму. А де я могла взяти той оптимізм, як працювала над романом у розпачі, що втратила роботу і засоби до існування.

Ходила по кімнаті і вголос міркувала:

— На чому зупинитися? Які варіанти вибрати? Для розлучених випускається серія "Другий шанс у коханні". Героїня, покинута чоловіком, страждає, та зрештою знаходить своє справжнє-найсправжнісіньке кохання... — Подумала й рішуче хитнула головою: — Ні, щось мені це не підходить... Для дівиць і молодих жінок, які мають вибір, виходить серія "Як знайти свого чоловіка" — це шаблонна історія про жінок, які не знають, кому з двох нДйпалкіших коханців віддати перевагу... Якщо сімейне життя в жінки не складається, для неї випускають серію "Володіти і дорожити" — про сімейні кризи, які завжди благополучно завершуються...

— А про літературні достоїнства твого майбутнього роману ти подумала? — перебив її міркування Джо.

— Не говори дурниць, мій любий! — відмахнулась Дженні. — Які достоїнства? В "рожевих" романах їх стільки, скільки честі у гангстера. Такі романи ліплять з літературних напівфабрикатів із стереотипними сюжетами, в основу яких покладено вічне прагнення жінки заволодіти чоловіком і оженити його на собі. Зрештою, я не збираюсь ставати літератором. Якщо мій роман приймуть, то на його обкладинці можна і псевдо поставити. Мені зараз потрібні гроші, і тільки гроші.

Дженні зготувала каву, і вони нашвидкуруч поснідали.

— Пора до праці, — сказала вона, перемиваючи чашки. — У нас часу лише один місяць.

— А ти встигнеш? — здивувався він. Вона на мить задумалась.

— Середній обсяг "рожевих" романів — сто п’ятдесят сторінок. Тож мушу написати за місяць, — вмовкла, ворушачи губами, певно, щось підраховувала. — Ні, не за місяць мушу, а за двадцять днів, щоб у резерві було хоч десять днів. Отже, сто п’ятдесят сторінок на двадцять днів... В день... в день — сім з чимось сторінок. Заокруглимо: вісім. І потім, на всяк випадок (а раптом у який день що завадить?) накидаємо ще дві сторінки. Виходить, що в день треба писати всього лише по десять сторінок. Примітивних і банальних. Словник "рожевих" романів небагатий — триста — чотириста найуживаніших слів. Витягну.

Коли Джо повернувся в кімнату, Дженні, дістави із своєї сумки пачку фотографій — чоловіків та жінок, уважно їх вивчала.

Джо запитливо на неї глянув.

Дженні всміхнулась, але куточками уст, заклопотано. Пояснила:

— Спеціалісти радять писати "рожевий" роман так. Взяти фотографію будь-якої, але неодмінно вродливої жінки і будь-якого чоловіка, приколоти їх до стіни над друкарською машинкою і почати вигадувати їхню першу зустріч, уявляти їхні почуття, слова й побільше міркувати: "А що було б, якби..."

Дженні кинула фотографії назад у сумку і сиділа якусь мить, зосереджено обхопивши голову руками.

— Любий, — зненацька озвалась, — у тебе є твоя фотографія?

Джо, порившись у шухляді столу, дістав.

— Хіба що така... Але — навіщо? Я ж поруч. Живий.

Дженні взяла її, дістала із сумки своє фото і поставила обидві картки на столі.

— Буду дивитись на них — на тебе і на себе-і писатиму. Чим не герої, га? Дивлячись на ці фотографії, я що завгодно придумаю. — Дженні підійшла до нього, притулилась, поцілувала, покуйовдила йому чуба.

— Ох, ці очі... — зітхнула. — Рада б на них дивитися, але треба працювати.

Зітхнувши, дістала із сумки портативну друкарську машинку, підключила до машинки диктофон і пристрій для друкування з голосу (остання новинка) і сказала у мікрофон:

— Розділ перший.

Машинка тихо застукотіла і відбила на аркуші:

"Розділ перший".

Дивлячись на фотографії, Дженні замислилась: з чого почати?

Думала, так думала і, зрештою, відключивши мікрофон, встала, потяглась солодко.

— Ех... Якби почати, а далі пішло б само... — благально глянула на Джорджа. — Підкажи.

— Що? — не збагнув він.

— Ну, як вони вперше зустрілися, Дженні і Джо, герої мого майбутнього роману.

Джо подумав і знизав плечима.

— Не знаю... Я ж не письменник.

— Я теж... Але пригадай що-небудь із своєї практики детектива. Мені потрібна зачіпка, щоб герой познайомився з героїнею. Не буде ж він до неї на вулиці підходити.

— Не знаю, — винувато розвів він руками.

— Та що ти зарядив, як папуга: не знаю, не знаю!

— Папуга?.. — Джо, щось пригадавши, ляснув себе по лобі. — Згадав. Кілька років тому в Місті відбулася ціла серія квартирних крадіжок з одним і тим же почерком, манерою. Грабували двоє, вельми просто і в той же час своєрідно, слідів не лишали. Однією із справ цієї серії займавсь і я. Ті двоє невловимих обікрали квартиру самотньої міс. У неї був папуга, бразільський жако. Я оглянув усе, але ні за що було вчепитися. Професійно працювали грабіжники. Все з квартири винесли, лишили тільки клітку з папугою. От я, роздумуючи, за що ж вчепитися, машинально дивився на папугу, а він метушився в клітці та все щось повторював. Бурмотів і бурмотів... Я зрештою прислухався: він згадував якогось Роберта і якогось Роні. Фраза так звучала: "Ей, Роберт! Іди сюди! Роні — швидше!.." Я запитав потерпілу: хто у неї із знайомих Роберт, а хто — Роні? Міс відповіла, що таких знайомих у неї немає і що папуга, її улюбленець, став несподівано повторювати ці імена... Я вхопився за цю ниточку, і невдовзі поліція за моїми даними накрила грабіжників, яких справді звали Роберт і Роні...

— Ось і маю початок, — задоволено сказала Дженні, сідаючи до столу. — Отже, так. Симпатичну й самотню міс тридцяти років, небагату

і незнатну, несподівано пограбували. Приходить детектив, якого вона найняла через контору приватних детективів, чи, як у вас кажуть, білий король детективу, і завдяки папузі знаходить грабіжників. Міс йому дуже сподобалась, він ще раз з некг зустрівся, мовби випадково, а потім запросив її в ресторан пообідати. Вони стали зустрічатися. Зароджується почуття. Згодом виявилося, що той симпатичний детектив...

— ...мільйонер, — підказав Джо. — Вони кохають одне одного.

— Точно! За канонами "рожевого" роману він мусить виявитись мільйонером, — іронічно посміхалася Дженні. — Невдовзі вони щасливо одружуються, а для папуги, для бразільського жако, який їх звів, купують золоту клітку. Га? — вже й зовсім весело вигукувала Дженні. — Як тобі це, Джо? Я так і назву роман: "Золота клітка для папуги". Коли вони будуть садовити в неї папугу, героїня млосно вигукне: "Ах, любий, мені здається, що ти й мене посадив у клітку!.." — "Хіба ти не рада, люба? — запитує її він, мільйонер і детектив з нудьги. "Ах, любий мій, — одказує вона. — З тобою я ладна і в золотій клітці жити..." Банально — чи не так? — з відразою перепитала Дженні. — Але так треба. А кінцівка символічна і в дусі "рожевих" романів: шукайте свого мільйонера, і ви його випадково знайдете, і у вас теж буде своя золота клітка. А герої, до речі, будуть зватися так: вона — Дженні, він — Джо. Ось так. І не переч. Мені буде легше писати, коли герої носитимуть такі імена.

Через кілька хвилин Дженні уже диктувала перший розділ.

XVII

Так і почався їхній медовий місяць: вставала Дженні о шостій ранку, цілувала Джо в щоку і бігла у ванну. Після душу, свіжа й бадьора, брала до рук мікрофон. Говорила в нього фразу за фразою, машинка автоматично стукотіла, заповнюючи сторінку за сторінкою. Про те, як приватний детектив, елегантний і вродливий чоловік, розплутуючи

справу, познайомився з потерпілою, закохався в неї, і хоч вона була бідною, зате він виявився мільйонером... Іноді Дженні ворушила губами, підбираючи слова (Джо в такі хвилини намагався навіть ходити нечутно, щоб, бува, не завадити їй), далі, труснувши головою, знову починала диктувати, і машинка тихо скрекотіла, друкуючи на папері (а він усе стерпить) різдвяну казочку для дорослих...

Поки що вона витримувала норму — десять сторінок на день, хоч іноді стомлювалась так, що увечері падала на диван і миттю засинала. Джо гладив її сонну, притягував до себе, але вона бурмотіла крізь сон: "Потім... потім... десять сторінок". А вранці о шостій спохлювалась і починалося: душ, мікрофон, десять сторінок...

Харчувалися надголодь, економлячи кожний цент, аби розтягти п’ятдесят доларів на місяць. Раз на три дні Дженні бігала в магазин, купляла крупи, овочі та шматок м’яса (на тиждень). Принісши продукти, притьмом хапала мікрофон, щоб передрукувати те, що в неї, доки ходила в магазин, склалося в голові, а їжу готував Джо. Увечері вдвох перечитували написане за день, сперечалися, правили, і Джо сідав передруковувати написане начисто, а Дженні падала і миттю засинала...

Так і минали дні.

Якось Джо забідкався, що вони не зареєстрували свій шлюб.

— Тебе хзилює якась там формальність? — здивувалась вона. — Ти щасливий? — Він кивнув. — І я теж... А решта... решта нас не обходить. Головне, втриматись на поверхні життя, не булькнути на дно.

І вони трималися.

Роман "Золота клітка для папуги" просувався успішно, купка вже готових сторінок на столі росла й росла. І Джо починав тоді вірити, що роман — незвичайний, що він стане бестселером, що це твір справді

літературний, а не дешева халтура. Іноді ж йому починало здаватись (і досить часто, на жаль), що нічого путнього із цього не вийде і Дженні марно старається. Бо й те не так, і те не зовсім вдало, отож "Золота клітка для папуги" — нікудишній твір. І Джо впадав тоді у відчай.

А дні минали-в роботі, в очікуванні, що все владнається. І хоч як дивно, але Джо дужче й дужче починала подобатись "Золота клітка для папуги". Кожного дня надвечір він перечитував чергову порцію сторінок і ловив себе на тому, що з нетерпінням чекає нового десятка. Хоча ВОНА (літературна Дженні) мало була схожа на свого реального прототипа, як і ВІН на нього, реального Джо. Але дещо, особливо думки, мрії, характери, — було спільне. Історія життя самотньої молодої жінки, що нарешті зустріла свою любов, чимось приваблювала. Може, невигаданою щирістю. Зрештою, правдою життя, а не рожевою фантазією. Літ-Дженні і Літ-Джо із сторінки на сторінку боролися за своє життя, за своє місце під сонцем.

А п’ятдесят доларів танули з неймовірною швидкістю.

Вони економили, як могли, — спершу їли гаряче раз на день, потім через день, потім раз на три дні. Сидячи на сухих галетах і каві, Дженні творила щасливе життя двох закоханих, сама не вірячи в реальність того, за що вона взялася.

Роман уже наближався до свого завершення, а герої все ще залишалися бідними й авторка вперто не хотіла робити їх багатими.

— Літ-Джо такий же, як і ти, — обнімаючи Джо, шепотіла вона йому. — Добрий, ніжний, чесний, справедливий, але — бідний. І дурний.

— Чому це я дурний?

— Тому, що не вмієш жити, не хочеш пристосовуватись. Вбив собі в голову дурницю про якусь там справедливість та чесність, а їх немає.

Немає і не буде. Бо хто живе серед вовків, той сам мусить ставати вовком. Така діалектика нашого життя, такий його вовчий закон. На жаль.

— Розмову про це давай відкладемо на потім, а зараз мене хвилює твій роман, — говорив Джо. — За схемою "рожевого" роману героїня мусить зустріти й полюбити тільки багатого, мільйонера, а ти вперто не робиш свого героя володарем суми з шістьма нулями.

— Ти не мільйонер, — відказувала вона йому, — то хай і твій двійник залишається без круглої суми на своєму рахунку.

— Але ти пишеш різдвяну казочку, де все можливе. Крім того, якщо твої герої залишаться бідними й далі, то як ти виправдаєш тоді назву роману — "Золота клітка для папуги"?

— А тим, що... — Дженні на мить задумалась. — Ідея! Вони просто обіцяють своєму папузі купити золоту клітку, але навіть папуга... так, так, навіть папуга не вірить, що надійде колись такий час, коли вони зможуть купити йому обіцяне.

XVIII

І настав день, коли Дженні поставила крапку, відіклала мікрофон, а сама впала на диван, вигукуючи:

— Все, Джо, все! Закінчила! Написала!

На столі лежало рівно 150 сторінок "рожевого" роману "Золота клітка для папуги". Авторка була щаслива, що тяжкі дні нарешті закінчилися, і вона ось так може лежати і нічого не робити. А втім, до лежання ще було далеко. Дженні схопилась, взяла рукопис, склала його у теку, теку поклала до сумки, перевдяглася і поцілувала Джо в щоку. Він провів її до дверей.

— Боюсь... — вже на порозі завагалась Дженні. — А раптом відмовлять? Що тоді будемо робити? Грабувати я не вмію, ти — теж. Роботи не маємо і мати не будемо. Ситуація — гірше не придумаєш!

Він пригорнув її, зазирнув у тривожні очі.

— Все буде добре, — провів її за поріг. — Повертайся з удачею.

Вона пішла — висока, стрункa, гарна. Обернулась, помахала йому рукою і вийшла з двору. Він чекав її повернення з нетерпінням, через кожні півгодини вибігав на веранду, виглядав, нервував. Дженні повернулась через дві години.

— Рукопис взяли, але відповідь буде лише через тиждень. У них такої писанини — гори! І все — "рожеві", з благополучними і щасливими кінцями. — Зітхнула. — Але попри все я — вільна.

Того дня вона була напрочуд веселою, збудженою, все поривалася щось співати, хапала Джо і крутила його у танку... Хоча спати лягли голодними, але обоє були раді, що робота закінчилася, тож мріяли, як вони заживуть, одержавши гонорар.

— Накупимо найсмачніших делікатесів і наїмося хоч раз!

А потім потяглися дні чекання — тривожні, напружені, непевні.

Дженні стала дратівливою, часто спалахувала, погано спала. Останні центи вже вичерпувалися, запас кави кінчався, галет теж. Гірше, що Дженні почала втрачати віру в те, що роман приймуть. Джо теж не дуже вірив, але вдавав, що все гаразд, і, як міг, розвіював гнітючі думки Дженні. А сам був повний тривоги: за що далі жити? Метався по кімнаті, перебираючи різні варіанти, як заробити грошей, і нічого путнього не міг придумати. Кілька разів по телебаченню звертались операційні клініки до бажаючих "легко заробити кругленькі суми" —

продати для запчастин очі, нирки, печінку, зуби, кров... Джо гадав: що йому продати з безвиході? А по телебаченню показували "щасливця", який продав власну нирку за десять тисяч доларів.

— Містер Сміт везун, адже так просто заробив аж десять тисяч! — захоплено вигукнув диктор, показуючи того бідолаху. — Бо тільки у нашому по-справжньому, вільному суспільстві для всіх громадян рівні можливості — хочеш мати гроші, заробляй їх! І сьогоднішній бідняк може стати завтра багатим.

Джо з безвиході теж почав було думати про нирку (десять тисяч!) і навіть заїкнувся про те... Плачучи, Дженні вигукувала, що він зумисне так говорить, щоб її помучити. І йому коштувало чималих зусиль заспокоїти її.

Через тиждень Дженні пішла до видавців (коли вона виходила з квартири, він помітив, що руки в неї тремтять).

Повернулась вона швидко.

В очах її — потемнілих — була вперта рішучість.

— Я все одно змушу їх купити в мене рукопис! — вигукнула вона, переступивши поріг, і діставши з сумки теку, швиргонула її в куток. — Вони забагли, щоб мій герой, мій Джо, та виявився в кінці мільйонером. Щоб він, купивши папузі золоту клітку, повіз свою кохану на фешенебельний курорт до Середземного моря. Щоб у нього було кілька наймодерніших птахольотів, кілька шикарних вілл і так далі, і так далі.

Джо мовчки стояв посеред кімнати.

— Та скажи хоч слово! — накинулась на нього Дженні. — Стоїш, як води в рот набрав! Чому вони чужу халтуру беруть, а мою не хочуть?

— Я ж тобі радив: твори казку. Казку, а не реальну правду.

— Але ж ти не виявився мільйонером, коли я тебе зустріла?

— Це в житті так, а в літературі, та ще в "рожевих" романах, завжди навпаки. Там кожний герой мусить мати товстий гаман.

— Ще сказали: в романі занадто багато тяжкої боротьби за існування, нестатків, — далі скаржилась Дженні. — В житті, мовляв, таке є, але не в "рожевих" романах. Крім того, сказали мені, мої герої аж надто розумні, а треба простіше. Ніякої філософії. Ніяких роздумів про смисл життя і так далі. Тільки задоволення природних потреб. Та ще секс.

Походила по кімнаті, трохи заспокоїлась, підняла з підлоги теку з рукописом, поклала її на стіл.

Тяжко зітхнувши, сама сіла.

Вставила чистий аркуш в машинку.

— Передрукую заново! — рішуче мовила. — Буду трудитися вдень і вночі. За п’ять-сім днів передрукую. Герой виявиться мільйонером, напхаю побільше вигаданого щастя, рожевого благополуччя, всього того, чого й житті і близько немає.

— Але ж ти надто стомлена.

— Витримаю! У мене просто немає іншого виходу!

XIX

Але навіть п’яти днів у них уже не було.

Другого дня на відеоекрані з’явилася панель з пультом, на якому замиготіли індикатори. Чітко вимовляючи слова, машинний голос сказав:

— Добрий день!

— Нічого не бачу в ньому доброго! — відповів Джордж Лі, який відразу ж збагнув, у чому річ.

— Містере Лі, — ввічливо сказав машинний голос. — Вас турбує головний комп’ютер офісу містера Банча. Нагадуємо, що згідно з новою вказівкою платню за проживання треба вносити на початку кожного місяця, в перші його три дні. В разі несплати, на четвертий день ви будете негайно виселені. На все добре, містере Лі! Перепрошуємо за турботи.

— Залишився один день? — жахнулась Дженні. — Тобто завтра, і — все.

Сіла за стіл і задумалась. Джо обізвався до неї, але у відповідь пролунало сердите: "Не заважай, я думаю, як нам врятуватися!" Думала вона з годину, а тоді рішуче встала, порилася у своїй сумочці, знайшла там якісь папери, одяглася і сказала:

— Повернусь через кілька годин. Остання спроба. Не зовсім приємна, але в нас немає іншого виходу. Думала про це й раніше, та... відкладала на крайній випадок. І ось він, здається, настав.

— Ти що надумала? — стривожився він.

— Потім, потім. А зараз нам треба роздобути гроші. Повернулась вона годин через чотири, стомлена,

знервована, але сяюча. Мовчки поклала на стіл дві зелені кредитки з цифрами "500" на кожній.

— Одна піде на оплату квартири за місяць, — вигукнула весело і показала навіть кінчик язичка. — А друга — на харчування. За місяць я впораюсь із романом, і ми тоді хіба ж так заживемо.

Джо дивився на неї підозріливо.

— Тисячу доларів я роздобула в професора Карла ван Гоффа, — відповіла вона на його німе запитання.

— Що-о??? — Він відступив від неї на крок. — У того, що...

— У того. — Дженні стомлено опустилася в крісло. — Я прийшла до нього в інститут і сказала: професоре, у мене є лист, який ви колись писали моїй сестрі Дженні Стівенс. Якщо хочете його мати, дайте мені дві зелені кредитки з цифрами п’ятсот на кожній.

— У тебе що, справді був лист ван Гоффа до Дженні Стівенс?

— Був. Чому ти так дивуєшся? Дженні ж моя сестра. І ми жили разом до її заміжжя. У мене й зосталося кілька її листів від різних адресатів. У тім числі й лист від ван Гоффа. Професор не торгуючись витягнув тисячу доларів і мовчки простягнув їх мені. Треба було більше вимагати, він би дав, — торохтіла Дженні. — Стривай, а ти чого так насторожився?

У Джо й руки опустилися.

— Чому ти зі мною не порадилась? — запитав з гіркотою.

— Але торгувати листами покійної сестри — не вельми чиста справа, щоб іще й з тобою радитись.

— Ох, Дженні, Дженні, нічого ти не знаєш! — Він помовчав. — Скажи хоч, що було в тому листі?

Дженні подумала і розвела руками.

— Нічого особливого...

— Як — нічого особливого? — вигукнув він. — Чому ж тоді ван Гофф не торгуючись дав за нього тисячу?

— Не знаю, мабуть, тому, що він багатий. — І по хвилі додала: — Що для нього якась там тисяча? Крім того, він сказав, що йому дорога пам’ять про мою покійну сестру.

— Він убив твою сестру і тепер замітає сліди!

— Але в тому листі не було нічого важливого, — розгубилася Дженні і далі говорила вже не зовсім упевнено. — Звичайне залицяння дідугана, який закохався в молоду жінку. Клятви, ревнощі, обіцянки озолотити предмет свого захоплення... В кінці, правда, була приписка...

— Про що? Якого вона змісту?

— Ну... що він, тобто ван Гофф, замовив для Дженні симпатичного маленького робота, який буде старанно прислуговувати "божественній Дженні". Тільки й того. А що таке? Чому ти на мене так дивишся?

— І ти продала цей лист?

— Як бачиш.

Джо забігав по кімнаті. — Той лист — то важливий доказ проти нього.

— Але ж якби я знала, — спохмурніла Дженні.

— Якби, якби! — не втримався Джо. — Треба було порадитись зі мною. Такий лист втрачено, такий лист!

— Я думала про одне: де дістати гроші, щоб нас не викинули з вілли, доки я перероблю роман.

— Та що тепер! — Джо сів на диван, але відразу ж і схопився. — Я розшукував сліди того дарунка, ну, сліди маленького робота, якого професор подарував твоїй сестрі. То — троянський кінь... Чи то пак, коник. Коли б ти не продала йому лист, то... А втім, що тепер! Хоча... — Він підійшов до неї впритул: — Це дуже важливо. Все пригадай і скажи мені: він цікавився, чи в тебе ще є його листи до Дженні Стівенс? Тільки уважно пригадай свою розмову з ним. Дуже уважно, вагу має кожна дрібничка.

Дженні подумала.

— Цікавився. Але я сказала, що більше немає.

— Він повірив?

— Здається... здається, так. Але дуже просив мене... якщо я випадково знайду ще його листи до моєї сестри, то щоб принесла йому. Він добре заплатить. Шкода, що в мене більше немає.

— Ти говорила, що живеш зі мною?

— Ні. А яке це має значення?

Джо ходив по кімнаті, рука його тяглася до вуха, щоб посмикати себе за мочку, але її там не було, і він злився, але намагався стримуватися.

— А може, ти в розмові з ним згадувала мене? Дженні подумала і твердо відповіла:

— Ні, не згадувала.

— Він цікавився, де ти живеш?

Дженні знову подумала, але відповіла вже не так упевнено:

— Ні. Здається, ні.

— Здається чи точно?

— Точно. Не питав. Провів мене до ліфта. Такий ввічливий дідуган, все бідкався, що не може забути Дженні, що йому дорога кожна згадка про неї. Казав, що він мені надзвичайно вдячний.

— Ще б пак! Такий доказ йому повернула!

— Але я так хотіла роздобути грошей. — Вона підійшла до нього, поклала йому руки на плечі. — Я, звичайно, винна, що не порадилась із тобою, але... Але ми тепер забезпечені житлом та їжею на цілий місяць. А це — перемога. За цей час я допрацюю роман, одержу гонорар, і ми тоді зможемо полегшено зітхнути.

На Дженні неможливо було сердитись, і Джо тільки рукою махнув.

— Гаразд, не будемо про це.

І рвучко обняв її.

XX

Дженні пішла о третій дня — заплатити за житло і заразом накупити на тиждень продуктів. Була вона в доброму настрої, трохи збуджена, але рішуча, все запевняла, що роман обов’язково переробить, і все тоді буде добре. Виходячи, поцілувала Джо, пообіцявши швидко повернутися.

Але до вечора вона не повернулася.

Відчуваючи лихо, Джо вибігав на веранду (але кожен раз робив лише два кроки), виглядав, аж доки й не споночіло, і геть розхвилювався. За всіма підрахунками, Дженні мала впоратись за дві, максимум за три години, але минуло три, потім п’ять, сім годин, а вона все ще не поверталася. До одинадцятої ночі Джо так і не присів, бо ніяк не міг знайти собі місця в кімнаті, а тоді подзвонив у поліцію і розповів, які прикмети має Дженні. Черговий увімкнув комп’ютер, в електронну пам’ять якого щогодини заносилось усе, що трапилось у Місті протягом доби, і сказав сердитим голосом, певно, невдоволений, що його потурбували:

— Особу жіночої статі з такими прикметами ні серед трупів, підібраних на вулицях, ні серед затриманих не зафіксовано.

О третій ночі Джо, впавши у крісло та заспокоюючи себе тим, що Дженні зустріла на вулиці знайому, зайшла до неї і забарилась, що вранці вона неодмінно повернеться, заснув коротким і тривожним сном. Снилася йому різна чортівня, щось нереальне, бридке. Він стогнав уві сні, від когось відмахувався, щось бурмотів, а тоді нараз затих. І примарилось йому, що повернулася Дженні. З вигуком: "Де ти була?.." — він метнувся до неї — прокинувся.

Дженні не було.

Джо почекав до восьмої ранку.

Якщо Дженні заночувала у знайомої (але чому вона не попередила його по відео?), гадав він, то мусить ось-ось повернутися.

На початку дев’ятої знову подзвонив у поліцію, але в них знову ніяких даних про "особу жіночої статі з такими прикметами" не було зафіксовано.

О десятій ранку Джо зв’язався з Кримінальною службою.

Черговий відповів, що інспектор Х’юлетт Кларнес у відрядженні, але сьогодні, в другій половині дня, має повернутися.

І знову Джо вибігав на веранду, виглядав. Подумки перебирав десятки різних версій: чому і де могла затриматись Дженні?

Нічого втішного не міг придумати.

О третій минула рівно доба, як вона не повернулася. Тепер уже не лишалося ніякого сумніву, що з нею щось сталося. І про це у всьому світі знав лише він один, отже, тільки він міг порятувати Дженні. І треба було квапитись: могло трапитись що завгодно, у Місті людина могла зникнути без жодного сліду і навічно.

Треба було поспішати, і Джо зв’язався з адміністрацією в’язниці.

— Говорить в’язень номер 3542475 із зони ув’язнення. Моя дружина (так вирішив назвати Дженні, хоча офіційно вони і не реєстрували свого шлюбу) рівно добу тому вийшла з квартири і не повернулася. Я підозрюю...

— Коли дружина не повертається до свого чоловіка, то до чого тут адміністрація міської в’язниці? — перебив його насмішкуватий голос.

— Але з нею могло трапитись лихо. — Джо тіпало, як у пропасниці. — Біда! — майже закричав він у мікрофон. — Я не можу вийти із своєї квартири без спеціального дозволу, а крім мене, більше ніхто їй не допоможе. Я прошу... дозволити мені в даній ситуації вийти із зони ув’язнення, щоб...

— Номер 3542475! — продзвенів металевий голос. — Із зони ув’язнення ви вийдете через десять років. А дружину, — в металевому голосі почулася насмішка, — дружину міцніше тримайте біля себе, щоб вона, бува, не втекла від вас до іншого джентльмена!

Джо зв’язався з Кримінальною службою.

Вислухав у відповідь, що інспектор Кларнес все ще з відрядження не повернувся, і забігав по кімнаті в розпачі. Лише великим зусиллям волі зумів себе взяти в руки, заспокоїтись, принаймні зовні, і заходився аналізувати останній тиждень. Дженні пішла у видавництво, там їй сказали, що рукопис прочитали, що над ним іще треба працювати. Та-ак... Дженні повернулась додому і заявила, що попри все вона допрацює роман і змусить видавців його купити... Скінчилися гроші... І тоді Дженні взяла листа своєї покійної сестри і пішла до професора ван Гоффа...

Пішла до професора ван Гоффа.

Стоп! Ось тут треба помізкувати. Замах на нього, Джорджа Лі, і зникнення Дженні Ленгдон— чи не одних це рук справа? Вона продала лист і повернулась додому. Рада, щаслива, що вони можуть протриматись іще бодай місяць... Та-ак... Професор не торгуючись заплатив їй тисячу за лист... Цікавився, чи в неї є ще його листи. Дженні сказала, що немає... Повірив їй ван Гофф? Навряд. Той старий лис сам собі не вірить, не те що... Де мешкає Дженні, аби не насторожити її, він

не став питати, а... А просто його люди вислідили, куди, на чию віллу повернулася Дженні і... і на другий день схопили її, як тільки вона вийшла з фортеці, у яку не долітають житейські бурі.

Тепер Джо майже не сумнівався, де зараз Дженні Ленгдон — його єдина радість. І заходився спокійно, з холодною розсудливістю збиратися. Перш за все дістав із сейфа маленький пістолет, перевірив його і поклав до кишені. Надів куленепробивну куртку і вийшов на веранду. До ангара з птахольотом — сто п’ятдесят кроків, А там він у небі. Хай спробують перехопити. А потім... потім хай вважають це втечею і чим завгодно.

Зітхнувши, як перед стрибком у холодну воду. Джо рушив верандою. Але тільки-но встиг ступити третій крок, як почувся металевий голос:

— Ув’язнений номер 3542475, ви зробили три кроки із зони ув’язнення. Четвертий крок буде вважаться втечею, за яку ви понесете карну відповідальність!

Не слухаючи свого електронного охоронця, ув’язнений кинувся бігти.

— Увага!!! Вмикаю систему "Нуль"!!! — загаласував автомат.

— Вмикай! — крикнув на бігу втікач. — До ангара — сто п’ятдесят кроків, а там я в небі. І мені твоя система "Нуль"...

Зненацька почувся різкий, пронизливий сигнал такої сили, що втікач ледве не оглух. Але у відповідь він тільки прискорив біг, гадаючи, що коли підніметься на птахольоті, то сигналу на землі чути не буде... Головне — добігти до ангара.

Але добігти не встиг.

Сигнал — різкий і пронизливий — урвався раптово.

І тієї ж миті браслет на його руці обкрутився навколо своєї осі,, Джо відчув біль у руці. Укол? Ін’єкція?.. Ноги враз зробилися ватяними, і втікач упав, як підкошений. Намагався звестися, але кволість вже почала сковувати його тіло. І номер 3542475 зрозумів, що до ангара йому не дістатися. Електронний охоронець просто знищить його. Де повзком, а де й спотикаючись на неслухняних ногах втікач повернувся назад, ледве дiставшись квартири, впав у передпокої і кілька хвилин лежав непритомний.

— Номер 3542475, ви повернулися в зону ув’язнення? — почувся металевий голос без будь-яких емоцій, тільки-но він отямився. — Радимо вам більше не змушувати нас вдаватися до рішучих заходів. Попереджаємо: при повторній спробі втекти із зони ув’язнення ви будете негайно знищені.

Лише через півгодини слабкість у всьому тілі нарешті почала зникати і втікач зміг звестися на ноги. Ясно, електронний охоронець не випустить його живим із зони ув’язнення. Він і справді уб’є його на десятому чи п’ятнадцятому кроці. І все. Лише прилетять полісмени і заберуть його труп, щоб скласти акт: в’язень номер 3542475 убитий при спробі втекти із зони ув’язнення.

То що ж робити? Може, повідомити у поліцію про свої підозріння щодо зникнення Дженні Ленгдон?.. Але тієї ж миті прогнав ту думку — у професора ван Гоффа можуть бути свої люди в поліції. Ні, ризикувати не можна... А сам крутив і крутив на руці браслет, все ще не полишаючи думки якимось способом його позбутися. Та все було марно. У відчаї Джо схопив кухонний ніж і штрикнув ним у браслет.

"Не знімеш, — кинув він ніж. — Його можна позбутися лише... лише разом із рукою... Тільки разом із рукою..."

Він здригнувся і якусь мить наче прислухався до своєї думки: "Його можна позбутися лише разом із рукою". Потім погляд його, блукаючи по кімнаті, спинився на стіні, де висів мачете...

Наче в якомусь напівсні Джо зробив кілька кроків до стіни, зняв мачете, потримав його в руках, оглядаючи лезо — воно було блискучим і гострим. А потім різко змахнув ним — засвистіла криця, розсікаючи повітря. Мачете гострий, і вага його в руці відчувається. Зважуючи всі "за" і "проти", номер 3542475 прийняв рішення, і неспокій, що було полонив його, зник. Джо відчув холодну рішучість. Без Дженні йому не жити, надто довго, майже півжиття, він її шукав, щоб так легко втратити.

Тому далі не вагався. Підійшов до відео, натис тумблер пам’яті зв’язку і сказав у мікрофон:

— Всім, хто мені подзвонить. Я лечу на віллу ван Гоффа рятувати мою Дженні.

Діяв обережно і тверезо.

Закотив рукав сорочки на лівій руці, взяв мачете в праву руку, ліву, з браслетом, поклав на стіл, примірився і, розмахнувшись, з усієї сили на яку тільки був здатний, рубонув себе по руці.

Очей не заплющував, щоб не схибити.

В першу мить болю не відчув.

Різкий удар по руці (його аж хитнуло вперед), і відразу ж ніби гаряча, неймовірно гаряча блискавка оперезала зап’ястя вище браслета, черконула руку, і вона разом з ненависним браслетом, відділившись, повільно (чомусь здалося, що повільно) полетіла і з глухим стукотом впала у кутку.

Він з шумом випустив стримуване в грудях повітря: ху-у-ух...

І пошвидше сапнув нового повітря, бо здавалося, що йому хтось забив дух, і стало на мить страшно — що ж він накоїв.

Все це відчув за якусь частку секунди, а тоді хлинула кров.

Кинувшись до аптечки, він джгутом, допомагаючи собі зубами, перетягнув руку, наклав спеціальний біологічний бинт, зверху обгорнув ще одним бинтом, і кровотеча припинилася. Діяв наче в тумані, болю не відчував, відрубану кисть руки з браслетом засунув у целофановий мішечок, і мішечок той поклав у холодильник. Витер ганчіркою сліди крові на підлозі, оглянувся, чи все гаразд.

Коли вийшов з квартири, то акуратно зачинив за собою двері. Спустившись із веранди, кинувся бігцем до ангара, бурмочучи на бігу:

"Потримайся, Дженні, я вже на волі... Я зараз, зараз тобі допоможу. Я вже на волі, на волі... на волі..."

XXI

Професорова вілла у вигляді термітника "цукрова голова" (це для тих, хто хоч раз у своєму житті бачив термітники, для інших же вона скидалася просто на химерну хижу) впадала в око відразу. Темно-коричневий її конус різко контрастував із сліпучо-білим снігом, що все навколо припорошив та іскрився проти сонця на зеленому листі, на деревах і травах. Сніг (а він випав ще звечора) ніким не займаний, жоден слід не вів до вілли, тільки дрібне птаство де-не-де полишило відбитки лапок та навскіс через галяву тягнувся ланцюжок слідів якоїсь тваринки, певно, миші. Було тихо, з гір, як завжди взимку, дув сухий і теплий фен, тому холоду в Місті майже ніколи по-справжньому не відчувалося, хоча сніг зрідка й випадав.

Джо за місяць перебування в зоні ув’язнення трохи відвик від свіжого повітря — злегка паморочилась голова. Хоч він і наковтався в птахольоті біостимуляторів, та кукса нила, нудота накочувалась неприємними, млосними хвилями. Детектив квапився, бо сили, як відчував, танули швидко.

Залишивши птахоліт на галяві, майже бігцем кинувся до темно-коричневої "цукрової голови". Хвіртка у металевій огорожі була трохи прохилена й забита снігом. Джо наліг на неї плечем, рипнувши, вона відчинилась, і він, протиснувшись боком, кинувся до входу. Двері були зачинені зсередини, і на східцях лежав незайманий сніг — звечора сюди ніхто не заходив. Обійшовши віллу, Джо вийшов у внутрішній двір.

Свіжорозчищений хідник вів до оранжереї, за склом якої майнула висока фігура господаря. Коли Джо рвонув на себе скляні двері, в лице йому, викликавши новий приступ слабкості, вдарило тепле, задушливе повітря. Оранжерея полум’яніла від квітів найрізноманітніших форм і кольорів. Джо зробив крок, і йому здалося, що в нього темніє в очах. Лише в наступну мить здогадався, що перед ним — чорні тюльпани. Ціла грядка чорних тюльпанів, що були в Місті великою рідкістю і цінилися дуже дорого.

Біля грядки з чорними тюльпанами і порався професор Карл ван Гофф. Коли рипнули вхідні двері, він закляк і, трохи повернувши вбік голову, спостерігав, як Джо йде проходом.

— Ба, у мене гості!.. — Професор випростався, засяяв білими штучними зубами. — Кого я бачу? Приватний детектив власною персоною! Давненько ми з вами не здибувалися, містере Лі!

Рожевощоке обличчя професора було незворушне, спокійно-бадьоре — ніякої тривоги чи бодай неспокою. Навпаки, воно було — сама доброзичливість, ніби його господар оце зустрів свого сусіда, з яким підтримує протягом багатьох років найкращі стосунки.

— Що з вами, детективе? — ван Гофф співчутливо дивився на гостя. — Ви блідий, як сама, даруйте, смерть. Чи, можливо, вона вже й стоїть у вас за плечима, га?

— Зате у вас, професоре, засмагле обличчя.

— О, я чудово відпочив на Гавайських островах! — Він мрійливо похитав головою. — О містере Лі Ви навіть не уявляєте, які там пляжі, яке сонце! А жінки!.. Які історії там траплялися зі мною, які пригоди. Ось одна з них...

— Ваші байки послухаю якось іншим разом, професоре. А зараз мене цікавить лише остання ваша історія, місцева.

Ван Гофф вдав, що нічого не розуміє, і говорив далі спокійно, ніби аж стурбовано:

— А вам, містере Лі, я чув, не повезло. Опинилися у зоні ув’язнення. Ай-ай-ай! Такий здібний детектив, такий борець із злочинністю. Втім, — його обличчя стало ніби співчутливим, — якщо ви бажаєте, я можу легко звільнити вас із домашньої в’язниці. Але для цього ми з вами, дорогий містере Лі, повинні стати друзями. Бо я допомагаю тільки друзям. Друзям, а не ворогам. Сподіваюсь, що цього разу ви завітали до мене не лише для того, щоб милуватися моїми чорними тюльпанами, такими рідкісними в нашому Місті.

Джо хитнувся і, щоб встояти, ширше розставив ноги.

— Що з вами — стурбовано вигукнув професор. — І що з вашою рукою? Ви її, здається, трохи підкоротили? Невже задовга була, га?

— Про своє здоров’я, професоре, я розповім вам якось іншим разом. А зараз мене цікавить одне: де Дженні?

Хоча на рожевому обличчі професора і згущалися тіні, але говорив він спокійно, добре володіючи собою.

— Де Дженні, ви знаєте не гірше мене. Як у давнину казали: на тому світі. Які ще будуть запитання? Зізнаюсь, ви вже мені добряче набридли, детективе.

— Я знаю, що Дженні Стівенс на тім світі. І втрапила вона туди не без вашої допомоги. Точніше, з допомогою одного з ваших маленьких роботів.

— Навряд чи у вас знайдуться докази, детективе. А буйна фантазія ще ніколи і нікого не переконувала.

— Знайдуться чи ні — це інша річ. А зараз я повторюю своє запитання: де Дженні Ленгдон, сестра покійної Дженні Стівенс, — у правій руці Джо тримав пістолет. — Не ворушіться, професоре. Не змушуйте мене вдаватися до пострілу, він може виявитись для вас останнім. Найнятий вами убивця схибив, але я постараюсь не промахнутися. Та спершу, щоб освіжити вашу пам’ять, нагадую: де Дженні Ленгдон, у якої ви купили за тисячу доларів свій лист до Дженні Стівенс?

Професор мовчав, злегка ворушачи губами.

— Я бачу, що ви закохалися в неї, детективе?

— На цей раз ви чудово бачите, професоре. Так, Дженні мені дорога і... і тим гірше для вас, професоре, чи хто там ви є насправді. Я зважусь на все, щоб врятувати дорогу мені людину. На все! — повторив він, зводячи пістолет. — У мене обмаль часу на дискусії, ван Гофф з двома "ф" наприкінці. Або Дженні, або ваше життя, професоре!

Джо хитнувся.

— Вам погано? — вигукнув ван Гофф. — У вас н"а бинтах кров. Може, викликати "швидку допомогу"?

— Я безмежно зворушений вашим прагненням, професоре, мені допомогти. Скажу прямо: мені й справді погано, і тому застерігаю — не тягніть час, ван Гофф! Як тільки я відчую, що можу знепритомніти, я знищу вас, професоре. Знищу, бо іншого виходу в мене не буде. Інакше ви те саме зробите зі мною. То краще — я.

— Розумію вас і... і я згоден. Які ваші умови?

— Умов ніяких! Ведіть мене до Дженні.

— Гаразд, ідіть за мною.

— Одну хвилинку, — спинив його Джо. — Мушу вас застерегти, професоре: при першій же спробі напасти на мене я всаджу у вас увесь свій заряд — десять куль. Половина з них — розривні. Уявляєте, що залишиться від вашого омолодженого тіла? Більше того, якщо мені здасться, тільки здасться підозрілим який-небудь ваш рух, я натискую на гашетку без застереження.

Ван Гофф скрива посміхнувся.

— Я постараюсь триматися надзвичайно делікатно,

— Ведіть мене, професоре!

І ван Гофф рушив оранжереєю, Джо за ним, тримаючи в руці пістолет із пальцем на гашетці.

З кожним кроком Джордж Лі відчував, як вогонь охоплює руку, а перед очима почали пурхати чорні метелики над чорними тюльпанами. Невже і чорних метеликів вирощує професор?..

В кінці оранжереї ван Гофф натис кнопку на стовпі, скляна стіна розсунулась, і з чорної порожнечі війнуло вогкістю. Десь ізнизу почувся шум. І ось перед ними з’явилась кабіна ліфта. Двері відчинилися.

— Прошу, — жестом запросив ван Гофф.

— Ідіть першим!

Професор знизав плечима (мені, мовляв, усе одно) і зробив крок. За ним зайшов і Джордж Лі.

— Один ваш рух, професоре...

— Розумію... — Ван Гофф натис кнопку, двері зачинилися, ліфт м’яко поїхав униз.

У Джо почала паморочитись голова, здавалося, що ліфт провалюється занадто швидко.

Ван Гофф, іронічно посміхаючись тонкими сухими губами, спостерігав за детективом.

Та ось кабіна зупинилася, двері відчинилися.

— Прошу, містере Лі, — галантно кивнув із свого кутка професор.

Та містер Лі у відповідь мовчки повів пістолетом, і господар, скоса позираючи на чорну цяточку дула, вийшов першим.

Перед ними зникав у напівтемряві вузький коридор, стіни якого були викладені з дикого каменю. Задушно, вогко. Десь ніби крапає вода. Джо відчув, що йому хочеться спати. Йдучи за професором на нетвердих ногах, переборював важку втому у всьому тілі... Так недоречно хочеться спати, впав би оце і — спав, спав!.. Та він долає сонливість (це, очевидно, від втрати крові) і намагається не відставати від господаря, навіюючи собі: не спати, не спати, не спа...

В кінці коридора ван Гофф шарудить рукою по стіні, щось там натискає — і стіна безшумно розсувається. За нею знову коридор, але вже чистий, сухий і теплий. Під стелею горять лампочки. Глухо, жоден, звук не долітає сюди іззовні.

В кінці коридора ван Гофф знову помацав рукою по стіні, стіна розсунулась, і вони опинились в просторій кімнаті, де горіли плафони денного світла, а підлога була заслана килимами. Під стіною стояла Дженні.

Дженні Ленгдон, жива і неушкоджена.

— Джо?! — обернувшись, крикнула вона так дзвінко і так радісно, що в нього аж подих перехопило від щастя: є на світі людина, яка так радіє зустрічі з ним. — Любий мій, ти?!.

— Ти жива, Дженні??? — забувши про обережність, захмелівши від радощів, що вона знайшлася і жива стоїть за кілька кроків від нього, Джо кинувся до неї. І тієї ж миті за його спиною безшумно зачинилися важкі броньові двері, закамуфльовані під стіну.

Це була пастка.

Капкан, у який детектив вскочив із власної необачності. Але радість зустрічі була такою великою, що в першу мить Джо не звернув на те уваги.

— Ти жива, Дженні-маленька? — Він жадібно вдивлявся в її таке миле, але змарніле лице, відзначивши, що в куточках уст у неї з’явилися зморшки. — Ти здорова? Він нічого не вичнив тобі лихого?

— І жива, і здорова, а ти? — Вона схопила його ліву руку, підняла, і світлі очі її наповнилися слізьми: — Ти... який жах...

— Але інакше я не міг позбутися свого електронного охоронця.

— Що ти наробив? — вона притулила його забинтовану руку до своїх грудей. — Ти божевільний, мій любий... Такою ціною...

— Я дуже хотів тебе бачити, Дженні, — прошепотів він. — Так хотів... І боявся, щоб з тобою не трапилось лихо.

— Тобі потрібна допомога. — Вона кинулась до дверей і затарабнила щосили: — Ей, ви!!! Так званий професоре! Негайно відчиніть!

— Дженні, ван Гофф не з тих, кого можна розчулити" Розкажи, як ти опинилася тут і що взагалі з тобою вчора трапилось?

— Про мене потім, спершу тебе треба рятувати. — Вона кинулась до нього, припала йому до грудей і заплакала.

— Заспокойся, мила моя, сльозами тут не зарадиш. — Він гладив її здоровою рукою. — Що він від тебе вимагає?

— Я вийшла з вілли, щоб заплатити за житло, — почала розповідати Дженні, — але не зробила й кількох кроків, як відчула легкий укол в руку. І відразу ж у мене підломилися ноги і мені захотілося спати. Вже падаючи, я побачила, що до мене біжать двоє. А отямилася вже тут... у цьому жахливому підземеллі...

— Як він до тебе ставиться?

— Поки що надзвичайно делікатно і ввічливо, але від того не легше... — Дженні схлипувала, поглядаючи на закривавлену куксу Джо. — Ввічливість його садистська, гангстерська. Вимагає, щоб я сказала, які ще листи його до Дженні Стівенс є у мене. Радив мені не квапитись, добре подумати, бо інакше я, мовляв, звідси не вийду. Що-що, а погрожувати він уміє.

— На жаль, не тільки погрожувати.

— Це так. — Вона помовчала. — Дідуган жахав, що запроториз мене в таке підземелля, де ніхто в світі мене не знайде... А я слухала його і думала: кажи, кажи, ти не знаєш мого Джорджа! Немає такого підземелля, де б він мене не знайшов. — Вона притулилась до нього. — Я вірила, що ти мене знайдеш.

— Все б закінчилося добре, аби я не припустився похибки, — сказав з гіркотою він. — Як наївне теля, вскочив у пастку, ніколи цього собі не пробачу! Але я так зрадів, побачивши тебе, що забув про присутність ван Гоффа.

— Любий мій, тобі потрібна негайна медична допомога. Що нам робити, що робити?..

— Допомога, гадаю, вам уже не буде потрібна, — почувся із стелі насмішкуватий голос. — Ви раді, що зустрілися, тож і утіштесь цією радістю. Вона прикрасить ваш кінець.

— Професоре, ви не маєте права! — крикнула Дженні до стелі. — Джордж потребує допомоги. Він стікає кров’ю.

— Утіште себе тим, симпатична міс, що приватний детектив заради вас відрубав собі руку. Але навіть така самопожертва уже ні до чого. Обох вас чекає один кінець.

— Професоре, ви помилилися, — звертаючись до стелі, спокійно озвався Джо. — Згадайте афоризм Честертона: "Кінець життя не такий трагічний, як кінець любові". А нашу любов навіть вам, професоре, ні в якому підземеллі не здолати.

Під стелею якийсь час було тихо, потім почувся старечий голос:

— Не кваптесь, детективе. Жінка є жінка. А путі жіночі, як і господні, невідомі. Бо коли жінка відчує близький кінець, то... Ви чуєте мене, міс Ленгдон? Вас іще я можу порятувати. Ви так схожі на свою покійну сестру, що я навіть згоден у вас закохатися. Як у мене трапиться вільний... кгм-кгм... час. І якщо ви відповісте мені палкою взаємністю.

— Мерзотник! — крикнув Джо. — Омолоджений маніяк!

— Подумайте над моєю пропозицією, вона, їй же богу, слушна, — не звертаючи уваги на вигук Джорджа, вів далі професор, і голос його зробився вкрадливим, наче він вистежував здобич. — Послухайте, симпатична Дженні... Ми поїдемо з вами на чарівні Гаваї і будемо там насолоджуватися життям... насолоджуватися... насолоджуватися... Я зроблю вас королевою, і ви забудете й думати, де дістати долари. А щодо того супермена, котрий зараз із вами, то він мені, даруйте, не потрібний. Його доведеться...

— Ви не зробите цього, професоре! — у відчаї закричала Дженні. — Я люблю Джорджа і не віддам його нікому!

— А він мені й не потрібний, — пролунало насмішкувато із стелі. — Хіба я забираю його у вас? Ви просто кинете його у тім підземеллі, де

зараз знаходитесь, а сама, рятуючи своє життя, вийдете до мене. Тільки й того.

— Ні!

— Як захочеш жити — згодишся! — вже брутальніше озвався ван Гофф. — Адже я пропоную не просто життя, а — сите життя, про яке колись казали одним словом: райське. Подумайте, міс Ленгдон, гарно подумайте і зважте всі "за" і всі "проти". Ви молода і вродлива, вам жити та жити. То навіщо гинути заради якогось там детектива? Чи мало у світі чоловіків? Не повторіть помилки своєї покійної сестри!

— Маніяк! Ви її убили!

— Це вже не має тепер аніякого значення. Мова про вас. — В мікрофоні почувся тріск, потім знову залунав голос професора: — Я закінчую свою спасенну бесіду з вами. Як захочете жити, міс Ленгдон, — згоджуйтесь. Ваше життя у ваших же руках. Або — або. А щоб прискорити ваші роздуми, я вимикаю світло у ваших... апартаментах. А потім перекрию повітря. На всі роздуми і вагання даю вам десять хвилин, міс Ленгдон. Бачите, який я щедрий? Аж цілих десять хвилин вам даю на роздуми. До зустрічі, моя пташечко.

І підземелля наче провалилося в чорну порожнечу.

Стало так темно, що пітьма ніби аж давила на очі.

— Де ти... Джо? — злякано вигукнула Дженні. — Я боюся... озвися...

— Я тут, із тобою.

Вони притислись одне до одного.

— Я так тебе люблю, Дженні!

— Я теж люблю тебе, Джо! І з тобою мені зовсім не страшно.

— Я все життя шукав тебе і так пізно знайшов.

— Я теж шукала тебе все життя, милий мій. Але добре, що ми хоч і пізно, а знайшли одне одного.

Вони пригорнулися ще міцніше і шепотіли одне одному в чорній гнітючій пітьмі найсвітліші слова любові...

XXII

Ван Гофф міряв кабінет дрібними старечими кроками, слухав приглушений шепіт, що линув із чутливих мікрофонів, і кусав тонкі, сухі губи. Він би все віддав, аби хоч одна жінка, хоч раз за життя прошепотіла йому такі слова... Іноді шепіт уривався (вони, очевидно, цілувалися), потім знову чувся... Іноді він не міг розібрати слів, але все одно здогадувався, про що вони шепочуться... І тоді йому хотілося крикнути: замовкніть! Занімійте! Досить!..

Невже вони не бояться кінця? Невже і справді може існувати така любов, перед якою навіть смерть безсила? Як він сказав: "Кінець життя не такий трагічний, як кінець любові"?

Аби не слухати шепотіння тих... щасливців, смертників-щасливців, вимикав мікрофони, та заспокоїтись не міг. І знову вмикав, і знову слухав їхнє шепотіння... З усіх жінок він найдужче любив Дженні Стівенс. Все віддав би, щоб вона хоч раз отак йому прошепотіла в пітьмі. Багато років (ще звідколи вона була студенткою) домагався її любові чи хоча б приязні. Спершу спокушав кар’єрою, яку він їй, маючи зв’язки, влаштує, грошима, славою — все дарма. Жінки, виявляється, можуть бути непідкупними. Це його вразило. Вона була і вродлива, і талановита,

що рідко трапляється серед жінок. Природа їй багато відпустила, і вона це розуміла. Коли ж він нарешті збагнув марність своїх домагань, коли втратив терпець і самолюбство його було уражене, то сказав собі: якщо не йому, то хай вона нікому не дістанеться... І Дженні Стівенс тепер нічия. Минув рік, він уже заспокоївся, і ось в його інститутський кабінет зайшла її сестра, така схожа на покійну Дженні Стівенс! Коли він глянув на неї, то в першу мить здалося, що звідти повернулася Дженні Стівенс... І здається, вона, сестра покійної, дещо зайве знає. Як і її коханець, приватний детектив.

Ван Гофф зупинився посеред кабінету, востаннє зважуючи всі "за" і "проти". З нею він іще поморочиться, а ось із тим суперменом треба кінчати, і якомога швидше. Так буде легше вкоськати Дженні Ленгдон.

— Помиляєшся, детективе. Кінець життя теж трагічний!

Все зваживши, ван Гофф пройшовся востаннє по кабінету і дав команду комп’ютерові пустити в підземелля снодійний газ... І закляк біля пульта, потилицею відчуваючи: позад нього хтось стоїть...

XXIII

Дженні прокидалася важко, довго і боляче.

Мала таке відчуття, ніби її занурили у ванну з якоюсь густою і слизькою рідиною, з якої несила було вибратися на поверхню. Вона борсалась у тій рідині, стомлювалась до краю, відпочивала і знову починала нелегку боротьбу... Несила було розплющити очі, повіки злипалися, і вона намагалася розліпити їх руками... Коли прокинулась і розплющила очі, то побачила себе в незнайомій кімнаті, вікно якої було зашторене.

Нудило. В голові дзвеніло, наче там хто безперервно розбивав склянки. У скронях стугоніла кров.

— Джо?..

Звелася, серце так закалатало, що мусила схопитися руками за груди і трохи перечекати... Та ось серце поступово почало вгамовуватись, затихла нудота.

— Джо???

У відповідь — ані звуку.

їй стало страшно, і вона несамовито закричала. У кімнату хтось нечутно зайшов, спалахнуло легке світло настінного бра.

— Заспокойтесь...

Перед нею стояла незнайома жінка років тридцяти п’яти, симпатична, з привітними, співчутливими очима. Вона стримано усміхнулася.

— Де я? — швидко запитала Дженні. — І хто ви?

— Не хвилюйтеся, ви у друзів, і вам більше ніщо не загрожує, — одказала жінка, голос у неї заспокійливий, м’який. — Я дружина Х’юлетта Кларнеса, друга Джорджа Лі.

— Місіс Кларнес... Де Джордж? І чому я у вас?

— Джордж у лікарні. — Місіс Кларнес присіла на край ліжка, говорила тихо і ласкаво, погладжуючи руку Дженні. — Не треба хвилюватися, добре, коли все добре кінчається. Повернувшись із відрядження, Х’ю дізнався, що його розшукував Джо. Мій чоловік негайно подзвонив йому. Комп’ютер увімкнув плівку з розповіддю Джо про те, що з вами сталося і куди він іде... Х’ю взяв агентів і полетів на

віллу ван Гоффа. Прилетів якраз вчасно, професор вже встиг пустити газ у підземелля.

— Що із Джо?

— Він зараз в хірургічному відділенні, хірурги пришивають йому відрубану руку.

— У нього знову буде ціла рука?

— Будемо сподіватися на краще. Найскладніше було забрати кисть руки з квартири, замок же там дактилоскопічний. Довелося привезти непритомного Джорджа до вілли-замку, піднести на носилках його під двері і його палець всунути в замкову щілину. Тільки тоді двері відчинилися.

Дженні захвилювалася.

— Я мушу... зараз же... негайно... в лікарню...

— Заспокойтеся, нікуди вам не треба йти. Та й у лікарню вас все одно не пустять. Операція тривала всю ніч і щойно закінчилася. Хірурги сподіваються, що рука зростеться. А вам краще поспати, набратися сил, завтра ж ми з вами удвох відвідаємо білого короля детективу, який усе життя твердив, що терпіти не може жінок. (Дженні усміхнулась). Знаєте, Дженні... Можна мені так вас називати? Дякую. Знаєте, Дженні, я вам заздрю. Чисто по-жіночому. Хоча, може, не зовсім і зручно — говорити про заздрість в такій ситуації, але — заздрю. Як вас любить Джордж! Заради вас відрубати собі руку! О, не кожен з чоловіків на таке здатний. Ви щаслива, що у вас є така людина!

— Я все життя шукала таку людину, місіс Кларнес. І знайшла... — Дженні, відкинувшись на подушку, заплющила очі. Тихо усміхаючись, вона заснула.

Місіс Кларнес поправила на ній плед і навшпиньки вийшла з кімнати.

Із служби повернувся чоловік, ще з порога запитав:

— Ну, як вона?

— Прокинулась, ми з нею трохи поговорили. Я сказала, що навіть заздрю їй. Адже вона така щаслива.

— Звідки це ти взяла?

— Її так любить Джордж. А жінки завжди щасливі, коли їх люблять чоловіки. Коли б ти мене так любив, як твій друг Дженні...

— І я люблю, — буркнув Х'юлетт Кларнес, роздягаючись. — Але я хочу їсти.

— Не любиш ти мене, — зітхнула місіс Кларнес. — Бо коли б ти мене так любив...

— Ти хочеш, щоб я собі руки відрубував? — обурився Кларнес.

— Заспокойся, ти на таке не здатний.

— Ну, знаєш!.. — Х'ю забігав по кімнаті. — І взагалі... взагалі, я голодний, а ти мене годуєш проповідями.

— Зараз подам. — Виходячи, місіс Кларнес затрималась у дверях: — Як Джордж? Операція, сподіваюся, закінчилася успішно?

— Всео'кей! Хірурги пришили йому руку, яку він так майстерно собі відтяв... Після цього він пройде спецкурс лікування та масажу і знову буде дворуким. Але хто б міг подумати? — Х'ю вражено похитав

головою. —Сорокап’ятирічний холостяк... переконаний холостяк — і раптом... Ні, такого не збагнути.

— Що ж тут дивного? До нього прийшла справжня любов.

— А-а... — відмахнувся чоловік. — Не розказуй сентиментальні казочки. Любові немає. Просто чоловік та жінка звикають одне до одного, і все.

— Це в тебе так, — спалахнула місіс Кларнес, — а в інших...

Кларнес теж спалахнув.

— Ти даси мені зрештою поїсти?!

— Зараз принесу сосиски та каву. — Виходячи, місіс Кларнес мрійливо похитала головою: — Яка у них любов, яка любов! А тут...

XXIV

Минуло двадцять три дні.

Джордж Лі вже ворушив пальцями лівої руки і навіть міг брати ними дрібні предмети. Пальці ще не зовсім його слухались, але то нічого, масаж їх вирівняє. Хірурги — молодці, вміють працювати. Пришили кисть, як там вона й була.

Все скінчилося благополучно, радіти б тільки, якби не в’їдлива думка про той тяжкий день, коли доведеться розплачуватися з чародіями у білих халатах. Платити ж чародіям у білих халатах не було чим. А тут ще й адміністрація міської в’язниці оштрафувала його за самовільний вихід із зони ув’язнення та зняття електронного охоронця "при допомозі відрубування лівої руки" (так було записано в акті). П’ять тисяч доларів!

Де їх узяти? Плюс кілька тисяч доведеться платити хірургам. І прямо з лікарні доведеться повертатися в зону ув’язнення, де йому знову буде надіто на руку (на пришиту руку!) металевий браслет. І невідомо за що далі жити. Було від чого занепасти духом.

Рятувала Дженні.

Приходила в лікарню свіжа, розчервоніла і від того ще гарніша, завжди весела, балакуча. Не входила, а наче влітала в палату, її світлі очі сяяли, на бровах і нй віях спалахували крапельки вологи, і все тоді навколо неї оживало... Вона торохтіла без угаву, її голос дзвенів для нього дивною музикою, і він, мружачись від повноти щастя, забував про всі свої злигодні останніх днів. Щось веселе розказуючи, Дженні брала його ліву руку, кисть якої ще була в гіпсі, і заходжувалась розминати йому пальці, цілувала їх, і пальці тоді оживали, і в них гаряче пульсувала кров.

Одного дня вона вбігла в палату особливо збуджена.

— Все о’кей, Джо! — вигукнула ще з порога. — Уявляєш, видавці прийняли мій "рожевий" роман. Ось так!

— Вітаю. Радий за тебе. — Він обняв і поцілував її.

— Роман— халтура! — сміялась вона, блискаючи збудженими очима. — Але за нього мені дадуть гонорар. — Його вистачить заплатити за лікарню та операцію, ще й лишиться дещиця нам.

Але дещиці для них не лишилося. Гонорару таки вистачило, щоб розплатитися за операцію та двадцять п’ять днів, проведених у лікарні. Ще й п’ять тисяч зосталося. Рівно стільки, скільки треба було заплатити адміністрації міської в’язниці за самовільний вихід в’язня номер 3542475 із зони ув’язнення. Роздавши гроші, Дженні вивернула гаманець і розгублено посміхнулася.

— Оце і все, Джо. Доведеться писати ще один роман. "Золота клітка для папуги" нас із тобою не озолотила. Хоча, — вигукнула крізь сльози, — вона викупила тебе з лікарняної неволі. А це вже щось та значить.

Платити за повітряне таксі не було чим, додому пішли пішки. День видався сонячний, теплий, морозець тільки злегка пощипував щоки. Дженні не йшла, а вистрибувала, пориваючись уперед, запрошуючи й Джо "пробігтися, бо такий же гарний деньочок. Коли ще такий випаде?.." Джо й сам думав про ту мить, коли до нього прибудуть два веселі полісмени Том і Боб, аби надіти йому на пришиту руку металевий браслет, щоб він, в’язень номер 3542475, відсиджував у своїй зоні ще 9 років і 10 місяців. До всього ж його лютий ворог професор Карл ван Гофф на волі. Щоправда, його арештувала Політична служба, але Джо був певний, що це лише маневр. Під виглядом арешту джентльмени з Політичної просто врятують свого агента, котрий занадто вже розперезався і чинить у себе на віллі, що хоче, як у своєму власному князівстві. Арештувала, щоб Кримінальна служба, бува, не запроторила по-справжньому до в’язниці. І кривить губи старий лис, що приватному детективу так і не вдалося схопити його за хвоста, а на справі про загибель Дженні Стівенс в авіакатастрофі доведеться поставити крапку. Ось ці думки й не давали спокою Джорджу Лі. А день був сонячний, а молодий морозець грайливо пощипував за щоки, а Дженні так дзвінко сміялась, що хотілося забути про все на світі, про всі несправедливости і завжди чути біля себе її миле щебетання...

XXV

У дворі вілли стояв птахоліт із літерами "КС" на борту, а біля нього нетерпляче походжав Х’юлетт Кларнес.

— Нарешті!.. — вигукнув він, побачивши Дженні і Джорджа. — Вони прогулюються собі, як ті молодята, а ти їх тут чекай! І взагалі — скільки мені тут стовбичити? Відчиняйте швидше свою неприступну фортецю серед океану житейських бур та зустрічайте гостя!

— Джо... — розгублено шепнула Дженні. — У нас немає чим пригостити містера Кларнеса. Залишилося лише кілька грамів кави. Але без цукру. Просто жах, я в розпачі!

— От і будемо пригощати містера Кларнеса кавою без цукру, — безтурботно вигукнув Джо. — Тим більше що в інспектора і так життя солодке, то для чого йому ще й цукор? Щоб цукрову хворобу наживати?

— Найточніша інформація про моє життя! — весело вигукнув Кларнес. — Та відчиняйте свою фортецю, маю вам дещо показати, поки будете мене пригощати кавою без цукру.

Піднялися на веранду, Джо встромив палець в щілину дактилоскопічного замка, двері відчинилися, і вони зайшли.

— Ах, якби ви тільки знали, які я два папірці захопив із собою! — вигукував надміру бадьорий інспектор. — А каву... каву я, до речі, п’ю тільки без цукру. І не забудьте: по-бразільському. Спершу склянка холодної води, а вже потім чашечка кави. (Дженні метнулась на кухню). Постривай, господине! Будь і ти свідком благородного... кгм-кгм... вчинку Х’юлетта Кларнеса. Ні, ні, я не зможу втерпіти, доки готуватиметься кава. Витягую два папірці зараз.

З цими словами Кларнес дістав із кишені своєї куртки два папірці й урочисто поклав їх на стіл.

— Не чую вигуків захоплення, Джо і Дженні!

— Я радий, що ти сьогодні в доброму гуморі, — сказав Джо. — Тобі цьогос досить?

— І на тім спасибі, — розкланявся Кларнес. — Значить, так. Перший папірець — то... — оглянувся. — Але чому це в такий історичний момент

я не бачу тут представників радіо і телебачення? Хоча б одного фотокореспондента прислала яка-небудь газета.

— Облиш, Х’ю, — невдоволено сказав Джо. — Я не маю жодних підстав поділяти твій оптимізм.

— Зараз ти їх матимеш! — інспектор збуджено потер руки. — Значить, так. Перший папірець — це копія чека про сплату адміністрації цирку "Ілюзіон" компенсації в сумі один мільйон доларів за знищений тобою годинник "Привид Дженні". (Дженні, охнувши, опустилась на стілець, і з очей її закапали сльози. Розмазуючи їх по лицю, вона навіть зробила спробу посміхнутися. А Джо й не ворухнувся, стояв, схрестивши руки на грудях). Не чую захоплених вигуків, — торохтів Х’ю, і тільки тепер Джо збагнув, що бадьорість в інспектора вимушена, роблена. — Я повернув їм той мільйон, який у них взяв... — він нарешті вмовк, обличчя його зробилося втомленим і постарілим. — Отже, можете мене привітати. Віднині я більше не мільйонер. Трохи побув ним, і досить. Не вийшло з мене постійного члена клубу "1000000". І дідько з ним! — вигукнув він уже сердито. — Нелегко було втрачати мільйон, але іншим способом врятувати тебе, білий королю детективу, було неможливо. А це... папірець про твоє звільнення із зони ув’язнення. Одержавши свій мільйон, адміністрація "Ілюзіону" забрала із суду свій позов. Але, сам розумієш, домогтися перегляду твоєї справи було не так просто. Посприяли знайомі джентльмени із Політичної...

Джордж гостро глянув на Кларнеса, руки його, схрещені, до того на грудях, різко опустилися вниз.

— Джентльмени із Політичної за так послуг не роблять.

— Правильно, — охоче погодився Кларнес. — Тому довелося їм дещо пообіцяти. Ну, наприклад, що ти... тільки тримай, будь ласка, себе в руках і рукам тим волі не давай! — застережливо вигукнув Х’ю. — А пообіцяв я від твого, звичайно, імені, що ти нарешті даси спокій їхньому

ван Ґоффу і що взагалі більше не будеш цікавитись обставинами загибелі Дженні Стівенс.

Джордж, який було присів у крісло, відразу ж і схопився.

— Джо... — Дженні ласкаво поклала йому руку на плече. — Заспокойся і — сядь, сядь... (Джордж механічно опустився на стілець). От і добре. Хіба ти не розумієш, любий мій, що в містера Кларнеса не було іншого виходу?

— Як добре, як прекрасно мати таку розумну дружину! — вигукнув Кларнес. — Я радий за тебе, Джо.

Дженні гладила руку Джорджа.

— От і добре, от і добре. Містер Кларнес зла тобі не бажає, мій любий. А ти справді більше не будеш цікавитись смертю моєї сестри, бо інакше...

— Що — інакше? — хрипло запитав Джордж.

— Інакше... — Дженні благально глянула на Кларнеса. — Що ж інакше, містере Кларнес? Відчуваю, що нас чекатиме в такому випадку, а ось слів не доберу.

— А ось що може трапитись, — озвався Кларнес. — Першої Дженні ти, Джо, уже не воскресиш, а другу Дженні, якщо не послухаєшся, ризикуєш теж утратити назавжди.

Джордж схопив Дженні за руку і притягнув її до себе.

— Ні, ні! Цієї Дженні я не віддам нікому! Я шукав її половину свого життя і втрачати не збираюся!

— От і добре, — Кларнес полегшено перевів подих. — Я це знав і тому від твого імені дав тим джентльменам гарантію, що ти більше не будеш цікавитись причинами загибелі Дженні Стівенс. — До Дженні: — Мила леді, приготуйте нам обіцяну каву без цукру.

Дженні пташкою метнулась на кухню. Кларнес провів її поглядом і повернувся до детектива.

— Заради такого щастя, яке само прийшло до тебе в новорічну ніч, — заговорив він по хвилі, — я на твоєму місці теж погодився б на будь-які умови! Втратити Дженні через якогось там старого, хоч і омолодженого діда... ні, цього і в думках не можна припустити.

Джордж скреготнув зубами.

— А той маніяк і вбивця так і буде безкарно чинити своє? І все йому сходитиме з рук?

— Два віки він уже не житиме, а перший, здається, вже завершує, — відмахнувся Кларнес.

— Але цей дідуган ще встигне завдати своїм ближнім чимало горя.

— Ах, все це емоції, емоції, — з досадою вигукнув інспектор. — Іноді доводиться йти на компроміс.

— Із своєю совістю?

— Тоді бийся головою об стіну, яка, до речі, непробивна— зітхнув інспектор. — Тільки це заняття, по-моєму, не з приємних. Не кажучи вже про вигоду від нього, що дорівнює нулю.

— Але ж у нас найдемократичніше, найсправедливіше і найвільніше у світі суспільство! Найгуманніше! Принаймні так нам щодня і щогодини втовкмачують у голови!

— Джо, не будь наївним хлопчиком, — перебив його Кларнес. — Деякі речі треба сприймати такими, якими вони є.

— Ти маєш рацію, — Джордж похилив голову. — Я й справді ще наївний хлопчик, хоч і розміняв п’ятий десяток. Але все ще вірю, що в нас і справді може бути — хоч колись — справедливість!

— Будемо в це вірити, — в голосі Кларнеса відчувався скептицизм. — Зрештою, людина доки живе, дотий й вірить. А про того... маніяка і вбивцю — забудь. Просто для тебе він більше не існує, та й все одно ти його не дістанеш. Руки короткі, вибач за відвертість. Він існує лише для Політичної, яка будь-кого відправить на той світ, аби вберегти такого дорогоцінного для них працівника. Ван Гофф один з найбільших — підпільних звичайно, — спеціалістів Політичної служби з промивання мозку.

Джо здивовано глянув на нього.

— Не в переносному значенні, ні. — Кларнес оглянувся і перейшов на шепіт. — Дещо мені вдалося дізнатися. Інститут біології, в якому працює той тип, — лише ширма. Десь у надрах того інституту, на одній із його баз, під якоюсь там невинною вивіскою ховається засекречений госпіталь для душевнохворих. І лікує тих бідолах ван Гофф. Як лікує? О, краще туди не потрапляти. Як ти вже й здогадуєшся, туди запроторюють цілком здорових і нормальних людей, зокрема, безправних імігрантів, а то й своїх співвітчизників. Із тих, хто самотній, у кого немає рідні чи впливових друзів та..знайомих, хто взагалі не має у нашому суспільстві ніякої ваги і не може захиститись... А стіни там товсті, криків звідти не чути. За завданням військових на тих нещасних випробують вплив сильнодіючих наркотиків та електрошоку. Щодня

впродовж кількох годин пацієнтів змушують слухати записані на магнітофонну стрічку команди, їм дають великі дози наркотиків, піддають гіпнозу, щоб вони поринали в сон тривалістю тиждень і більше... Все це робиться для того, щоб вивчити способи штучного керування поведінкою людини. Сюди входять електронне маніпулювання мозком за допомогою ультразвуку та мікрохвильового випромінювання, наркотичні препарати тощо. Військові гадають, що така психічна обробка плюс медикаменти може повністю позбавити людину пам’яті і перетворити її в робота, котрий слухняно виконуватиме команди. Після двох місяців тортур бранці повністю втрачають пам’ять і перетворюються на живі трупи. Частину з них нашпиговують якимись ліками, і нещасні, забувши, хто вони і що з ними було, стають веселими, задоволеними і виконують будь-які команди своїх хазяїв. Інших же оброблюють так, щоб вони ставали агресивними і втрачали все людське...

Джордж похмуро дивився на Кларнеса.

— А якщо я...

— Ти хочеш сказати: якщо я повідомлю пресу про той таємничий госпіталь ван Гоффа? — посміхнувся інспектор. — Ти можеш це зробити. Але того ж дня тебе буде знищено. І твою Дженні. Це в кращому випадку. Ви просто загинете під час випадкової авіакатастрофи чи, зрештою, накладете на себе руки. Так буде потім сказано. В гіршому — ви станете пацієнтами професора ван Гоффа. А він уже постарається щоб із вас видресирували живих роботів або безтурботних кретинів.

— Мовчи! — крикнув Джордж.

До кімнати зайшла усміхнена Дженні, несучи на невеличкій таці три чашечки кави і три склянки з холодною водою. Вона була така щаслива, що Джо, глянувши на її лице, на її усмішку, вмить відтанув душею. І

подумав, що Дженні — то єдиний його скарб у житті, і треба все зробити, щоб його не втратити, бо навіщо тоді жити?

— Прошу... — Дженні поставила перед ними по склянці холодної води і по чашечці гарячої кави. — Замовляли каву по-бразільському, починайте із склянки холодної води. І даруйте, містере Кларнес, що більше не маю чим вас пригостити.

— Так вип’ємо ж цю прекрасну каву за те, що я знову не мільйонер, а проста, звичайна людина, — реготнув Кларнес. — Це так... гм-гм... прекрасно бути бідним.

Джордж насупився, і Кларнес, аби зам’яти свою нетактовність, сьорбнув кави й обпікся.

— А-а... диявол! — і відразу ж сьорбнув холодної води. — О, з водою прекрасно. Напій просто чудовий.

— Кава чи вода? — уточнила Дженні.

— Все, все, місіс Лі. — Кларнес вже знову був надміру балакучим і веселим. — До речі, я назвав вас місіс Лі, але не знаю, чи ви вже оформили свій шлюб?

Дженні почервоніла і, схопившись, увімкнула телестіну.

— Згадала! Зараз починається передача "Новини науки і техніки", — замість відповіді сказала вона. — Давайте подивимось, я так люблю дивитися ці передачі.

На голубій стіні на увесь свій зріст в супроводі ведучого з’явився професор Карл ван Гофф. Це було так несподівано, що в Дженні випала чашка з рук і покотилася по паласу. Тільки Джо залишився непорушним і спохмурніло дивився на екран. Кларнес пробурмотів:

— Це ж треба... Щойно про нього говорили, і ось — зустріч...

— Леді і джентльмени! — завчено посміхаючись, заговорив ведучий бадьорим голосом. — Сьогодні наш випуск ми розпочинаємо однією надзвичайно важливою новиною: винайдено таблетки РЗ. Хвилинку терпіння, леді і джентльмени, ви неодмінно дізнаєтесь, що це таке — таблетки РЗ. А зараз я вас познайомлю з їхнім винахідником, чудовою людиною, зразковим громадянином і патріотом нашого незрівнянного Міста професором ван Гоффом!

Професор злегка вклонився і показав білі зуби. Дженні відсахнулась від екрана і побігла на кухню.

— "Радість бачити і розуміти — це найпрекрасніший дарунок природи!" — так сказав великий Ейнштейн, — заговорив професор. — Адже радість — це одна з найбільших потреб нашого мозку. Без радості наш мозок в’яне, як рослина без води.

ВЕДУЧИЙ: Приємно завжди бути радісним!

ВАН ГОФФ: Безперечно. А що таке радість? Це просто почуття задоволення, утіхи, приємності. Радість — це, в широкому розумінні, позитивний контакт індивідуума, суб’єкта з навколишньою дійсністю.

ВЕДУЧИЙ: Яка не завжди, на жаль, дає підстави для того, що ми називаємо почуттям задоволення. Чи не так, професоре?

ВАН ГОФФ: На жаль, так, бо хотілось би, щоб люди завжди раділи. Отже, радість — це позитивний контакт, що викликає у нас емоції задоволення: в мозку живої істоти, тварини чи людини, при бажаному контакті з новою, приємною інформацією синтезуються так звані "молекули радості". Вони схожі на морфін, принаймні мають його властивості. Ці "молекули радості" виникають, коли спеціально активізувати так звані "центри задоволення" мозку.

ВЕДУЧИЙ: "Молекули радості"? Шкода, що наш мозок не завжди синтезує ці прекрасні молекули!

ВАН ГОФФ: Звичайно, адже інакше ми були б...

ВЕДУЧИЙ: ...завжди, постійно радісними і задоволеними. Чи не так, шановний професоре?

ВАН ГОФФ: Так. Але (розводить руками) життя є життя, і не завжди воно дає підстави для синтезу в нашому мозку "молекул радості". (Зітхнув). Нас оточують здебільшого сірі будні. А кожен з нас потребує своєї порції радості, яка є найкращими ліками від страху, депресії, збайдужіння, негативних емоцій тощо.

ВЕДУЧИЙ: Наш мозок лінивий і не хоче щодня синтезувати для нас чудові "молекули радості".

ВАН ГОФФ: Але він і секрети творення "молекул радості" тримає в секреті.

ВЕДУЧИЙ: І тоді ви, шановний професоре, вирішили...

ВАН ГОФФ: Так, я вирішив будь-що розгадати секрет творення "молекул радості". (Піднесено). Піклуючись про здоров’я та добрий настрій своїх співвітчизників, я багато років трудився над синтезом штучних "молекул радості". І нарешті після великих зусиль і численних дослідів та експериментів мені вдалося в лабораторних умовах синтезувати "молекули радості". (Бере зі столу коробочку, а з коробочки дістає рожеву таблетку). Ось вона — таблетка РЗ. Таблетка Радості і Задоволення!

ВЕДУЧИЙ: Ах, як цікаво! Невже віднині серед нас не буде жодного похмурого чи незадоволеного суб’єкта?

ВАН ГОФФ: Так, не буде: Віднині всі стануть радісними та щасливими. Таблетки досить дешеві, а деяким категоріям населення, наприклад, робітникам, вони будуть видаватися безплатно і в необмеженій кількості. Піклуючись про здоров’я громадян Міста, муніципалітет замовив сто тисяч тонн таблеток РЗ. Фірма "Здоров’я. Вік XXI" уже почала масовий випуск моїх таблеток. Невдовзі наше місто стане першим у світі містом, у якому будуть всі веселі, радісні і задоволені — життям, собою, роботою, суспільним ладом.

ВЕДУЧИЙ: Безробіття... Високі ціни... Інфляція... Дорожнеча... Безнадія... Поганий настрій... Злість... Критиканство... Що вони тепер важать в порівнянні з таблетками РЗ!

ВАН ГОФФ: З усіма цими негативними факторами ми будемо боротися з допомогою таблеток РЗ. Ковтнув таблетку РЗ — і вже ти усім задоволений, щасливий і радісний.

Потім було передано інтерв’ю з першим щасливцем, який регулярно вживає таблетки РЗ.

На екрані з’явився веселий і безжурний тип, який посміхався на всі боки, щось насвистував і взагалі перебував на вершині блаженства. Придивившись до того кретина, Кларнес і Лі одночасно вигукнули:

— Та це ж... Майкл Джексон!!!

Джо ударом кулака по клавіші вимкнув телестіну...

XXVI

Вони провели Х’юлетта Кларнеса до його службового птахольоту з двома голубими літерами "КС" на борту, почекали, доки він, піднявшись у повітря, зробить над ними коло, помахали йому і мовчки повернулися до своєї кімнати.

Усміхнулися одне одному.

— Нарешті ми вдвох.

— Як твоя рука, Джо?

— О, навіть обняти тебе зможу! — вигукнув він І пригорнув до себе Дженні. — Який я радий, що ми нарешті вдвох. Ми і наше щастя. І всі наші біди і злигодні залишилися вже в минулому, а попереду нас чекає тільки радість любові!

І обом у ту мить було затишно і добре і не хотілося більше згадувати минуле. В цьому жорстокому і безжалісному світі, де людина — наче пилинка на вітрі, вони знайшли одне одного, витримали удари долі, зберегли свою любов, і тепер їм вірилось, що як нагорода за все, їх чекає щастя.

Та ідилія виявилась недовгою.

Першою від рожевого сну-марення прокинулась Дженні.

— Помріяли, і досить. Дорогий мій, у нас немає ані цента. І роботи — теж. І безхмарного щастя попереду, мабуть, не буде. Зараз зле, а буде ще гірше.

— Але ми за своє майбутнє ще поборемось!. — енергійно вигукнув Джо, сповнений, як ніколи, бажанням відразу ж узятися за справу. — Робота буде. Принаймні в мене. Злочинність у нас росте і збільшується замалим не щодня. Отже, детективи без роботи ніколи не залишаються.

Він підійшов до відеоекрана і набрав код контори приватних детективів, у якій служив два десятиліття.

— Хелоу! — недбало кинув черговому. — Вас турбує Джордж Лі. Якщо у вас є яка-небудь до дідька заплутана історія, можете підкинути її мені. Я чудово відпочив і з нудьги можу взятися за яку-небудь небанальну справу.

— На жаль, містере Лі, — сухо і аж надто ввічливо почав черговий, — нічим не можу вас порадувати. Ви, очевидно, вже знаєте, що нашу контору приватних детективів у містера Ейча за 158 мільйонів доларів купила фірма "Бакалія". (Джо тільки скривився. Таки сталося!) Згадна фірма провела реорганізацію нашої контори і склала списки тих детективів, на послуги яких фірма розраховує. Вашого прізвища на превеликий жаль, у тому списку немає. На все добре, містере Лі!

Джо закляк біля згаслого екрана

— Джо-о! — крикнула Дженні і, детектив схопився. — Що це таке? Чому ця мерзенна садистська книжка зберігається в тебе вдома?

В її руках був посібник "Самогубство. Інструкція для здійснення". Дженні була бліда.

— Як це розуміти, Джо? — на очах у неї виступили сльози. — Невже ти... Коли я побачила цю книгу, мені стало страшно. І бридко. Від самої лише думки, що ти... ти... Ні, ні, — закричала вона, — цього не може бути!

— Це посібник покійного Едгара Стівенса, — поспішив він її заспокоїти. — Дотримуючись однієї з інструкцій цього посібника, він і наклав на себе руки.

— Не смій більше й хвилини тримати в себе це гендлярство смертю! — Вона шарпнула книгу, розірвавши палітурку. — Ось!.. Ось!..

— Постривай! — кинувся до неї Джо.

З розірваної палітурки щось випало... Невже якийсь документ?

Він підняв з підлоги аркуш тонкого паперу, складеного вчетверо, розгорнув його, пробіг очима.

— Дженні!.. Ти навіть не уявляєш, що ти знайшла! Це, — помахав він аркушем, — власноручне креслення голографічного винаходу Едгара Стівенса. Чуєш?.. Так званий "Привид Дженні". Так ось де небіжчик заховав своє креслення!

Джо не знаходив собі місця.

— Справедливість буде відновлено! — вигукнув він. — Справедливість буде відновлено!

— Яка там справедливість! — скептично сказала Дженні. — Краще б я не шарпала той довідник. Винахід все одно хтось привласнить. Який-небудь ван Гофф.

— Ні, Дженні, ні. Я докладу всіх зусиль, щоб цей винахід ніхто не привласнив. Його буде повернено науці. Людству!

— Любий мій, цей папірець аж нічого не змінить у нашому житті, — зітхнула Дженні. — Мене зараз цікавить інше. Що тобі сказали в конторі? Є в них робота чи нам уже пора простягти ноги?

— Розумієш... — почав обережно, і вона все зрозуміла.

— Можеш далі не говорити.

Вона опустилася на диван, плечі її затремтіли. Він присів поруч, пригорнув її.

— Ми парії! — крізь сльози вигукнула вона. — Парії суспільства! Нікому не потрібні. Нас викинули за борті

— Ще не все втрачено. Я придумав.

— Ні, Джо, втрачено все. У мене таке відчуття, що найбільша невдача нас іще чекає попереду.

Він підбадьорливо посміхнувся і впевнено сказав:

— І все ж я певний, що ми вистоїмо. Ти пам’ятаєш, Дженні, що сказав один мудрий чоловік: "Кінець життя не такий трагічний, як кінець любові"? Нам треба зберегти свою любов.

— Гаразд, — витерла вона сльози, — будемо боротися, — голос у неї став чомусь хрипким. — Спробую написати ще один "рожевий" роман. Але для цього мені потрібно двадцять днів. А певніше — місяць. Чи є він у нас?

Джо нічого не встиг відповісти, бо екран відео засвітився і на ньому з’явилась панель із пультом. На панелі замиготіли індикатори.

— Добрий день, містере Лі! — чітко вимовляючи слова, сказав механічний голос. — У зв’язку з тим, що ви не заплатили у перші три дні місяця за квартиру, завтра ви будете примусово виселені з вілли містера Банча. Прошу підтвердити прийняття моєї інформації!

— Інформацію прийняв, — озвався Джо.

— На все добре, містере Лі! — екран згас.

— На все добре, — повторив Джордж і задумався. — Хотів би я знати, за якими морями-горами ховається те добро, якого мені всі бажають?

— Будемо збиратися, мій любий, — підійшла до нього Дженні і ласкаво зазирнула йому в очі. — Пора... Ось тільки не знаю, куди ми підемо, дорогий мій детективе.

— Я теж не знаю. — Мабуть, світ за очі, моя мила!

— Що ж, мене влаштовує така адреса, — сказала Дженні. — Головне, що ми удвох. Це вже теж перемога.

Зібралися швидко, за годину.

Вийшли у двір із сумками в руках, склали свої пожитки в птахоліт, востаннє глянули на віллу, імітовану під псевдофортецю (куди буцімто не долітають житейські бурі). На її фронтоні неоновим сяйвом (і це серед білого дня!) горів популярний у Місті біблійний вислів — він прикрашав навіть хол військового відомства:

"І ти спізнаєш істину, і істина зробить тебе вільним".

— Звичайно, — погодився Джо. — Нас вона вже зробила вільними.

І взяв за руку Дженні.

— Нам час, кохання моє...

Мить — і птахоліт уже був у повітрі, зробив коло над Містом і зник за обрієм.